

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Nyelvtudományi Doktori Iskola

Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Program

Samu Veronika

**A japán és magyar onomatopoeiák hangzásséma alapú analízise kontrasztív
megközelítésben**

**– különös tekintettel a hangzássémák által leképezett szemantikai
tartományokra –**

Doktori (PhD) értekezés

Témavezető: Dr. Székács Anna PhD, főiskolai tanár

Pécs, 2023

Édesapámnak

Köszönetnyilvánítás

A dolgozat írása alatt rengeteg támogatást és segítséget kaptam, ezért itt szeretném megragadni az alkalmat, hogy köszönetet mondjak mindazoknak, akik hozzájárultak a disszertációm megszületéséhez.

Köszönettel adózom témavezetőmnek, Dr. Székács Annának, aki segítőkész hozzáállásával, bátorításával és sok-sok értékes tanácsával mindvégig mellettem volt. Szakmailag és emberileg is nagyon sokat tanultam tőle. A disszertációm nélküle nem születhetett volna meg.

Hálás vagyok a Japán Alapítványnak, hogy a Japanese - Language Program for Specialists in Cultural and Academic Fields ösztöndíj keretén belül támogatták kutatómunkámat. A Japánban töltött idő alatt lehetőségem nyílt olyan kutatókkal, tanárokkal megismerkedni, akikkel lelkesítő szakmai vitákat folytathattam, kérdéseikkel sok új gondolatot ébresztettek bennem.

Ki szeretném fejezni hálámat kollégáimnak, a Károli Gáspár Egyetem, Japanológia Tanszék oktatóinak, külön köszönet Dr. Varrók Ilona tanszékvezető asszonynak, aki mindig rugalmasan kezelte azt az időszakot, amikor éppen belemélyedtem a kutatásomba.

És nem utolsó sorban szeretettel köszönöm a családomnak, akik a legnehezebb időszakban is mellettem voltak. Férjemnek, aki hitt bennem. Egy éves kislányomnak, Pannikának, aki mindvégig csodás baba volt.

Tartalomjegyzék

A DOLGOZATBAN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK, FONOLÓGIAI JELÖLÉSEK JEGYZÉKE ÉS EGYÉB JELÖLÉSEK .	8
A DOLGOZAT FELÉPÍTÉSE.....	10
0. BEVEZETÉS.....	12
1. KUTATÁSI ELŐZMÉNYEK – A NYELVI MOTIVÁLTÁSGRA VONATKOZÓ SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE	15
1.1. A nyelvi motiváltság és hangszimbolizmus	15
1.2. Univerzális hangszimbolizmus.....	17
1.3. Nyelvspecifikus hangszimbolizmus	21
1.4. Onomatopoeiák és a hangszimbolizmus.....	24
1.4.1. A japán onomatopoeiák és a hangszimbolizmus	27
1.4.2. A magyar onomatopoeiák és a hangszimbolizmus	35
2. A DISSZERTÁCIÓ ELMÉLETI KERETE – A HANGZÁSSÉMA ALAPÚ VIZSGÁLÓDÁS ELMÉLETI ALAPJA 43	
2.0. Bevezetés.....	43
2.1. A hangzásséma fogalma és az onomatopoeiák hangzásséma alapú kutatása.....	44
2.2. Az onomatopoeiák hangzásséma alapú megközelítésének kiindulópontjai.....	46
2.2.1. Hangzásséma és a mentális lexikon	46
2.2.2. Hangzásséma és a (hagyományos) morfológia	49
2.2.3. Hangzásséma és a jelentés kapcsolata.....	53
3. KUTATÁS TERMINOLÓGIÁJA, KORPUSZA, CÉLJA ÉS MÓDSZERTANA	56
3.1. Kutatásunk tárgyát képező japán és magyar terminológia tisztázása	56
3.2. Kutatás korpusza	58
3.3. Kutatás célja és módszertana	60
4. AZ ONOMATOPOEIÁK ALAKTANA	65
4.1. A japán onomatopoeiák alaktana.....	65
4.1.1. Az onomatopoeiák keletkezése és változása a japán nyelvben	65
4.1.2. A japán onomatopoeiák alaktani elemzésével foglalkozó eddigi kutatások.....	68
4.1.3. A japán onomatopoeiák alaktani jellegzetességei – különös tekintettel az onomatopoetikus márkerekre –.....	75
4.1.3.1. Fonotaktikai szabályok	76
4.1.3.2. Márkerek	79

4.1.3.2.1.	Q márkert.....	81
4.1.3.2.2.	N márkert.....	82
4.1.3.2.3.	R márkert.....	83
4.1.3.2.4.	Ri márkert.....	84
4.1.3.2.5.	Reduplikáció mint szókettőző márkert.....	84
4.1.4.	A japán onomatopoeiák alaktani elemzésénél felmerülő problémák: alapszó visszaállítás.....	86
4.1.4.1.	Az alapszó része-e az i?.....	86
4.1.4.2.	A Q márkert – A CVQCV, CVCVQ szerkezet és az alapszó visszaállításának problémája –.....	87
4.1.4.3.	Az N márkert – A CVN szerkezet és alapszó visszaállításának problémája –.....	89
4.2.	A magyar onomatopoeiák alaktana.....	89
4.2.1.	Az onomatopoeiák keletkezése és változása a magyar nyelvben.....	89
4.2.2.	A magyar onomatopoeiák alaktani elemzésével foglalkozó eddigi kutatások.....	91
4.2.3.	A magyar onomatopoeiák alaktani jellegzetességei.....	94
4.2.3.1.	Fonotaktikai jellegzetességek.....	95
4.2.3.1.1.	Mássalhangzó-torlódás.....	95
4.2.3.1.2.	A c és zs (jövevény)fonémák.....	96
4.2.3.1.3.	Hangrendi párhuzam.....	96
4.2.3.2.	Onomatopoeiák és a képzők kapcsolata.....	97
4.2.3.2.1.	Onomatopoetikus igeképzők.....	97
4.2.3.2.2.	Képzőkorreláció.....	97
4.2.3.2.3.	Többalakú végződésék.....	98
4.2.3.2.4.	A gyakorító –g, a mozzanatos –n képző és a szóbelseji gemináta.....	98
4.2.3.2.5.	Onomatopoetikus névszóképzők.....	99
4.2.4.	A magyar onomatopoeiák alaktani elemzésénél felmerülő probléma.....	100
4.2.4.1.	Az alapszó visszaállításá.....	100
5.	ANALÍZIS.....	102
5.0.	Bevezetés – Az onomatopoeiák hangzásséma alapú analízise.....	102
5.1.	A japán onomatopoeiák analízise.....	103
5.1.1.	Hangzásséma kategória I. – Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerttel.....	110
CVR.....		111
CVQ és CVCVQ.....		112

CVN és CVCVN	117
CVCVri	122
5.1.2. Hangzásséma kategória II. – Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval.....	125
CVRQ és CVCVRQ.....	126
CVRN és CVCVRN	129
5.1.3. Hangzásséma kategória III. – Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval	131
CVQCVri és CVNVCVri.....	132
CVQCVN.....	135
5.1.4. Hangzásséma kategória IV. – Reduplikáció mint hangzásséma	136
A reduplikáció fogalmáról általánosan	137
Teljes reduplikáció.....	140
CVCV-CVCV hangzásséma.....	142
CVR-CVR, CVN-CVN, CVQ-CVQ, CVCVN-CVCVN hangzásséma	147
VCV-VCV	148
Részleges reduplikáció.....	148
Triplikáció	152
Rendhagyó reduplikáció	153
5.1.5. Nyelvi modell I. (japán) bemutatása	154
5.1.6. Összegzés és a Kutatás I. szintjéhez (japán) tartozó kérdések megválaszolása	159
5.2. A magyar onomatopoeiák analízise	162
5.2.1. Hangzásséma kategória I. – Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződés 169	
CVC(og/eg/ög/ag).....	171
CVC:(og/eg/ög/ag).....	173
CVCC(og/eg/ög)	174
CVCV(rog/reg/rög).....	175
CV(ng)	176
5.2.2. Hangzásséma kategória II. – Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés.....	177
CVC:(an/ant/en/ent/int).....	179
CVCC(an/ant/en/ent/int).....	180
5.2.3. Hangzásséma kategória III. – Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel	181

CVC(dul/dül)	183
CVCC(ol/el/öl/él)	183
CVC(ol/el/öl)	184
5.2.4. Hangzásséma kategória IV. – Hangzásséma gat/get szóvégződésel.....	185
CVC(gat/get)	186
CVC:V(gat/get).....	187
5.2.5. Hangzásséma kategória V. – Hangzásséma ít szóvégződésel.....	188
CVC(ít).....	189
CVCC(ít).....	189
5.2.6. Hangzásséma kategória VI. – Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződésel.....	190
CVC:(ad/ed/aszt/eszt)	191
5.2.7. Hangzásséma kategória VII. – Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal 192	
CVC:	193
CVC	194
CV.....	195
5.2.8. Hangzásséma kategória VIII. Reduplikáció mint hangzásséma	196
Teljes reduplikáció.....	197
Triplikáció	198
Részleges reduplikáció.....	198
5.2.9. Nyelvi modell II. (magyar) bemutatása	202
5.2.10. Összegzés és a Kutatás I. szintjéhez (magyar) tartozó kérdések megválaszolása.....	206
6. A JAPÁN ÉS MAGYAR EREDMÉNYEK ÖSSZEVETÉSE – A KOMBINÁLT NYELVI MODELL	209
6.1. A japán és magyar onomatopoetikus rendszer összehasonlítása a Nyelvi modell I. és Nyelvi modell II. alapján	209
6.2. <i>Kombinált nyelvi modell</i> (japán-magyar) bemutatása	213
6.3. Kutatás II. szintjéhez (japán-magyar) tartozó kérdések megválaszolása	217
7. KUTATÁS EREDMÉNYE(I)	225
7.1. A kutatás eredményeinek összefoglalása.....	225
7.2. Javaslat a kutatási eredményeink gyakorlati hasznosítására	227
7.3. Kitekintés.....	229
8. ENGLISH SUMMARY	230
8.1. English Summary	230

8.2. Appendix.....	235
BIBLIOGRÁFIA.....	239
FÜGGELÉK.....	250
Függelék 1 A japán onomatopoeiák adatbázisa.....	250
Függelék 2 A magyar onomatopoeiák adatbázisa.....	287
Függelék 3 A dolgozatban szereplő ábrák és táblázatok jegyzéke.....	309

A DOLGOZATBAN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK, FONOLÓGIAI JELÖLÉSEK JEGYZÉKE ÉS EGYÉB JELÖLÉSEK

Rövidítések:

ESz. Etimológiai Szótár

TESz. A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára

WALS The World Atlas of Language Structures

Fonológiai jelölések:

C mássalhangzó

C: hosszú mássalhangzó

C₁ ... C₁ azonos mássalhangzó

C₁ ... C₂ különböző mássalhangzó

V magánhangzó

V₁ ... V₁ azonos magánhangzó

V₁ ... V₂ különböző magánhangzó

CV ... C'V' eltérő mōra

Fonológiai jelölések csak japán szavaknál:

Q mássalhangzó kettőzű (hasonuló hang, „*kis tsu*”)

N szótagzáró *n*

Ri *ri* szótag

R magánhangzó hosszabbító

Táblázatok és ábrák

A dolgozatban a táblázatokat és az ábrákat számmal jelöljük. Minden olyan táblázat és ábra, amelyiknél nincs jelölve a forrás, az a szerző összeállítása.

Adatbázisok

A dolgozat *Függelék* részében szerepeltetjük a kutatás korpuszát képező két adatbázist. A japán onomatopoeiák adatbázisa a *Függelék 1*, a magyar onomatopoeiák adatbázisa a *Függelék 2* résznél található meg. Az adatbázisokat táblázat formájában mutatjuk be, amely táblázat tartalmazza az onomatopoetikus kifejezéseket, azok csoportját, hangzásséma típusát és hangzásséma kategóriáját. Az onomatopoeiák csoportjánál az S jelöli a hangutánzó szavakat (élőlények és élettelen dolgok esetében is), a V kizárólag az emberi hangokat, az M a hangulatfestőket, az S+M vagy V+M jelölés pedig azoknál a szavaknál jelentkezik, amelyek jelentése egyszerre tartozik a hangutánzók és hangulatfestők csoportjába is. Mivel mind a japán nyelvben, mind pedig a magyar nyelvben jellemzők a többjelentésű onomatopoetikus kifejezések, így a csoportoknál ezeket is jelöltük az S, az M vagy az S+M után szereplő számokkal (pl. az „S1, S2” jelölés azt jelenti, hogy hangutánzó szóról van szó, amelynek két jelentése van; az „S1, M1, M2” jelölés pedig azt jelenti, hogy az adott szó lehet hangutánzó és hangulatfestő is, az első esetben egy jelentése van, a második esetben kettő).

Az S az angol *sound*, a V a *voice* az M a *manner* szó rövidítése. Azért éppen ezen jelöléseket használtuk fel az adatbázisunkban, mert a japán onomatopoetikus szakirodalomban ezek terjedtek el, legalábbis azon nyelvészek körében, akik munkájára támaszkodunk mi is a kutatásunkban (pl. Kadooka, Hamano).

Japán tulajdonnevek és szavak átírása

Munkánkban többnyire olyan japán nyelvészek munkáira támaszkodunk, akik neve a nemzetközi szinten a Hepburn-féle ¹ átírásban terjedt el, így a japán neveknel és szavaknál a magyaros átírás ² helyett a Hepburn-átírás szabályait követjük.

¹ A Hepburn-féle átírás a japán nyelv nemzetközileg használatos általánosan bevett (angolos) átírása (Laczkó-Mártonfi 2006).

² A magyar átírás is a Hepburn-féle átírásra épül, de a mássalhangzókat és magánhangzókat a magyaros írásmód szerint jelöli.

A DOLGOZAT FELÉPÍTÉSE

A *bevezetőben* ismertetjük a dolgozat témáját, a témaválasztás okát és a vizsgálat fontosságát.

Az *első fejezetben* a kutatási előzmények bemutatására kerül sor, különös tekintettel a nyelvi motiváltság témakörén belül elhelyezkedő hangszimbolizmusra. A hangszimbolizmus különböző kutatási irányvonalainak ismertetése után beszélünk a hangszimbolizmus keretein belül folytatott, legfontosabb onomatopoeia kutatásokról, mind a japán, mind pedig a magyar nyelv vonatkozásában.

A *második fejezet* a disszertáció elméleti keretét, azaz hangzásséma alapú vizsgáldás elméleti kiindulópontjait tárgyalja, különös hangsúlyt fektetve a hangzásséma és a mentális lexikon, a hangzásséma és a hagyományos morfológia, valamint a hangzásséma és jelentés kapcsolatára.

A *harmadik fejezetben* a japán és magyar terminológia tisztázására, a korpusz ismertetésére és nem utolsósorban pedig a kutatás céljának és módszertanának bemutatására kerül sor. A kutatás céljának meghatározása mellett a kutatáshoz kapcsolódó további kérdéseket is felvonultat.

A *negyedik fejezet* a japán és magyar onomatopoeiák alaktanával foglalkozik, általános képet festve keletkezésükről, változásukról és a legmeghatározóbb alaktani jellegzetességeikről. Az alaktani jellegzetességeknél a fonotaktikai szabályokra fókuszál, emellett a japán nyelv esetében az onomatopoetikus márkerekre, a magyar nyelv esetében pedig a képzőkre tér ki részletesen.

Az *ötödik fejezetben* kerül sor a japán és magyar adatbázis analízisére, amely analízis legfontosabb lépései a két nyelv onomatopoetikus szócsoportjára jellemző hangzássémák feltérképezése és az ezekhez tartozó szemantikai tartományok meghatározása. A japán és a magyar analízis végeredményeként megszülető *Nyelvi modell I.* és *Nyelvi modell II.* bemutatása is ebben a fejezetben történik meg az eredmények részletes taglalásával.

A *hatodik fejezet* a japán és magyar eredmények (*Nyelvi modell I.* és *Nyelvi modell II.*) összevetését, valamint a kutatás elején felvázolt kérdések megválaszolását tűzi ki célul. Ugyanebben a részben kerül bemutatásra a *Kombinált nyelvi modell* is, amely az azonos

jelentéstartományú japán és magyar hangzássémákat hívatott bemutatni, ekképpen megteremtve a két nyelv közötti kapcsolatot.

A *hetedik fejezetben* a kutatás eredményeit foglaljuk össze, és javaslatot teszünk kutatási eredményeink gyakorlati hasznosítására. A fejezet utolsó része pedig kitekintést nyújt a témában való további kutatási lehetőségekre.

A *függelékben* megtalálható a japán adatbázis, a magyar adatbázis, továbbá a dolgozatban szereplő ábrák és táblázatok jegyzéke.

0. BEVEZETÉS

A japán nyelvet az onomatopoeikus kifejezések szempontjából a világ nyelvei közül a koreai után a leggazdagabbnak tartják számon. A 80-as években még csak 1000 onomatopoeikus szót tartottak számon a japán nyelvben, a 90-es évekre ez a szám 2000-re növekedett, és a nyelvészeti kutatások jelenlegi álláspontja szerint 4500-5000 ilyen szóval büszkélkedhet. Minden nyelvben előfordul ezen szócsoporthoz, de használata, szerepe az adott nyelvben nem feltétlenül azonos mértékű.

A japán nyelvben az onomatopoeikus kifejezések fontos szerepet töltenek be, és a japán nyelv egy olyan kiemelt szegmensét képezik, amely nélkülözhetetlen mind az írott, mind pedig a szóbeli nyelvhasználatban. *Olyanok, mint a fűszerek az ételben.*³ Ahogyan egy ételnek sincs íze, ha nem fűszerezzük meg, úgy a japánul beszélők mondanivalója is lehet elnagyolt, pontatlan és esetenként életszerűtlen onomatopoeiák nélkül. Más szóval használatukkal a beszélőknek lehetősége nyílik az emberi vagy természeti hanghatások pontos rögzítésére, egy-egy cselekvés vagy mozgás minél élethűbb ábrázolására, különböző érzelmek és hangulatok közvetítésére, és mindez nemcsak az informális társalgási nyelvhasználatban fordulhat elő, hanem — egy kisebb túlzással ugyan, de elmondható, hogy — az élet szinte minden területén, pl. az újságok hasábjai, reklámszövegek, irodalom és nem utolsósorban a tudományos hangvételi munkák. Székácsnál ezzel kapcsolatban a következőket olvashatjuk: „A japán nyelvben minden helyzetben, minden korosztálynál jellemző az onomatopoeiák használata. Schourup írja a japán és angol nyelv összehasonlításakor, hogy amennyiben az angol nyelvben betiltanák az onomatopoeiák alkalmazását, a nyelvhasználat nem változna lényegesen, míg ha a japánban, akkor tudományos dolgot is csak igen nagy nehézséggel készítenénk.”(Székács 1994: 58).

A japán idegennyelv-oktatási szakirodalom és a 10 éves japán nyelvvoktatási tapasztalatunk is azt mutatja, hogy a japán onomatopoeikus kifejezések megértése/(meg)tanulása felettébb nagy kihívást jelent a japán nyelvtanulók számára. Ezt alátámasztják ebben a témakörben született felmérések eredményei is, pl. Uosaki és

³ A hasonlatunkat Kakehi és Tamori szerzőpáros (2011: 78) hasonlata ihlette. Munkájukban a 普通の言語表現をご飯に例えるなら、オノマトペはおかずであり /futsū no gengohyōgen wo gohan ni tatoerunara, onomatope wa okazu de ari/ japán mondat áll, mely szószerinti fordításban: „az átlagos szavak olyanok mint a rizs, az onomatopoeiák pedig olyanok, mint a rizshez tartozó főétel.”

munkatársai (2015) által készített reprezentatív mintavételen alapuló kérdőíves vizsgálat eredményei alapján a tanulók 31%-a nehéznek tartja a japán onomatopoeia tanulást, 9%-uk meglehetősen nehéznek, 38%-uk pedig a közepesen nehéz válasz mellett döntött. Ugyanakkor nemcsak a nyelvtanulók oldaláról tapasztalhatók nehézségek, hanem a japán nyelvtanárok oldaláról is, mivel nem kevésszer majdhogynem lehetetlen küldetésként tekintenek e szócsoporthoz. Hasadánál (1994) olvashatjuk, hogy a japán nyelvtanárok e szócsoporthoz való oktatása során előforduló egyik fő dilemmája e szavak jelentésének komplexitásából adódik, vagyis hogy sokszor nem tudják, hogyan feleltessék meg őket a diákok anyanyelvén. Az említett problémák mellett meg kell említenünk azt is, hogy a külföldiek számára készült japán nyelvkönyvek sem tárgyalják e szócsoporthoz való tanítást megfelelően. A tankönyvek szóanyagában csak csekély számban fordulnak elő, pedig amint azt már említettük, a japán nyelvet az onomatopoetikus kifejezések szempontjából a világ nyelvei közül a második leggazdagabbnak tartják számon, így kiemelt helyük kellene, hogy legyen a nyelvkönyvekben (is). Mikami doktori munkájában érintette ezt a témát, megvizsgálta, hogy milyen számban jelennek meg az onomatopoeiák a legnépszerűbb, külföldieknek szánt japán nyelvkönyvekben. Eredményei azt mutatták, hogy 14 kezdő nyelvkönyvben ⁴ 92 különböző szó szerepel, a középszintűeknél ⁵ pedig mindössze 203 (Mikami 2007). ⁶ Ezen számok is arról árulkodnak, hogy nem kellő figyelemmel és meglehetősen bátortalanul viszonyulnak e szócsoporthoz való oktatásához.

Mindezen problémák abból ered(het)nek, hogy sok van belőlük, az élet minden területén előfordulnak, de talán leginkább abból, hogy igencsak komplex jelentéssel rendelkeznek. Az onomatopoetikus kifejezések nyelvileg motiváltak. Ez azt jelenti, hogy e szavak hangalakja és jelentése között szoros kapcsolat áll fenn, és hangalakjuk erős expresszív és hangulatteremtő erővel bír. Emellett nagyon fontos karakterisztikájuk, hogy az őket alkotó egészen hangtani struktúrák azonkívül, hogy általában valamilyen sajátos szerkezeti szabályszerűségeket követnek, valamiféle jelentéstöbbletet is hordoznak magukban,

⁴ Pl. Minna no nihongo /みんなの日本語/ (8), Shokyū nihongo /初級日本語/ (5), Total Japanese (10), Genki /元気/ (9), Hiroko san /ひろこさん/ (13) stb.) átlagosan 15-16 szó szerepel.

⁵ Pl. Shin nihongo no chūkyū /新日本語の中級/ (58), J 301 (15), J 501 (40), Tema betsu chūkyū /テーマ別中級/ (42), Shūchū toreningu /集中トレーニング/ (32) stb.

⁶ Tegyük fel, hogy egy nyelvtanuló Mikami kutatásában felsorolt 13 középszintű tankönyv leckéjének mindegyikét ismeri — hozzátenném ez nem valószínű — és tudásának birtokában van az összes bennük szereplő szóanyag, akkor is még mindig nagyon kevésnek bizonyul a 203 onomatopoeia ismerete a japán nyelvben létező 4500-5000 onomatopoetikus szóhoz viszonyítva.

innen ered valójában e szavak jelentésbeli komplexitása. A japán nyelvi környezetben szocializálódó személyek mindenféle gondolkodás nélkül felismerik azokat a szavakat, amelyek hangalakjukkal valamilyen mélyebben megbújó jelentésárnyalatokat is közvetítenek, vagy valamilyen sajátos hangulatot teremtenek (Tamori–Schourup 1999). Mivel minden nyelvben az adott nyelvi lehetőségek szerint alakulnak a fonológiai és morfológiai szabályok, valamint más és más alaktani sajátosságokkal fejeznek ki különböző jelentésárnyalatokat, így azt, amit a japán anyanyelvi beszélők beleéreznek egy-egy onomatopoeitikus szóba (az anyanyelvük elsajátítása során rögzül bennük), azt a nem japán környezetben nevelkedő személyek, illetve nyelvtanulók természetesen nem érzik. Tehát a nyelvtanulók „meg vannak fosztva” attól, hogy egy-egy szó hangalakjából kiérezzék azt, amit az anyanyelvi beszélők számára teljes természetességgel adott, csupán csak saját anyanyelvük (onomatopoeitikus) eszköztárára hagyatkozhatnak, ami gyakran vakvágányra vezeti őket.

Mindezen elmondott okokból kiindulva, úgy gondoljuk, hogy szükség van olyan nyelvészeti kutatásokra és vizsgálatokra, amelyek eredményei segítik a japán nyelvet mint idegen nyelvet oktató nyelvtanárok munkáját, illetve az olyan tudományosan megalapozott oktatási módszerek kidolgozását, amelyek alkalmazásával közelebb hozhatók a japán onomatopoeiák és jelentéseik a japán nyelvtanulókhöz. Jelen disszertációs munka eredményei ezt a célt szolgálják.

Amennyiben elfogadható, hogy minden jelenség leginkább a másik jelenség felől mutatja magát, hogy a határvonalon történik a legintenzívebben, de éppen itt elemezhető a legpontosabban, úgy kutatásunkat a kontrasztív jellegű elemzésekre alapozzuk. Azt reméljük, hogy ebben a vállalkozásban a japán nyelv onomatopoeiái megmutatják majd magukat, és a magyar nyelv onomatopoeiái által jelzett sáv mentén még inkább felderíthetők lesznek.

Kutatásunkban a hagyományos megközelítésmódtól elrugaszkodva tárgyaljuk a motiváltság témakörét a japán és magyar onomatopoeitikus kifejezések hangzásséma alapú analízisén keresztül, a szavak egészes struktúrájához kapcsolódó jelentéstartalmak megragadásával és összevetésével. Nyelvi modell formájában szándékozzuk bemutatni külön a japán nyelv és külön a magyar nyelv onomatopoeitikus rendszerének működését, majd e két modell alapján megalkotjuk a *japán-magyar kombinált nyelvi modellünket*, amely az azonos jelentéstartományok szerint szerveződő japán és magyar onomatopoeitikus hangzássémák rendszerét foglalja magában.

1. KUTATÁSI ELŐZMÉNYEK – A NYELVI MOTIVÁLTSÁGRA VONATKOZÓ SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE

1.1. A nyelvi motiváltság és hangszimbolizmus

A nyelvi jel motiváltságának fogalma még a mai napig sincs teljes mértékben tisztázva, vagyis a nyelvészeti körökben még mindig nem született egy mindenki által elfogadott motivációdefiníció (Szili 2015: 58), pedig már Platon Kratülosza óta folytatnak diszkussziót arról, hogy a dolgok és neveik között természetes (physei elv) vagy mesterséges (thesei-elv) kapcsolat van-e. Ennek egyik oka abban keresendő, hogy a nyelvi motiváltság kérdése egy nagyon összetett és bonyolult problémakör, amelynek tanulmányozása többféle megközelítésekben is lehetséges, illetve valósul(t) meg. Például a kognitív nyelvészetben elsősorban a megismerés módjára fektetik a hangsúlyt, abból kiindulva, hogy a nyelv a tapasztalati alapú emberi megismerés eleme, közege és kifejezése (Langacker 1987), és mivel a jelentés tapasztalati alapú, így motivált is, mint ahogyan azt Tolcsvainál olvashatjuk: *„a nyelvi kifejezések jelentései a világ emberi megismerési módjain alapulnak, ezért motiváltak. Vagyis van annak oka, hogy egy-egy jelentés miképp épül fel és funkcionál.”* (Tolcsvai 2017: 53). A szemiotikában a motiváció kérdését a Peirce ikon-index-szimbólum trichotómiáján alapuló jelelmélet keretein belül tárgyalják, mely szerint a motiváltság a nyelvi jelek ikonszerűségéből és indexszerűségéből vezethető le, amit Roman Jakobson emelt be a nyelvészetbe, és szerkezeti ikonicitás elveként terjedt el (Jakobson 1972). A nyelvtörténeti kutatásokban a motiváltságra mint a szavak keletkezésének, átvételének vagy jelentésváltozásának egyik mozgatórugójaként tekintenek (Gombocz 1926, Benő 2004, 2013) arra hivatkozva, hogy a motivált szavaknál sokszor olyan sajátos hangváltozások érvényesülnek, amelyek a motiválatlan szavakban egyáltalán nem tapasztalhatók, és a motivált szavak hangtestében kimutatható hasonlóságok többek között *„analogikus hatásokat idézhetnek elő szókészlet változásaiban”* (Benő 2013: 42), *„(...) és a kölcsönelemek hangalakai, morfológiai és szemantikai integrálódási folyamataiban is.”* (Benő 2013: 49). Tehát láthatjuk, hogy a motiváció kérdésének vizsgálatában több kutatási irány is elkülöníthető, de talán a legcélszerűbb, ha kiindulópontként a modern nyelvteoretikusok körében elterjedő saussure-i hagyományból indulunk ki, mely kimondja, hogy a jelölőt (a nyelvi jel hangalakja) és a

jelöltet (nyelvi jel jelentése) egyesítő kötelék önkényes (Saussure 1997). E strukturalista hagyomány önkényességének (szabály)rendszerére alapozva egyfajta ellenpólusként elindult egy olyan kutatási irány, amely felfogásában a nyelvi jel vagy önkényes, vagy motivált természetű, azaz a motiváltság jelensége nem más, mint a jelölő és jelölt közötti természetes kapcsolat. Tehát ismételten a több mint kétezer évre visszanyúló physei-thesei vita került előtérbe. A természetesség elve (physei elv) került szembe a mesterségességről/önkényességről (thesei elv) vallott felfogással. A 20. században uralkodó saussure-i elmélet okán a nyelvi motiváltság kérdését egyik iskola sem választotta központi kutatásának tárgyává, sőt sokáig a háttérbe szorult, de a század második felétől egyfajta új hullámként egyre több figyelmet kapva újabb és újabb eredményekkel bővültek a témakörben született vizsgálatok. Ez az új hullám elsősorban a hangalaki motiváltság körébe tartozó nyelvi adatokat vette górcső alá. A hangalak és jelentés közötti közvetlen kapcsolat vizsgálatára épülő kutatási irányvonalakat közös néven hangszimbolizmus⁷ kutatásnak nevezzük.

A hangszimbolizmus kutatásoknak többféle csoportosítása létezik. Az amerikai nyelvészek körében a 20. század első harmadában leginkább a széleskörű kísérleti kutatások indulnak meg, és elsősorban a hangszimbolizmus szubjektív megjelenési formáját vizsgálták, ezzel párhuzamosan az európai körben inkább csak kísérleti próbálkozásokat folytattak, és elsősorban objektív nyelvi megfigyelésekre fektették a hangsúlyt. A század derekán került sor a két tábor által felmutatott eredmények kölcsönös megismerésére, amelynek köszönhetően a hangszimbolizmus kutatásában megindul egy kiterjedtebb és elmélyültebb kutatási tendencia (T. Molnár 1993: 13-22).

Elterjedt a hangszimbolizmus négyes felosztása, amiről egy átfogó leírást olvashatunk Hinton és munkatársai (1994) szerkesztésében megjelent könyv bevezető részében. Az alábbiakban röviden összefoglaljuk őket:

Korporális hangszimbolizmus (Corporeal sound symbolism)

Bizonyos hangok vagy intonációk használatán keresztül is kifejezhető a beszélő érzelmi vagy fizikai állapota. Az érzelmi állapotra utalhat pl. a hangsúly, a tempó, a fizikaira pedig a köhögés, a tüszögés stb. A korporális hangszimbolizmus ezekkel a nyelven kívül eső, emberek és állatok kommunikációjában is egyaránt megtalálható hangjellegzetességekkel foglalkozik. Ezt elősorban univerzális jelenségként definiálják.

⁷ Angolul: sound symbolism; japánul: 音象徴 /onshōchō/.

Imitatív hangszimbolizmus (Imitative sound symbolism)

Az onomatopoeitikus kifejezésekhez kapcsolódik, mivel ezek a szavak az őket alkotó hangsorokkal a természet, az élőlények és az élettelen dolgok által keltett hangokat utánzás útján realizálják nyelvileg. Ezek között is fellelhető az univerzális jellegzetesség, hiszen a nyelvi reprodukálás alá vetett hanghatás mindig azonos. Igaz, nyelvenként a nyelvi megformáltságuk eltér(het). De a hangalaki egyezés ennél a szócsoporthoz a legszorosabb.

Szinesztetikus hangszimbolizmus (Synesthetic sound symbolism)

A hangszimbolizmus azon fajtája, amikor a hallott szóban szereplő mássalhangzó, magánhangzó, vagy különböző szupraszegmentális jegyek aktiválnak egy másik érzékterületi modalitást (pl. a magánhangzók auditív jellege a mérettel kapcsolatos érzetekkel korrelál).

Konvencionális hangszimbolizmus (Conventional sound symbolism)

A konvencionális hangszimbolizmus keretein belül azt kutatják, hogy bizonyos hangalaki jellemzőknek milyen expresszív tulajdonságuk van, illetve milyen jelentést hordoznak (pl. az angol nyelvben a szókezdő „gl” fonéma stb.).

(Hinton et al. 1994: 1-14).

A következőkben ismertetni szeretnénk néhány olyan jelentős kutatási eredményt, amelyek a hangszimbolizmus szempontjából megkerülhetetlen alapművek. Ezek összességét két nagy kutatási irányba soroljuk be, az egyikben a hangszimbolizmust mint univerzális jelenséget vizsgálják (univerzális hangszimbolizmus), a másikban pedig a konvencionalitás keretén belül közelítik meg és nyelvspecifikus jelenségként kezelik (nyelvspecifikus hangszimbolizmus).

1.2. Univerzális hangszimbolizmus

A hangszimbolizmussal mint univerzális jelenséggel foglalkozó kutatók a hangalak és jelentés közötti közvetlen kapcsolat vizsgálatának útján korrelációkat keresnek különböző nyelvekből származó adatok alapján, és megállapításaikat minél szélesebb körben (minél több nyelven keresztül) próbálják érvényesíteni. E kutatói körön belül többféle magyarázat is létezik a hangszimbolika univerzalitására vonatkozóan. Vannak, akik a hangszimbolikára ösztönös emberi képességként tekintenek, és ebből vezetik le az univerzalitást (Marchand 1959), valamint vannak, akik kapcsolatot vélnek felfedezni a hangszimbolika és az emberi

nyelv kialakulása között az intuíció fontos szerepének hangsúlyozásával, amely abban segít, hogy egyes hangalakokhoz bizonyos jelentéseket társítsunk (Székely 2015: 14). Ezzel egyidejűleg az univerzalizmusnak létezik egy másik felfogása is, amely nem feltétlenül a különböző nyelvekből nyert adatok korrelációját hangsúlyozza, mint inkább bizonyos neurofiziológiai jellegzetességeket vesz kiindulópontként. Hunter–Smith (2007) az emberi idegrendszer és kogníció sajátosságaival és a hozzájuk kapcsolódó folyamatokkal közelíti meg a hangszimbolizmust mint univerzális jelenséget. Ez utóbbi megállapításhoz kapcsolódik a fiziológiai szinesztézia és szinkinézia fogalma. A fiziológiai szinesztézia nem más, mint amikor egy érzetterületre érkező inger aktivál egy másik érzékleti modalitást, vagyis amikor egy adott hangalakhoz társul egy vizuális-, tapintás- vagy akár színérzet. A szinkinézia esetén pedig a finommotoros mozgás jelenik meg, mint másik érzékleti modalitás, vagyis egy-egy hangalak és mozgás között alakul ki hasonlóság. A fiziológiai szinesztézia és a szinkinézia jelenségét nagyon sok kutató emelte be a hangszimbolizmus keretein belül folyó vizsgálatokba, és az ilyen jellegű kutatásokat az alaki szimbolizmus terminus alá sorolják be.

Sapir (1929) volt az első olyan kutató, aki a hangok szimbolikáját kísérleti úton és széles körben tanulmányozta. Stimulusként CVC felépítésű logatomokat vizsgált, amelyekben a C mindig azonos volt, a V elemet viszont változtatta („*mil*” és „*mal*”). A logatomok hangzását és az általuk jelölt tárgyak méretét analizálta úgy, hogy a megadott tárgyak azonosak voltak, mindössze méretbeli különbségek voltak közöttük. Az 500 angol és hét kínai nyelven beszélő kísérleti alanyának nagy többsége a „*mil*”-t a kicsi mérettel, a „*mal*”-t pedig a nagy mérettel azonosította. Ez alapján arra a következtetésre jutott, hogy az [i] ”kicsi” az [a] pedig a „nagy” szimbolikai jelentéssel van felruházva.

Jespersen (1922) is nagy mennyiségű nyelvi adaton végezte vizsgálódásait, kicsivel korábban, mint Sapir. Kutatásának célja az [i] magánhangzó szimbolikus értékének a meghatározása volt. Megállapította, hogy az [i] többek között „kicsiséget, gyorsaságot, erőtlenséget és jelentéktelenséget” jelent, de kutatásának eredménye csak a 70-es években látott napvilágot.

Newman (1933) Sapir nyomán a hangzás által jelölt tárgy méretén („kicsi-nagy”) kívül a „világos-sötét” jelentéstartományokat is beemelte kutatásába, amit a magánhangzók képzési helye és akusztikai frekvenciája alapján igazolt kiterjesztve több nyelvre is.

Tsuru és Fries (1933) az univerzális hangszimbolizmus létezését a fonetikai szimbolizmuson alapuló kísérleteivel próbálta igazolni. A kísérletben résztvevő alanyoknak általuk nem ismert idegen nyelven antonim szópárokat mutatott. Feladatuk az volt, hogy illesszék össze a megadott szópárok tagjait az anyanyelvükön is szereplő azonos jelentésű antonim párok megfelelőjével. Még ha nem is születtek szignifikáns eredmények, a helyes válaszok aránya nem a véletlenszerűségéből fakadt.

Murdock (1959) hangstatisztikai elemzések útján több mint 500 anya és 500 apa fogalmához kapcsolódó hangkapcsolatot vizsgált több nyelvre vonatkozóan (pl. az apa fogalmához tartozók a [pa] , [ap] , [ta] ; anyához tartozók a [ma] , [an] , [na] stb.). Hasonló kutatást már jóval korábban is végeztek, pl. Wundt (1921), igaz, ő ezt a jelenséget hangmetaforának nevezte, és elsősorban egy adott szót alkotó hangokhoz fűződő érzelmi töltetre és a vele jelentéstani hasonlóságot mutató egész szó által kifejező hangulatra fektette a hangsúlyt.

Ultan (1978) a képzésbeli sajátosságokon alapuló kutatásával bebizonyította, hogy az általa vizsgált 136 nyelv 90%-ában a „kicsiség” jelentésdimenzióját az elől képzett magánhangzók hivatottak érzékeltetni. Ohala (1984) pedig ezt tovább kutatva, a mássalhangzók szerepére is fókuszálva kimutatta, hogy a magas akusztikai frekvenciájú magánhangzók és mássalhangzók egyaránt a „kicsiséget”, az alacsony akusztikai frekvenciájúak viszont a „nagymeretűséget” jelölik. Ohala (1994) 10 évvel e kutatását követően Mortonnal (1994) karöltve bevezeti a frekvenciakód-hipotézist, amely kimondja, hogy a magánhangzók képzési helye és az akusztikai frekvenciája kihatással van az egyes hangokhoz kapcsolódó méretek megéléséhez. Mindketten a nyelvi hangszimbolizmus gyökereit az állatok viselkedésrendszerében és kommunikációjában tapasztalható jellegzetességekben látják, illetve bizonyos etológiai jelenségekkel kapcsolják össze.

Shinohara és Kawahara (2016) négy nyelvből vett adatok alapján azt vizsgálta, hogy egyes fonetikai jellemzők milyen méretre vonatkozó szimbolizmussal rendelkeznek, azaz a kutatásban résztvevők milyen méreteket társítanak az egyes hangokhoz. A kísérletben 40 VCVC típusú stimulust használtak fel, amelyeken belül a V helyére a vizsgált nyelvekben megtalálható magánhangzók kerülhettek, vagyis az [i, u, e, o] , a C helyére az egyik körben a zöngétlen elemek [p, t, k, s] , a másik körben pedig a zöngés párjaik [b, d, g, z] , de egy adott stimuliban a V és a C mindig azonos volt, pl. *ibib, idid, igig, iziz, ubub, udud, ugug, uzuz* stb. A kínai, angol, japán és koreai nyelvi adatok analízisével három fonetikai

jellegzetességen alapuló korrelációt állapítottak meg: (i) nagyobb méretre utalnak az alsónyelvállású magánhangzót tartalmazó szavak a magas nyelvállásúakkal szemben; (ii) ugyanez az ellentét tapasztalható a hátul képzett magánhangzók és az elől képzettek viszonyában is; (iii) a mássalhangzók esetében pedig a „nagymeretűséget” a zöngés mássalhangzók, a „kicsiséget” pedig a zöngétlenek hívatottak kifejezni. Hozzá kell fűzni, hogy a négy nyelv közötti korreláció nem minden esetben volt nyomon követhető, pl. a japán és kínai alanyok az angol és koreai alanyokkal szemben a középső nyelvállású magánhangzókat tartalmazó stimulikat nagyobbaknak ítélték, mint a magas nyelvállásúakat, továbbá a koreai nyelvi adatoknál nem volt szignifikánsan kimutatható, hogy az alanyok a zöngés mássalhangzókkal rendelkező szavakat nagyobbaknak élik meg, mint a zöngétlen párjukkal előfordulókat.

Az alaki szimbolizmuson belül egy olyan irányvonal is kibontakozott, amely az ábrák és a hangsorok közötti megfeleltetéseken alapuló kísérleti jellegű kutatások sorát vonzotta maga után. Sučevićnél és munkatársainál (2013) olvashatjuk, hogy ennek a kutatási iránynak az elindítója Köhler volt, aki Usnadze nyomán a kísérletében egy körvonalakból álló és egy több szöget bezáró absztrakt ábrákat megjelenítő képeket, valamint a baluma és takete jelentés nélküli hangsorokat használt föl. Kísérleti alanyait arra kérte, hogy párosítsák össze a két ábrát a két hangsorral. Ezt vitte tovább Fox (1935) annyi különbséggel, hogy ő a baluma szót malumbára változtatta, annak elkerülése végett, hogy az angol anyanyelvűek ne hozzák kapcsolatba az angol nyelvben létező balloon szóval. Ennek hatására Köhler is véglegesítette a kutatásában használatos hangsorokat a balumából maluma lett, a takete pedig maradt az eredeti verzió szerint. Az angol és német ajkúak körében megvalósított kísérlet eredményei alapján az ábrák és a hangsorok párosításában strukturális hasonlóságra mutattak rá, ugyanis a körvonalakból álló rajzhoz a maluma⁸ szót kapcsolták, a szögletes rajzhoz pedig a takete hangsorú szót. Ilyen jellegű kutatások a későbbiekben is folytak, további nyelvek beemelésével.

Ahogy az a fentiekből láhattuk az univerzális hangszimbolikai kutatások többféle megközelítésből folynak és igen érdekes eredménnyel szolgálnak. Rámutatnak bizonyos univerzális tendenciákra az egymástól távol eső nyelvekből származó adatok hangszimbolikai korrelációjának köszönhetően, ennek ellenére rengeteg kivétel létezik és az eredményeket nem lehet abszolút értékűnek venni. *„Jóval több leíró jellegű adatra lenne szükség,*

⁸ A kísérlet korábbi szakaszaiban először a baluma, majd a malumba szót használták.

kiegészítve olyan kísérletekkel, melyek a beszélőknek a hangok és jelentések közötti kapcsolatokra vonatkozó intuícióit vizsgálja.” (Crystal 2003: 223).

1.3. Nyelvspecifikus hangszimbolizmus

A nyelvspecifikus hangszimbolizmus az univerzális hangszimbolizmussal ellentétben nem a több nyelvben párhuzamosan fellelhető közös alaki és jelentésbeli korrelációkat vizsgálja, hanem egy adott nyelven belül megtalálható hangalaki jellemzőket és a hozzájuk kapcsolódó jelentéstartományokat, azaz hogy „*egy-egy beszélőközösség számára milyen hangalaki jellemzőknek van vagy lehet expresszív tulajdonsága (...)*” (Székely 2015: 16). A nyelvspecifikus hangszimbolizmus, vagy Hinton és munkatársai (1994) terminológiájával élve a konvencionális hangszimbolizmus egyik legkiemelkedőbb kutatási irányvonala Firth által bevezetett fonesztéma ⁹ kutatással foglalkozik. A fonesztémákon keresztül megnyilvánuló hangszimbolizmus kutatásnak gazdag szakirodalma van, a nyelvek széles körében folytattak vizsgálatokat, pl. az angolon kívül az afrikai (gbaya, ijo, hausa, kisi, nembe, igbo és joruba), indonéziai és ausztrónéziai nyelvek körében, illetve az ojibwe, a finn, a japán, svéd stb. nyelveket vették górcső alá (Hunter–Smith 2007: 8-11).

A fonesztémák vizsgálatánál a fő cél az, hogy felfedjék a szavakon belül megtalálható hangkombinációk által közvetített jelentéstartományokat. A hangkombinációkon belül mind a magánhangzóknak, mind pedig a mássalhangzóknak jelentős szerepük van, bár a kezdeti kutatásokban elsősorban az utóbbiakra fektették a hangsúlyt. A fonesztémák legjellemzőbb előfordulása a szó eleje vagy a szó vége.

A *Speech* című munka az egyik legelső fonesztémákról szóló mű, ami Firth (1930), angol nyelvész tollából született meg. Firth munkájában az angol nyelvben megtalálható fonesztémákat tárgyalja, pl. a szóeleji [st-, gr-, gl-, sq-, str-] hangkombinációk a hosszú, vékony, egyenes, keskeny, kifeszített jelentéstartományokkal korrelálnak.

Bloomfield (1933) is az elsők között foglalkozott ezzel a témakörrel, többek között az [fl-, gl-, sn-, b-] négy szóeleji fonesztémát azonosította be, az ő munkásságára támaszkodva Bolinger (1950) részletesen foglalkozik a [gl-] szóeleji elemmel, amely a

⁹ Szubmorfémiás hangkombináció.

fénnyel és látással kapcsolatos szavakban fordul elő (pl. *glitter, glisten, glow, gleam* stb), az fl-kezdetű szavakkal, amelyek valamilyen mozgásra utalnak (pl. *flap, flick, flip, flit, flow* stb.), és az [sn-] hangkombinációval, amely pedig az orral és szájjal kapcsolatos jelentésárnyalatot hordozza (pl. *snore, sniff, snuffle, snott, sneer* stb.)

Marchandtól (1969) származik egy igen részletes lista, amely 45 szóeleji és 71 szóvégi fonesztémát tartalmaz, de mint ahogy azt Benczes (2020: 364) írja róla, sok olyan fonesztéma is szerepel benne, amelyhez nem tüntet fel elég példát, illetve vannak olyanok is, amelyeknek jelentése meglehetősen homályos. Benczes (2020) ugyanezen tanulmányában részletesen beszél Hutchins kutatásáról is. Kiemeli, hogy nagy előrelépést hozott a fonesztémák angol nyelvben történő vizsgálatában, ugyanis 46 szóeleji elemet sikerült beazonosítania. Megtudhatjuk azt is, hogy Hutchins vizsgálatának újszerűsége a pszicholingvisztikai megközelítésmódjában érhető tetten, mivel a szóeleji hangkombinációkat elsősorban az alanyainak az intuíciója alapján osztotta fel különböző jelentéstartományokba. Kutatása nemcsak a szóeleji fonesztémákra korlátozódott, hanem elemezte a szavak végén találhatóakat is. Munkájának kiemelendő eleme még, hogy a hangkombinációk jelentéstartományok szerinti besorolása nem tekinthető egy szigorú szabályrendszernek, ugyanis inkább csak megközelítőleges jellegűek, ún. asszociált jelentések, tehát egyszerre több jelentéstartományt is lefed(het)nek (Benczes 2020: 365-368).

A nyelvspecifikus hangszimbolizmuson belül természetesen vannak olyan kutatási irányok is, amelyek nem a fonesztémák vizsgálata köré csoportosulnak, így a következőkben ezekre is ki szeretnénk térni.

T. Molnár (1993) a hangszimbolikát fonetikai megközelítésben vizsgálta, tehát nem a fonesztémákat tette meg kutatási tárgyává, hanem a magyar beszédhangokat, különös tekintettel az általuk keltett képzetekre és asszociációkra. Munkájában arra kereste a választ, hogy milyen szubjektív szimbolikai értékekkel rendelkeznek a magyar beszédhangok, közöttük milyen belső strukturális kapcsolatok mutathatók ki szubjektív szimbolikai értékek keretein belül, továbbá hogy milyen artikulációs és akusztikai sajátosságokkal rendelkeznek. A több szakaszból álló kísérletben Osgood által kidolgozott mérési módszert alkalmazta, és 16 jelentésdimenziót állított föl.¹⁰ A kísérleti mérések útján kapott eredményeit a költészeti műalkotásokon keresztül igazolta, és sikerült rámutatnia arra, hogy a hangok rendelkeznek bizonyos fajta szimbolikai értékkel, amelyek mérhető tudományos eszközökkel.

¹⁰ T. Molnár-féle jelentésdimenziók pl.: „világos-sötét”, „békés-harcias”, „kellemes-kellemetlen”, „nőies-férfias”, „vidám-szomorú”, „fürge-lomha”, „puha-kemény” stb.

A magyar szakirodalomban a hangszimbolika kutatás egyik legnagyobb alakja — ha nem a legnagyobb — Fónagy Iván, „*ő jutott a legmesszebbre*” (T. Molnár 1993: 27). A beszédhangok kifejezőképességét többféle megközelítésben is vizsgálta. A hangképzés fiziológiai folyamatainak tudat alatti hatását és az adott hang akusztikai benyomását is figyelembe vette. A hangstatisztika módszerrel a magánhangzókat világos és sötét, a mássalhangzókat szelíd és agresszív párokra osztotta. Összehasonlítást végzett a hangszimbolika objektív formái és a kísérleti úton szerzett szubjektív eredményei között. Ez utóbbinál több mint 20 jelentésdimenziót alkalmazott. A hangok expresszív erejét összefüggésbe hozta a képzésmódjukkal, és megállapította, hogy a „*lágynak érzett hangok képzésénél (...) viszonylag kis fiziológiai energiával jelentős akusztikai teljesítményt érünk el*” (Fónagy 1989: 59), ezzel ellentétben a keménynek érzettek esetében pedig „*(...) viszonylag nagy fiziológiai erőfeszítés viszonylag csekély hangerőt eredményez*” (Fónagy 1989: 59). Az objektív kutatásait versek elemzésén folytatta, azt vizsgálta, hogy bizonyos hangulatok összekapcsolódnak-e bizonyos hangokkal, kimutatható-e valamilyen rendszerszerűség, a szubjektív szimbolikával kapcsolatos analíziseit pedig a beszédhangok szintjén végezte több szemantikai dimenzió alkalmazásával, kísérleteiben gyermekek és felnőttek egyaránt részt vettek. Fontos még megemlíteni, hogy a hangstatisztikai elemzéseit nemcsak a magyar nyelvben végezte el, hanem francia és német nyelvben is az adott nyelvek költeményeit megcélözva, és az eredmények összehasonlításánál párhuzamot talált a tartalom és a hangzás között (T. Molnár 1993: 27-29).

Egy másik szintén figyelemre méltó munka Klinktől (2000) származik. Klink a hangok szimbolikáját egy érdekes új megközelítésből vizsgálta. A márkanevekben szereplő hangokat vette górcső alá, és megállapította, hogy a szimbolika útján ezen hangok képesek információkat közölni az adott termékről. Vizsgálatait kizárólag angol nyelvi adatokon végezte, és a következtetéseit is szigorúan az angol nyelvre vonatkoztatta. Kutatásában abból a hipotézisből indult ki, hogy két ellentétes hangnál mindig a magasabb frekvenciájú hanghoz társul a „kis méretűség” jelentéstartománya, illetve ehhez kapcsolódnak még további dimenziók is, mint amilyen pl. a világosabb, vékonyabb, puhább gyorsabb, nőiesebb, hidegebb, élesebb stb. Kutatása során még ha nem is vetette vizsgálat alá az összes ellentétes viszonyban álló hangpárt, hipotézise sok esetben beigazolódni látszott, ugyanis az előbb említett jelentéstartományokat a hátul képzett magánhangzókkal szemben az elől képzettek, a zöngés zárhangokkal szemben a zöngétlenek hordozták, és ugyanez volt tapasztalható a zöngés és zöngétlen réshangok viszonyában is. Klink továbbá azt is megállapította, hogy egy-

egy márkanévben szereplő hangokat vizsgálva mindig a magánhangzók azok, amelyek szimbolikus úton pontosabb információforrást nyújtanak, és nem a mássalhangzók.

1.4. Onomatopoeiák és a hangszimbolizmus

Az onomatopoeiák hangszimbolikájának kutatása a kezdetekben leginkább a nyelvésztétika és stilsztika keretén belül vált népszerűvé, hiszen sokáig úgy tartották, hogy használatuknak elsősorban a költői nyelvben van jelentősége. Gáldi nézete szerint a hangok kifejező ereje és a hangok szimbolikájának az ősi gyökerei „(...) ott rejlenek népdalunkban, népiünk ösztönös művészi törekvéseiben” (Gáldi 1961: 191), Jakobson szerint pedig ugyan nem csak a költészetben érvényesülnek kizárólag, de a költészet egy „(...)olyan tartomány, ahol a hangzás és jelentés közötti belső kapcsolat lappangóból nyílttá válik, és nagyon érezhetően és nyomatékosan jut kifejezésre...” (Jakobson 1972: 248). Pedig tudva levő, hogy ilyen szavakat bőven találunk a mindennapi nyelvhasználatban is, ezáltal pedig a nyelvészeti vizsgálatok kikerülhetetlen szegmenseként kell tekinteni rájuk, — még akkor is, ha a saussure-i hagyományt követő modern nyelvteoretikusok ezt a szócsoportot a nyelv periférikus nyelvi jelenségeként kezelték, és így kezelik még talán ma is sokan.

Általánosságban elmondható, hogy az onomatopoeiák hangszimbolikájának nyelvészeti jellegű kutatása és az ebből születő gazdag szakirodalom azokra a nyelvekre vonatkozóan áll rendelkezésünkre, amelyek szókincsében nagy számban fordulnak elő, ilyenek pl. az altáji-, az afrikai nyelvcsaládhoz tartozók, az ausztróázsiai nyelvek, a dravida nyelvek és nem hagyható ki a koreai és a japán nyelv sem.

A hangok szimbolikájának az érvényesülését a hangutánzó és hangulatfestő szavaknál több nyelvi sajátosság is lehetővé teszi. Elsősorban az, hogy ezen szócsoporthoz érhető tetten leginkább a hangalaki motiváció, — azaz náluk a jelölt és a jelölő között szoros (természetes) kapcsolat áll fenn¹¹ —, ezáltal pedig az őket alkotó hangoknak vagy hangkapcsolatoknak kell, hogy legyen valamilyen szimbolikus értékük, illetve szuggesztív erejük. További sajátosságokként megemlíthetjük az alaki jellegzetességeket is, e tekintetben is eltérnek egy adott nyelven belül a szókincs többi részétől. Akitánál és Dingemanse-nél (2019) olvashatjuk, hogy az onomatopoetikus kifejezések fonológiai és morfológiai szempontból sokszor sajátos

¹¹ A nyelvi motiváció különböző szinten nyilvánul meg a hangutánzó szavaknál, mint a hangulatfestőknél.

szabályszerűségeket követnek, illetve a szerkezeti ikonicitás elve is hatványozottan nyomon követhető ezeknél a szavaknál. Morfológiájukra kiterjesztve ez azt jelenti, hogy e szavak szerkezeti felépítése leképezi a szemantikai–funkcionális jegyeiket, de természetesen nyelvektől és a bennük található onomatopoeitikus szerkezetektől függően az ikonikusság más–más fokozatai mutatkoznak meg. Az afroázsiai nyelvcsaládhoz tartozó hausza nyelvben egy olyan fonotaktikai szabály létezik, miszerint a szavak nem végződhetnek mássalhangzóra, ennek ellenére az onomatopoeitikus kifejezéseknél előfordulhat mássalhangzó végződés, pl. /tsít/ (teljes csönd), a hindi nyelv összesen 21 magánhangzó fonémát tartalmaz, de az onomatopoeiákban kizárólag három fordulhat elő, ezek az /a, i, u/, a koreai nyelvben hangrendi illeszkedés csak az onomatopoeitikus szavaknál figyelhető meg, a szókincs többi részénél nem, a japán nyelvben a /p/ fonéma csak az onomatopoeiákban fordul elő szókezdeti pozícióban, a többinél csak ritkán. Az onomatopoeiákra jellemző morfológiai szerkezetek közül a reduplikációt, mint szóalkotási módot emelhetnénk ki, bár ez a szóalkotási mód nem korlátozódik csak ezen szócsoporthoz, de amit leszögezhetünk az az, hogy nagyon termékeny szóalkotási mód, és sok nyelv onomatopoeiáinak szerkezeti jellemzője. Nyelvektől függően több funkciót tölt(het) be, az onomatopoeitikus alapjelentéseket különböző szemantikai többlettel látja el pl. a tamil nyelvben iterativitást jelöl (pl. /curukcuruk–nu/ – sok éles szúrás) (Akita–Dingemane 2019). E szócsoporthoz hangszimbolikai kutatásain belül fontos helyet kapnak a produktivitásukat érintő megállapítások is, ugyanis az onomatopoeiák morfológiájának szintén jellemző vonása a szóalkotási produktivitás (termékenység), tehát ezen szócsoporthoz nem egy zárt osztály, hanem az őket jellemző szerkezeti sajátosságokból adódó minták alapján új szavak képezhetők. Az onomatopoeitikus eredetű szavakról általánosságban kijelenthető, hogy hajlamosak a morfematikai családosságra,¹² pl. japán nyelvben: /batan – batari – battari – batabata/; magyar nyelvben /csepeg – cseppen – csepent – csepegtet/.

Mint ahogyan azt már korábban említettük az onomatopoeiák hangszimbolikájával kapcsolatos gazdag szakirodalom leginkább azon nyelvek vonatkozásában született, amelyek szókincse nagyszámú ilyen szócsoporthoz büszkélkedhet. Az uráli nyelvcsaládhoz tartozó török nyelveken belül hangszimbolikai elemzéseket és azon belül is a hangzás és jelentés valamilyen szabályos megfeleltetéseit vizsgálta pl. a csuvas nyelvben Asmarin, a szaha nyelvben Kharitonov, az üzbég nyelvben Kononov, karakalpak nyelvben Baskakov, a girgíz nyelvben Kudaibergenov, a kazah onomatopoeiákat vizsgáló kutatók köréből pedig

¹² A terminológiát Varga (2012) tanulmányából kölcsönöztük.

Khusainovot emelhetjük ki (Sadygul 2010: 7). Az afrikai nyelvek tekintetében Peck volt az elsők között, aki jelentős eredményeket mutatott fel az onomatopoeiák alaki hangszimbolikai karakterisztikáira vonatkozóan. Peck (1886) a dél-afrikai ga (akra) és twi (aszante-fante) nyelv onomatopoeiáinak elemzése során megállapított öt illetve hat onomatopoetikus szótövet és az ezekből képzett származékokat, hangsúlyozva ezek produktivitását és fontos szerepét az említett két nyelv szókincsét illetően. A szótöveket különböző jelentéstartományok szerint csoportosította, amelyek a következő szemantikai kategóriákat fedték le: gyermeksírás illetve zokogás reprodukálása, a fújás, a lélegzetvétel illetve rezgés, az ütés és kopogás, valamint a határozott megszólalás és a gyors és váratlan érzelmi kitörés kategóriáit. A bantu nyelvcsaládhoz tartozó nyelvek onomatopoeiáira vonatkozó széleskörű vizsgálatokat folytatók közül Samarint (1971) emelnénk ki. Fonológiai, morfológiai és szemantikai elemzéseket folytatott többek között a ganda, a sona, kikongo, tswana, a zulu, a lamba nyelv onomatopoetikus szócsoportján. Részletesen foglalkozott a náluk tapasztalható nazalizáció, devokalizáció, az alveoláris nazális kattanóhangzó stb. fonológiai jellegzetességekkel, ezen kívül pl. a zulu nyelven belül az egyszótagú, kétszótagú, többszótagú, reduplikált és a triplikált szerkezetű onomatopoeiákat analizálta. Továbbá említésre méltó eredményeket ért el a swahili, a tonga, a sona, a hausza, a joruba nyelveknél is.

A világ nyelvei közül a koreait tartják a leggazdagabbnak, ami az onomatopoeiák számát illeti. A koreai onomatopoeiák hatalmas szakirodalommal rendelkeznek, és alapos vizsgálatokon alapuló hangszimbolikai törvényszerűségeket tárnak elénk. A következőkben a legfontosabbak közül ismertetünk néhányat. Morfológiájukat tekintve sajátos szabályszerűségeket követnek, és a szerkezeti ikonicitás elve is világosan nyomon követhető náluk, ugyanis szerkezeti felépítésük tükrözi azt az alapszóhoz járuló szemantikai többletet, amit pl. a reduplikált alak, a jellegzetes szóvégzódések vagy a magánhangzó és mássalhangzó ellentétpárok mint szemantikai–funkcionális jegyek határoznak meg. A megkétszerezett alak pl. ismétlődést és folyamatosságokat fejez ki, a részleges reduplikációval nyomatékosítás érhető el (/asasak/. Az onomatopoeiákra jellemző szóvégzódéseknél pl. /-k, -p, -s/ végzódések végponttal rendelkező hangatást vagy állapot kifejezésénél könnyedséget fejeznek ki, az /-n, -m, -g/ a folyamatosság és/vagy rezonáló hanghatást kifejező jelentéstartományt felé tereli az az alapjelentést, az /-l/ szóvég pedig például az ismétlődő hanghatás és folyamatosság élményét hivatott biztosítani (Garrigues 1984, Shibasaki 2002). Érdekes szabályszerűség az is, hogy az elől képzett magánhangzókhoz,¹³ mint pl. /a, ay, o/ a világosság, könnyedség,

¹³ A szakirodalomban közös néven yang magánhangzónak nevezik őket (Sohn 1999: 156-159).

kicsiség, vékonyság, míg a hátul képzett magánhangzóhoz,¹⁴ mint amilyen az /ey, wu, e/ a sötétség, nagyság, vastagság jelentéstartományokat kötik (Kong-On 1977, Sohn 1999). Ez ellentmond a korábban már említett univerzális hangszimbolika keretén belül született megállapítással, miszerint az [i] ”kicsi” az [a] pedig a „nagy” szimbolikai jelentéssel van felruházva (Jespersen (1922), Sapir (1929), Ultan (1978)). A szóalkotási produktivitás a koreai onomatopoeiákra is jellemző: payng.payng / ppayng.ppayng / phayng.phayng (körbe-körbe megy/forog/ pörög/ (Kong-On 1977).

1.4.1. A japán onomatopoeiák és a hangszimbolizmus

A japán hangszimbolika kutatásban egyöntetűen Hamano az, aki a legrészletesebb és legszéleskörűbb vizsgálatokat folytatott a japán onomatopoetikus kifejezések tekintetében. Hamano kutatásait megelőzően is többen foglalkoztak a témakörrel, ezek közül Kindaichi és Horii eredményeit szeretnénk ismertetni.

Asano 1978-ban jelentette meg onomatopoetikus szótárát,¹⁵ amelynek bevezető részében Kindaichi ismerteti a japán onomatopoeiák eredetét, alaki és nyelvtani jellegzetességeit, és kitér a hangalak és jelentés közötti kapcsolat kérdéskörére is. Különös hangsúlyt fektet a hangulatfestők hangszimbolikájának az elemzésére, hangsúlyozva, hogy a hangutánzó szavakkal ellentétben a hangulatfestőknél nem olyan szoros a jelölt és a jelölő közötti kapcsolat, mivel nem hangokat reprodukálnak, hanem hangalakjukkal valamilyen mozgásra, cselekvésre, állapotra jellemző hangulatot, érzelmet jelenítenek meg. Megállapítja, hogy a hangulatfestőkben található [i] magánhangzó a kis méretre, illetve mozgás esetében pedig a gyorsaságra utal, ezzel ellentétben az [a] és az [o] pedig nagy méretet és lassúságot fejezi ki (pl. ころころ /koro-koro/ és きりきり /kiri-kiri/ ellentétpárok). A mássalhangzók vizsgálatánál pedig a következő megállapításokat teszi: a [k] , a [t]

¹⁴ A szakirodalomban közös néven ying magánhangzóknak nevezik őket (Sohn 1999: 156-159).

¹⁵ 浅野鶴子 1978. 『擬音語・擬態語辞典』角川書店 /Asano Tsuruko 1978. *Giongo, gitaigo jiten*. Kadokawa Shoten.

szilárd halmazállapotra, az [s] súrlódásra, az [r] ragadós csúszós felületre, a [h] , a [p] ellenállás nélküli cselekményre, és az [m] puha textúrára utal (Kindaichi 1978: 3–25).

Horii ¹⁶ (1986) az onomatopoeiák hangszimbolikájának univerzális jellegét hangoztatta. Elemzései során kimutatta, hogy több nyelv onomatopoeiáinál is érvényesül az a hangszimbolikai szabályszerűség, miszerint az elől képzett magánhangzók a világosság és a könnyedség, a hátul képzettek viszont a nehézség jelentésárnyalatával rendelkeznek. Továbbá megállapította, hogy a hangulatfestők esetében a mássalhangzók és a magánhangzók megváltoztatásával az adott szó szimbolikai jelentése is módosul. Például ha azonos mássalhangzóval rendelkező hangulatfestőkön belül megváltoztatjuk a magánhangzókat (からから /kara-kara きりきり /kiri-kiri/ くるくる /kuru-kuru/, a→i→u), akkor ezzel párhuzamosan nemcsak új alapjelentéssel rendelkező szavakat kapunk, hanem a magánhangzókhoz kapcsolódó hangszimbolika révén újabb jelentésárnyalatokkal is bővülnek. Horii szerint ez a fajta mássalhangzó- vagy magánhangzóbeli változtatással járó jelentésmódosulás más nyelvekben is megfigyelhető, tehát univerzális jelenségről van szó. A mássalhangzókkal kapcsolatban arra a következtetésre jutott, miszerint a hangutánzó szavaknál a zöngétlen [p] zárhanggal ¹⁷ a tiszta, a világos és a könnyed hangeffektus érhető el, míg a zöngés párja ¹⁸ a [b] ezzel ellentétben a durvább zajjal járó hangok reprodukálására alkalmas, az ütőhangok ¹⁹ használatával a cselekvések vagy mozgás gördülékeny lefolyásával, a mássalhangzó kettőzéssel ²⁰ pedig valaminek a hirtelen változásával járó jelentéstartalom adható át. Megfigyelései alapján a rezgéssel járó cselekvéseket kifejező hangutánzókból gyakori az [r] ²¹ mássalhangzót tartalmazó szótagok előfordulása.

¹⁶ 堀井令以知.

¹⁷ 無声破裂音/museiharetsuon/.

¹⁸ 有声破裂音/yūseiharetsuon/.

¹⁹ 摩擦音/masatsuon/.

²⁰ 促音/sokuon/.

²¹ ら行 /ra, ri, ru, re, ro/.

Hamano 1998-ban kiadott *The Sound-Symbolic System of Japanese* című könyve hatalmas áttörést jelentett a japán hangszimbolika kutatás terén, annak ellenére, hogy már korábban is nagy számban jelentek meg munkák e témában. Leginkább azért foglal el fontos szerepet a hangszimbolika kutatásban, mert ilyen terjedelmű és beható munkát a japán szakirodalomban senki sem mutatott föl. Hamano a japán onomatopoeiák hangzásának és jelentésének szabályos megfeleltetéseire fonoszemantikai elemzéseken keresztül mutatott rá. A CV és CVCV típusú onomatopoeiák vizsgálata során fontos szemantikai következtetéseket vont le az őket alkotó magánhangzókat és mássalhangzókat illetően. A mássalhangzók szimbolikai értékeinek megállapításánál fontos szempontként érvényesült a pozíciójuk, vagyis előfordulási helyük egy adott szón belül. Megállapította, hogy a mássalhangzók egymástól függetlenül érvényesítik a hozzájuk kapcsolódó jelentéstartományt a szavakon belül. A CV típusúak fonoszemantikai elemzése alapján az alábbi táblázatban látható szemantikai tartományok tartoznak a mássalhangzókhoz:

Táblázat 1. A CV típusú onomatopoeiák mássalhangzóinak szemantikai tartományai,

*Hamano 1998: 99.*²²

p	taut surface; explosive movement	light; small; fine
b	taut surface; explosive movement	heavy; large; coarse
t	lax surface; tapping	light; small; fine
d	lax surface; tapping	heavy; large; coarse
k	hard surface; depth; backness; pharyngeal sound	light; small; fine
g	hard surface; depth; backness; pharyngeal sound	heavy; large; coarse
s	smooth movement	light; small; fine
z	smooth movement	heavy; large; coarse
h	Breath	
m	suppression; vagueness	
n		
w	loud human voice; animal noise	
∅		

A CVCV típusúaknál pedig a pozíciójuktól függően a következő szemantikai tartományokba sorolhatók be a mássalhangzók:

²² A szerző saját összeállítása Hamano (1998) eredményei alapján.

Táblázat 2. A CVCV típusú onomatopoeiák mássalhangzóinak szemantikai tartományai pozíciójuktól függően, Hamano 1998: 172-73.²³

C1	
P	taut surface light; small; fine
B	taut surface heavy; large; coarse
T	lack of surface tension; subduedness light; small; fine
D	lack of surface tension; subduedness heavy; large; coarse
K	hard surface light; small, fine
G	hard surface heavy; large; coarse
S	non-viscous body; quietness light; small; fine
Z	non-viscous body; quietness heavy; large; coarse
H	weakness; softness; unreliability; indeterminateness
M	Murkiness
N	viscosity; stickiness; sliminess; sluggishness
Y	leisurely motion; swinging motion; unreliable motion
W	human noise; emotional upheaval

C2	
p	explosion; breaking; decisiveness
b	
t	hitting of a surface; coming into close contact; complete agreement
k	opening; breaking up; swelling; expanding; puffing out; emission from inside; surfacing; in-out movement
s	soft contact; friction
h	Breath
m	?
n	bending; elasticity; unreliability; lack of force; weakness
y	sound from many sources; haziness; childishness
w	softness; faintness; haziness
r	rolling; fluid movement

A magánhangzók szimbolikai értékét illetően megállapította az [i] merevséget, az [u] valamilyen kidomborodást és kis méretűséget, az [a] nagy méretűséget, az [e]

²³ A szerző saját összeállítása Hamano (1998) eredményei alapján.

pedig közönségességet vagy pejoratív jelentést hordoz. Az [o] magánhangzó esetében elemzése során nem tapasztalt semmilyen szimbolikai értéket.

A CV és CVCV típusúaknál is külön fejezetekben tárgyalja a magánhangzó hosszabbodás, a szóvégi elemek és a reduplikáció hangszimbolikai funkcióit.

A CV típusúaknál a Táblázat 1.-ben ismertettek alapján a szókezdő mássalhangzó valamilyen cselekvés, illetve mozgás természetét fejezi ki és az adott tárgy tapintására vonatkozó tulajdonságokat is magán hordozza, amelyen végbemegy a cselekvés.²⁴ A palatalizáció gyermekies hangzást vagy szertelen energikusságot kölcsönöz. A magánhangzó hosszabbodás térbeli vagy időbeli kiterjedést jelöl, míg a szóvégződések, mint amilyen a szótagzáró [n]²⁵ és a mássalhangzó kettőzés²⁶ a visszhangzás (reverberáció), illetve az egyirányú erő kifejtés szimbolikai értékét hordozza. A reduplikáció egy adott hang, mozgás vagy állapot időbeliségére és dinamikusságára vonatkozik.

A CVCV típusú onomatopoeiák – mint ahogyan azt a fentiekben említettük – mássalhangzói által közvetített szimbolikai értékek megállapításánál fontos szerepet kap a mássalhangzók egy adott szón belül elfoglalt helye (lásd Táblázat 2.), a magánhangzók szimbolikai értékét illetően az első szótagban előforduló meghatározzák az adott onomatopoetikus szó által kifejezett dolog vagy mozgás alakját, a második helyen lévők pedig méret, illetve alaki jellemzőkre mutatnak rá. A palatalizáció, a magánhangzó hosszabbodás, az onomatopoetikus szavakra jellemző szóvégződések, valamint a reduplikáció ugyanazokkal a jelentésszintekkel gazdagítják az onomatopoetikus szók alapjelentését, mint a CV típusúaknál, annyi különbséggel, hogy ennél a csoportnál a szóvégződéseknél még egy újabb elem is megjelenik, ez a szóvégi [ri]. A [ri] befejezettséget jelöl, legyen szó akár hangeffektusról, akár valamilyen mozgásról.

Egyrészt Hamano vizsgálódásainak eredményére támaszkodva, másrészt pedig azt tovább gondolva Tamori és Schourup (1999) megalkotják a japán és angol onomatopoeiák kontrasztív nyelvi elemzésein alapuló munkát, amelyben a két nyelv onomatopoetikus kifejezéseinek a sajátosságairól számolnak be. Vizsgálódásuk kiterjed a szócsoporthoz tartozó fonológiai, morfológiai, szintaktikai és szemantikai szempontú elemzéseire. Az onomatopoeiák

²⁴ Pl. a [p] kifejezhet könnyed mozgást, az adott tárgy/dolog, amire vonatkozik pedig feszes, kemény tapintású.

²⁵ 撥音 /hatsuon/.

²⁶ 促音 /sokuon/.

hangszimbolikájára vonatkozóan megállapítják, hogy beszélhetünk a hangok szimbolikai értékéről és az általuk alkotott hangkombinációk által közvetített szimbolikus jelentésről is. Tehát az onomatopoetikus kifejezések magánhangzóinak és mássalhangzóinak is lehet egy meghatározott jelentése, ugyanakkor ezek egymásra hatásából, illetve kombinációjából is realizálódhat egy szimbolikus jelentés. A szóeleji [m] nem világos állapotra vagy homályosságra utal, a [w] általában emberi vagy állatok által kiadott hangokat reprodukáló hangutánzó szavakban jelenik meg, a [k] és az [s] soros szótagok²⁷ erőteljes, az [n] és [y] soros szótagok²⁸ pedig gyengédebb benyomást keltenek. Ha az említett hangszimbolikai jellegzetességek kombinálódnak a szavak végén található szótagzáró [n] - nel, vagy az onomatopoeiákra kiemelten jellemző reduplikáció képzési formával, akkor további jelentésárnyalattal bővül az adott szó jelentése. A szótagzáró [n] a visszhangzására, a reduplikáció pedig a hang vagy valamilyen cselekmény ismétlődésére vagy folyamatosságára utal. A kutatópáros emellett kitér arra is, hogy a hangutánzó szavak és a hangulatfestő szavak esetében a hangszimbolika más-más módon érvényesül, mivel az utóbbi szócsoporthoz tartozó szavak hangalakjukkal nem hangmegnyilvánulásokat reprodukálnak a beszédhangok segítségével, hanem elsősorban a valóság valamilyen jelenségei által kiváltott érzelmi reakciókat váltanak ki, ezáltal pedig elvontabb nyelvi jelenségek.

Tamori és Schourup (1999) mint láthattuk sok tekintetben másként közelítette meg a japán onomatopoeiák hangszimbolizmusát, de talán a legnagyobb eltérés abban mutatkozik meg, hogy vizsgálódásaik során nem tartják fontosnak a mássalhangzók és magánhangzók egy adott szón belül elfoglalt helyét és ennek függvényében szigorúan meghatározott hozzájuk kapcsolódó jelentéstartalma(ka)t sem.

Ivanova (2006) bírálva Hamanot egy újfajta megközelítésből vizsgálja a japán onomatopoetikus szócsoportot. Nézete szerint téves útra terel bennünket, ha a Hamano-féle állításból indulunk ki, miszerint a hangoknak önmagukban van valamilyen szimbolikus értékük, amelyek külön-külön értelmezendők és egymástól függetlenül funkcionálnak egy

²⁷ か、き、く、け、こ /ka, ki, ku, ke, ko/.

さ、し、す、せ、そ /sa, shi, su, se, so/.

²⁸ な、に、ぬ、ね、の /na, ni, nu, ne, no/

や、ゆ、よ /ya, yu, yo/.

adott szón belül. Konkrét példákkal is igyekeznek megcáfolni Hamano hangszimbolikai rendszerének helyességét pl. az [m] mássalhangzóval kezdődő CVCV típusú onomatopoeiáknál Hamano szerint az [m] , ha az adott szón belül első mássalhangzóként szerepel, akkor valamilyen homályosságra, sötétségre utal, második helyen viszont semmilyen szemantikai funkciót nem tölt be. A まざまざ/maza-maza/ (élénken, világosan). めきめき/meki-meki/(gyors, jobbnál jobb), むかむか/muka-muka/ (dühös, émelygős) szavaknál viszont az [m] mássalhangzóhoz tartozó homályosság, sötétség jelentés nem található meg, mint közös jelentésdimenzió. Egy másik ellenpéldaként a [k] és a [g] mássalhangzókkal kezdődő szavak csoportját hozza fel. A ぐちゃぐちゃ/gucha-gucha/ (rendetlen, latyakos), かちかち/kachi-kachi/(görcsös, vacogó), からから /kara-kara/ (száraz, kattogó), きよろきよろ/kyoro-kyoro/ (nyugtalanul, fürkészve) szavakon belül sem figyelhető meg a [k] és [g] szótagkezdők Hamano által megállapított „valaminek a kemény felülete” szimbolikai jelentés (Ivanova 2006: 106).

Ivanova a Hamano-féle megközelítésmód helyett a hasonló hangokat, illetve hangkombinációkat tartalmazó onomatopoeiákat veszi görcső alá, és ezzel a módszerrel állítja fel az onomatopoetikus szavak hangszimbolikájára vonatkozó szabályszerűségeket. Kutatásában első lépésként a CVCV típusú szavakat két nagy csoportra osztja, az elsőbe azokat sorolja, amelyek első morája megegyezik, a másodikba pedig azokat, amelyek második morája azonos. Második lépésként pedig részletes analízis útján rámutat a csoportokon belül fellelhető közös szemantikai tartományokra. Kutatási korpuszában nagy számban talált olyan azonos alaki jellemzőkkel felruházott szavakat, amelyek azonos szemantikai dimenziókat²⁹ jelöltek, ezek alapján összesen 37 azonos fonesztémikus mintát állapított meg.

A kutatók körében vannak olyanok, akik japán onomatopoeiák hangszimbolikájának kutatását kísérleti úton közelítették meg. Egyik ilyen legkorábbi munka Ihara és Iwahara (1938) nevéhez fűződik. A kísérletükben japán és kínai alanyok vettek részt, akik azt a feladatot kapták, hogy a megadott 418 onomatopoeiával alkossanak egy-egy mondatot. Az

²⁹ Ivanova kiemeli, hogy nem azonos jelentésekről van szó, hanem hasonló jelentésármállyal rendelkező szavakról.

eredmények azt mutatták, hogy az onomatopoeiák hangalakja alapján a kínai alanyok nem tudtak sikeresen következtetni az általuk közvetített jelentésre, ami alapján a kutatópáros arra a megállapításra jutott, hogy még az onomatopoetikus kifejezések esetében is sokszor a hang és a jelentés közötti kapcsolat egy adott nyelvi közösség konvencionális szabályaira épül, és ilyen tekintetben nincs feltétlenül „átjárás” két nyelv között.

Oda (2000) kísérletével azt próbálta bizonyítani, hogy a hang és a jelentés közötti kapcsolat összefüggésbe hozható a hangképzőszervek mozgásának érzékelésével, megtapasztalásával. Az angol anyanyelvű, japánul nem beszélő alanyainak három japán onomatopoetikus kifejezés közül kellett kiválasztani azt, amelyik a leginkább illik a megadott angol definícióhoz. A kísérletben résztvevő alanyok egyik csoportjának egy japán anyanyelvű személy hangosan felolvasta a megadott szavakat, a másik csoportnak viszont vissza is kellett mondania a hallott szót. Az utóbbi csoport, tehát amelyik alanyai meg is ismételték a hallott kifejezést, szignifikánsan jobban teljesített. Oda a kapott eredmények alapján arra a következtetésre jutott, hogy a hangképzőszervek aktiválódása, azaz egy-egy szó kiejtése elősegíti a hang és a jelentés közötti kapcsolat érvényesülését.

A japán hangutánzó szavak hangalaki jellemzőinek és a hozzájuk köthető szemantikai dimenziók feltérképezését célozta meg Iwasaki a 2005-ben folytatott kísérletében, amit 2007-ben Vinson és Vigliocco kutatók együttműködésével kiterjesztett a hangulatfestő szavak csoportjára is. A japánul nem tudó alanyoknak 20 szemantikai dimenzió³⁰ alapján kellett értékelniük a nevetés hangját reprodukáló hangutánzószavakat és a különböző mozgásmóddal megvalósuló emberi járásformára vonatkozó hangulatfestő szavakat. A kapott válaszok eredményeit összehasonlították a japán válaszadók eredményeivel, és ezek alapján megállapították, hogy a két csoport válaszainál a hangutánzók esetében szignifikáns korreláció mutatható ki, továbbá jelentős megegyezés tapasztalható a „kicsi-nagy”, „férfias-nőies”, „zajos-csendes”, „nedves-száraz” és a „puha-kemény” szemantikai dimenziópároknál,

³⁰ A nevetést reprodukáló hangutánzó szavak szemantikai dimenziói : (1) hangos-halk; (2) kellemes-kellemetlen; (3) elegáns-vulgáris; (4) szép-csúnya; (5) erőteljes/energikus-erőtlen; (6) jó-rossz; (7) szélesre nyitott száj-félig csukott száj; (8) magas hang-mély hang; (9) szándékos-akaratlan; (10) rezonáns-kevésbé rezonáns; (11) folytonos- pillanatnyi, (12) az illető jól érzi magát-nem érzi jól magát; (13) formális-informális; (14) vidám-nem vidám; (15) sok ember-egy ember; (16) nőies-férfias; (17) nem visszafojtott-visszafojtott; (18) izgatott-nyugodt; (19) gyermekies-felnöttes; (20) jóságos-undok.

A meggy jelentésű hangulatfestő szavak szemantikai dimenziói: (1) zajos-csendes; (2) nagy lépés-kis lépés; (3) visszhangos-nem visszhangos; (4) gyors-lassú; (5) szórakoztató-nem szórakoztató; (6) nedves felület-száraz felület; kemény talpú lábbeli-puha talpú lábbeli; (7) célzott-céltalan; (8) sok ember-egy ember; (9) stabil-bizonytalan; (10) formális-informális; (11) természetes-kicsi; (12) egyenletes sebességű-egyenletlen sebeségű; (13) nőies-férfias; (14)energikus-erőtlen; (15) kecses-esetlen; (16) hosszú távú-rövid távú; (17) magabiztos-bizonytalan; (18) jó-rossz; (19) kemény felület-puha felület; (20) gyermek-felnőtt

míg a „szép-csúnya”, „kecses-esetlen” és a „jó-rossz” jelentéstartományoknál nagyfokú eltérés fordul elő. Iwasaki munkatársaival (2017) arra a következtetésre jutott, hogy vannak olyan esetek, amelyeknél a japán onomatopoeiák bizonyos hangalaki jellemzői nyelveken átívelő ³¹ hangszimbolizmust produkálnak, de még mindig több az olyan példa, ami a hangszimbolizmus nyelvspecifikus szemléletét támogatja.

1.4.2. A magyar onomatopoeiák és a hangszimbolizmus

A magyar onomatopoeiák vizsgálata hosszú időközön keresztül a nyelvészeti diskurzus — Juhász (1996) kifejezésével élve — egyik „mostohagyereke” volt. Czuczor–Fogarasi-féle szótár (1862) megjelenése után bár kapott némi figyelmet e szócsoport, mivel a szerzőpáros nagyszámú szófejtő megoldást kínált az etimológusok és szótörténészek számára, de minthogy az általuk kidolgozott a hangoknak a szavakéhoz hasonlóan jelentést tulajdonító hangmetafizikai elmélet, — amely többnyire szubjektív módon közelítette meg a hangok és különféle érzetminőségek közötti kapcsolatot —, módszertanilag és nyelvfilozófiai szempontok alapján téves úton járt, így rövid időn belül teljesen a háttérbe szorult a vizsgálatuk. A tőlük való elhatárolódást tovább erősítette az a tény is, hogy a hangtörvényekhez túlságosan ragaszkodó újgrammatikus iskola sem tudott mit kezdeni e szócsoportra jellemző nagyszámban jelentkező, össze nem függő alakváltozattal, továbbá a modern nyelvtudomány saussure-i jelrendszer-elméletbe se illettek bele a rendhagyóságuk miatt.

Bár Gombocz — nemzetközi viszonylatban is a szakma figyelemre méltó alakja (volt) és magyar nyelvészeink egyik legnagyobbja — a hangalaki motiváció kérdésén belül foglalkozik a magyar onomatopoetikus kifejezésekkel, a többi nyelvész kutató figyelmét messze elkerülik. Gombocz velük kapcsolatban megállapítja, hogy e szócsoport a magyar szókészlet egy olyan gazdag csoportja, amelyeknél a hangalak és jelentés között belső kapcsolatot érzünk, továbbá az onomatopoetikus eredetet tekintve az egyik fontos kritérium a nagyszámú alakváltozat. Különösen jellemző rájuk a magas- és mélyhangú változatok, amelyek az intenzitáskülönbség jelentésárnyalatot közvetítik, és az iteratívítást érzékeltető reduplikáció útján keletkezett változatok is. Ezenkívül kitér arra is, hogy az újonnan

³¹ Elsősorban a japán és angol nyelvre vonatkoztatják megállapításukat.

keletkezettek a már meglévő alakrendszerbe analógia útján illeszkednek be (Gombocz 1913).

32

A magyar onomatopoeitikus kifejezések nyelvészeti kutatásában áttörést a 60-70-es évek hoztak, mivel ekkor kezdődtek meg elsősorban a dialektológiai és nyelvtörténeti elemzések. A dialaketológián belül 1976-ban megszületik Balogh és Király *Az állathangutánzó igék, hívogatók és terelők somogyi nyelvatlasza* című munkája, 1987-ben pedig Guttman és Köbölkúti szerzőpáros kutatási munkájának eredményeképp a *Hangutánzó igék vasi és muravidéki atlasza*. Nyelvtörténeti kutatásokat Benkő (1954) folytatott, aki felhívja a figyelmet arra, hogy a magyar hangulatfestők etimológiájának módszeres vizsgálata szinte leküzdhetetlen akadályokat gördít a nyelvészek elé, és azt hangoztatja, miszerint olyan fogódzókat kell találni, amelyek biztosítják a szófejtési elemzéseket. Benkő munkájával egyidőben jelenik meg Pais (1954) tanulmánya is, amelyben rávilágít arra, hogy az ikerítésben jelentős szerepet játszik a hangutánzás, és ez fordítva is igaz, azaz a hangutánzásban is fontos szerepe van az ikerítésnek. Papp (1968) az *Értelmező Szótárban* található hangutánzó és hangulatfestőket mutatja be az elemzései során kapott onomatopoeitikus tövek köré csoportosítva, és nem titkolt célja, hogy munkájában közzétett anyagközléssel segítse a további nyelvtörténeti-etimológiai kutatásokat. Balogh (1970) az onomatopoeiák szerkezeti variánsai közül egy olyan uralkodó csoportot vesz górcső alá, amelynek két jellemző vonása van. Az egyik jellemzője, hogy kétszótagú, a másik pedig a –g gyakorító és az –n mozzanatos képző jelenléte. Megállapítja, hogy a szóbelseji mássalhangzók alapján szabálytalan kétféleséget mutatnak, továbbá hogy a náluk tapasztalható gemináta nem a magánhangzóközi helyzet miatt van, ami a magyar nyelv ismert törvényszerűsége, hanem egy régi asszimilációs folyamat eredménye. Kiss (1983) *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótárában* megtalálható 951 onomatopoeitikus minősítésű igei címszónak és alcímszónak az alakulásmódját és morfológiai szerkezetét vizsgálta. Annak ellenére, hogy a nyelvészek körében egyre több figyelem irányult az onomatopoeitikus kifejezésekre, a 90-es évekre még mindig nem mondható el, hogy egy beható és széleskörű szakirodalom gyűlt volna össze. Ezt bizonyítja Juhász 1996-ban megjelent tanulmánya is, amelyben az onomatopoeitikus kifejezések vizsgálatának elhanyagoltságáról beszél, rámutatva arra, hogy a magyar szókinccs egy fontos részéről van szó, mivel sok-sok onomatopoeitikus

³² Hozzá kell tennünk, hogy a hangalaki motivációval kapcsolatos megállapításait nem csak az onomatopoeitikus kifejezésekre korlátozza, ugyanis motivált szavaknak tekinti az analógiás kifejezéseket is, vagyis amelyeknél „(...) a hangpárok és vagy hangsorok fokozatai között egyfelől, a jelölt és képzettartalmak között másfelől analóg kapcsolatot állapítunk meg” (Gombocz 1926-1997: 136).

kifejezés lappang nyelvünkben. Munkájában kutatásukat szorgalmazza, úgy gondolja kellő módszerességgel „megfejthetők”, és mélyreható elemzésekkel megállapíthatók az alaktani és jelentéstani csoportjaik.

A nyelvi motiváltság, illetve a hangszimbolizmus perspektívájából csak a 90-es évek végétől kezdtek el komolyabb vizsgálatokat folytatni e szócsoportot illetően, de nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a magyar stiliztika berkein belül eddigre már több összefoglaló munka is született.³³ A stiliztikán belüli népszerűségük talán leginkább azzal magyarázható, hogy nálunk az a nézet terjedt el, miszerint „*az ilyen szavak használatának elsősorban a költői nyelvben van jelentősége*” (Székely 2015: 17). Visszatérve a nyelvészet területére még a 90-es éveket megelőzően Domokos (1970) folytatott egy az onomatopoeiák alaki és szemantikai kapcsolatára épülő kutatást, amelyen belül a CVC képlet alapján szerveződő szavakat és a hozzájuk kapcsolódó közös jelentéstartományt vizsgálta. Abból a megállapításból indult ki, miszerint (...) „*a hangutánzó szavak és gyakorta a hangfestők is kiindulásukkor CVC képletűek számtalan nyelvben*” (Domokos 1970: 294). A CVC képletet felhasználva, melyben a szélső tagok azonos mássalhangzók, valamennyi magánhangzó és mássalhangzó behelyettesítésével készített egy szólistát, amelyen belül kizárta a jelentés nélkülieket, és a fennmaradó szavakat jelentéstani elemzések alá vetette. Vizsgálatának eredménye alapján arra a következtetésre jutott, hogy C_1VC_2 alakú szavak, amely képletnél a $C_1 = C_2$, a magyar nyelvben a „*felszínből kiemelkedő, kiugró, abból kiinduló és oda visszatérő valami*” (Domokos 1970: 295) közös jelentésárnnyalattal rendelkeznek, ilyenek pl. *búb, babog csecs, csúcs, dudor, púp* stb. Az elemzett szavak között több olyan is van, amely onomatopoetikus eredete csak valószínűsíthető, de nem biztosan állítható a ESz. szerint.

Említésre méltó Labádi és Saarinen 1990-ban közzétett munkája is, amelyben 250 magyar onomatopoetikus ige alaki és jelentéstani szempontú elemzéséről olvashatunk, emellett lényeges megállapításokat tettek a finn igékről is, mivel a tanulmány fő irányvonala a finn és a magyar igék összevetése volt. A magyar igékben megtalálható hangkombinációk és az általuk közvetített jelentések pl. a $[s-h]$, $[sz-h]$, $[z-h]$, $[zs-h]$, illetve a $[s-s]$, $[sz-sz]$, $[z-z]$, $[zs-zs]$ ³⁴ a „*levegő vagy folyadék hol egyáltalán nem,*

³³ Összefoglaló jellegű kiemelkedő munkák pl. Zlinszky A. 1937. Művészi hangfestés és hangutánzás. *Budapesti Szemle* 247.köt., 719.sz. 29-47., Zolnai B. 1964. *Nyelv és hangulat*. Budapest: Gondolat Könyvkiadó., Gáldi L. 1961. *Ismerjük meg a versformákat*. Budapest: Gondolat Könyvkiadó művében megtalálható Hang és vers; ezenkívül számos olyan mű is napvilágot látott, amelyen belül egy-egy költő egyéni stílusát vizsgálva olvashatunk az onomatopoeiák hangtani és akusztikai jellemzőiről.

³⁴ Pl. zizeg, suhog, susog, sziszeg, zsizseg, szuszog stb.

hol többé-kevésbé akadályozott áramlásához kötött” (Labádi–Saarinen 1990: 204), az [s] vagy a [z] ³⁵ önmagában „*utalhat az előtörő folyadék mennyiségére, a folyamat minőségére, de a magánhangzók részesevé sem elhanyagolható*” (Labádi–Saarinen 1998: 204), az [i] -t tartalmazó szavak ³⁶ feszültséget, alacsony intenzitást fejeznek ki, ezenkívül a magyarban még jellemző a [zs] megjelenése azon szavakon belül, amelyek nemcsak hangot, hanem mozgást is kifejeznek.

Varga (2012) a *Hangutánzó igék vasi és muravidéki atlasz* hangutánzó szavainak elsősorban morfológiai jellegzeteségeit vizsgálja, de mivel az alaki jellegzetességek mellett a szerkezeti ikonicitás elvére támaszkodva kitér a szerkezeti felépítésük által leképezett szemantikai funkciókra is, így fontosnak tartjuk, hogy röviden erről a munkáról is szóljunk néhány szót. Varga azon nyelvészek táborát erősíti, akik álláspontja szerint a hangutánzók nagy részénél nemcsak a szótó expresszív, hanem a képző is, ezáltal pedig a szó jelentését együttesen alakítják. A hangutánzóknál nagyon sok esetben nem is különíthető el egyértelműen az alapszó a képzőtől, mivel analógia útján együttesen keletkeztek, de ettől függetlenül valódi képzésként tekintenek az onomatopoeitikus eredetű, expresszív képzésre is, és nem „álképzésként”, ahogyan azt sokan tették a magyar nyelvészek körében. Öt csoportot alakít ki, az első három az emberi hangképzőszervekkel történő hangadással, illetve beszéddel kapcsolatos hangutánzókat foglalja magában, a negyedik járással járó hangadásokat jeleníti meg, az ötödik pedig a természetbeli hangjelenségeket fejezi ki. Varga (2012) legfontosabb megállapításai például: a legáltalánosabb expresszív képző a –g, ami a vizsgált korpusz csoportok közül leginkább a folyamatos beszédet jelölő szavaknál és a természeti jelenségekkel járó hangadásnál jelenik meg, a –g képzőhöz hasonlóan szintén nagyon jellemző a gyakorító –gat/–get képzőbokr, ezenkívül még a –n és –t képzők is, amelyek a tartós hangadást kifejező onomatopoeiákra jellemzők. Az éles hangadást, illetve valamilyen fájdalmat kifejező hangutánzóknál az intenzitást a –kol/–kel/–köl ³⁷ képzőbokr és a –csol ³⁸

³⁵ Pl. sistereg, zúg, zuhog.

³⁶ Pl. sívít, visít, sikít.

³⁷ Pl. sipákol.

³⁸ Pl. rikácsol.

nyomatékosította az alapszó jelentését, a kiáltásoknál az *-nt*³⁹ mozzanatos képzőbokr volt a jellemző, mintegy kifejezve a mozzanatosságot.

Szili (2015) 175 magyar onomatopoeitikus igét vizsgál a nyelvi jel motiváltságának egy újfajta megközelítéséből. A motiváltság Radden-Panther-féle értelmezésére támaszkodva kettős motivációs folyamatról beszél, amely alapján egy adott szó motiváltságát nyelvi és nem nyelvi tényezők is befolyásolhatják. Az általa vizsgált igék motivációs forrása egyfelől a fonológiai felépítésükből eredeztethető, másfelől pedig az ismétlődés vizuális, motorikus percepciójából, ami morfológiai felépítésükben is leképeződik. Szili korpuszát olyan igék képezik, amelyek mind egytől-egyig az emberi cselekedetekre vonatkoznak (a *beszél*, *sír*, *nevet* és *megy* szinonímái), így a percepció (megtapasztalás) az, ami mint nem nyelvi tényező vesz részt a motivációs folyamatban, — pl. a beszédnél, sírásnál és nevetésnél is előfordulnak megszakítások, újramezések, ismétlések, intenzitás különbségek stb.—, ami valamilyen márker formájában nyelvi jelként is szükségszerűen megjelenik. Ilyen márkerként kerül említésre a korpuszban a legnagyobb arányban előforduló *-og* gyakorító képző, illetve *-nt*, *-ál* vagy *-ol* képző is. Tehát Szili megállapítása szerint mind a négy gyakorító képző az ismétlődés megélt élményét hivatott nyelvi jelként is megjeleníteni. A másik motivációs tényezőként a fonológiai rendszert említi, amely egyfajta eszközként részt vesz a hangsorépítésben, de kihangsúlyozza, hogy a hangsorépítési jellegzetességeket ugyanúgy a percepció formálja. A hangsorépítési jellemzők mentén több csoportot is létrehoz, és megállapítja, hogy pl. a magyarban a [cs] a női beszéd magasabb hangfekvésére és élesebb hangszínére utal,⁴⁰ a szókezdő [m, d, s] a csendes, monoton beszédet jeleníti meg,⁴¹ a gyermeki beszédet a zöngés zárhangok és lágy palatálisok, a magánhangzók közül pedig a középső és felső nyelvállású ajakkerekítéssel képzettek adják,⁴² a lágy [ny] a fájdalmat érzékeltető halkabb hangadásra használatos,⁴³ a sírás reprodukálásánál a [p] -nek, illetve a

³⁹ Pl. rikkant, hujjánt, gyuhint.

⁴⁰ Pl. csacsog, csángál, cserfel, cseveg (Szili 2015: 60).

⁴¹ Pl. mammog, motyog, dűnyög, sápag, sűg (Szili 2015: 60).

⁴² Pl. dödög, gagyog, gögicsél, gügyög (Szili 2015: 60).

⁴³ Pl. nyafog, nyekeg, nyöszög, nyüszít (Szili 2015: 60).

[ty] -nek van fontos szerepe,⁴⁴ a nevetést kifejezőknél minél hosszabb a szóalak, annál valószínűbb, hogy maga a folyamat is hosszabb időt ölel fel,⁴⁵ a menésnél pedig szomorkás érzetet kelthetünk a mély magánhangzók használatával,⁴⁶ kellemes és játékos érzetet viszont inkább a változatos mássalhangzó kombinációkkal, illetve palatális magánhangzókkal.⁴⁷

A magyar onomatopoeiák hangszimbolikáját tárgyaló szakirodalom sorát végezetül azon kutatók munkájával zárjuk, akik egy holisztikus nézőpontot alkalmazva az onomatopoetikus szavak egészes hangalakjából, a *hangzásséma* fogalmából indulnak ki. Szilágyi szerint a szavakat szerkezeti hasonlóságuk alapján bizonyos hangalakszerkezeti csoportokba sorolhatjuk, és ezekhez a szerkezeti jellemzőkhöz bizonyos nyelvi funkciók köthetők. A nyelvi funkciókhoz pedig mindig valamilyen jelentés-, illetve hangulati tartomány tartozik. A bizonyos jelentéstartományok nem az egyes hangokhoz kapcsolódnak, hanem a szavak teljes alakzata (hangalaki jellemzője) van összekötésben velük (Szilágyi 2004: 79-82, 108-113, 2013). Itt fontos tisztázni, hogy Szilágyi által használt hangzásséma fogalma nem konkrét hangalaki szerkezetekre vonatkozik, hanem inkább csak általánosabb elemekre, a szavak általános mintázatának sematikusságára mint pl. azonos szótagszerkezetek, szókezdetek, szóvégek, szótagszámok, hangkombinációk stb. (Szilágyi 2004: 80-82, 2013, Benő–Szilágyi 2015). A hangalaki motiváció kutatására a legalkalmasabb szócsoporthoz az onomatopoetikus eredetű igéket tartja, így munkatársával, Benő Attilával 890 onomatopoetikus eredetű igét vizsgált meg, amely eredményeképp összesen hét hangzássémát állapított meg.⁴⁸ A hangzásséma csoportok felállításánál két fő kritériumot határoztak meg, miszerint (1) „*hangalakszerkezetük nem lehet akármilyen*”, és (2) „*a teljes szóra kiterjedő hangzássémának (...) sajátos nyelvi szerepe van, (...) és ez mindegyik hozzájuk tartozó szóban közös*” (Benő–Szilágyi 2015: 52). Eredményeik alapján megtudtuk, hogy a leggyakoribb hangzásséma a szó belsejében hosszú mássalhangzót tartalmazó és mássalhangzóval kezdődő volt,⁴⁹ továbbá a magyar onomatopoeiák szóvégződésének meghatározó jellegéből adódóan a vizsgálat során fontos szerepet kaptak a szóvégződések is, ezek közül a leggyakoribbak az –

⁴⁴ Pl. picsog, pityereg (Szili 2015: 60).

⁴⁵ Pl. kacag-kacarászik, kuncog-kuncorog, vihog-vihorászik (Szili 2015: 60).

⁴⁶ Pl. ballag, battyog, barangol, bolyong (Szili 2015: 60).

⁴⁷ Pl. lődörög, ógyeleg (Szili 2015: 61).

⁴⁸ 890 vizsgált igéből 280 tartozik a kutatópáros által megállapított hét hangzásséma csoportba.

⁴⁹ Pl. csurran, cuppan, csattan, biccent, puffaszt.

an és *-ant* mozzanatos képzők voltak, őket pedig követte az *-og* végződés. Az *-an* és *-ant* végűek pillanatnyiságot, nagy intenzitást közvetítenek, az erősebb hanghatást pedig a szavakon belül található hosszú mássalhangzók adják. Az *-ant* végű hangzásséma egy ritkább változata az *-int* végű, amely szintén pillanatnyiságot fejez ki, de kisebb intenzitással jár. Az *-og* végűek többször ismétlődő és gyengébb hangatást jelölnek, de ha a szó belsejében hosszú mássalhangzó van, akkor nagyobb intenzitást fejeznek ki. A kutatópáros munkájában lényeges megállapításként szerepel még, hogy a hangzássémák még akkor sem módosulnak lényegesen, ha a hozzájuk tartozó expresszív szavak valamelyest igen, pl. a nyelvjárásokban megtalálható onomatopoeitikus szavaknál ez nyomon követhető. Tehát a különböző alakváltozatok tekintetében a hangzássémákat egyfajta „strukturális invariánsokként” kezelhetjük⁵⁰ (Benő–Szilágyi 2015: 54-55). Ugyanezt a jelenséget az ikerszavaknál is kimutatták, mivel az ikerszavak mindkét eleménél ugyanaz a hangzásséma jelenik meg, csak az egyik tagnál minimális módosulással mutatkozik meg, pl. *csattog-pattog*, *csurran-cseppen*, *recseg-ropog* stb., tehát ami „*ténylegesen ismétlődik az ikerszók elemeiben, az a hangzásséma mintázata.*” (Benő–Szilágyi 2015: 55).

A kutatópáros nézete szerint a hangzásséma szerkezetek vizsgálata elvezet bennünket egy olyan a szavak (az ő esetükben onomatopoeiák) motiváltságát megcélzó kutatási irányvonalhoz, amely lehetővé teszi az egyes hangzássémákhoz tartozó szavak szemantikai jellemzőinek megállapításán túl ezek rendszerszerűségének felállítását is. Ugyanezen a kutatási irány keretein belül folytatja az onomatopoeitikus szavakon alapuló vizsgálódásait Székely (2013) is, célja a hangzássémák szerint szerveződő, analógián alapuló nyelvi rendszer leírása és működési alapelveinek meghatározása. Azt vallja, hogy a hangzássémák alapján történő vizsgálatok nemcsak a nyelvi rendszerünkről, hanem a mentális lexikonról, a fejünkben létező nyelvi rendszer működéséről is szolgáltatnak információ(ka)t, Fontosnak tartja ő is, hogy a szó egészes alakját elemezzük, mivel abból eredeztethető egy bizonyos jelentésárnyalat, illetve hangulati jelentés, vagy ahogy ő mondja: „*a hasonló alakzat, a hasonló intenzitás, a különböző modalitások nyújtotta benyomások egyezése képezi a motiváció alapját*” (Székely 2013: 289). Továbbá nagyon szoros viszonyt feltételez „*az egyes hangzássémák és a hangulati jelentés, illetve az események és történések alakzatai között*” (Székely 2013: 292). A 2013-ban a Balassi Intézet által szervezett PhD konferencián

⁵⁰ Pl. bizseg: bezseg, büzsög, bözsög, bizsög (ÚMTsz.), piszeg (KisdedSz.) (Benő–Szilágyi 2015: 55).

megtartott előadásában például azzal foglalkozik, hogy a két szótagú *-og/-eg/-ög* végű onomatopoeitikus igéknél az alaki hasonlóság eredményezhet-e hasonló hangulati jelentést. A vizsgálódásának eredményeképp arra a következtetésre jut, hogy még ha az általa vizsgált 187 ige fogalmi jelentés szempontjából távol esik egymástól, mégis van bennük valami közös. Ez a „közös” az nem más, mint a hangzássémájuk által közvetített jelentés: rövid ideig tartó és nem túl intenzív esemény. Más szóval a két szótagon és az *-og/-eg/-ög* szóvégen alapuló hangzásséma nagyon sajátos jelentést kölcsönöz ezen hangalaki minta szerint szerveződő onomatopoeitikus kifejezések számára. A tárgyalt hangzássémán belül, ha megváltoztatjuk a szóvéget *-an/-en*-re, akkor hirtelen, egyszeri és nagy intenzitású jelentésárnyalatot kapnak az idesorolható szavak, ugyanakkor a nagyobb intenzitás még a szóbelseji mássalhangzó megkettőzésével is elérhető (Székely 2013: 289-291).

2. A DISSZERTÁCIÓ ELMÉLETI KERETE – A HANGZÁSSÉMA ALAPÚ VIZSGÁLÓDÁS ELMÉLETI ALAPJA

2.0. Bevezetés

A nyelvi motiváltságot, illetve a hang(alak)ok szimbolikáját sokféleképpen lehet megközelíteni és kutatni. A hangalak és jelentés közötti közvetlen kapcsolat szubjektív megjelenési formaként is kezelhető, de objektív nyelvi megfigyelések útján is tanulmányozható, univerzális nyelvi elemként, ugyanakkor nyelvspecifikus jelenségként is vizsgálható. Akár nyelveken átívelő, akár egy adott nyelven belüli jelenségként kezeljük, a nyelvi motivált kapcsolatot megragadhatjuk a beszédhangok szintjétől a különböző hangkombinációkból felépülő fonosztémákon át a szavak globális hangzásmintáztatáig.

A hangalaki motiváció (leginkább) az onomatopoetikus szócsoporthoz érhető tetten a jelölt és jelölő közötti szoros kapcsolat eredményeképpen, amiből következik, hogy az őket alkotó hangoknak, illetve hangkapcsolatoknak van valamilyen szimbolikus ereje. Ezt a szimbolikus erőt vannak, akik e szócsoporthoz alkotó hangokban vagy hangkombinációkban keresik (pl. a japán nyelvészek közül: Kindaichi 1978, Hamano 1998, Tamori–Schourup 1999; a magyar szakirodalomban: Domokos 1970, Labádi–Saarinen 1998),⁵¹ de nagy valószínűséggel ezen nyelvi egységek nem önmagukban fejeznek ki valamilyen jelentést, illetve teremtenek meg egyfajta motivált kapcsolatot, hanem a szó egészleges struktúrája az, amibe beleágyazódnak bizonyos jelentéstartalmak (Fehér 2008: 33-36, Székely 2013: 286).

A japán és magyar onomatopoetikus kifejezésekkel kapcsolatban — de más nyelvek tekintetében is — elmondható, hogy alaktani szempontból elkülönülnek a szókincs többi részétől, és valamilyen nyelvi funkcióval bíró sajátos szerkezeti szabályszerűségeket mutatnak (Kadooka 2007, Benő–Szilágyi 2015, Akita–Dingemanse 2019). A beszélők (éppen) ezeket a sajátos alaktani szabályszerűségeket követő egészleges struktúrákat használják fel bizonyos jelentéstartalmak és hangulatok nyelvi realizációjában. Munkánkban ezen nyelvészeti tényekből kiindulva tárgyaljuk a motiváltság témakörét a japán és magyar onomatopoetikus kifejezések *hangzásséma alapú analízisének* keresztül.

⁵¹ Erről bővebben lásd *1.4 Onomatopoeiák és a hangszimbolizmus* című rész alfejezeteit.

A hangzásséma alapú analízist azért tartjuk a legalkalmasabbnak, mert

(1) Benő- (2013), Szilágyi- (2013, 2015) és Székely-féle (2013, 2015) felfogást követve a nyelvet nem egy zárt, hierarchikusan szerveződő, abszolút jellegű jelentésekkel rendelkező nyelvi elemekből felépülő rendszernek tekintjük — ahogyan azt a strukturalista hagyományban teszik —, hanem egy holisztikus, dinamikus és analógiásan szerveződő struktúrának;

(2) az elmúlt néhány évtized kognitív pszichológiai és neurológiai kutatásai olyan eredményeket mutattak fel, melyek szerint a szavak egészlegesen tárolódnak a mentális lexikonunkban és használati gyakoriságuk eredményeképp analógiásan szerveződnek, ebből kiindulva feltételezhetően tehát a motiváltságból fakadó jelentéstartományok is a szavak egészleges alakjához kapcsolódnak (MacWhinney 2013);

(3) a hagyományos morfológia szegmentálási módszerei nem (minden esetben) alkalmazhatók az onomatopoeitikus kifejezések elemzésénél. A japán, de főként a magyar nyelvben vannak olyan onomatopoeitikus szavak, amelyek alaktani sajátosságai alapján nem illeszthetők be a hagyományos morfológia által felállított szóképzési kritérium rendszerébe. Szóalaktani szempontból a szóelemek nem határolhatók el élesen, a morfémahatárok felismerésében akadályokba ütköz(het)ünk, vagy éppen a morfoszemantikai transzparencia hiánya az, ami elemzési problémákhoz vezet.

2.1. A hangzásséma fogalma és az onomatopoeiák hangzásséma alapú kutatása

Kutatásunkban az onomatopoeiák egészleges alakjának analízise során a hangzásséma terminust használjuk, amelyet magyar nyelvészek azon táborától kölcsönöztünk, akik a hagyományos megközelítéstől elrugaszkodva tárgyalják a motiváltság témakörét. A hangzásséma alapú elemzések alapkövének tartjuk elsősorban Szilágyi munkáit (2004, 2013), de kutatásunkhoz nagyban hozzájárultak Benő (2004, 2013) és Székely (2013, 2015) ebben a témakörben született tanulmányai is.

Szilágyi felfogásában a nyelv egy rugalmas rendszer, amelyben az analógia elvén működő mintakövetésből kell kiindulni, ugyanis ez a fajta módszertani eljárás az, ami valódi

képet ad(hat) arról, hogy mi emberek a nyelvet mint rendszert, hogyan használjuk a beszéd folyamatok során (Szilágyi 2013: 239). Egy ugyanazon analógiás csoportba tartozó szavak szerkezete között hasonlóságok fedezhetők föl, és ezen hasonlóságok mentén sorolhatók be ún. „sajátos hangzássémákba”. Egy adott szócsoporthoz érvényes hangzásséma fogalma nemcsak az alaki hasonlóságra utal, hanem az alaki hasonlóságból eredő hasonló vagy mondhatnánk közös nyelvi funkcióra is. Ekképpen Szilágyi szerint a hangzásséma mindig a szavak egészleges alakjára utaló mintázat, amely nem a szavak szekvenciális elemeire utal, és nem is konkrét szerkezeti komponenseket foglal magában, inkább „csak” szótagszerkezeteket, szókezdeteket, szóvégeket, szótagszámokat, különböző hangkombinációkat stb., vagyis általánosabb szóelemeket, amelyek együttesen valamilyen jelentéstartománnyal korrelálnak (Szilágyi 2013: 242-250).

Benő (2004, 2013) és Székely (2013, 2015) Szilágyihoz hasonlóan értelmezi a hangzásséma fogalmát. Benő munkáiban felhívja a figyelmet annak fontosságára, hogy különbséget kell tenni a hangalakszerkezet és hangzásséma fogalma között, ugyanis amíg az előző egy adott szó ismert elemeinek viszonyhálózatára vonatkozik, addig az utóbbi egy „vázlatos hangképet” foglal magába, amely fonémái nem rendelkeznek azonos jelentőségű szereppel (Benő 2004: 34). A magyar szakirodalomban a hangzásséma fogalma még hangsorminta terminus formájában is megjelenik Fehér Krisztina dolgozatában, amelyben egy hangsorminta alapú holisztikus nyelvstruktúra kialakítását szorgalmazza, arra hivatkozva, hogy a grammatika eredendően nem analitikus jellegű, inkább egy olyan rendszer, amely működésében a hangsormintákon alapuló analóg folyamatokra támaszkodik (Fehér 2008). De mivel a hangsorminta kifejezés bizonyos szempontból akár megtévesztő is lehet, ugyanabból az okból kifolyólag, mint amit Benő is említ a hangalakszerkezetekkel kapcsolatban, így egyelőre a hangzásséma terminus terjedt el.⁵²

Mint már korábban említettük, megannyi nyelv onomatopoeiáiról elmondható, hogy alaktanilag elkülönülnek a szókinés többi részétől, és valamilyen nyelvi funkcióval bíró sajátos szerkezeti szabályszerűségeket mutatnak (Kadooka 2007, Benő–Szilágyi 2015, Akita–Dingemans 2019). Ezen szócsoporthoz már első hallásra érezhető a motivált viszony, még abban az esetben is, ha egy számunkra ismeretlen nyelv onomatopoetikus kifejezésével találkozunk. Az adott onomatopoetikus szót alkotó *egészleges hangtani struktúra*

⁵² Szilágyi a hangzásséma terminus helyett még a „hangzásmintázat” kifejezést is megemlíti 2013-as cikkében, de csak javaslat formájában.

(*hangzásséma*) valamiféle jelentéstöbbletet sejtet, de mondhatnánk hangulati dimenziót is.⁵³ Ezt a jelentéstöbbletet szeretnénk megragadni a japán és magyar nyelvben fellelhető, onomatopoeiákra jellemző hangzássémák feltérképezésével, mivel úgy gondoljuk, hogy ez az a módszer, amely alkalmazásával a „legbiztonságosabb úton” „ténylegesen” találkozhat a két nyelv onomatopoetikus rendszere. Természetesen nem zárjuk ki a másfajta megközelítésmódok érvényességét és tudományos megalapozottságát, de a nyelvek hangkészletéből, fonotaxisából, hangilleszkedési szabályaiból és egyáltalán az egész struktúrájából fakadó különbségek okán a hangzássémák által közvetített jelentések képezik azt a közös tartományt, amelyben a két nyelv onomatopoeiái mindenféle strukturális különbségek ellenére összekapcsolhatók (a hangzássémák által közvetített jelentések nyelvtől függetlenül jelen van a beszélők (érzés)világában).

Dolgozatunkban a *hangzásséma* fogalma alatt azokat az onomatopoeiák egészes alakjából eredő *azonos strukturális vonások együttesét* értjük, *amelyekhez valamilyen jelentés(tartomány) kapcsolódik.*

Munkánkban a hangzásséma szinonimájaként fogjuk használni a *hangzásmintázat* terminológiát, továbbá a *jelentéstartomány*, a *szemantikai tartomány* és *szemantikai dimenzió* fogalma azonos jelentésben fog előfordulni.

2.2. Az onomatopoeiák hangzásséma alapú megközelítésének kiindulópontjai

2.2.1. Hangzásséma és a mentális lexikon

Az onomatopoetikus kifejezések hangzásséma alapú kutatását, azaz hogy e szavak egészes alakjából közelítjük meg az általuk közvetített motiváltságból fakadó jelentéstartományokat többek között az (is) indokolja, hogy az elmúlt néhány évtized kognitív pszichológiai és neurológiai kutatásai is olyan eredményeket mutattak fel, melyek szerint a szavak egészesen tárolódnak a mentális lexikonunkban és használati gyakoriságuk

⁵³ Benő és Szilágyi szerzőpáros szavaival élve: „*a teljes szóra kiterjedő hangzássémának sajátos nyelvi szerepe van, valamilyen jelentéstartományt hordoz magán*” (Benő–Szilágyi 2015: 52).

eredményképp analógiásan szerveződnek. Az ezt bizonyító tudományos eredményeket elsősorban a nyelvvelsajátítás folyamatait tárgyaló munkák alapján kívánjuk bemutatni.

A jelenlegi tudományos álláspont szerint a gyermekek a nyelvvelsajátítás során a nagyobb nyelvi egységek felől haladnak kisebbek felé, azaz nem külön-külön hangokat érzékelnek, amelyekből majd nagyobb nyelvi egységeket építenek föl és ezekhez majd csak utólag rendelnek hozzá jelentéseket, hanem komplex hangkombinációkat választanak le a beszédből (Fehér 2008: 33-36, Kassai 1983: 467, MacWhinney 2003: 507, Székely 2013: 286).

A kisbabák a nyelvvelsajátítás kezdeti fázisában a magzati korban bekövetkező anyanyelvükre jellemző dallam- és hangsúlyminták felismerése után detektálják a szótagokat, majd ezek sorozatmintáit, ezt követően pedig ezekre támaszkodva memorizálják az anyanyelvükre jellemzőket (Lukács 2006: 95-97, MacWhinney 2003: 507-508).⁵⁴ Az anyanyelvükre jellemző szótagsorozatokból lesznek az első szavak⁵⁵ úgy, hogy a babák elkezdik őket összekapcsolni a szituációkkal, amelyekben előfordulnak. Minél többször fordul elő egy bizonyos szótagsorozat (mindig) ugyanabban a szituációban, annál könnyebben rendelődik hozzá egyfajta jelentés: „*valamilyen módon auditorius tárgyként ez a hangsor elkezd kiemelkedni és jelentéssel feltöltődni*” (Fehér 2011a: web). A babáknál a szavak eleinte csak „kezdeti hozzárendelés” státuszában jelennek meg, ha újra és újra megisméltődnek azonos, illetve hasonló kontextusban, akkor rögzülnek is a memóriájukban, ha pedig többet nem fordulnak elő, akkor egyáltalán nem fognak rá emlékezni (MacWhinney 2003: 513). A rögzült szavakra eleinte jellemző az „aluláltalánosítás”, ahogyan MacWhinney-nél is olvashatjuk: „*Ameddig a gyerek a megerősített magon belüli kategória megerősített példányai közelében marad, addig azt a szót, hogy „kocsi” aluláltalánosítani fogja (...), de ahogy egy szó jelentésének megerősített magja kiszélesedik és irreleváns kontextuális vonások megritkulnak, a szó elkezd egy prototípikus vagy sugarasan kibontakozó formát felvenni*” (MacWhinney 2003: 510-511). Ennek ellenkezője is előfordulhat, ha például olyan szót használ a gyermek, amely nem az előbb említett megerősített magon belül helyezkedik

⁵⁴ Saffran és munkatársai (1996) által vezetett a nyolc hónapos babák körében végzett a szóalakok fonotaktikai alapú memorizálására vonatkozó kísérlet eredményei is ezt igazolják. Röviden a kísérletről: 8 hónapos kisbabáknak a tréningfázisban háromszótagos kitalált szavakat játszottak le, majd ezt követően két hanganyagot hallgattak meg velük, az egyik ismeretlen hanganyagokat tartalmazott, a másik pedig már a tréningfázisban elhangzottakat, csak más sorrendben. A babák az utóbbi csoportba tartozó (a már ismert és ismételt lejátszott) hanginger felé fordították a fejüket. A kísérletről bővebben lásd MacWhinney 2003: 507, Pléh et al. 2008: 843, Fehér 2011: 49.

⁵⁵ A babák kezdetben komplexebb egységeket választanak le a beszédből, és csak fokozatosan jelenik meg a szemantikai-morfológiai transzparencia.

el, akkor hajlamosak a „túláltalánosításra” (Csibra 2003, Fehér 2011: 50, MacWhinney 2003: 511, Pléh 2000: 992-993). A mentális lexikon kialakulását az anyanyelvre jellemző szótagsorozatokból kiemelkedő szavak és azokhoz társuló kontextuális elemek összekapcsolása eredményezi, amit egyfajta hálószerkezetként kell elképzelni. Ez a hálószerkezet az, ami majd a morfoszintaktikai tudás táptalaját fogja képezni. A morfoszintaktikai tudás közvetlenül a szótárrobbanás után (1,5-2 éves korban következik be) a lexikon által támogatva kezd kibontakozni és alakulni.⁵⁶ Ez a folyamat úgy zajlik, hogy a baba a „*társas –kontextus és szituáció alapján a hasonló hangzású és hasonló jelentésű hangsor részleteket összekapcsolja és rájön arra, hogy ezek között összefüggés van*” (Fehér 2011b: web). Ezen összefüggések mentén pedig morfológiai családok alakulnak ki. Lukatela és munkatársai (1980) a szavak feldolgozására vonatkozó modelljében ezek a morfológiai szócsaládok „morfológiai szatellit” terminussal szerepelnek. Nézetük szerint a szatellit minden egyes eleme egészlegesen tárolódik, vagyis minden képzett vagy ragozott szó egyesével megjelenik a lexikonunkban. Ezt valahogy úgy kell elképzelni, hogy a szatellitnak van egy magja, — ami szinte mindig maga a tő —, és ehhez kapcsolódnak (szatellitként) a toldalékolt szavak, amelyeket a magon (tövön) keresztül hívunk elő, ezek alapján arra következtethetünk, hogy a szavak morfoszintaktikai prototípusokba rendeződnek. Fehérnél (2013: 156-157) részletesen olvashatunk Bybee által használt morfológiai „bandákon” alapuló elképzelésről is, az ő álláspontja szerint nemcsak szatellitbe rendeződő szócsaládok között van kapcsolatrendszer, hanem olyanok szóalakok között is, amelyek hasonlítanak egymásra (pl. morfológiai, hangkombinációbeli vagy hangsúlymintázati hasonlóságot mutatnak). Ez nem jelent mást, minthogy a morfoszintaktikai prototípusokba rendeződő szócsaládok további prototipikus halmazokat képesek létrehozni. A mentális lexikonon belül tehát egy olyan sematikus szerveződő szabályrendszer uralkodik, amely a szavak közötti morfológiai, szemantikai és kontextuális tulajdonságokon alapuló hálózatrendszerből emelkedik ki.⁵⁷ A

⁵⁶ Ebben kulcsfontosságú szerepe van a statisztikai tanulásnak (Fehér 2011: web).

⁵⁷ Fontos megemlíteni, hogy a nyelvi folyamatok lokalizációjával kapcsolatos vizsgálatok és a neurális aktivitások analízise révén megállapítható, hogy a szavak mentális relációi nem csak nyelvi természetűek. Egy szó értelmezési folyamatával kapcsolatban pl. Pléhnél és munkatársainál a következőket olvashatjuk: „*Működésbe hoz (...) olyan agyterületeket is, amelyek a szavak által jelölt funkcióhoz jobban kapcsolódnak. Amikor cselekvéses szavakat (dob, rúg) hallunk, inkább a mozgató agyrészek, amikor pedig a látással kapcsolatos szavakat (lát, néz) hallunk, akkor inkább a látókérgi agyrészek aktiválódnak még a halántéklebenyi terület mellett.*” (Pléh et al. 2008: 829).

Az onomatopoeiák idegi reprezentációjával kapcsolatos kutatások eredményeképp pedig további jellegzetességekre mutattak rá pl., hogy a nem onomatopoetikus szavakkal ellentétben még intenzívebb és szélesebb körű bizonyos agyterületek aktiválódnak.

Osaka és munkatársai (2004) a fájdalmat kifejező onomatopoeiákat vizsgálta a funkcionális mágneses rezonanciavizsgálat (fMRI) módszerével. Bebizonyították, hogy ezen szavak feldolgozásánál az agyban

nyelvelsajátítás során tehát a babák/gyerekek statisztikai tanulás útján építik ki magukban ezt a hálózrendszerrel, aminek az egyik fő mozgatórugója a mintakövetés.

Mindezen pszicholingvisztikai kutatási eredmények ismeretében döntöttünk úgy, hogy a merev és analitikus szabályrendszerrel eltávolodva nem a leíró nyelvtanok morfoszintaktikai elemzéseinél alkalmazott módszertanra támaszkodva közelítjük meg és hasonlítjuk össze a kutatásunk tárgyát képező japán és magyar onomatopoeikus kifejezéseket, hanem az imént vázolt, a beszélő fejében létező, a szabályosságok és hasonlóságok alapján szerveződő minták által felépített nyelvi rendszerrel számolunk.

Egy olyan nyelvi modellben, amelyben a szavak egészlegesen tárolódnak a maguk alak, szemantikai és kontextuális jellegzetességeik mentén, helyet kaphat a hangzásséma alapú vizsgálódás, hiszen ezen belül is a szó egészleges alakjából indulunk ki és egyfajta mintakövetés érhető tetten.

Mindkét nyelv onomatopoeikus kifejezéseit alkotó szabályosságok, hasonlóságok és szemantikai jellegzetességek alapján szerveződő hangzássémák megállapításával konkrétabb képet kaphatunk a japán és a magyar nyelvi rendszer működéséről.

2.2.2. Hangzásséma és a (hagyományos) morfológia

A klasszikus morfológiai elméletek a szavak szerkezetét és azok szerveződését analitikus megközelítésmóddal alkalmazásával tárgyalják. Ennek értelmében a beszédprodukción során a beszélő úgy alkot meg egy szót, hogy a nyelv morfológiai szabályrendszerén belül uralkodó morfológiai illesztő szabályok alapján egy adott szótóhoz hozzákapcsol egy

nemcsak az agy nyelvért felelős központja lép működésbe, orvostudományi terminológiával élve a „superior temporal sulcus” (homloklebeny) baloldali része, hanem az úgynevezett „anterior cingulate cortex” (elülső homloklebeny) is, vagyis az agy azon része, amellyel a fájdalmat érzékeljük.

Hashimoto és munkatársai (2006) az állatok hangját reprodukáló hangutánzó szavak és a valós állati hangok percepciójának az agyban megmutatkozó neurális aktivitását hasonlította össze. Ők is arra a következtetésre jutottak, hogy az agy nyelvi hangsoráért felelős része (STS baloldali része) és a természeti hangsorokért felelős része (STS jobb oldali része) is aktiválódik. Az analízisüket kiterjesztették azokra az onomatopoeiákra is, amelyek nem az emberi, állati, illetve a természeti hangokat reprodukálják, hanem amelyek a mozgás lefolyásának módjára (ezek zömében hangulatfestők) vonatkoznak. Egy hipotézist is felállítottak, miszerint a mozgásra utaló onomatopoeiák is kettős természetűek, vagyis egyszerre aktiválódik az agy nyelvért felelős központja, és azon része is, amellyel a mozgást érzékeljük (STS mindkét oldala). A 16 alannal végzett analízisükben három szócsoporthoz agyi reprezentációját vették górcső alá, ezek az emberi mozgásra vonatkozó igék, határozószók és természetesen az onomatopoeiák voltak. A határozószók és igék esetében a bal agyfélteke aktiválódott, az onomatopoeiáknál viszont erőteljes aktiválódás volt kimutatható mindkét agyféltekében.

toldalékot. A percepció során pedig valójában ugyanez a folyamat zajlik, csak éppen fordítva, az az analitikus elemzéssel egy hallott szót töre és toldaléokra bont. Egy ilyen nyelvelméleti modell szerint a mentális lexikonban önállóan csak szótövek tárolódnak, a toldalékolt változatok analitikus műveletek eredményeképp alakulnak ki (Fehér 2011b: web). Ezt a fajta megközelítésmódot nevezi Szilágyi beszédmű-grammatikának, amit meglátása szerint a nyelvész hozott létre arra, hogy leírja a nyelvi produktumokban megfigyelhető rendezettséget, rendszerszerűséget (Szilágyi 2004: 46-132). Ezzel szemben pedig létezik a beszédtevékenység-grammatika, amely nem azon az elven működik miszerint „*végé egy szótövet, kapcsold a végéhez a toldalékot, és alkalmazd az esetleges fonológiai szabályokat*” (Szilágyi 2004: 80), hanem a nyelvhasználat valós folyamatait vizsgálja úgy, hogy figyelembe veszi az agyműködés alapelveit (Szilágyi 2004: 83). Egy ilyen típusú nyelvi modellben pedig nem egy „összerakó szabály”, hanem egy általános hangzásséma alapú szabályszerűség működik, amelyben az analógiának kulcsfontosságú szerepe van, ugyanis a hangzássémák nem önmagukban, hanem egymással különböző analógián alapuló csoportokban létezve konstruálják az egész nyelvi rendszert (Szilágyi 2004: 81, Szilágyi 2013: 251-259).

A két felvázolt nyelvi modell közül az utóbbi az, amelyet alkalmasnak találunk a japán és magyar onomatopoeitikus kifejezések vizsgálatánál, ennek több oka is van.

Egyrészt a korábban már említett a beszélő nyelvhasználatának valós folyamatait megalapozó mentális reprezentáció kiépülésére és működésére vonatkozó pszicholingvisztikai eredmények is ezt indokolják,⁵⁸ másrészt a hagyományos morfológia szegmentálási módszerei nem (minden esetben) alkalmazhatók az onomatopoeitikus kifejezések elemzésénél. A japán és főként a magyar nyelvben vannak olyan onomatopoeitikus szavak, amelyek alaktani sajátosságai alapján nem illeszthetők be a hagyományos morfológia által felállított szóképzési kritérium rendszerébe. Szóalaktani szempontból a szóelemek nem határolhatók el élesen, a morfémahatárok felimerésében akadályokba ütköz(het)ünk, vagy éppen morfoszemantikai transzparencia⁵⁹ hiánya az, ami elemzési problémákhoz vezet.

A japán nyelvben csak nagyon kevés olyan onomatopoeitikus kifejezés van, amely szótő formájában, önmagában, más szóelemtől függetlenül fordul elő. Kadooka (2007) kutatási eredményei alapján az onomatopoeitikus kifejezések mindössze 1%-a állhat egyedül,

⁵⁸ Lásd a 2.2.1 *Hangzásséma és a mentális lexikon* című. részt

⁵⁹ Morfoszemantikai transzparencia – „*egy nyelvi egység akkor transzparens, ha jelentése kiszámítható a részeinek jelentéséből, alakilag pedig átlátható a felépítése*” (Ladányi 2007: 32).

ezek közé tartozik pl. ぶん/bun/, でん/den/, がば/gaba/, がん/gan/, ぐしゃ/gusha/はた /hata/, わん/wan/, ちゅ/chu/, ちん/chin/, そよ/soyo/, むず/muzu/, ほん/pon/ stb.⁶⁰ Tehát a japán nyelv onomatopoeitikus kifejezéseire jellemző, hogy nem tartalmazznak szabad tőmorfémát, ehelyett erre a szócsoportha jellemző képzett,⁶¹ illetve toldalékos alakban fordulnak elő a legnagyobb számban. Kombinálódhatnak a hasonulást eredményező „kis tsu”-val (jele: Q),⁶² amely az utána álló mássalhangzó geminációját okozza, a szótagzáró [n] hanggal (jele: N),⁶³ a [ri] szótaggal, emellett reduplikálódhatnak⁶⁴ és magánhangzó hosszabbodás⁶⁵ is végbe mehet náluk (jele: R) (Hamano 1998, Tamori–Schourup 1999, Kadooka 2007, Kakehi–Tamori 2011). Példán keresztül bemutatva: a ころ/koro/ onomatopoeitikus tővel csak képzett alakokon belül találkozhatunk: ころっ/koro + Q/, ころん/koro + N/, ころり/koro + ri/, ころころ /koro + koro/, önállóan nem fordulhat elő. Kakehi és Tamori szerint nem egy régi, ősi szótőről van szó, amiből idővel különféle származékszók alakultak ki, hanem képzett formában keletkező szóról. (Kakehi–Tamori 2011: 199). Ez a megállapítás érvényes a legtöbb japán onomatopoeitikus kifejezésre. Tehát nincs önállóan előforduló szótővük, analógiásan keletkeztek, és valamilyen hangzássémába illeszthetők.⁶⁶ A japán onomatopoeiákon belül vannak olyanok, amelyeknél „komoly” problémába ütközhetünk, ugyanis alaktani elemzések során kérdésessé válik, hogy az adott szón belül mi tekinthető szótőnek. Pl. a ぐい/gui/, ずい/zui/, ひよい/hyoi/, ぴよい/pyoi/, ぷい/pui/, ぽい/poi/ szavaknál vajon az [i] a szótő

⁶⁰ Kadooka kutatásában 1652 onomatopoeiát vett górcső alá, ezek közül 19 állhat önmagában, más szóelemtől függetlenül (Kadooka 2007: 71, 215).

⁶¹ 派生形/haseikei/.

⁶² 促音/sokuon/.

⁶³ 撥音/hatsuon/.

⁶⁴ 反復/hanpuku/.

⁶⁵ 母音の長音化/boin no chōonka/.

⁶⁶ Ono (2015: 50-51) rámutatott arra is, hogy az onomatopoeitikus kifejezések között vannak olyanok is, amelyek szótőve még ha nem is állhat önmagában a mondatban, feltételezhetően olyan igékből eredeztethető, amely nem is onomatopoeitikus eredetű. Pl. a うきうき/uki-uki/ az 浮かぶ/ukabu/ igéből, a ふらふら/fura-fura/ a 振る/furu/ igéből alakulhatott. Ez azért érdekes, mert ezek szerint az onomatopoeitikus mivoltukat erre a szócsoportha jellemző alaki sajátosságok révén szerezték meg. Az ő esetükben nem is fontos a szótő szerepe (illetve eredete), vagy legalábbis nem olyan mértékben, hiszen az onomatopoeitikus jellegüket szinte kizárólag az adott alaktani jellemzőknek (hangzássémába való illeszkedésüknek) köszönhetik.

része vagy egy különálló elemként kezelendő. A nyelvészek körében vannak akik az [i] -t a szótó részének tartják (pl. Tamori–Schourup 1999), de vannak olyanok is, akik a szótótól független elemként tekintenek rá (pl. Hamano 1998, Kadooka 2007). Ehhez kapcsolódóan vitát képeznek a ひりひり/piri-piri/, きりきり/kiri-kiri/-hez hasonló szavak is, amelyeknél eldöntendő kérdés az, hogy a CVCV alakú onomatopoeia reduplikált alakjával van-e dolgunk, vagy a Ri a szótó részét képezi, és így CVRi alak megkettőzéséről beszélhetünk. Hasonló módon dilemmát okoznak a かつか/kakka/, さっさ/sassa/, しっし/shisshi/, せっせ /sesse/ csoporthoz tartozó szavak is, csak esetükben a diskusszió tárgya az, hogy CV vagy CVCV típusú csoportba sorolhatók-e be stb. (Tamori–Schourup 1999, Kadooka 2007). A hagyományos morfológiai szegmentálás módszere továbbá nem alkalmazható az olyan szavaknál sem, mint amilyen pl. a kakas hangját utánzó こけこっこー/koke-kokkoo/, mivel azt sem tudni, hogy melyik elemből érdemes kiindulni: a szó első (こけ/koke/) vagy a második tagja (こ/ko/) lenne a szótó, netalántán egyik sem (Kadooka 2007: 57-58). Az ilyen jellegű szavaknál a morfológus már teljesen a sötétben tapogatózik.

A magyar nyelvben sokkal „súlyosabb” a helyzet, ugyanis az onomatopoetikus eredetű igéinkre jellemző, hogy nincs önálló, elhatárolható szótóvük. Éppen ezen okok miatt a magyar nyelvészek körében többen is elvetik hagyományos morfológiai keretek között történő vizsgálatukat, arra hivatkozva, miszerint ha le is választjuk a szóvéget „csak” fiktív/passzív, illetve alapszóra utaló hangkombinációkat kapunk (Benő–Szilágyi 2015: 52-53, Székely 2013: 290, Szili 2015: 61-62), pl. az –og/-eg/-ög leválasztásával a bic-, csacs-, dünny-, gügy-, pity- pöf-, toty- stb. „csonka töveket.”⁶⁷ Benő és Szilágyi (2015) a fiktív tö terminus bevezetésére „szükségmegoldásként” tekint, nézetük szerint „(...) ilyenek nincsenek sehol a magyar nyelvben, ezek pusztán a nyelvész fikciói, és neki is csak azért kellett kitalálnia, hogy legyen mihez visszaragasztania (...) szóvégeket”(Benő–Szilágyi 2015: 53).

Mindezen alaktani sajátosságok és a velük járó hagyományos megközelítésből folytatott elemzés során előforduló akadályok miatt a vizsgálatunkat képező japán és magyar onomatopoetikus kifejezésekkel a hangzásséma modell keretein belül érdemes foglalkozni.

⁶⁷ A fiktív tövel rendelkező igékhez kapcsolódó képzőket sokáig álképzőkként kezelték, de ma már a szakirodalomban sokan az igeképzés keretei között tárgyalják pl. Kiefer–Ladányi (2000: 201), Ladányi (2007: 244-245); onomatopoeiákra vonatkozó munkákban is valódi képzésről beszélnek, és a fiktív tövekhez kapcsolódó képzők funkcióit egyenértékűnek tartják a nem onomatopoetikus igékével, pl. Guttman (1990), Varga (2012).

A hangzássémába szerveződő onomatopoetikus szavak vizsgálatánál az egészsleges struktúrából fogunk kiindulni, tehát a toldalékolásán (szóvégződésén) kívül egyéb szótagszerkezeti hasonlóságokat is figyelembe fogunk venni.

2.2.3. Hangzásséma és a jelentés kapcsolata

A hangzásséma modell keretein belüli vizsgálódás során az onomatopoetikus szavak hangalaki jellemzőik, illetve hangtestükben kimutatható hasonlóságai alapján homogén csoportokba sorolhatók, és ezen csoportokat alkotó mintázatok valamilyen jelentéstartalmat közvetítenek azon az elven, miszerint „*a hasonló funkciók hasonló formákkal társulnak*” (Szilágyi 2013: 241).⁶⁸ A hangzássémák által közvetített jelentéstartalmat (funkciót) mindig a szó egészsleges alakja adja, tehát ugyanolyan fontos szerepet tölt be a szókezdet, mint a szóbelső vagy a szóvég. A hangzásséma mintegy „rátelepedve” egy adott alapszóra,⁶⁹ komponensei által egy meghatározott szemantikai tartomány irányába módosítja azt. Ilyen szemantikai funkció például a befejezettség, a folyamatosság, az intenzitás, az ismétlődés stb. Konkrét példán szemléltetve: ha a japán がく /gaku/ alapszót (rázkódás hangja) különböző hangzássémákba illesztjük, a következő változatokat kapjuk: がくつ /gakuQ/, がくん /gakuN/ , がくり /gakuri/ , がくーん /gakuRN/. A *gakuQ* egyszeri, nagy intenzitású hanghatás, a *gakun* rezonáló és intenzitás csökkenést fejezi ki, a *gakuri* szintén intenzitás csökkenésére, de nem rezonáló hangra utal, a *gakuRN* a *gakuN*-nal azonos szemantikai jegyekkel bír, de hosszabb időintervallumot ölel föl; a magyarban pedig pl. a *durrog-durrogat-durran-durran* szócsaládnál az első tag rövid ideig tartó, ismétlődő, de nem túl intenzív hanghatást, a második tag ennek többszöri ismétlődését fejezi ki, a harmadik és negyedik pedig hirtelen, egyszeri és nagy intenzitást jelenít meg. Tehát a hangzássémák által közvetített jelentéseket állandó, határozottan felismerhető és kontextusfüggetleneknek kell

⁶⁸ Szilágyi ezt a gondolatsort Kálmán-Rebrus-Törkenczy tanulmányának 32. oldaláról idézi: Kálmán L., Rebrus P., Törkenczy M. 2011. Lehet-e az analógiás nyelvelmélet szinkrón? (A semleges magánhangzók viselkedése tövekben és toldalékokban). In: Kádár E., Szilágyi N. S. (szerk.) *Szinkronikus nyelvtudás és diakronia*. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület. 31–43.

⁶⁹ Ahogyan azt már a korábbiakban kifejtettük nem feltétlenül szótövekre kell gondolnunk, hiszen mind a japán, mind pedig a magyar nyelv onomatopoeiái között sok olyan van, amelynek nincs önálló, elhatárolható szótöve.

elképzelnünk, amelyek mindig valamilyen hanghatás, mozgással járó cselekvés vagy állapot módozatára vonatkoznak.

Ezzel szemben meg kell különböztetnünk a szavak fogalmi jelentését, amely az általunk követett holisztikus nyelvi felfogásban nem lehet abszolút jellegű,⁷⁰ hanem folyamatosan változó és mindig kontextusfüggő. Mint ahogyan azt Fehér (2011) tanulmányában is olvashatjuk,⁷¹ ez a szemlélet leginkább a kései Wittgenstein-féle nyelvjáték-elmélettel kapcsolható össze, mely szerint a nyelvet egy „nyelvjátékként” kell felfogni, amelynek sokféle használata van. Különböző nyelvhasználatok („játékok”) különböző szabályok szerint alakulnak, és mindig azt kell megfigyelnünk, hogy az adott „játéknál” éppen milyen szabályok érvényesülnek. Ezt a gondolatot kivetítve a szó jelentésére, úgy kell értelmeznünk, hogy a jelentés nem rögzíthető valamiféle tárgyként, csakis használatban válik érthetővé, ugyanis a szavak különböző összefüggésekben mást-mást jelenthetnek. A hangzásséma és a fogalmi jelentés egy adott onomatopoeikus szóhoz való viszonyát a következő példán szeretnénk bemutatni. A japán からから /kara-kara/ hangutánzó szó fogalmi jelentését az onomatopoeia nyelvben való használata és az adott társas kontextusban való előfordulása fogja meghatározni. Ennek értelmében például a からから笑う。 /Kara-kara warau./ mondatban jóízű nevetést, a 下駄がからからとコンクリートに鳴った。 /Geta ga kara-kara to konkriito ni natta./ előfordulásban a geta (facipő) hangos kopogását, a 缶を振ってみるとからからと音がした /Kan wo futtemiru to kara-kara to oto ga shita./ összefüggésben pedig fémdoboz zörgő hangját adja vissza. Mind a három példában eltérő fogalmi jelentéssel találkozhatunk, tehát kontextus használatából konstruálódó, folyamatosan változó szemantikai jegyről beszélhetünk, ezzel szemben a reduplikációként megnyilvánuló hangzásséma által közvetített ismétlődést mint jelentéstöbblet változatlan maradt,⁷² tehát nem kontextusfüggő, magában a szóalakban van benne. Ezt a megállapítást mintegy alátámasztva említeném meg azokat az eseteket, amikor csak úgy önkényesen kitalálunk (nem létező) onomatopoeiákat a már meglévő hangzásséma csoportok mintájára, mint pl. Zolnainál találkozhatunk ilyenekkel: „sullyog, megköcentette, mócorog, bőcörög, csuszog” stb. (Zolnai

⁷⁰ A klasszikus nyelvészet felfogásában a jelentés mindig abszolút jellegű, eleve adott. Egy adott nyelvet beszélő közösségnek el kell fogadnia a nyelvet úgy, ahogy van, hiszen a hangalak és jelentés viszonya csakis önkényes lehet (Saussure 1997).

⁷¹ Ehhez lásd Fehér 2011: 53-54.

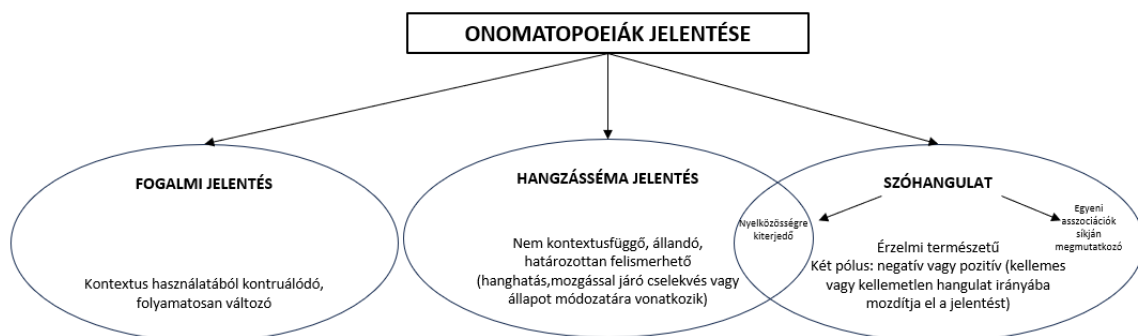
⁷² A reduplikált forma nem csak ismétlődést fejezhet ki, azon belül további jelentésárnyalatokat is kiemelhetünk pl. rendszerességet kifejező ismétlődés, rendszertelenséget kifejező ismétlődés stb. Ezek részletes bemutatására a dolgozat *Analízis* részében kerül sor.

1939: 89), Székács is említi ilyeneket, pl. „*plisszen, nyunnyad, tetye-totyál*” (Székács 1997: 106.). Ezeknél a szavaknál még ha a fogalmi jelentéssel nem is vagyunk tisztában, mivel valójában nincs is, hiszen kitalált szavak, de a hangalakkal (hangzássémájából eredően) járó valamilyen jelentésképzet kialakul bennünk. A jelentés a hangzássémába van kódolva, egyfajta invariánsként benne van a szó egészleges alakjában, függetlenül attól, hogy milyen fogalmi jelentéseket foglalnak magukban, vagy éppen nem foglalnak magukban, ahogyan azt az iménti példánál láttuk.

Az onomatopoeiák hangzásséma- és fogalmi jelentésén kívül meg kell említenünk a szóhangulat fogalmát is. Ezt a terminust is többféleképpen lehet definiálni, munkánkban mi a következő értelmezésben szándékozunk használni: a szóhangulat mindig érzelmi természetű és egy adott szóval együtt járó érzelmi színezetet fejezi ki. A szóhangulat egyéni szinten, egyéni asszociációk síkján is megmutatkozhat, ugyanakkor egy nyelvközösségre kiterjedő jelentéshangulatról is beszélhetünk. Az első az egyén pszichikumában jön létre, és az előzetes nyelvi és nem nyelvi tapasztalások révén a hangalakkhoz társul valamilyen érzeti tartalom, az utóbbinál pedig hasonló folyamat zajlik, csak nem egyéni szinten, hanem egy egész közösségre kiterjedően. Ha nem egyéni szinten mutatkozik meg, akkor a hangzásséma részeként kezelhető, de fontos különbség, hogy a hangzássémával ellentétben a szóhangulat nem valamilyen hanghatás, mozgással járó cselekvés vagy állapot módozatára vonatkozik, hanem egy olyan szűkebb szemantikai tartományt fed le, amelyben két pólus létezik, egy negatív és egy pozitív, azaz kellemes vagy kellemetlen hangulat irányába viheti el az onomatopoeia jelentését.

Az alábbi ábrán kívánjuk összefoglalni a hangzásséma, a fogalmi jelentés és a szóhangulat lényegét és egymáshoz való viszonyát.

Ábra 1. A hangzásséma, a fogalmi jelentés és a szóhangulat egymáshoz való viszonya

3. KUTATÁS TERMINOLÓGIÁJA, KORPUSZA, CÉLJA ÉS MÓDSZERTANA

3.1. Kutatásunk tárgyát képező japán és magyar terminológia tisztázása

Az *onomatopoeia* a nyelvészeti szakirodalomban általában a hangutánzó és hangulatfestő szavak együttesét jelölő szó. Például Juhász (1996), Kiss (1974a), Pelczéder (2005) az onomatopoetikus kifejezést a hangutánzó és hangulatfestő szavak összefoglaló kategóriájaként használja, és úgy tartják, hogy az ehhez a csoporthoz tartozó szavak közös jellemzője a nyelvi funkció és hangalak közötti szerves kapcsolat.

Munkánkban az onomatopoetikus kifejezést mi is gyűjtőfogalomként használjuk, amelynek egyik nagy csoportját a hangutánzó szavak, a másik csoportját pedig a hangulatfestő szavak alkotják. A *hangutánzó szavak* olyan szavak, amelyek a természeti-, állati- és emberi hangokat, továbbá különböző hangmegnyilvánulásokat, zörejeket hűen reprodukálnak, abból a célból, hogy az utánzott jelenséggel kapcsolatos képzetek a hallgatóban megjelenjenek. A szó hangalakja és jelentése szoros, mondhatni, okszerű összefüggést mutat. A *hangulatfestő szavak* pedig nyelvi hangsorral nem hangokat, hanem mozgást vagy állapotot utánoznak. Tehát a hangalak és jelentés kapcsolata nem olyan szoros, mint a hangutánzó szavak esetében (Bárcki 2001: 20, 28).

A japán onomatopoetikus szavakat három nagy kategóriába sorolják: a *giseigok* (擬声語), a *giongok* (擬音語) és a *gitaigok* (擬態語) csoportjába. A *giseigok* csoportjába azok a szavak tartoznak, amelyek az élőlények hangját utánozzák. A *giongok* valójában szorosan a *giseigok* csoportjához tartoznak azzal a különbséggel, hogy ezek a szavak kizárólag az élettelen dolgok, pl. tárgyak, eső, szél stb. hangját adják vissza. A *gitaigok*hoz pedig azok sorolhatók, amelyek élő vagy élettelen dolgok állapotának és mozgásának, valamint a természet változásának és jelenségeinek a megjelenítésére szolgálnak (Tamori–Schourup 1999: 5–6). A magyar nyelvben az első két kategóriát a hangutánzó szavakkal feleltethetjük meg, míg a másodikat a hangulatfestő szavakkal, munkánkban is ekképpen jelennek meg a japán kategóriák.

A japán nyelvészek között vannak olyanok, akik négyes, továbbá ötös felosztásról is beszélnek. Akita (2009) negyedik kategóriaként említi meg a *gijōgokat* (擬情語), amelyek valójában szoros kapcsolatban állnak a gitaigokkal, mivel emberi érzéseket, lelkiállapotot fejeznek ki, Kindaichi (1978), Masamune (1990) pedig ezen felül egy ötödik csoportot is elkülönít, az élőlények állapotának és mozgásának hangulatát érzékeltető *gijōgok* (擬容語) csoportját.

A japán szakirodalomban is sűrűn találkozni az onomatopoeia, azaz az *onomatope* (オノマトペ) kifejezéssel. Miként a magyar nyelvben az onomatopoeia fogalma a hangutánzó és hangulatfestő szavak gyűjtőfogalmaként jelenik meg, ugyanúgy a japán nyelvészek is (mint pl. Akita (2009), Tamori és Schourup (1999) stb.) az „onomatope” (オノマトペ) kifejezést a *giseigok* (擬声語), a *giongok* (擬音語) és a *gitaigok* (擬態語) gyűjtőfogalmaként használják.

73

Mindkét nyelvben igen nagy százalékban mutatkoznak olyan szavak, amelyek egyszerre sorolhatók be a hangutánzó szavak és a hangulatfestők csoportjába. Dolgozatunkban ezekre a *vegyes csoportba tartozó onomatopoeiák* (vegyes csoportúak) kifejezést használjuk.⁷⁴ A vegyes csoportúakhoz tehát azokat a szavakat soroljuk, amelyek egyszerre hangutánzók és hangulatfestők is, illetve amelyeket a szótár is így tart számon a (japánnál és magyarnál is). A hangutánzók és a hangulatfestők közötti átmeneti sáv meglétének oka abban keresendő, hogy vannak olyan hangutánzó szavak, amelyek jelentésénél a hangjelenség háttérbe szorult, és helyére mozgás- vagy valamilyen állapotbenyomás került, tehát az eredendően hangutánzó jelleghez hangulatfestő jelleg is párosult egyfajta jelentésváltozás eredményeképp. Sz. Bakró-Nagy (1984) is e kettőséget hasonlóképpen jelentésváltozással, azaz jelentéseltolással magyarázza. Nézete szerint a hangutánzók és a hangulatfestők nagy része is ugyanabból az előzményből valók, mindkét esetben a mimézis (a hangok utánzása) a kiinduló pont, azzal a különbséggel, hogy a hangulatfestők eltávolodnak a hangutánzó jellegüktől, úgy, hogy a jelentésük egyes elemei elhalványulnak, vagy ki is esnek, és/vagy újakkal bővülnek. Ugyanakkor kihangsúlyozza azt

⁷³ Létezik még a fonomíma, fenomíma és a pszichomíma terminológia is. A fonomíma a hangutánzókat jelöli, a fenomíma a hangulatfestőket, a pszichomíma pedig a lelkiállapotra vonatkozó hangulatfestőket foglalja magában (Akita 2016: 2, Cseresnyési 2020: 168).

⁷⁴ Tudomásunk szerint sem a japánban, sem pedig a magyarban nem létezik rájuk külön terminológia.

is, hogy vannak olyan hangulatfestők is, amelyeknek nincs hangutánzó előzményük, ezek a már meglévők mintájára jönnek létre, analógiás képzéssel, a formai jellemzőik által pedig bekerülnek egy meghatározott fogalmi mezőbe (Sz. Bakró-Nagy 1984: 128-129).

3.2. Kutatás korpusza

A kutatás korpuszát két onomatopoetikus adatbázis képezi. A japán korpuszunk összeállítását megkönnyítette az a tény, hogy sok japán onomatopoetikus szótár létezik,⁷⁵ így valójában a korpuszgyűjtés során csak ki kellett választanunk a számunkra legmegfelelőbbet. A kiválasztás során több szempontot is figyelembe vettünk, ezek a következők: (1) mindenképpen egy olyan szótár anyagát használjuk fel, amely szerkesztése szigorú szakmai szempontok alapján valósult meg; (2) ne csak az onomatopoeiák jelentése szerepeljen bennük, hanem jelölve legyen az adott szó onomatopoetikus alcsoportja is (tehát hangutánzók, hangulatfestők vagy a hangutánzó-hangulatfestők csoportjába tartozik-e); (3) a jobb megértést szolgálva tartalmazzon példamondatokat is; (4) terjedelmét tekintve ne térjen el túlságosan a magyar korpuszunkat képező adatmennyiségtől. Az általunk felállított kritériumoknak Atoda Toshiko (阿刀田稔子) és Hoshino Kazuko (星野和子) szótára felelt meg, amely a *擬音語、擬態語 使い方辞典 /Giongo, gitaigo tsukaikata jiten/ – Szótár a hangutánzó és hangulatfestő szavakról és használatukról* címet viseli.

A japán korpuszunkat összesen 1642 onomatopoetikus kifejezés képezi, az alább látható felbontásban:

⁷⁵ Tudomásunk szerint több mint száz japán onomatopoeia szótárt publikáltak az elmúlt néhány évtized alatt, ez a mennyiség jól mutatja az onomatopoetikus kifejezések fontosságát és népszerűségét a japán nyelvészetben belül. Ezek között nagy számban fordulnak elő gyerekeknek vagy japán nyelvtanulóknak szánt kisebb képes szótárak is.

Táblázat 3. A japán onomatopoeiák csoportok szerinti előfordulása (százalékban kifejezve és számszerűsítve)

Hangutánzó szavak (giseigo/擬声語/+giongo/擬音語/)	32,9% (540)
Hangulatfestő szavak (gitaigo/擬態語/)	48% (788)
Vegyes csoport (giseigo/擬声語/+giongo/擬音語/+ gitaigo/擬態語/)	19,1% (314)

A magyar korpusz összeállításánál már nem volt ilyen könnyű dolgunk, hiszen – tudomásunk szerint – még senki sem vállalkozott arra, hogy szótár vagy (elérhető-nyilvános) szógyűjtemény formájában összegyűjtse a magyar onomatopoetikus szavakat. Kizárólag a tájnyelvi hangutánzókról készültek gyűjtemények, pontosabban nyelvatlaszok, ezek a következők: a Balogh és Király (1976) szerzőpárostól *Az állathangutánzó igék, hívogatók és terelők somogyi nyelvatlasza*, valamint Guttman és Köbölkúti (1987) által összeállított *Hangutánzó igék vasi és muravidéki atlasza* című munka. Kutatásunkban kizárólag a köznyelvben is rögzült onomatopoeiákkal kívánunk foglalkozni, így az imént említett két mű szóanyaga nem köszön vissza a magyar adatbázisunkban. Arra vállalkoztunk, hogy saját gyűjtésbe kezdjünk, amiben a Zaich-féle (2006) *Etimológia szótár*⁷⁶ anyaga nyújtott segítséget. Feltérképeztük mind a benne található címszavakat, mind pedig a címszavakhoz kapcsolódó leírásokban található származékokat, és ennek alapján állítottuk össze a vizsgálendő anyagot. Szükségesnek tartjuk megemlíteni, hogy csak a belső keletkezésű onomatopoeiákat vettük figyelembe, az idegen eredetűeket csupán akkor, ha a magyar onomatopoeiák szóképzésének analógiájára kerültek be a nyelvünkbe. Ezenkívül 131 onomatopoetikus kifejezést kihagytunk a kutatásunkból, mivel az ESz.-ben szereplő etimológiai magyarázat szerint, csak feltételezhetjük róluk, hogy onomatopoetikus eredetűek.

⁷⁶ A Zaich-féle szótár a korábbi etimológiai szótárak anyagára építve a legfontosabb etimológiai tudnivalókat tartalmazza. Mivel mi a szótárt a szavak onomatopoetikus eredetének ellenőrzésére használtuk fel, és kutatásunkban nem volt szüksége mélyebb etimológiai elemzésekre, így ezen szótár kielégítette igényeinket.

Az onomatopoeitikus ikerszavak esetében pedig az ESz.-ben szereplő ikerszavakhoz 37-et hozzáadtunk, mivel még ha nem is jelennek meg benne külön címszóként vagy a címszóhoz kapcsolódó származékként, az alaptagjuk igen, így onomatopoeitikus eredetűnek tekinthetjük őket. Ezenkívül a tavaly (2022 novemberében) megjelent Gerstner és munkatársai által szerkesztett *Új magyar etimológiai szótár*⁷⁷ onomatopoeitikus anyagát is felhasználva onomatopoeitikus gyűjtésünket ellenőriztük és kiegészítettük, így a magyar adatbázisunkat összesen 909 szó alkotja, az alább látható felbontásban:

Táblázat 4. *A magyar onomatopoeiák csoportok szerinti előfordulása (százalékban kifejezve és számszerűsítve)*

Hangutánzó szavak	76,4% (694)
Hangulatfestő szavak	8,1% (74)
Vegyes csoport (hangutánzó és hangulatfestő)	15,5% (141)

3.3. Kutatás célja és módszertana

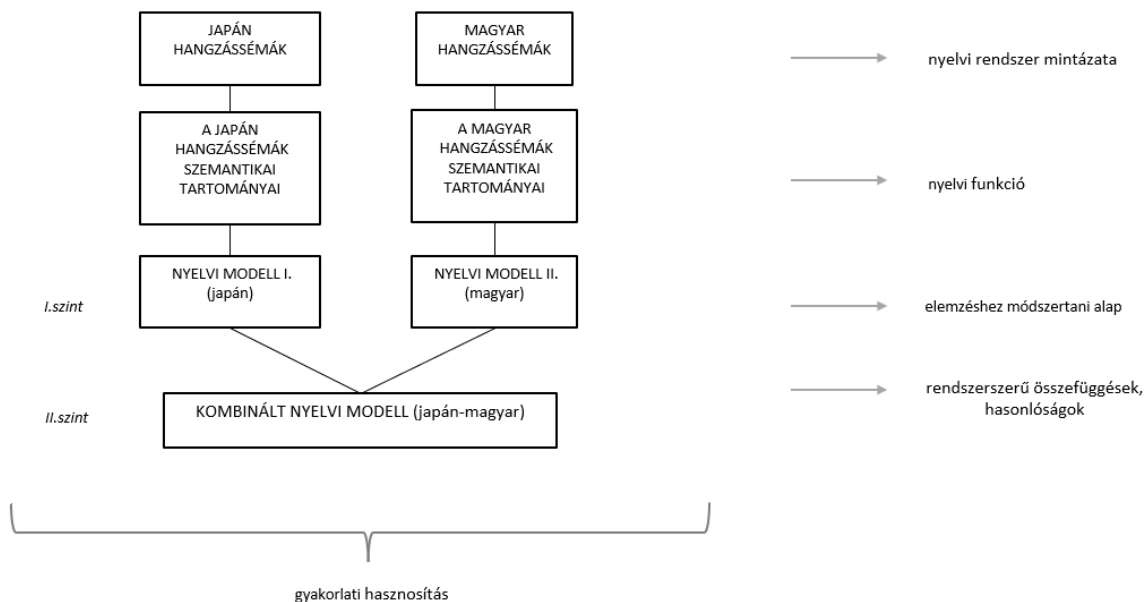
Kutatásunkban a hagyományos megközelítésmódtól elrugaszkodva tárgyaljuk a motiváltság témakörét a japán és magyar onomatopoeitikus kifejezések hangzásséma alapú analízisén keresztül, mindezt úgy, hogy nem a japán és magyar onomatopoeiákban megtalálható hangalaki motivációkkal kapcsolatos nyelvi adatok korrelációját keressük, azaz az egyes hangokhoz kapcsolódó jelentéseket, vagy a közös alak- és jelentéspárokat, hanem a szavak egészes struktúrájához kapcsolódó jelentéstartalmakat ragadjuk meg és vetjük össze.

Célunk, hogy bemutassuk a japán és a magyar onomatopoeitikus szócsoporthoz jellemző hangzássémákat (*nyelvi mintázatokat*) és ezen mintázatok által leképezett szemantikai

⁷⁷ *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára* (TESz.) és az *Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen* (magyar etimológiai kutatásokat összefoglaló német nyelvű kézikönyv) munkákra építkező, hosszú idő után megjelent magyar nyelvű etimológiai szótár, ami elektronikusan érhető el.

tartományokat (*nyelvi funkciókat*), majd ezen attribútumokra támaszkodva kialakítsunk első lépésként két olyan nyelvi modellt külön-külön (*Nyelvi modell I. – japán és Nyelvi modell II. – magyar*) a két nyelvre vonatkozóan, amelyek az onomatopoeiák sajátos hangzássémái és a hozzájuk kapcsolódó jelentéstartományok (pl. tartósság, pillanatnyiség, ismétlődés stb.) alapján szerveződnek (Ábra 2. – *Kutatás I. szint*). A kapott két nyelvi modell egy olyan módszertani alapot fog képezni, amelyben a kutatásunk tárgyát képező japán és magyar onomatopoeiák külön-külön a saját nyelvi modellükön belül elemezhetők lesznek, ugyanakkor egymással egybevetethők is. Második lépésként a két nyelvi modellben szereplő szemantikai tartományokból kiindulva megrajzolunk egy olyan *Kombinált nyelvi modellt*, amely az azonos jelentéstartományú japán és magyar hangzássémákat hívatott bemutatni (Ábra 2. – *Kutatás II. szint*). Az így kikerekedő japán-magyar onomatopoetikus hangzássémák által közvetített azonos jelentéstartományok mentén szerveződő nyelvi modellen keresztül kívánunk kapcsolatot teremteni a japán és magyar nyelv onomatopoetikus szókincse között, rávilágítva a köztük fennálló rendszerszerű összefüggésekre és explicitálva a köztük lévő hasonlóságokat (Ábra 2.).

Ábra 2. A kutatás felépítése és célja

Kutatás (analízis) menete:

1. szakasz:

- (1) az adatbázisunkban szereplő szavak közül kiválasztjuk azokat, amelyek a hangzásséma alapú megközelítésmód keretein belül alaki szempontból megfelelően tanulmányozhatók;
- (2) a két nyelvben külön-külön feltárjuk az azonos strukturális vonásokat hordozó szavakat, alapul véve az egészszleges hangalakjukat, tehát a szókezdeti, szóbelseji, szóvégi szóelemeket együttesen;
- (3) megnevezzük az egészszleges alaktani struktúrákból kiemelkedő azonos hangzásséma csoportokat, s ekképpen az onomatopoeiákat analógiásan szerveződő, homogén csoportokba soroljuk be;
- (4) górcső alá vesszük a hangzássémák által közvetített jelentéstartományokat, amelyek analízisének nem hagyjuk figyelmen kívül az onomatopoetikus alapszók jelentéskategóriáit sem, mivel a holisztikus és dinamikus szemléletmódot követve a hangzássémák jelentését sem tekintjük abszolút jellegűnek;
- (5) mivel a morfológia és morfoszemantika területén mind a japán, mind pedig a magyar szakirodalom meghatározó kutatási eredményekkel bővelkedik, így a (2), (3) és (4) pontban felvázolt műveleteknél beemeljük mindazon kutatások eredményeit, amelyek a hangzásséma alapú vizsgálódásunk szempontjából kardinális fontossággal bírnak;

2. szakasz:

- (6) megrajzoljuk külön a japán és külön a magyar nyelvi modellt, amely két modell a hangzássémák által közvetített jelentéstartományok mentén szerveződik;
- (7) a két nyelvi modell alapján rámutatunk a japán és a magyar nyelvi rendszerben jellemző onomatopoetikus mintázatokra, valamint a köztük fennálló hasonlóságokra és különbségekre;

3. szakasz:

- (8) megalkotjuk a japán-magyar kombinált nyelvi modellt, amely az azonos jelentéstartományok szerint szerveződő japán és magyar onomatopoetikus hangzássémák rendszerét foglalja magában;
- (9) a nyelvi modellünk alapján ismertetjük a japán és magyar nyelv onomatopoetikus szókincse között fennálló rendszerszerű összefüggéseket, különösen a hasonlóságokra fektetve a hangsúlyt;

4. szakasz:

(10) megfogalmazzuk javaslatainkat kutatási eredményeink gyakorlati hasznosítására.

A fentebb említett célok mellett kutatásunkban további kérdések megválaszolását is megcéllozzuk:

- *Kutatás I. szintjén* (nyelvi lebontásban):

K1. Az onomatopoeiákra jellemző hangzássémák milyen szemantikai tartományokat fednek le? Ezek közül melyek a legjellemzőbbek?

K2. Léteznek-e olyan szemantikai tartományok, amelyekhez több onomatopoetikus hangzásséma típus is besorolható?

A K1 kérdést azért tartjuk fontosnak, mert kutatásunkban a japán és magyar onomatopoeiákat a hangzássémák szemantikai tartományain keresztül szándékozunk összekapcsolni, így ha mindkét nyelv esetében kimutatjuk a szemantikai tartományok fajtáit és előfordulási gyakoriságát, akkor ez egyfelől megkönnyíti a rendszerszerű összefüggések kimutatását, másfelől pedig segíti a *Kombinált nyelvi modell* (japán-magyar) megépítését.

Erre a kérdésre a válasz a *Nyelvi modell I.- és Nyelvi modell II.* -ből lesz kiolvasható.

A K2 kérdés az onomatopoetikus hangzássémák további karakterisztikáinak felkutatásában tud segíteni. Ha analízisünk eredményei alapján fel tudnánk mutatni olyan hangzásséma típusokat, amelyek egyazon nyelvi funkcióval rendelkeznek, akkor akár az elvezethetne bennünket egy onomatopoetikus hangzássémákkal kapcsolatos új fogalom megalkotásához, pl. a hangzásséma családosulás fogalmához?

- *Kutatás II. szintjén*

K1. Hány olyan szemantikai tartomány van, amelyek a japán és a magyar onomatopoetikus kifejezések hangzássémáinál is megtalálható? És melyek ezek?

K2. Melyek azok a szemantikai tartományok, amelyekhez a legtöbb számú japán és a magyar onomatopoetikus hangzásséma sorolható?

K3. Az azonos szemantikai tartományba sorolt japán és magyar hangzássémákat viselő onomatopoeiák szótári jelentései tematikailag mutatnak-e valamilyen hasonlóságot?

A K1 és K2 kérdés a japán és magyar onomatopoetikus nyelvi rendszer között fennálló hasonlóságokra kérdez rá, éppen ezért a válaszokat kutatásunk II. szintjén megvalósuló *Kombinált nyelvi modellünkből* fogjuk megkapni.

Az K3 kérdéssel a japán és magyar onomatopoetikus rendszer egy fontos szegmensére kérdezünk rá. Ugyanis a válasz magában rejti annak az eshetőségét, hogy esetleg bizonyos japán és magyar onomatopoetikus hangzássémák nemcsak nyelvi funkciójuk tekintetében mutassanak hasonlóságot, hanem azonos tárgykörű onomatopoetikus alapszókkal is rendelkezzenek.

4. AZ ONOMATOPOEAIÁK ALAKTANA

4.1. A japán onomatopoeiák alaktana

4.1.1. Az onomatopoeiák keletkezése és változása a japán nyelvben

A nyelvek szókészletét feloszthatjuk ősi szókészletre, belső keletkezésű szavakra és idegen eredetű szavakra. Az ősi szókészletbe azokat sorolják, amelyek egy adott nyelv ősi alapelemeit képezik és a legfontosabb fogalmakat, illetve tárgyakat jelölik. A belső keletkezésű szavak csoportját azok képezik, amelyet az adott nyelv maga termel ki fejlődése és változása során. Az idegen eredetű szavak pedig értelemszerűen valamilyen más nyelv és ahhoz tartozó kultúra hatására válnak a szókincs részévé, beilleszkedve az átvevő nyelv hangtani és alaktani rendszerébe.

A japán nyelvben már az ősi szókészletben is megtalálhatóak voltak az onomatopoetikus kifejezések, azonban legtöbbjük belső keletkezésű, azaz a japán nyelv önálló életében és nem idegen hatásra keletkezett.⁷⁸ A japánoknak csak a Nara-kortól⁷⁹ vannak írott nyelvemlékeik, így a legkorábbi onomatopoetikus szavak is ettől a kortól datálhatók. A nyelv állandó változásának köszönhetően ezen szócsoporthoz belül is a szavak nagy része alakbeli és jelentésbeli módosulásokon ment keresztül, ugyanakkor vannak olyanok is köztük, amelyek „eredeti” mivoltukban maradtak fenn, illetve olyanok is, amelyek fokozatosan kivesztek (Székács 1997: 105). Alakváltozáson ment keresztül például a kutya hangját reprodukáló hangutánzó szó, ami egészen az Edo-korig⁸⁰ ひよ /hiyo/ és びよ /biyo/-ként⁸¹ volt használatos. A ma használatos こけこっこー /kokekokkou/ szónak, ami a kakas

⁷⁸ A japán nyelv belső szókészletét a japán nyelv eredeti szavai (和語/wago/), a sinojapán szavak (漢語/kango/) és a hangutánzó és hangulatfestő szavak (擬声語・擬音語・擬態語/giseigo-giongo-gitaigo/) alkotják (Kageyama–Kishimoto 2016, Cseresnyési 2020).

⁷⁹ Nara-kor (奈良時代 /Nara jidai/) a japán történelem 710-től 794-ig tartó időszak.

⁸⁰ Edo-kor (江戸時代 /Edo jidai/) a japán történelem 1603-tól 1868-ig tartó időszak.

⁸¹ Az 大鏡/ōkagami/ című Fujiwara családról szóló történelmi műben szerepel ez a szó. A zöngés és zöngétlen szótagot nem különböztették meg írásban, így nem volt világos, hogy ひよ /hiyo/ vagy びよ /biyo/-ként kell-e olvasni. Innen ered a hiyo.

hangját utánozza, az Edo-korban több változata is létezett: どうてんこう /toutenkō/, とっけいこう /tokkeikō/ és a とってこう /tottekō/. A majom hangjának utánzására is több variáns alakult ki az idők során, pl. a Muromachi kort⁸² megelőző korokban a ココ /koko/ hangsorral utánozták le, a Muromachitól pedig キャツキャツ /kyakkyā/-t használtak, ma pedig a キキーツ /kiki-/t (Yamaguchi 2012: 10-24).

Yamaguchi beható vizsgálódásainak köszönhetően korszakokra lebontva kimutatható, hogy az onomatopoeiák közül alaktani szempontból mely típus volt egy adott korban a leggyakrabban használatos, illetve milyen alakváltozásokon mentek keresztül.

A Nara-korszakra az ABB⁸³ típus jelent meg:

pl. くるる /kururu/, しのの /shinono/, しほほ /shihoho/, しみみ /shimimi/, つらら /tsurara/, はらら /harara/ stb.

A Heian-kortól⁸⁴ az ABB típust már nem nagyon használták, csak nagyon kevés maradt meg, és sok közülük az ABAB típusra módosult.

A Kamakura-Muromachi korban három típus is jellemző volt, ezek az AA ラ /AA+ ra /, az A ツ B ラ /AQB+ ra/ és az A ヽ B ラ /ANB+ ra/

pl. ぼぼら /bobora/, かから /kakara/, しつとら /shittora/, うつとら /uttora/, さっくら /sakkura/

A ra végződést ebben a korban teljes természetességgel használták, de rövid életű volt.

Az Edo-korban két jellemző típus volt használatban, ezek az A ツ B /AQB/ és az A ヽ B /ANB/

⁸² Muromachi-kor (室町時代/Muromachi jidai/) a japán történelem 1333-től 1568-ig tartó időszaka.

⁸³ Yamaguchi az A és B jelölést használja a szótagokra, ami a következőképpen feleltethető meg A= C₁V₁; B= C₂V₂; ezek alapján az ABB= C₁V₁C₂V₂C₂V₂.

⁸⁴ Heian-kor (平安時代 /Heian jidai/) a japán történelem 794-től 1185-ig tartó időszaka.

pl. うつと /utto/, かつぱ /kappa/, ざっく /zakku/, ざんぶ /zanbu/, むんず /munzu/

Ezek közül csak kevés maradt fenn, illetve a Meiji-kortól ⁸⁵ sok közülük az A ッ B リ /AQBRi/ és az A ヂ B リ /ANBRi/ alakra módosult.

Yamaguchi az onomatopoeikus kifejezések szóvégződéseit analizálva rámutatott arra is, hogy a ma ismert alakokon kívül a Nara-kortól megjelenik a ろ /ra/ és a 𠂔 /ro/ , a Heian-kortól a り /ri/, a Kamakura-Muromachi korban pedig már mindhárommal találkozhatunk. Három onomatopoeikus szóelem közül a り /ri/ az, amelyik határozott fölényben mutatkozik meg az onomatopoeiákban, ráadásul az Edo-kortól teljes mértékben átveszi a vezető szerepet. Nagyon érdekes, hogy az ABAB típus minden korban változatlanul jelen volt, és jelen van most is. Természetesen az ABAB sémát követők között is vannak olyanok, amelyek elfelejtődtek vagy éppen kihaltak, de maga a séma egyik korszakból sem hiányzik. A Heian-korban a teljes onomatopoeikus szóállomány több mint a fele az ABAB sémában mutatkozik, és ugyanez elmondható a Kamakura-Muromachi korról is, pl. a ma használatos いらいら /ira-ira/, うるうる /uru-uru/, ぴかぴか /pika-pika/ ettől a kortól datálható. Az Edo-korban továbbra is változatlan marad az ABAB dominanciája, és mindmáig töretlenül az onomatopoeiák ebben az alakban fordulnak elő a legnagyobb számban (Yamaguchi 2012: 33-41).

Jellemzően azok az onomatopoeiák kerülnek a nyelv peremvidékére, amelyek szorosan kapcsolódnak egy adott kor szellemiségéhez és hittvilágához. Így történhet meg az, hogy a korai korszakokban még jelenlévő kísértetek által kiadott nevetést utánzó, ördöggel való viaskodással, valamint az óriáskígyó és százlábú harcával járó hangok visszaadására szolgáló szavak mára már szinte teljesen eltűntek. Eltűnő félben vannak azok is, amelyek már egy letűnő kor életformájához kapcsolódnak, gondolhatunk itt a régi hagyományos öltözködéshez tartozó geta papucs kopogására, vagy éppen a régi házak faajtájának nyikorgására, de akár a lovaskocsik zötykölődésére is. Ezzel párhuzamosan viszont új alakokkal is bővül a nyelv, például „*a képregények, rajzfilmek világa igen nagy mértékben*

⁸⁵ Meiji-kor (明治時代 /Meiji jidai/) a japán történelem 1868-tól 1912-ig tartó időszaka.

kedvez a kreatív nyelvi fantáziának, (...) a japán nyelv szívesen vesz fel, fogad el (...) új alakokat, és ezek be is épülhetnek a nyelvbe standarddá válva” (Székács 1997: 105).

4.1.2. A japán onomatopoeiák alaktani elemzésével foglalkozó eddigi kutatások

Az onomatopoeiák alaktani elemzésével foglalkozó munkák garmadával jelentek meg az elmúlt évtizedek alatt. Kobayashi (1935) még viszonylag egyszerű felosztásával indul a sor, majd a 70-es évektől egyre több kutatási eredmény látott napvilágot, ide sorolható Amanuma (1974), Kindaichi (1978), Waida (1984), Tanaka (1978), Hamano (1998), Tamori és Schourup (1999) stb. munkája. Kakehinél olvashatjuk, miszerint még ha van is eltérés az onomatopoeiák alaktanával kapcsolatos vizsgálódások megközelítési módjában, az alapkoncepció többé-kevésbé megegyezik (Kakehi–Tamori 2011: 200). A közös pont az imént felsorolt kutatók munkájában nem más, mint hogy mindegyikőjük az onomatopoetikus szavakat egy alapalakra (語基 /goki/) ⁸⁶ csupaszítja le, majd az ehhez az alapalakhoz kapcsolódó további elemek szerint sorolja be kategóriákba ki-ki a maga elemzési módszerét és eszköztárát alkalmazva. Két nagy csoportra oszthatjuk ezeket a munkákat. Vannak, akik az onomatopoeia legkisebb egységeként a 拍 /haku/-t és vannak, akik a モーラ /mōra/-t nevezik meg. ⁸⁷

Amanuma (1974) és Kindaichi (1978) az onomatopoeiák alaktani analízise során a hakut, azaz az ütemegységet vette alapul. Amanuma az ütemegységek száma alapján nyolc nagy csoportra osztotta be az általa vizsgált szavakat, majd ezeken belül további alcsoportokat hozott létre, így összesen 47 típust különböztetett meg. Csoportjainak jelölése nem túl egyszerű, legalábbis nyelvész kollégái csoportosításaihoz képest kevésbé átlátható. Az

⁸⁶ Nevezhetjük még szótőnek vagy a szótó „alapalakjának” (Cseresnyési 2020: 86).

⁸⁷ Itt röviden ki kell térnünk haku és mōra fogalmára, ugyanis a nyugati nyelveket vizsgálók számára első hallásra idegennek tűnhetnek. A haku viszonylag egyszerűen magyarázható, mivel az ütemegység fogalmát fedi le, a mōra valamennyivel bonyolultabb. A mōrát egy szótag adott időegység alatt történő kiejtésésként határozzák meg. Tehát a mōra a japán nyelvészetben más értelemben használatos, mint az időmértékes verselésben alkalmazott mora. Nem feltétlenül esik egybe a szótaggal, ugyanis egy szótag lehet egy vagy két mōrás is. Más szóval tehát minden mássalhangzó magánhangzó páros, félhangzós szótag, önálló magánhangzó, szótagalkotó nazális szonáns és a mássalhangzó kettőző gégezárlhang alkothat egy mōrát.

onomatopoetikus csoportok kódolásánál a következő fonológiai jelöléseket alkalmazza: (1) külön jelöli a mássalhangzókat és magánhangzókat X, Y, Z, W-vel; (2) a hosszú magánhangzót [:]-ként jeleníti meg; (3) a mássalhangzó kettőző gégezárlhangot [t]-vel; (4) szóvégződés-ként jelentkező り /Ri/ -t [r]-rel; (5) a szótagalkotó nazális szonánst pedig ん /N/ [n]-nel felelteti meg. Amanuma felosztása az alábbi táblázatban látható:

Táblázat 5. A japán onomatopoeiák Amanuma-féle (1974) alaktani felosztása ⁸⁸

Egy ütemegység alapú

1.	X	っ
----	---	---

Két ütemegységű

2.	XY	っ
3.	Xt	すい、ふい
4.	X	かつ、ぎゅっ

Három ütemegységű

5.	XYt	がりっ、さらっ
6.	XYr	けろり、さらり
7.	XYn	がたん、すてん
8.	XtX	かっか、きゃっきゃ
9.	XY:	すいー、ふらっ

⁸⁸ A szerző saját összeállítása Amanuma (1974) eredményei alapján.

10.	X:Y	すーい、こーん
11.	X:t	かーっ、さーっ

Négy ütemegységű

12.	XYXY	がらがら、こんこん
13.	XYZY	あたふた、じたばた
14.	XYXZ	きんきら、ぱっばか
15.	XYZW-1	かさこそ、がたごと
16.	XYZW-2	ちょこまか
17.	XYZW-3	がたびし
18.	XYZW-4	すたこら
19.	XYZW-5	ごたくさ、のろくさ
20.	XYZW-6	ほんわか、わんさか
21.	XYrt	からりっ、ごろりっ
22.	XYrn	からりん、ころりん
23.	XtYZ	うっすら、ふっくら
24.	XtYr	こっ तरी、すっかり
25.	XtYn	ごっ とん、すっ とん
26.	XnYr	あんぐり、げんなり
27.	XY:r	すらーり、とろーり

28.	XY:t	じろーっ、すらーっ
29.	XY:n	がらーん、すとーん
30.	X:Yr	ふーわり、ゆーらり
31.	X:X:	がーがー、きーきー

Öt ütemegységű

32.	XYXY + »kis tsu« + n	からからっ、ころころん
33.	XYXY az első és a második ütemegység után mássalhangzó hosszabbító („kis tsu”) ékelődik be, vagy az első ütemegység után hosszú magánhangzó áll	がったがた、がりがり
34.	XYn az X után mássalhangzó hosszabbító („kis tsu”), az Y után magánhangzó hosszabbító áll	どっかーん、ぼったーん
35.	Egyéb	こてんぱん、どんぴしゃり

Hat ütemegységű

36.	három ütemegységű alapszó megkettőződik	うつらうつら、ふわりふわり
37.	kettőzött forma, de vannak eltérő ütemegységek	ちらりほらり、どたんばたん
38.	két ütemegységű alap triplikációja	ずるずるずる、かんかんかん
39.	négy és két ütemegységű alap kapcsolódása	がらがらぼん、ちんちんごー
40.	Egyéb	あっけらかん、ずってんどー

Hét ütemegységű

41.	triplikáció „kis tsu”-val	きらきらきらっ、ごろごろごろっ
42.	triplikáció „ri”-vel	くるくるくるり、ちらちらちらり
43.	triplikáció „n”-nel	からからからん、ごろごろごろん
44.	triplikáció, az utolsó tagnál magánhangzó hosszabbodás	かんかんかーん、ぼんぼんぼーん
45.	Egyéb	がらがらぴしん、がらがらどすん

Nyolc ütemegységű

46.	két különböző négy ütemegységű szó kapcsolódása	かたかたことごと、ごろごろぴかぴか
47.	négy ütemegységű szó kettőzése	かたことかたこと、かっちんかっちん

Kindaichi (1978) felosztása jóval egyszerűbb, mivel az ütemegységek száma alapján kettővel kevesebb csoportot különböztetett meg, továbbá az ezeken belül kialakított alcsoportokkal mindösszesen 18 típusra bontotta az onomatopoetikus kifejezéseket. Ha összehasonlítjuk Amanuma és Kindaichi rendszerét, akkor az alcsoportok számának különbségén túl azt is láthatjuk, hogy Amanuma olyan szavakat is figyelembe vett, amelyek csupán alkalmiak, és csak ritkán fordul(hat)nak elő az általa vázolt formában. Gondolunk itt a hat⁸⁹ ütemegységű triplikált alakokra és olyan hét⁹⁰ ütemegységű triplikált alakokra, amelyek kiegészültek a mássalhangzó kettőző gégezárhanggal, Ri szótaggal, szótagzáró N-nel vagy magánhangzó hosszabítóval.

Hamano (1998), Tamori és Schourup (1999) és sokan mások⁹¹ az onomatopoeiák mōra számából kiindulva állították fel rendszerüket, amely azért tekinthető a legalkalmasabb

⁸⁹ ずるずるずる /zuru-zuru-zuru/, かんかんかん/kan-kan-kan/, ぱっぱっぱっ /pa-ppa-ppa/.

⁹⁰ きらきらきらっ /kira-kira-kiraQ, くるくるくるり /kuru-kuru-kuruRi/, からからからん/kara-kara-karaN/, かんかんかーん kan-kan-kaRN/.

⁹¹ A 80-as, 90-es évektől kezdődően a mōrák száma szerinti csoportosítás terjed el.

módszernek, mivel a mōra a japán szótagírás alapegysége is egyben. Ezt az irányvonalat képviselők két nagy csoportra bontották az onomatopoeiákat, eszerint az onomatopoetikus alapszók feloszthatók egy vagy két mōrás csoportokra. Tamori és Schourup összesen 16 alcsoporttal dolgozott, a következő jelöléseket használva: C: mássalhangzó;⁹² V: magánhangzó,⁹³ ami egyben magánhangzó hosszabbodásra is szolgál; N: szótagalkotó nazális szonáns;⁹⁴ Q: mássalhangzó kettőző gégezárhang;⁹⁵ és a *ri* szótag, amit ilyen formában hagytak. A CV alapúaknál a legegyszerűbb típus maga az egy mōrát érő CV típus (pl. ふ /fu/, つ /tsu/ stb.), a leghosszabb pedig a hat mōrát érő, megkettőzött formájú három mōrás onomatopoeia csoport, mint amilyen a CVCVN-CVCVN, CVCVri-CVCVri (pl. ばたんばたん /bataN-bataN/, ころりころり /korori-korori/), továbbá vannak nyolc mōrát érők is, amelyekből csak kevés van, és talán épp ennek okán az egyéb kategóriába kerültek (pl. ずんぐりむっくり /zunguri-mukkuri/). Az onomatopoeiák alaktanával foglalkozók körében ez a fajta megközelítés mód terjedt el, az alábbiakban táblázat formájában bemutatjuk:

⁹² 子音 /shiin/.

⁹³ 母音 /boin/.

⁹⁴ 撥音 /hatsuon/.

⁹⁵ 促音 /sokuon/.

Táblázat 6. A japán onomatopoeiák Tamori–Schourup-féle (1999: 20-25) alaktani felosztása

96

Egy mōrás – CV alapú

1.	CV	ふ、つ
2.	CVQ CVN	ちゅっ ふっ ぼん ぼん
3.	CVV	がー ぐー
4.	CVVQ CVVN	ばーっ ふーっ ばーん がーん
5.	CVQ-CVQ CVNVCVN CVV-CVV	くっくっ きゃっきゃっ ぼんぼん ぽんぽん がーがー かーかー

Két mōrás – CVCV alapú

6.	CVCV	かば ぐい
7.	CVCVQ CVCVri CVCVN	ばたっ ばさっ ばたり ばさり ばたん ぼとん
8.	CVQCV CVNVCV	はっし どっか むんず ざんぶ
9.	CVQCVri CVNVCVri	ばっさり ばったり ぼんやり ふんわり

⁹⁶ A szerző saját összeállítására Tamori és Schourup (1999) eredményei alapján.

10.	CVCV-CVCV CVCVN-CVCVN CVCVri-CVCVri	からから ばたばた ばたんばたん ころりころり
11.	két különböző két mōrás alaptagú onomatopoeia kapcsolódása	がさごそ からころ
12.	az első két mōra közül az első módosul kettőzés során	ちらほら ちやほや
13.	két teljesen eltérő mōrajú alaptagok vegyülése	ぶつくさ ちょこまか
14.	kettőzött alakok	ばたりばたり ばたんばたん
15.	11. és 12. további módosulásai	がたんごどん がたりごとり
16.	Egyéb	こけこっこう

A fenti két táblázat alapján láthatjuk, hogy merőben eltérő megközelítés módról van szó az Amanuma-féle ütemegységen alapuló és a Tamori-Schourup-féle mōrán alapuló alaktani elemzéseknél. Eltérő jellegű és számú alaktani csoportokról beszélhetünk, az onomatopoeiák alaktani sajátosságairól viszont mindkét tábor által felállított rendszer részletekbe menő képet mutat be. Visszatérve Kakehi állításához, miszerint még ha van is eltérés az onomatopoeiák alaktanával kapcsolatos vizsgálódások megközelítési módjában és eszköztárában, az onomatopoeiákkal kapcsolatos eredmények tekintetében igenis összefonód(hat)nak e kutatások.

4.1.3. A japán onomatopoeiák alaktani jellegzetességei – különös tekintettel az onomatopoetikus márkerekre –

Nem mondunk semmi újat azzal, hogy az onomatopoeiák alaktani szempontok alapján elkülönülnek a szókincs többi részétől.⁹⁷ Ezt a fajta alaki „különlegességet” a japán

⁹⁷ Ezt a megállapítást olvashatjuk például a következő kutatóknál: Kadooka (2007), Benő és Szilágyi (2015), Akita és Dingemanse (2019).

onomatopoeiáknál két dolognak tulajdonítjuk, egyfelől az onomatopoetikus szavakban előforduló szótag szerkezeteknek, illetve fonotaktikai szabályoknak (lehetséges szótagoknak) másfelől pedig az úgynevezett onomatopoetikus márkerek.⁹⁸ A fonotaktikai szabályok és a márkerek között vannak átfedések, ezért fordul elő, hogy a magánhangzó hosszabbításról és reduplikációról a *Fonotaktikai szabályok* és a *Márkerek* című résznél is lesz szó.

4.1.3.1. *Fonotaktikai szabályok*

A japán fonémaállomány használatának egy speciális arculata mutatkozik meg az onomatopoetikus szókincsnél, pontosabban bizonyos fonotaktikai szabályokat illetően a nem onomatopoetikus szavakhoz képest eltérően viselkednek. Attól függően, hogy ezek a sajátosságok az onomatopoetikus szó melyik részén fordulnak elő, három csoportba oszthatók: (1) szóeleji, (2) szóbelseji és (3) egész szót érintő onomatopoetikus sajátosságok csoportjába.

(1) Szóeleji sajátosságok

A japán onomatopoetikus kifejezések kezdődhetnek zöngés mássalhangzóval⁹⁹ (pl. ばさり /basari/, どんどん /don-don/, がたん /gatan/ stb.), viszont a nem onomatopoetikus, de japán eredetű, belső keletkezésű szavaknál ez nem fordulhat elő¹⁰⁰ (Kakehi–Tamori 2011: 201, Akita 2016: 4).

Az onomatopoeiák nem kezdődnek *ra*-soros szótaggal (Akita 2016: 4), az idegen eredetű szavak ezzel ellentétben igen. Pontosabban a több ezer onomatopoetikus kifejezés közül csupán kettő olyan van, ami *ra*-soros szótaggal kezdődik: れろれろ /rero-rero/, りん /rin/, de ezek sem belső keletkezésűek, hanem más nyelvből kerültek be a japán szóállományba, az első a kínaiból, az utóbbi az angolból (Kadooka 2007).

⁹⁸ オノマトペ標識 /onomatope hyōshiki/.

⁹⁹ 有声子音 /yūseishiin/.

¹⁰⁰ Az idegen eredetű szavaknál is előfordulhat zöngés szóeleji szótag, pl. ばくだん /bakudan/, だんぜつ /danzetsu/ (Kakehi–Tamori. 2011: 201).

Az onomatopoeiák nagyjából egyhatoda *pa*-soros szótaggal kezdődik, pl. ぱたん /patan/, ぺこぺこ /peko-peko/, ぴかり /pikari/, ぽかん /pokan/, ぷっくり /pukkuri/ stb. (Akita 2016: 4, Hamano 1998: 4. fejezet), ami a nem onomatopoetikus szavakra egyáltalán nem jellemző.

(2) Szóbelseji sajátosságok

A magánhangzó hosszabbító (R) ¹⁰¹ használata nem teljes mértékben mondható onomatopoetikus sajátosságnak, de mivel a többi szó esetében csak ritkán fordul elő, sőt a sinojapán szavaknál egyáltalán nem is lehetséges a használata, így szükségesnek tartjuk, hogy szó esszen róla. Ha nem a szavak eredete felől vizsgálódunk, hanem a szófajok felől közelítjük meg a magánhangzó hosszabbító használatát, akkor elmondható, hogy az onomatopoeiákon kívül még a mellékeveknél, ¹⁰² a határozószóknál ¹⁰³ és az álmellékeveknél ¹⁰⁴ fordul elő, és legtöbb esetben nyomatékosító funkciót tölt be (Tamori 1991). Az onomatopoeiáknál leginkább a hangutánzóknál jelentkezik és hosszantartó hanghatást érzékeltet, ¹⁰⁵ pl. ばたん /bataan/, しーん/shiin/, りーん/riin/ stb.

(3) Egész szót érintő sajátosságok

A japán nyelvben az onomatopoetikus kifejezések egyik legtöbbször előforduló alakja a reduplikált alak, ¹⁰⁶ amely a CV és a CVCV alapúaknál is egyaránt előfordul. A megkettőzött alakoknál az onomatopoetikus kifejezés mindkét tagja teljes mértékben azonos, pl. a かた /kata/ alaptagból かたかた /kata-kata/ lesz, tehát a második tagnál semmilyen változás nem következik be, sem az első, sem pedig a második szótag mássalhangzóját és magánhangzóját illetően. Ezzel szemben a nem onomatopoetikus szavaknál (akár japán eredetű, akár idegen

¹⁰¹ Írásban kötőjellel jelölik „ー”.

¹⁰² 形容詞 /keiyōshi/.

¹⁰³ 副詞 /fukushi/.

¹⁰⁴ 形容動詞 /keiyōdōshi/.

¹⁰⁵ Lásd erről részletesen a 4.1.3.2.3 *R* márker című részt.

¹⁰⁶ Itt most kizárólag a teljes reduplikáció útján született alakokról beszélünk. Az onomatopoeiák reduplikált alakjáról részletesen az 5.1.4 *Hangzásséma kategória IV. – Reduplikáció mint hangzásséma* című fejezetben lesz szó.

eredetű szóról van szó) a második tag első mássalhangzója kötelezően zöngésedik,¹⁰⁷ pl. ひと /hito/ főnév megkettőzött alakja a ひとびと /hito-bito/, tehát a megkettőződés útján alakult második tag első szótagjának a mássalhangzója zöngésedett, a magánhangzónál nem történt módosulás.¹⁰⁸ Az onomatopoeikus szavak érdekessége még, hogy a megkettőzött alakok között vannak olyanok, amelyeknek van zöngés párja, vagyis felállíthatók úgynevezett zöngés-zöngétlen párok (pl. かたかた・かたかた /kata-kata – gata-gata/, ころころ・ころころ /koro-koro – goro-goro/, ぱたぱた・ぱたぱた /pata-pata – bata-bata/. A zöngésedés során mindig az első szótag mássalhangzója zöngésedik, a második szótag változatlan marad. A megkettőzött alakú zöngés-zöngétlen párokhoz kapcsolódóan Kakehi és Tamori egyfajta asszimetria meglétéről beszél,¹⁰⁹ amely asszimetria a CV alapú onomatopoeiáknál jelentkezik akkor, ha a két megegyező CV szótag közé beékelődik egy mássalhangzó kettőző gégezárhang (Q). A CV alapúakon belül a CVQCV vagyis C₁V₁QC₁V₁ (pl. かつか /kaQka/, さっさ /saQsa/, せっせ /seQse/ típus egyfajta megkettőzött formának tekinthető a mássalhangzó kettőző szóelem (Q) beékelődésével, de zöngés párja nem létezik, tehát ennél a típusnál zöngés-zöngétlen párok egyáltalán nem állíthatók fel (Kakehi–Tamori 2011: 203-204). Kakehiék szerint ennek oka feltételezhetően abban rejlik, hogy a mássalhangzó kettőző (Q) után nem állhat zöngés mássalhangzó. Megfigyelhető például az idegen eredetű szavak átvételénél, hogy a zöngés mássalhangzók gyakran zöngétlenednek. Vannak, amelyek csak kiejtéskor, és vannak, amelyek írott formában is.¹¹⁰

¹⁰⁷ A 連濁 /rendaku/ – szóösszetétel határán megvalósuló zöngésedés. A magyar nyelvben határzöngé kifejezéssel feleltetik meg (Cseresnyési 2020: 94). A rendaku fogalmáról részletesen lásd Tsujimura 1996: 54-63, magyarul Cseresnyési 2020: 94-99.

¹⁰⁸ Ehhez kapcsolódóan meg kell említenünk a Lyman-törvényt, mely értelmében a szóhatáron való zöngésedés akkor marad el, ha az összetétel utótagja már tartalmaz egy zöngés akadályhangot. A megkettőzött alakoknál a határzöngé minden olyan esetben előfordul, ha a Lyman-törvény nem zárja ki (Cseresnyési 2020: 94-95).

¹⁰⁹ 非対称な現象 /hitaishōna genshō/.

¹¹⁰ Pl. az angolból átvett „bed” szó csak kiejtéskor veszíti el utolsó mássalhangzójának a zöngéjét, írásban: ベッド /beddo/, kiejtéskor betto lesz. A „bag” szó viszont kiejtéskor és írásban is zöngétlen verziójában épült be a japán nyelvbe: バック /bakku/ (Kakehi–Tamori 2011: 204).

4.1.3.2. Márkerek

A japán onomatopoeitikus márkereknek azokat a szóelemeket nevezzük, amelyek az onomatopoeitikus alapszókhoz (語基 /goki/) kapcsolódnak meghatározott szabályok szerint, és ezáltal különböző hangtani, fonológiai és alaktani jellemzőkkel ruházzák fel őket. Az onomatopoeitikus alapszók szinte soha nem állnak egyedül, mindig valamilyen márkerral (オノマトペ標識 /onomatope hyōshiki/) kombinálódnak (Waida 1984, Hamano 1998, Tamori–Schourup 1999, Kadooka 2007). Az *onomatope hyōshiki* terminológiát a szakirodalomba először Waida vezette be, majd az onomatopoeiákat tanulmányozó nyelvészek körében is elterjedt. Összesen öt márkert különböztetünk meg, ezek a következők:

促音 /sokuon/ (jele: Q) – mássalhangzó kettőző, hasonló hang, *kis tsu*-nak is nevezik

撥音 /hatsuon/ (jele: N) – szótagzáró *n*

り /ri/ (jele: ri/ – *ri* szótag ¹¹¹)

母音の長音化 /boin no chōonka/ (jele: R) – magánhangzó hosszabbító

反復 /hanpuku) – reduplikáció ¹¹²

Az onomatopoeitikus márkerek többféle szempont szerint csoportosíthatók. Az egyik lehetséges csoportosítás a szótag számláló funkció szerinti. Ez alapján a *Ri* és a reduplikáció, külön szótagot érő márkerek, a mássalhangzó hosszabbító (továbbiakban Q), a szótagzáró *n* (továbbiakban N) és a magánhangzó hosszabbító (továbbiakban R) viszont nem alkot szótagot. A mōra szám tekintetében nincs eltérés. Tehát pl. a ばた /bata/ alapszót, ha a Q, az N és az R márkerral kombináljuk, akkor a ばたっ /bataQ/, ばたん /bataN/, ばたー /bataR/ alakokat kapjuk meg, amelyek az alapszóval megegyező szótagszámmal rendelkeznek, azaz két szótagúak, a mōra számot tekintve viszont eggyel növekednek, tehát a két mōrát érő alapszóhoz társul a márkereken keresztül még egy mōra. A *Ri* márkerek és a reduplikáció esetében

¹¹¹ Munkánkban nagy *r*-rel jelöljük: *Ri*.

¹¹² A teljes reduplikáció fogalmával azonosítják.

viszont az új alakváltozatoknak nemcsak a mōra száma, hanem a szótagszáma is növekszik, a két szótagú „bata” alapszóból képzett ぼたり /bataRi/ a Ri márkernek köszönhetően három szótagú lesz, a ばたばた /bata-bata/ pedig négy, mivel a reduplikáció során megkettőződik az alapszó szótagszáma.

A másik lehetséges csoportosítás a márkerek szavakon belül elfoglalt helye szerinti. A klasszikus morfológia szerint négyféle toldalékolásról beszélhetünk. E szerint vannak prefixumok,¹¹³ infixumok,¹¹⁴ szuffixumok¹¹⁵ és a circumfixumok.¹¹⁶ A japán márkerek a szó belsejében vagy a szó végén helyezkedhetnek el, tehát infixumok és szuffixumok formájában működnek, ez érvényes a Q, N és az R márkerre, a Ri szótag viszont szigorúan a szó végén helyezkedhet el, soha nem fordulhat elő a szó belsejében. A reduplikáció pedig ilyen tekintetben kivételt képez a márkerek között, mivel esetében nem toldalékról van szó, hanem szóalkotási módról. Fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy bizonyos értelemben beszélhetünk prefixumokról¹¹⁷ is a japán onomatopoeiákat illetően, de nem a márkerek esetében. Specifikus prefixumokról van szó, amelyek széleskörben nem rögzültek a nyelvben, csak meghatározott szavaknál fordulnak elő illeszkedve az adott szó hangrendjéhez. Ilyenekkel találkozhatunk a nevetés hangját reprodukáló hangutánzószóknál, pl. あはは /a-haha/, えへへ /e-hehe/, いひひ /i-hihi/, うふふ /u-fufu/ stb.

Említést érdemel a Kadooka-féle (2007) márkercsoportosítás is, amely a korábban bemutatott öt márkeren kívül újabb onomatopoetikus elemeket vonultat fel. Kadooka rendszerében a nyelvészeti körökben elterjedt öt márker a 外在的 /gaizaiteki/ vagyis az alapszón kívül eső módosulásokért felel, az általa megállapított három új onomatopoetikus márker pedig a 内在的 /naizaiteki/, azaz az alapszón belüli változásokért (Kadooka 2007: 75).

¹¹³ 接頭辞/settōji/.

¹¹⁴ 接中辞/secchūji/.

¹¹⁵ 接尾辞/setsubiji/.

¹¹⁶ 接周辞/sshūji/.

¹¹⁷ A japán nyelvben eredetileg nincsenek prefixumok, mint pl. az angolban a tagadó „un” vagy a kínaiában a 非, a tagadó forma a japánban a szintaktikai szabályokhoz igazodik, és a mondat végére kerül. Sinojapán szavaknál viszont léteznek prefixumok, pl. 不 (Kadooka 2007: 112)

A három új márkert a zöngésedés¹¹⁸ (pl. ころころ /koro-koro/ → ごろごろ /goro-goro/, a palatalizáció¹¹⁹ (pl. む /nu/ → にゅ /nyu/) és a réshang-zárréshang cseréje¹²⁰ (pl. ぱちゃ /pacha/ → ぱしゃ /pasha/. A réshang-zárréshang cseréje értelemszerűen csak meghatározott fonetikai környezetben¹²¹ valósulhat meg, így csak egy nagyon korlátozott esetben előforduló jelenségről van szó.

4.1.3.2.1. Q márkert

A Q márkert a japán nyelv sajátos hangtani egysége, vagyis egy olyan gégezárhang (促音 /sokuon/, írásban: つ/ッ),¹²² amely a rá következő mássalhangzó artikulációs formáját képezve fonetikai környezet függvényében kétféleképpen realizálódhat. Réshang előtt hosszan ejtjük az őt követő mássalhangzót, zárhang előtt pedig mindig szótagnyi szünetet tartunk.

Márkerként megkülönböztetjük a szó belsejében és a szó végén található. Eredetét tekintve valamikor a középkor¹²³ tájékán került a japán nyelvbe a kínai nyelvből, majd a modern korban jelentősen megnőtt a használata. A Q tehát nemcsak onomatopoeiákon belül fordulhat elő, hanem sinojapán szavakban is,¹²⁴ összetett szavakban (合成語 /gōseigo/)¹²⁵ és azon igék kapcsolatos (*te-forma*) alakjának ragozásánál is, amelyeknél gégezárhanggá-

¹¹⁸ 有声音化 /yūseionka/.

¹¹⁹ 口蓋音化 /kōgaionka/.

¹²⁰ 摩擦音・破擦音交換 /masatsuon – hasatsuon kōkan/.

¹²¹ 音声環境 /onseikankyō/.

¹²² „ösztokehang” (Cseresnyési 2020: 85).

¹²³ Heian kor (794-1185).

¹²⁴ Pl. 学校 /gaQkō/.

¹²⁵ Pl. ししっぱな /shishi + Q+ pana/.

változás (促音便/sokuonbin/) ¹²⁶ valósul meg (Tamori–Schourup 1999: 22). Ha csak az alaktani jellegzetességek felől vizsgálódunk, akkor kijelenthetjük, hogy a Q nem sajátos karakterisztikája az onomatopoeiáknak. A márker által közvetített jelentés felől nézve viszont már előkerül az onomatopoetikus jellege. Hamano (1998: 68, 106) szerint a szóvégi Q márker ideiglenességet, sebességet és hirtelen befejezettséget jelent, ezzel ellentétben az előbb említett sinojapán szavaknál, összetett szavaknál és *te-formában* lévő igéknél jelentkező Q nem kölcsönöz ilyen jelentéstöbbletet. Ebből következően a szóvégi Q egyértelműen onomatopoeiákhoz kapcsolódó sajátosság. A szó belsejében előforduló Q nyomatékosításra szolgál (Hamano 1998, Murata 1990), de a nem onomatopoeitikus szavakban is találkozhatunk olyanokkal, amelyeknél a márker a nyomatékosítás funkcióját tölti be, tehát a szóbelseji Q már nem sorolható az onomatopoeitikus jellemzők közé (Tamori–Schourup. 1999: 27-28).

4.1.3.2.2. N márker

Az N márker egy olyan hátul képzett orrhang (撥音 /hatsuon/, írásban: ん/ン) ¹²⁷ amely hatféleképpen realizálódhat. Bilabiális mássalhangzó előtt [m], alveoláris mássalhangzó előtt [n], palatális mássalhangzó előtt [ny], veláris mássalhangzó előtt [ng], szó végén hátul képzett [n], magánhangzó és egyéb esetben nazális magánhangzóként ejtjük.

Márkerként megkülönböztetjük a szó belsejében és a szó végén található, amelyek közül az utóbbi a jellemzőbb. A Q márkerrel nagyjából egyidőben került be a japán nyelvbe a kínai nyelvből. A Q-hoz hasonlóan nemcsak márkerként funkcionálhat, hanem a nem onomatopoetikus szavakban is előfordul, mint pl. sinojapán szavakban, ¹²⁸ és azon igék

¹²⁶ Pl. 行く → 行きて → 行って /iku → ikite → iQte/.

¹²⁷ „lökethang” (Cseresnyési 2020: 82).

¹²⁸ Pl. 銀行/giNkō/.

kapcsolatos (*te*-forma) alakjánál is, amelyeknél nazálisshanggá-változás (撥音便 /hatsuonbin/) ¹²⁹ megy végbe (Tamori–Schourup 1999: 28-29). Az N márker esetében is az alaktani jellemzők még nem utalnak onomatopoetikus karakterisztikára, a jelentés felől viszont már megragadható e jelleg. A szóvégi N márkerek legnagyobb része hangutánzókhöz kapcsolódik, ilyen esetekben a márker a hang rezonálását adja vissza. Ezt a fajta jelentést sem a sinojapán, sem pedig az igék kapcsolatos alakjánál előforduló N márker nem hordozza, tehát egyöntetűen onomatopoetikus sajátosság. A szó belsejében előfordulók a nyomatékosítás, illetve valamilyen állapot hangsúlyozásnak a szerepét töltik be, ami a nem onomatopoetikus szavaknál nem lehetséges, tehát a szóbelseji pozícióban is rendelkezik onomatopoetikus jelleggel. Habár Tamori és Schourup (1999) szerint a szóbelseji funkciója nem nevezhető annak.

4.1.3.2.3. R márker

Az R márker mindig az öt megelőző szótag magánhangzóját módosítja, hosszú, megszakítatlan magánhangzót jelöl (母音の長音化 /boin no chōonka/, írásban: ー), de nem egyenértékű a japán nyelv azon hosszú magánhangzó jelölésével, amely funkcionálisan két egymást követő rövid magánhangzóból tevődik össze (pl. ああ/a + a / vagy かあ /ka + a/). Az R márkert mindig egy nyújtott jellel írjuk: ー.

A Q és N márkerhez hasonlóan az R is előfordulhat a szó belsejében és a szó végén. Mindkét esetben valamilyen hang vagy állapot időintervallumának a hosszúságára, illetve hosszúidejűségére vonatkozik, emellett egyfajta nyomatékosító szerepet is betölt(het), az utóbbi jelentése leginkább a szóbelseji R-re jellemző (Hamano 1998: 72, 108). A nyomatékosító jellege a nem onomatopoetikus szavaknál is felfedezhető, mint pl. mellékneveknél, határozószóknál, ¹³⁰ tehát a nyomatékosító funkciója nem onomatopoetikus sajátosság (Kakehi–Tamori 2011: 2002). Kakehire hivatkozva Kadooka (2007: 84-85) szerint

¹²⁹ 読む → 読みて → 読んで /yomu → yomite → yonde/.

¹³⁰ Pl. たかーい /taka + R + i/, すごーい /sugo + R + i/

a szóbelseji R nem tekinthető infixumnak, ami többek között azzal indokolható, hogy ellentétben a N prefixummal ellátott わんさ /wansa/ típusú szavakkal a szóbelseji R-rel ellátott onomatopoeitikus szavakat, mint amilyen pl. a ぶーん /buRn/, nem vonultatnak fel a szótárak, vagyis sokszor csak alkalmiak, nem rögzülnek a köznyelvben. Az R márker tipikus előfordulása a hangutánzó szavakon belül érhető tetten, amikor a hosszú lefolyású hangmegnyilvánulásokat jelenít meg, a márker igazi onomatopoeitikus jellege ezeknél a szavaknál ragadható meg.

4.1.3.2.4. Ri márker

A Ri márker (り /ri/ jele: ri/) merőben eltér a Q, az N és az R márkerektől. A felsorolt márkerekkel ellentétben kizárólag az onomatopoeitikus szavak végén helyezkedhet el, tehát szóvégi márkerről van szó, és egyfajta befejezettséget jelöl. Nem onomatopoeitikus szavakban nem is fordul elő, az onomatopoeiáknál pedig kizárólag a két mōrásoknál (CVCV) jelentkezik. Feltételezhetően a klasszikus japán nyelv けり /keri/ alakjából eredeztethető, ami 助動詞 /jodōshi/ ¹³¹ kategóriába tartozott és befejezettséget jelölt. Innen eredeztethető a márker jelentése (Kadooka 2007: 88-89).

Vannak kutatók, akik párhuzamba állítják az *i* márkerrel. ¹³² Egész pontosan azonosnak tekintik a két márkert egy nüansznyi különbség hangsúlyozásával, miszerint a Ri csak két mōrás onomatopoeiákhoz, az *i* pedig egy mōrás onomatopoeiákhoz kapcsolódhat.

4.1.3.2.5. Reduplikáció mint szóképző márker

A nyelvészeti szakirodalomban a reduplikáció terminus többféle értelmezésével

¹³¹ Segédige.

¹³² Az *i*-t a szakirodalom nagy többsége nem sorolja az onomatopoeitikus márkerek közé, erről bővebben lásd a 4.1.4.1 Az „i” – Az alapszó része-e az „i”? című részt.

találkozhatunk – amelyekről a későbbiekben bővebben lesz szó –, ¹³³ itt most csak szókettőző funkciójú márkereként beszélünk róla. A reduplikáció szűkebb értelmezésben egy olyan onomatopoetikus márkerek (反復 /hanpuku/), amely az onomatopoetikus szó ¹³⁴ teljes megismétlését jelenti (Hamano 1998, Kadooka 2007, Tamori–Schourup 1999). A márkerek közül a reduplikáció (szókettőzés) fordul elő a legnagyobb számban, az ismétlődés és a folyamatosság jelentéstartományokkal gazdagítva az onomatopoetikus alapszókat.

A szókettőzést valójában nem nevezhetjük onomatopoetikus sajátosságnak, ugyanis a nem onomatopoetikus szavaknál is létező szóképzési forma. Igaz, nem olyan nagy számban, és több szempontból is eltérő jegyeket mutat. Az egyik ilyen eltérés a szerkezet által közvetített jelentésben mutatkozik meg. A nem onomatopoetikus szavaknál többszámot ¹³⁵ fejez ki, vagy nyomatékosító szerepet tölt be, az onomatopoeiáknál pedig, mint ahogyan azt az előzőekben említettük folyamatosságot és ismétlődést. Tamori és Schourup (1999) további öt különbséget állapít meg a kétféle reduplikáció között, ezek a következők: (1) az onomatopoetikus szavak reduplikációjánál a szó mindkét tagja azonos alakú lesz, valódi megkettőződésről van szó, ¹³⁶ a nem onomatopoetikus szavaknál viszont meghatározott szabály szerint megy végbe, amely értelmében az új, reduplikálás útján keletkezett tag első szótagjának mássalhangzója kötelezően zöngésedik; (2) a partikula tekintetében is eltérő szabály érvényes: módhatározói szerepben lévő onomatopoetikus kifejezés után nem kötelező a と /to/ partikula, a sinojapán szavaknál kötelező, a japán eredetűeknél viszont ajánlott; (3) a reduplikáció útján keletkezett onomatopoeiakon belül előfordulhat a szóbeljeji Q vagy N márkerek; (4) különböző hangsúlytípust követnek: az onomatopoeiáknál a szó eleje magas, és utána hangsúlyesés követi, ¹³⁷ a sinojapán szavaknál alacsonyról indít és magasra vált, ¹³⁸ a japán eredetű szavaknál pedig alacsonyról indít, magasra vált, majd hangsúlyeséssel záródik;

¹³³ Lásd bővebben a 5.1.4 Hangzásséma kategória IV. – Reduplikáció mint hangzásséma című részt

¹³⁴ Ez lehet onomatopoetikus alapszó is, vagy mármárkerrel ellátott alakváltozat.

¹³⁵ A japán főneveknek nincsen többes számú alakja, csak nagyon kevés esetben jelölhető. Ennek egyik (korlátozott) lehetősége a megkettőzött alak, pl. 人々 /hito-bito/, 国々 /kuni-guni/.

¹³⁶ Mindössze két kivételt említenek: さめざめ /same-zame/, ちりぢり /chiri-dziri/.

A さめざめ /same-zame/ eredetileg nem is onomatopoeia, a 小雨 /kosame/ kifejezésből ered.

A ちりぢり /chiri-dziri/ szónak nagy valószínűséggel a ちぢれる /chidzureru/igéhez van köze (Tamori–Schourup 1999: 29).

¹³⁷ 高低低低.

¹³⁸ 低高高高.

¹³⁹ (5) az onomatopoeiáknál a reduplikáció útján nemcsak megkettőzött alakok képezhetőek, hanem további három vagy négy tagból álló szerkezetek (Tamori–Schourup 1999: 29-31).

4.1.4. A japán onomatopoeiák alaktani elemzésénél felmerülő problémák: alapszó visszaállítás

4.1.4.1. Az alapszó része-e az *i*?

Az onomatopoeiák témakörében kutatók véleménye megoszlik azzal kapcsolatban, hogy az onomatopoetikus szavak végén található [i] önálló elem-e vagy az alapszó részeként kell-e kezelni. Tamori és Schourup (1999) nem tekint rá különálló elemként, minden esetben az alapszó részeként tartják számon, és egy mōraként számolnak vele. Ezzel szemben Hamano (1998) és Kadooka (2007) az alapszótól különálló egységként kezeli az *i*-t, egyfajta ritkán előforduló és kissé régiesnek ható márkerként emlegetik. Sőt Kadooka saját elemzéseire hagyatkozva arra a megállapításra jut, hogy az *i* az valójában a Ri márker egy adott fonetikai környezetben jelentkező variánsa.¹⁴⁰ Ezt a fonetikai környezetet az alapszó mōra száma határozza meg: ha az alapszó egy mōrát ér, akkor *i* kapcsolódik hozzá, ha két mōrát tesz ki, akkor a Ri márker. Mivel a két mōrás alapalakokból sokkal több van, mint az egyet érőkből, így értelemszerűen kevés *i* végű onomatopoeiával találkozhatunk, ilyen szavak pl. ぐい /gui/, ぷい /pui/, ぴょい /pyoi/ stb. Még egy fontos jellemzője, hogy az *i* előtt [u] vagy [o] magánhangzó áll, aminek hatására kiejtéskor az *i* helyett [j] -t ejtünk.¹⁴¹ Ezenkívül megállapítja azt is, hogy a befejezettséget jelölő Ri márkerhez képest az *i* még egy viszonylag elvontabb jelentéstöltettel is rendelkezik, egyfajta cselekvést körülölelő energiát is jelenthet (Kadooka 2007: 85-86).

Munkánkban mi is a második táborral értünk egyet, miszerint az *i*-t az alapszótól különálló elemként kell kezelnünk. Ebben megerősített bennünket, azon érvelés, amely szerint

¹³⁹ 低高高低.

¹⁴⁰ 相補分布/sōho bunpu/ – komplementáris disztribúció viszonya áll fenn köztük.

¹⁴¹ Kadooka ezt /Cuy Coy/-ként jelöli (Kadooka 2007: 86).

i helyére behelyezhető egy másik onomatopoetikus márkert is, és ezen művelet során az onomatopoetikus alapszó jelentése nem változik meg, csak módosul az éppen aktuális márkert által közvetített jelentésárnyalattal ¹⁴² (Kadooka 2007: 87-88, Sadygul 2010: 36-37). Az *i* problematikája csak nagyon kevés szót érint, talán ennek okán nem folytak komolyabb viták ezzel kapcsolatban a kutatások során.

4.1.4.2. A Q márkert – A CVQCV, CVCVQ szerkezet és az alapszó visszaállításának problémája –

A Q márkerttel előforduló szerkezetek között kettő olyat kell kiemelnünk, amelyekkel kapcsolatban problémába ütközhetünk, amikor az alapszó (be)azonosításával próbálkozunk. Az egyik ilyen a CVQCV típus (pl. かっか /kaQka/, さっさ /saQsa/, せっせ /seQse/), amely elemzésénél felmerülhet bennünk az a kérdés, miszerint vajon rendhagyó reduplikációról van-e szó, vagyis az egy mōrát érő CV alakú alapszó kettőzött formájáról és egy beékelődött Q-ról, ¹⁴³ netalán egy két mōrát érő CVCV alakú alapszóval van-e dolgunk egy beékelődött szóbelseji Q márkerttel.

Minden ilyen esetben egy lehetséges megoldás az alapszó beazonosítására, ha első lépésként megvizsgáljuk, hogy a két feltételezett alapszó, azaz az egy mōrát érő CV és a két mōrát érő CVCV alapszó közül melyikből képezhetők új változattípusok, más szóval az adott alapalakok kombinálódhatnak-e más márkertekkel is, és ha igen, akkor következő lépésként ezek jelentéseit kell összevetnünk. Ha a jelentések között megállapítható egy közös tartomány, akkor eljut(hat)unk a keresett alapszóhoz. A jelentés esetében azért kell beszélnünk közös tartományról és nem azonosságról, mert az alapszó más márkertekkel való előfordulása, illetve különböző hangzássémába „öltöztetése” jelentéskülönbségeket von maga után. A jelentéskülönbség a márkertek által közvetített szemantikai dimenziók eredménye.

¹⁴² Pl. ひょい\pyoi→ひょん/pyoN/ ひょいひょい/pyoi-pyoi/→ひょんひょん/pyoN-pyoN/.

¹⁴³ Ezt a kérdést úgy is feltehetjük, hogy a szóvégi Q márkerttel ellátott CV alakú alapszó reduplikációja során lemaradt Q márkerről beszélhetünk-e.

Konkrét példán bemutatva: a *かっか* szó esetében *か*/ka/ és *かか*/kaka/ alapszó játszat. A két feltételezett alapszó közül csak a *か* /ka/ alapszónak léteznek változattípusai (pl. *かっかっ* /kaQkaQ/, *かーっ* /kaRQ/), amelyek jelentései között van kapcsolat: a düh érzetét vagy az égető napsütést jelenítik meg más-más jelentésárnyalattal felruházva márkertől függően. Ezzel szemben a *かか* /kaka/ alapszó egyetlen más változattípusban sem fordul elő (pl. nem létezik *かかっ* /kakaQ/, *かかり* /kakaRi/, *かかん* /kakaN/ alak sem), tehát minden bizonnyal a *かっか*/kaQka/ onomatopoeia esetében nem az alapszóba ékelődött szóbeljeji Q márkerről van szó, hanem a *か*/ka/ alapszó és a Q márkert rendhagyó reduplikációjáról.¹⁴⁴

A Q márkertel előforduló másik problémás szerkezet a CVCVQ, habár általánosságban elmondható, hogy a CVCVQ-nál ritkábban botlunk bele alapalak visszaállítási problémába, ugyanis ennél a típusnál az onomatopoetikus alapszókra nem annyira jellemző az absztraktság, aminek köszönhetően könnyebben felismerhetők. A magas absztraktsági fokkal rendelkezőknél viszont nem egyértelmű, hogy egy mōrás (CV) vagy két mōrás (CVCV) alapszóval van-e dolgunk, ilyen pl. a *くくっ* /kukuQ/, *どどっ* /dodoQ/, *ふふっ* /fufuQ/. Abban az esetben, ha egy mōrás alapszóból indulnánk ki, akkor egy rendhagyó reduplikációról lenne szó, amelynél az első tag meg lett fosztva a szóvégi Q-tól, ha két mōrásból, akkor viszont egy alapszóhoz kapcsolódó szóvégi Q márkert tartalmazó szerkezetről. Az imént említett *くくっ* /kukuQ/, *どどっ* /dodoQ/, *ふふっ* /fufuQ/ szavaknál paradox módon nehéz megállapítani, hogy CV vagy CVCV típusú alapszóból alakultak-e, annak ellenére, hogy hangutánzó. Így a korábbiakhoz hasonló módszert alkalmazva az alapszóhoz kapcsolódó lehetséges változattípusokból tudunk csak kiindulni. Pl. a *どどっ* /dodoQ/-nak létezik *どっ* /doQ/ változata is, és mivel a jelentések között azonosság fedezhető föl,¹⁴⁵ így arra következtethetünk, hogy egy rendhagyó reduplikációval van dolgunk.

¹⁴⁴ A CVQCV típusnál előforduló elemzési problémákról részletesen Sadygul 2010: 39-41.

¹⁴⁵ Nagy mennyiségű dolog hirtelen előtörésével járó hangeffektusra vonatkoznak.

4.1.4.3. *Az N márker – A CVN szerkezet és alapszó visszaállításának problémája –*

A CVN alakú onomatopoeiák első ránézésre alaktanilag könnyen elemezhetőnek tűnnek, szinte gondolkodás nélkül azt mondhatnánk, hogy egy mōrából álló alapszóból és egy szóvégi N márkerből tevődnek össze. Azonban valójában nem minden esetben van erről szó, ugyanis az onomatopoeiák közül vannak olyanok, amelyeknél a szóvégi *n* az alapszó részét képezi és nem pedig az onomatopoetikus N márkert testesíti meg, ilyen pl. a *こん*/kon/, *でん*/den/, *とん*/ton/ stb. Ez azt jelenti, hogy CVN típusnál is minden esetben meg kell bizonyosodnunk arról, hogy milyen, illetve melyik alapszóval állunk szemben. Mivel a szóvégi *n* leválasztásával egy olyan elvont szót kapunk, amely absztraktsága miatt az anyanyelvi kompetenciával rendelkezők számára is értelmezhetetlen, így ez a fajta megközelítési mód nem vezet eredményhez. Ennél az esetről is az ide kapcsolódó változattípusokból indulhatunk ki, azaz meg kell vizsgálnunk, hogy a szóvégi *n* helyére kerülhet-e másik onomatopoetikus márker. Ha nem, akkor nagyon nagy valószínűséggel olyan onomatopoeiával van dolgunk, amelynél a szóvégi *n* az alapszó része, vagy esetleg nevezhetnénk „nem valódi” N márkernek is.

Konkrét példán bemutatva: *こん* /kon/ a szóvégi *n* nélkül *こ* /ko/ lesz, ami magasfokú absztraktsága miatt nem közvetít semmilyen jelentést. Más márkerekkel való kombinálása, pedig nem létező szavakat eredményez, pl. *こっ* /koQ/, *こー* /koR/, *こり* /koRi/ stb. Tehát minden jel arra mutat, hogy a szóvégi *n* –t az alapszó részeként kell kezelnünk.

4.2. **A magyar onomatopoeiák alaktana**

4.2.1. *Az onomatopoeiák keletkezése és változása a magyar nyelvben*

A magyar nyelv szókészletét történetileg eredeti, belső keletkezésű és idegen eredetű szavak csoportjára osztjuk. Az első csoporthoz tartoznak az uráli, a finnugor és az ugor alapnyelvből származó-, valamint a külső hatásoktól mentes, belső fejlődés eredményeképp létrejött szavak. Az idegen eredetű szavak csoportjához pedig a jövevényszavak tartoznak,

amelyek leginkább a török, a szláv, a német, a latin stb. nyelvekből kerültek a nyelvünkbe (Papp 2014: 45).

Miként a japánban, úgy a magyarban is a hangutánzó és hangulatfestő szavak főként spontán fejlődés útján keletkeztek, de ahogyan azt Vértes is írja: „*ugyanolyan nyelvi történetük lehet, mint bármilyen más szónak: ősi örökségbe is tartozhatnak (azaz egy magyar expresszív szó ugor, finnugor vagy uráli örökség lehet) (...) és lehetnek jövevényszavak.*” (Vértes 1965: 161).

Az onomatopoeiák nyelvünk történetének minden korszakában keletkeztek, és ma is gazdagodási forrásai. Nyelvünk onomatopoetikus kifejezésekben való gazdagodása „*részint új hangutánzók keletkezése révén*” valósul meg, „*részint pedig oly módon, hogy a meglévő hangutánzók szóképzés vagy jelentésváltozás útján belekerülnek a nyelv nem expresszív szókincsébe.*” (Zolnai 1964: 183).¹⁴⁶ Az onomatopoeiák fontos elemei a magyar szókincsnek, és már az ősi szókészletben is megtalálhatóak voltak, igaz, csak keveset ismerünk, mivel alacsonyabb stílusértékük miatt nem kerülhettek be a korai, többnyire vallásos témájú nyelvemlékek közé. Az írásbeliség részévé csak azok válhattak, amelyek a szókincs aktív tagjai voltak (Kiss 1983: 286), ilyenek pl. *a köp, a ráz, a rop* stb.,¹⁴⁷ illetve amelyeknek stílárís töltése viszonylag semleges volt (Gerstner 2018: 136).

A nyelv állandó változásának köszönhetően ezen szócsoporthoz belül is a szavak nagy része alakbeli és jelentésbeli módosulásokon ment keresztül, de vannak olyanok is, amelyeknek számtalan alakváltozata alakult ki, ilyen pl. a XVI. században felbukkanó *pipacs* szavunk. A *pipacs*nak, ami a belőle formált hangszer pattanó, csattanó hangját utánozza,¹⁴⁸ 24 változata ismert. Ezek közül a legismertebbek a *pacskó, pipancs, pippancs, papics, papicsk, pipacs, patacs, piparcs, papacs, pip, píp, pápics pippán, pippány* stb. (Benkő 1961: 163-164). Jelentésbeli módosulásra példaként felhozhatjuk, pl. a *pirít, piros* szócsalád tagjait, amelyek szintén már a XVI. századtól adathatók. Náluk egyfajta fejlődési irány mutatkozik meg a jelentésváltozás folyamatában, először csak (a) *sülés, égés* jelentés jelentkezett; a pirosra sülésből alakult a (b) *pirosodik*; majd végül az (c) *arcpirulás* jelentés következett, ami a szidás, megszegyenülés eredményeképp jelent meg (Benkő 1963: 291, 295).

¹⁴⁶ Zolnai csak a hangutánzóakra vonatkoztatja megállapítását, mi viszont kiterjesztjük a hangulatfestő szavakra is.

¹⁴⁷ Ősi rétegbe tartozó igékről lásd Kiss 1983: 286.

¹⁴⁸ A *pipacs* növényhez egy játék kapcsolódik, amelyről valójában a nevét is kapta: virágszirmát zacskóvá összefogják, majd papírzacskó módjára elcsattantják (Rapaics 1937: 134).

Bárczi (1963) *A magyar nyelv életrajza* című munkájának köszönhetően nyomon követhetjük a magyar nyelv onomatopoeitikus kifejezésekkel történő szókincsgyarapodását korszakok szerinti felosztásban, illetőleg megtudhatjuk, hogy mely korszakban, mely onomatopoeiák keletkeztek. A következőkben ezekből ismertetünk néhányat.

A középkorban keletkezett a „*zúgni (1296/1408 Zugou), sepedni (Máriasiralom: sepedyk), zuhanni (1330: Zuhanos), sugni (1339: Sugopatak), hortyogni (Schlägli Szójegyzék: hortyog), (...) bömbölni, cinege, csacsogni, csattani, csengeni, csikorogni (...)*” (Bárczi 1963: 112-113). A Mohácsi vészt követő időszakban a XVI. és XVII. században keletkezett szavak: a *cincog, csahol, csatara, csetepaté, csiripel, csoszog, dong, dérrel-dúrral, dorombol, dúdol, fecseg, gágog, hörög, ihog-vihog, kacag, kocog, kopog, kotlik, köhög, locsol, lohol, megeg, nyikorog, nyivákol (...)*” (Bárczi 1963: 251). Ekkortájt számottevő lendületet kapott a magyar szókincs bővülése, ami a műveltség XVI. századtól kezdődő fejlődésének, a változó életmódnak, a szellemi szükségletek növekedésének tudható be. A felvilágosodás és reformkor idején új szavak voltak például a „*babrál, brekeg, birizgál, bizsereg, bólogat, buksi, cicoma, cihelődik, cirógat, cuppog, csatakos, csicsereg, dáridó, dohog, döbben, dünnög (...)*” (Bárczi 1963: 316). Ebben az időszakban tevékenykedtek a nyelvújítók, akik munkájának köszönhetően nagyszámú szóval gyarapodott a magyar nyelv, továbbá az irodalmi nyelvben megjelentek a népi hangutánzó és hangulatfestő szavak is (Bárczi 1963: 317). Ezen példák alapján is láthatjuk, hogy a magyar nyelv történetében folyamatosan születtek és születnek mindmáig onomatopoeiák, ugyanakkor tűnnek is el (az onomatopoeitikus szavakra jellemző bizonyos ingatagság, állandótlanság, vannak köztük viszonylag rövid életűek is (Papp 2014: 49)).

Annak ellenére, hogy a nyelvészeti körökben mára már egyre több figyelem övezi e szócsoportot, még mindig nem tarthatunk a kezünkben olyan szótárt, amely a magyar nyelv onomatopoeiáit mutatná be, akár a mára már kiveszettek, akár az élő és használatban lévőket.

4.2.2. A magyar onomatopoeiák alaktani elemzésével foglalkozó eddigi kutatások

A magyar onomatopoeiák szakirodalma a japánal ellentétben nem olyan gazdag. Ahogyan azt már korábban említettük az onomatopoeitikus kifejezések kutatása igazán csak a 60-70-es években kezdődött el, ekkor még elsősorban dialektológiai és nyelvtörténeti

elemzések formájában. Az alaktani vizsgálatokon belül kétféle irányvonal létezik, az egyik a klasszikus morfológia perspektívájából veszi górcső alá az onomatopoeiákat, a másik tábor viszont egy újféle, holisztikus megközelítésből tanulmányozza őket (ez utóbbihoz csatlakoztunk mi is). A klasszikus irányvonal mentén tevékenykedők szótöveket, morfémahatárokat és képzőket boncolgatnak, az új irányvonal szerint működők pedig hangzásséma alapú analíziseket folytatnak.

Nagy terjedelmű, teljeskörű és részletekbe menő alaktani analízissel kapcsolatos munkákat nem igazán tudunk felvonultatni, mivel a magyar onomatopoetikus szakirodalmat¹⁴⁹ inkább olyan munkák jellemzik, amelyek az onomatopoeiák egy-egy jellemző szegmensét ragadják ki és mutatják be.

Papp (1968) anyagközlés céllal gyűjti ki az Értelmező Szótárban szereplő hangutánzó és hangulatfestő szavakat, amelyeket onomatopoetikus tövek köré csoportosít. Kutatásából megtudhatjuk, hogy 235 hangutánzó tő és ebből 400 származék, 40 hangulatfestő és ebből 30 származék szerepel a szótárban. A hangutánzó tövek 54% mély-, 38% magas- és 6%-a pedig vegyes hangrendű. Az utóbbi csoporthoz tartozók ikerszavak. Megállapításai ugyan korlátozott érvényűek, és ahogy ő maga is mondja „*egyelőre még pontosan nem állapítható meg, milyen mértékben jellemző az egész magyar szókincsre, vagy általában a magyar szókincsre*” (Papp 1968: 37), de mindenképp előremutatók. Papp szorgalmazza a szókezdetek és szóvégek beható tanulmányozását, illetve ezen szócsoport egész hangállományának statisztikai vizsgálatát.

Kiss (1974, 1983) kutatásai jelentős előrelépést jelentettek az onomatopoeia kutatásban, különösen a morfológiai megállapításai adtak egy új lendületet a szócsoporttal foglalkozók körében. Kiss a TESz. első két kötetében szereplő hangutánzó-, hangulatfestő, hangutánzó-hangulatfestő,¹⁵⁰ valamint gyermeknyelvi kifejezéseket és a hozzájuk tartozó alcímszavakat vizsgálta, külön igékre és névszókra bontva őket. Az igéknél négyféle alakulásmódot állapított meg, ez a párhuzamos képzés (pl. *csep-eg: csep-ereg: csepp-en, forog: fordul*), az igésítő képzés (pl. *battyog, cammog*), tőige (pl. *csepsz, köp, csíp*) és az ikerítés (pl. *ihog-vihog, cseng-bong*). Kimutatta, hogy az onomatopoetikus igék 97,7%-a valamilyen képzőre végződik, ugyanakkor önálló tövel nem rendelkeznek, továbbá hogy az

¹⁴⁹ Ezek közül néhányról már volt szó az 1.4.2 *A magyar onomatopoeiák és a hangszimbolizmus* című fejezetben (pl. Gombóc (1913), Benkő (1954), Pais (1954), Papp (1968) stb.).

¹⁵⁰ Ezeket nevezzük mi *vegyes csoportúaknak*.

onomatopoetikus igék valójában már képzőkkel együtt születnek (Kiss 1974: 284-285, 1983: 13). A párhuzamos képzésűek képzőit is külön-külön vizsgálat alá vetette, és bemutatta a legjellemzőbb képzőpárokat: *g-an*; *g-dul*; *g-gat*; *g-nt*; *g-rog*; *g-dít*; *g-do*; *g-ít*; *g-kol*; *ít-ul*; *ít-odik*; *ít-gat*; *ít-kol*; 63%-ban a *-g* képző a képzőpár egyik tagja (Kiss 1983: 285). Az igésítőeknél is a *-g* képző dominál, az esetek 46,3%-ban a *-g* szerepel. Gyűjteményében 23 tőigét azonosít be, amelyek közül 18 egyszótagú, illetve rámutat arra is, hogy ezek a magyar szókincs ősi rétegébe tartoznak (Kiss 1983: 286).

Balogh (1970) munkáját azért tartjuk fontosnak megemlíteni, mivel az onomatopoeiák egy igen jellemző sajátosságáról számol be, illetve ehhez kapcsolódóan lényeges megállapításokat tartalmaz. Balogh az onomatopoeiák szerkezeti variánsai közül egy olyan meghatározó csoportot vesz górcső alá, amelynek két fontos karakterisztikája van. Az egyik, hogy két szótagúak, a másik pedig *-g* vagy *-n* képzőre végződnek. Az ilyen alakú onomatopoeiák nagy részénél szóbeljei gemináta,¹⁵¹ azaz hosszú mássalhangzó mutatkozik. Balogh felhívja a figyelmet arra, hogy a *-g* képzőre végződőeknél egyfajta kettőség tapasztalható, ugyanis vannak olyan szavak köztük, amelyeknél a szóbeljei mássalhangzó nem lesz hosszú. Meglátása szerint a *-g* képzős szavaknál a gemináta nem a magánhangzóközi helyzet miatt alakul ki, hanem egy régi asszimilációs folyamat eredményeképp jelentkezik (Balogh 1970: 326).

Benő és Szilágyi (2015) egy újféle megközelítést alkalmazva 890 onomatopoetikus eredetű igét vizsgált meg. Elemzésük során nem konkrét hangalaki szerkezeteket, hanem az onomatopoetikus szavak általános mintázatát (pl. szókezdeteket, szóvégeket, szótagszerkezeteket, szótagszámokat stb.) keresték. Ezeket az általános mintázatokat hangzássémáknak nevezik, amelyek mindig rendelkeznek valamilyen nyelvi funkcióval (jelentéssel). A megállapított hangzássémák alapján hét alaktani csoportot állítottak fel, ezeket láthatjuk az alábbi táblázatban (Táblázat 22.):

¹⁵¹ Általában szó belsejében, két magánhangzó között fordul elő.

Táblázat 22. Benő–Szilágyi-féle (2015) onomatopoetikus hangzássémák ¹⁵²

<p>–an és –ant képzővel</p> <p>CVC:An (biccen)</p> <p>C(C)VC:Ant (biccent)</p>
<p>–og képzővel</p> <p>C(C)VC:Og ¹⁵³g (battyog)</p> <p>CO₁CO₁g (csepeg)</p> <p>CVCOg (biceg)</p> <p>C(C)V:COg (gágog)</p> <p>CV(:)C₁C₂Og (cincog)</p>

Benő és Szilágyi (2015) rámutat arra, hogy a magyar onomatopoeiák leggyakrabban mássalhangzóval kezdődnek és szóbelseji hosszú mássalhangzót is tartalmazhatnak, továbbá fontos szerepet töltenek be a szóvégződésben. A legjellemzőbb szóvégzések az –an és –ant mozzanatos képzők, őket pedig az –og követi. Feltérképezik ezek nyelvi funkcióját is, így megtudhatjuk, hogy az –an és –ant végűek pillanatnyiságot, nagy intenzitást, az erősebb hanghatást pedig a szavakon belül található hosszú mássalhangzó adja, az –og végűek pedig többször ismétlődő és gyengébb hangatást jelölnek.

4.2.3. A magyar onomatopoeiák alaktani jellegzetességei

A magyar onomatopoeiák alaktani jellegzetességeit két csoportra bontva mutatjuk be. A fonológiai és fonotaktikai jellemzőket a *Fonotaktikai jellegzetességek* alcím alatt tárgyaljuk,

¹⁵² A szerző saját összeállítása Benő és Szilágyi (2015) eredményei alapján.

¹⁵³ Benő- és Szilágyi-féle jelölésben az O az /o, ö, e/ magánhangzónak felel meg.

az onomatopoeitikus igékhez kapcsolódó képzőkkel kapcsolatos karakterisztikákat pedig az *Onomatopoeitikus igék és a képzők kapcsolata* című részben ismertetjük.

4.2.3.1. Fonotaktikai jellegzetességek

A magyar onomatopoeiáknál is megnevezhetünk olyan szabályokat, illetve fonológiai sajátosságokat, amelyek a nem onomatopoeitikus kifejezéseknél nem fordulnak elő, vagy csak nagyon ritka esetben. A következőkben három onomatopoeitikus tulajdonságról lesz szó, amelyek a szó elején és a szó belsejében is megmutatkozhatnak.

4.2.3.1.1. Mássalhangzó-torlódás

A magyar nyelvben létezik egy szabály, miszerint a szó elején nem állhat két vagy több mássalhangzó. Ez alól kivételt csak az onomatopoeitikus szavak (hangutánzó szavak: *brummog, prüszög, fröcsög* stb.) és a legújabban bekerült idegen szavak képeznek (Papp 2014: 97). A magyar nyelvben különféle módszereket alkalmaztak a mássalhangzó-torlódások megszüntetésére, amelyek a torlódásos jövevényszavakkal kerültek be. Ezek kiiktatására alkalmazott módszerek pl. a két mássalhangzó közé rövid magánhangzó behelyezése (kral > király), ejtéskönnyítő magánhangzó használata a mássalhangzó csoportosulás előtt (schola > iskola), de előfordult mássalhangzó kiejtés is (zwickel > cikkely) (Papp 2014: 97).

Köztudott, hogy az onomatopoeiák a többi szóval ellentétben szokatlan hangtani struktúrával rendelkeznek, ami elsősorban a motiváltságukból eredeztethető (alak és jelentés szoros kapcsolata), és a magyar nyelvben ennek a szokatlan struktúrának az egyik megnyilvánulása a mássalhangzó-torlódásban érhető tetten. A szókezdeti mássalhangzó-torlódás feltételezhetően már a közfenn korban is megvolt, de lehet még régebbi hangjelenségről van szó (Kiss 1974: 11). A mássalhangzó csoportosulás nemcsak szó elején, hanem a szó belsejében is előfordulhat. Benkő (1963) szerint a szón belül felbukkanó mássalhangzó-torlódás, mint amilyen a pergőhang+zárhang, pergőhang+részhang vagy

pergőhang+affrikáta (rg, rk, rc, rs, rzs stb.) összetételű rendkívül jól tudja érzékeltetni, pl. a „*hús, a zsír, a szőr, a száraz gallyak és levelek stb. égésekor keletkező sercegő, ropogó, pattogó hangot*” (Benkő 1963: 296).

4.2.3.1.2. A c és zs (jövevény)fonémák

A magyar nyelv mássalhangzói eredetüket tekintve háromfélék lehetnek: finnugor alapnyelvből származók, belső hangfejlődés útján keletkezettek és idegen nyelvből átvettek (Papp 2014: 93). A *c* és a *zs* jövevénytörzsek útján kerültek be a nyelvünkbe, feltételezhetően az ő- és ómagyar korban váltak hangrendszerünk önálló fonémájává. Az idegenszerűségük és szokatlanságuk egyfajta expresszivitással, affektív jelleggel ruházta fel őket. Éppen ezen különlegességük miatt kezdték el használni őket az onomatopoeikus szavakban („*jövevénytörzsekből kilépve onomatopoeikus szavakban válnak „divatosabb”, elterjedt*” (Kiss 1974: 11)), és így váltak e szócsoporthoz jellemző hangjaivá is. Szó elején és szóbelőben is egyaránt használatosak, pl. *zsong, zsibong, zsuppan, zsibbad, zshipsz-zsupsz bizseg, duruzsol, lebzsel, perzsel, pezseg, caflat, cic, cincog, ciripel, biccen, döccen, ficcan, iceg-biceg stb.*

4.2.3.1.3. Hangrendi párhuzam

A magyar onomatopoeiák ismert tulajdonsága a hangrendi párhuzam, azaz a velaris-palatális párok megléte (Benkő 1963: 297, Kiss 1974: 8, Vértes 1965: 161), ami főként az igéknel gyakori jelenség. Az így kialakult igepárok nem egymásból, hanem egymás mellett alakultak ki („*ugyanazon hangbenyomás kétféle hangtani jellegű kifejezéséből párhuzamosan jöttek létre (...)*” (Benkő 1963: 297)). Hangszimbolikai szempontból az a nézet terjedt el, miszerint a párok között intenzitáskülönbség figyelhető meg, melynek értelmében a palatális hangrendűek kisebb, a velaris hangrendűek viszont nagyobb intenzitást közvetítenek, pl. *csattan – csetten, dong – döng dobban – döbben, lobban – lebben stb.* (Vértes 1965: 161). A mai álláspont szerint viszont a palatális-velaris szópárok alaki különbségeik miatt jelentés szempontjából sok esetben szétfejlődtek (Gerstner 2018: 136).

4.2.3.2. *Onomatopoeiák és a képzők kapcsolata*

4.2.3.2.1. *Onomatopoetikus igeképzők*

Az onomatopoetikus kifejezések többsége ige. Az igeképzők között elkülöníthetünk olyanokat, amelyek túlnyomó többségben az onomatopoetikus igékre jellemzők. Azt azonban meg kell említenünk, hogy léteznek képző nélküliek is, de ezek egytől egyig ősi onomatopoetikus igék, ennek értelmében a legrégebbi korokból származnak, ilyenek, pl. a *cseesz, csíp, forr, fúj köp, leh, pih, ráz, rí, rop, sí* stb. Kiss (1974) kizárólag onomatopoeiákban előforduló igeképzőként a gyakorító *-g* és a *-kol*, valamint a mozzanatos *-n* és a műveltető *-t* képzőket nevezi meg, továbbá megállapítja, hogy ezek csak onomatopoetikus igék képzésében produktívak. Az onomatopoetikus szakirodalom is ugyanezeket tekinti a legjellemzőbbeknek, előkelő pozícióba helyezve a *-g* és az *-n* képzőket (Benkő 1984: 58, Gerstner 2018: 136, Kiefer–Ladányi 2000a: 159).

Az imént említett két képző közül a *-g* „már nagyon korán az onomatopoetikus igék tipikus képzőjévé vált, s szinte egyedüli funkciója volt ezen igék képzése” (Kiss 1983: 287). A *-g* képző talán már az ősmagyar kor végétől nyelvünk aktív és fontos nyelvformáló eleme, nagy valószínűséggel a *-gat* képző is a *-g* és a hozzákapcsolódó műveltető *-t* képzőből keletkezett. A *-g* a gyakorító jelentését a belőle alakult származékokban és az egytagú szavakban is egyaránt érezteti (Balogh 1970, Kiss 1983). Néhány példa a *-g* gyakorító képzővel keletkezett onomatopoeiákra: *biceg, csöpög, dobog, morog, lebeg, rezeg, rőfög, susog, sziszeg, zizeg* stb.

4.2.3.2.2. *Képzőkorreláció*

A magyar nyelv onomatopoetikus igéire jellemző, hogy ugyanabból az alapszóból gyakorító és mozzanatos igék képezhetők a *-g* és az *-n* képzőkkel (Kiss 1974: 7), és az így alkotott igepárokat gyakorító-mozzanatos korrelációjú pároknak nevezzük. Ilyenek pl. *a biceg–biccen, bugyog–buggyan, csöpög–csöppen, kocog–koccan, kotyog–kottyán, lebeg–lebben, potyog–pottyán, zörög–zörren, zizeg–zizzen* stb.

További szembenállásokat is kialakíthatunk a *-g*, *-n* és *-nt*, illetve a *-d*, *-n* és *-szt* hármas képzőcsoportokkal (Vértés 1965: 160-161), de már jóval kevesebb példával. *Ilyenek a durrog–durran–durrant, kaffog–kaffan–kaffant, kattoo–kattan–kattant, kopog–koppan–koppint, fröcsög–fröccsen–fröccsent, nyikog–nyikkan–nyikkant stb.* továbbá a *lohad–hohaszt, puffad–puffan–puffaszt, pukkad–pukkan–pukkaszt, szikkad–szikkaszt stb.*

4.2.3.2.3. Többalakú végződés

A magyar nyelv onomatopoeikus szókincsének nagy részét igék képezik, és ezen igék esetében a szóvégzések mindig meghatározó jellegűek, és mindig figyelembe kell őket venni (Benő–Szilágyi 2015: 46). Az onomatopoeikus igék végén előforduló képzők egyik jellemző vonása, hogy többalakúak. Nyelvi funkciójukat tekintve nem különböznek egymástól, csupán alakilag térnek el. Keszler (2000) a többalakú képzőket alaki különbözőségük alapján nyolc csoportba sorolja, ezek: (a) eltérés a magánhangzó minőségben; (b) eltérés a kezdő magánhangzó meglétében és hiányában; (c) eltérés a kezdő mássalhangzó meglétében vagy hiányában; (d) eltérés a mássalhangzó időtartamában; (e) eltérés a hangzóhiány szempontjából; (f) eltérés a végső magánhangzó meglétében és hiányában; (g) egyéb típusú toldalékvaltozatok; (h) többféle eltérésű alakítózatok (Keszler 2000: 66-67).

Az onomatopoeiák jellemző képzői a felsorolt típusok közül az első csoportba tartoznak, tehát eltérés náluk a magánhangzó minőségében, pontosabban a palatális-veláris különbözőségben mutatkozik. Ilyenek pl. a *-og/-eg/-ög* (*pattog – mekeg – zörög*), *-an/-en* (*csobban – nyekken*), *-ant/-ent* (*cuppant – pisszent*), *-ol/-el/-öl* (*durmol – csilingel – csörömpöl*), *-ul/-ül* (*kondul – pendül*), *-gat/-get* (*rikongat – rezget*), *-ad/-ed* (*horkad – pilled*), *-aszt/-eszt* (*pukkaszt – püffeszt*) stb.

4.2.3.2.4. A gyakorító -g, a mozzanatos -n képző és a szóbelseji gemináta

A magyar onomatopoeiák sok esetben szabályszerűen viselkednek, például a szóbelseji gemináta előfordulásával kapcsolatban is egyfajta szabályszerűség állapítható meg.

Az elsődleges szabály az, hogy mindig kétszótagú onomatopoeiáknál fordul elő, ezalól nincs kivétel. A másik fontos kitétel pedig, hogy az onomatopoetikus szó végén vagy gyakorító –g, vagy pedig mozzanatos –n képző álljon.¹⁵⁴

Gyakorító –g képzővel ellátott szavak, pl. *ballag, berreg, cammog, cuppog, csattog, dűnnyög, durrog, hümmög, hüppög, kaffog, kattog, leffeg, nyámmog, pattog, pisszeg, retteg, sunnyog, surrog, tüsszög, vijjog, vinnyog, zümmög stb.*

Mozzanatos –n képzővel ellátott szavak, pl. *billen, böffen, csattan, csobban, csosszan, dobban, dörren, fröccsen, hörren, huppan, kaffan, kattan, koccan, koppan, leffen, libben, löttyen, mukkan, nyekken, pattan, rezzen, robban, szisszen, tottyan stb.*

Ehhez kapcsolódóan azonban meg kell említenünk, hogy a –g gyakorító képzős változatoknál előfordulhatnak olyan szavak (nem kevés), amelyeknél a szóbelseji mássalhangzó nem kettőződik meg, ilyenek pl. *biceg, csörög, dobog, fecseg, hörög, lebeg, lötyög, szipog, zubog stb.*, az –n mozzanatos képzős változatnál viszont a gemináta csak nagyon ritkán, egyes nyelvjárási szavaknál¹⁵⁵ nem mutatkozik meg (Balogh 1970: 324). A választ arra, hogy a –g képzős kétszótagú onomatopoeiák az –n képzős onomatopoeiákkal ellentétben miért mutatnak kivételeket, Balogh (1970) a hangutánzó és hangulatfestő szavak geminátáiról szóló tanulmányában találjuk meg. Balogh (1970: 326) szerint az onomatopoeiákban mutatózó gemináta „*egy régi asszimilációs folyamat alapján a –g gyakorító képző nyomait őrzi.*” (...) *s ezért szórványos, bizonyára analógiás hatás eredménye a –g képzős származékokban.*”

4.2.3.2.5. *Onomatopoetikus névszóképzők*

Az onomatopoetikus névszók esetében nem beszélhetünk kizárólag onomatopoeiáknál előforduló, produktív képzőkről. Az onomatopoetikus névszók szóvége igen variábilis, és részben ebből adódóan az onomatopoetikus névszók esetében nem beszélhetünk kizárólag onomatopoeiáknál előforduló, produktív képzőkről. A szakirodalom szerint a névszóképzők

¹⁵⁴ Erről már korábban is volt szó, lásd a 4.2.2 *A magyar onomatopoeiák alaktani elemzésével foglalkozó eddigi kutatások* című részt.

¹⁵⁵ Balogh (1970) példaként a szamoszszegi *csōran, dúran, sūran, zōren stb.* szavakat hozza fel.

között mindössze egy olyan van, amely csak onomatopoeiáknál fordul elő, ez az *-aj* és *-ej* páros (Kiss 1974: 6, 14). Mivel csak egy onomatopoetikus névszóképző létezik, így az igékre jellemző képzőkorreláció sem tapasztalható az onomatopoetikus névszóknál, csak a *-g* gyakorító képzős igékkel állhatnak szemben, de nem minden esetben.

Az *-aj / -ej* képzővel alkotott szavak, pl. *kacaj, robaj, sóhaj, zshivaj, dörej, röhej, zörej stb.*
Képzőkorrelációk: kacaj–kacag, robaj–robog, dörej–dörög, röhej–röhög, zörej–zörög stb.

4.2.4. A magyar onomatopoeiák alaktani elemzésénél felmerülő probléma

4.2.4.1. Az alapszó visszaállítása

„A magyar onomatopoezis története az etimológus, a szótörténész számára aranybánya. De tegyük hozzá azonnal: talán a „legéletveszélyesebb” legzezugosabb aranybánya, melynek kellően alá nem dúcolt járatai számos jobb sorsra érdemes kutatót maguk alá temettek” (Juhász 1996: 174) gondolatsorral kezdi tanulmányát Juhász, és talán nem véletlenül ilyen borúlátó. A magyar onomatopoeiákról köztudott, hogy túlnyomó többségben nincs önálló, elhatárolható alapszójuk (szótövéük), éppen ebből adódóan a hagyományos morfológia szegmentálási módszerei sem alkalmazhatók alaktani elemzéseik során, a szóelemek nem választhatók le, a morfémahatárok nem világosak.¹⁵⁶ Nagyon sok esetben csupán „csonka tövekre”, alapszóra utaló hangkombinációkra bukkanunk (Székely 2013: 290, Benő–Szilágyi 2015: 52-53, Szili 2015: 61-62). Ezeket a szakirodalom *fiktív* vagy *passzív* töveknek nevezi.¹⁵⁷ A fiktív tövek mint amilyen pl. a *csob-*, *csör-*, *dad-*, *döc-*, *dür-*, *fec-*, *gagy-*, *hab-*, *heb-*, *hörp-*, *kac-*, *koc-*, *kor-*, *leb-*, *lob-*, *morm-*, *nyáv-*, *páh-*, *pity-*, *rec-*, *reb-* stb. minden bizonnyal mindjárt képzős formában, analógiával illeszkedtek be (Benkő 1954: 259, Benkő 1963: 295-296, Gombóc 1913: 388, Keszler 2000: 64) a magyar nyelv által kínált alakrendszerbe, vagyis a *csobban*, *csörög*, *dadog*, *döcög*, *dürög*, *fecseg*, *gagyog*, *habog*, *hebeg*, *hörpög*, *kacag*, *kocog*, *korog*, *lebeg*, *lobog*, *mormog*, *nyávog*, *páhog*, *pityeg*, *recseg*, *rebeg* stb. formában keletkeztek. Tehát a magyar onomatopoeiák alaki elemzését nem célszerű

¹⁵⁶ Erről korábban lásd 52-53. oldal.

¹⁵⁷ Benő és Szilágyi (2015) e két terminus bevezetésére szükségmegoldásként tekint.

a szavak részekre bontásával kezdeni, hanem pont ellenkezőleg, a szavak kezdetét, a szóvégződést, szótagszámát stb. együttesen, egymással összefüggő elemegyüttesként érdemes vizsgálni. Ezen alapul a kutatásunkban alkalmazott hangzássémán alapuló vizsgálati módszer is, amelyben így fel sem merülnek az onomatopoeiák szószegmentálásával együttjáró problémák.

5. ANALÍZIS

5.0. Bevezetés – Az onomatopoeiák hangzásséma alapú analízise

Kiindulva abból, hogy az onomatopoetikus szócsoporthoz a jelölő és jelölt közötti szoros motivált kapcsolatot a szó egészes struktúrája teremti meg, analízisünk alapját a japán és magyar onomatopoetikus szócsoporthoz jellemző hangzássémák (mintázatok) képezik. Munkánk ezen szakaszában külön-külön bemutatjuk a japán és a magyar adatbázisokból nyert onomatopoeiákat alkotó mintázatokot. A mintázatok alapján az onomatopoeiák mindkét nyelv esetében homogén csoportokba sorolhatók be. Következő lépésként a megállapított mintázatok által leképezett szemantikai (funkcionális) jellegzetességeket ismertetjük, amelyek egyben biztosítják számunkra az a tartományt, amelyen belül a két nyelv onomatopoeiái – az eltérő nyelvi struktúrák ellenére – összevethetőek.

A folyamatosan változó és mindig kontextusfüggő fogalmi jelentéssel szemben (holisztikus nyelvfelfogás) a hangzássémák által hordozott jelentéstartalmak állandók, határozottan felismerhetők és kontextusfüggetlenek, és mintegy „rátelepedve” az alapszóra komponenseik által egy meghatározott szemantikai tartomány irányába módosítják azt. De fontos, hogy a hangzássémák jelentését se tekintjük zártnak és abszolút jellegűnek. Az onomatopoetikus alapszóknak is van egyfajta „hatalma”, vagyis a hangzássémák nem függetlenedhetnek teljes mértékben az alapszók jelentéskategóriáitól, ugyanakkor nem is a hagyományos morfológia nézete szerinti alapszó jelentés-dominanciájáról van szó, vagyis arról, hogy egy képzett szó esetében mindig az alapszóé a vezető szerep.¹⁵⁸ Sokkal inkább arról, hogy a hangzássémák jelentése képes némileg hozzásimulni az onomatopoetikus alapszóhoz, de ahogyan azt majd látni fogjuk, az onomatopoetikus alapszók és hangzássémák relációjában tapasztalható alapszó jelentésbesugárzás viszonylag szűk körben fejt ki a hatását. E szűk kört az onomatopoetikus kifejezések hangutánzó- és hangulatfestő szavainak jelentésköre határozza meg, más szóval a hangmegnyilvánulások, a mozgással járó cselekvések és „egyszerű” cselekvések, valamint a különböző állapotok jelentésköre.

¹⁵⁸ Ezt nevezik alapszó jelentés-besugárzásnak, illetve irradiációnak. Zsirai az alapszó vezető szerepét a következő hasonlattal szemlélteti: „*Olyanféle eset ez, mint amikor kézbe mártott ecsettel fehér, sárga, piros vagy fekete színű lapra festünk: az eredmény nem mindig egyformán kék, hanem az alaptól függően zöld, lila vagy fekete lesz.*” (Zsirai 1945: 4).

Analízisünk során szem előtt tartva az alapszó besugárzást a hangzássémákat az imént említett jelentéskörökre lebontva vizsgáljuk.

Mindkét nyelv adatbázisában igen nagy százalékban mutatkoztak olyan szavak, amelyek egyszerre sorolhatók be a hangutánzók és a hangulatfestők csoportjába, számadatokkal kifejezve a japán szócsoport 19,1%-át (314 szó), a magyar szócsoport pedig 15,5%-át (141 szó) tették ki. Ahogyan már korábban is volt róla szó, a vegyes csoportba azokat soroltuk be, amelyek hangutánzók és hangulatfestők is lehetnek.¹⁵⁹ Az onomatopoeikus hangzássémákat megcélzó vizsgálódásunk szempontjából a hangutánzók és hangulatfestők között létező átmeneti sáv nem okoz problémát, mivel ahogyan a fentiekben is említettük a hangzásséma csoportok felállítása után az általuk kifejezett jelentéstartományok megállapításánál nem a hangutánzó és hangulatfestő csoportosítást használjuk, hanem az azokon belül megtalálható hangmegnyilvánulás, a mozgás-cselekvés és az állapot jelentéskörökből indulunk ki.

5.1. A japán onomatopoeiák analízise

Az analízisünk során a japán onomatopoeiák alaktanával kapcsolatos eddigi kutatásokból származó két (alap) komponenssel dolgoztunk, az egyik a mōrából való kiindulás, a másik Waidától (1984) származó márker csoport (öt márkerrel), továbbá még figyelembe vettük a nyelvész körökben vita tárgyát képező *i*-t mint márkert, mivel találtunk olyan szavakat, amelyeknél *i*-vel kombinálódó azonos alaktani mintázat volt kimutatható. Az azonos strukturális vonásokat hordozó szavak kigyűjtése után az őket alkotó alapszavakat az egy mōrás CV és a két mōrás CVCV típusba soroltuk, majd az ezek köré szerveződő további elemeket vettük górcső alá, amelyek szinte minden esetben a márkerek csoportjából kerültek ki.¹⁶⁰ Az egészes hangalakvizsgálatok alapján húsz homogén csoportot, azaz azonos hangzássémájú onomatopoeiát állapítottunk meg (Táblázat 7.), amelyből az utolsó csoport, a

¹⁵⁹ Lásd erről korábban a 3.1. *Kutatásunk tárgyát képező japán és magyar terminológia tisztázása* című részt.

¹⁶⁰ Adatbázisunkban voltak olyan onomatopoeiák is, amelyek prefixummal voltak ellátva (összesen négy ilyen találtunk, ezek a következők: うおーつ /uoRQ/, うおーん /uoRN/, うふっ /ufuQ/, うわーん /uwaRN/), továbbá voltak olyanok is, amelyek alapszó formájában, CVCV alakban jelentek meg. Az utóbbiak is csak elenyésző számban fordultak elő (összesen tíz).

reduplikáció további alcsoportokra bontható.¹⁶¹ Az adatbázisunkat képező 1642 szóból 1601 került ezen csoportok valamelyikébe, 41 szó viszont semmilyen mintázatba sem volt besorolható.

Táblázat 7. *A japán onomatopoeiák hangzásséma típusai*¹⁶²

CV alapú	CVCV alapú
CVR	CVCVQ
CVQ	CVCVN
CVN	CVCVRi
CVi	CVCVRQ
CVRQ	CVCVRN
CVRN	CVQCVRi
CViQ	CVNCVRi
VQCVRi	CVQCVN
	CVCV
	CVQCV
	CVNCV
Reduplikáció ¹⁶³	

A húsz hangzásséma típust hat nagy hangzásséma kategóriába csoportosítottuk, amely kategóriákat az alapszó és a márkerek egymáshoz viszonyított helyzete alapján hoztunk létre. Az első kategóriát a **hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral** képezi, amelyhez a következő hangzásséma típusok sorolhatók: CVR, CVQ, CVCVQ, CVN, CVCVN, CVCVRi és CVi. A második kategória a **hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval**, amely alá a CVRQ, CVCVRQ, CVRN, CVCVRN és a CViQ tartozik. A **hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációkkal** alkotja a harmadik

¹⁶¹ Lásd a 5.1.4 *Hangzásséma kategória IV. – Reduplikáció mint hangzásséma* című részt

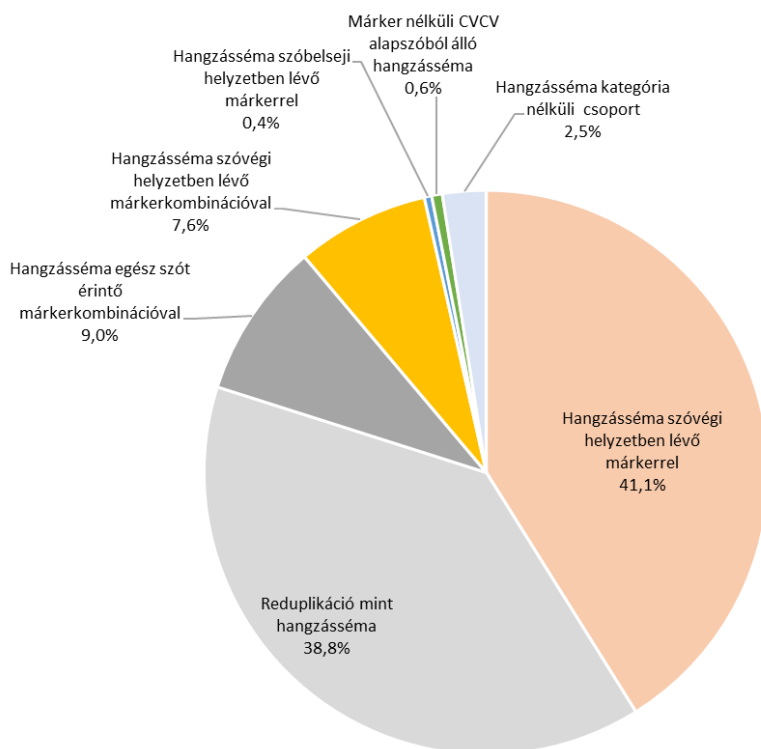
¹⁶² Kiemelt betűtípussal jelöltük azokat a hangzássémákat, amelyekhez több mint tíz szó tartozik.

¹⁶³ A reduplikáción belül további altípusokat fogunk megállapítani.

kategóriát, ide soroljuk a CVQCV_{ri}, CVN_{CVri}, CVQCV_N és a VQCV_{ri} típust. A negyedik **a reduplikáció mint hangzásséma**,¹⁶⁴ amelynél a megkettőzött alakok mellett a rendhagyó és a részleges reduplikált valamint a triplikált alakok is helyet kaptak. Az ötödik és hatodik pedig ugyan létező kategóriák, de nagyon kevés onomatopoeia tartozik hozzájuk, ezek a **hangzásséma szóbeljei helyzetben előforduló márkerral** és a **márker nélküli CVCV alapszóból álló hangzásséma**. Az elsőhöz a CVN_{CV} (3 szó) és CVQCV tartozik (4 szó), az utóbbihoz pedig a CVCV, amiből tíz fordult elő az adatbázisunkban. Ahogyan azt az Ábra 3.-on láthatjuk, a hat hangzásséma kategória közül a két legnagyobb számban előforduló a szóvégi helyzetben lévő márkerral ellátott hangzásséma (41,1%, 675 szó) és a reduplikáció mint hangzásséma (38,8%, 637 szó) kategória volt. Őket követte az egész szót érintő (9%, 147 szó) és a szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációs hangzásséma (7,6%, 125 szó). A márkerek nélküliekből mindössze tízet (0,6%), a szóbeljei helyzetben lévő márkerral ellátott hangzássémából hetet (0,4%) találtunk. Az eredmények alapján megállapíthatjuk, hogy a japán onomatopoeiákra jellemző, hogy a szó végére kerüljenek a márkerek, és nem a szó belsejébe, a szó elején pedig egyáltalán nem fordulhatnak elő. Szóvégi pozíciójú márkereket hordozó szavak száma majdnem az onomatopoetikus kifejezések felét teszi ki. Ez abban a helyzetben érvényes, ha összeadjuk a *hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral* és a *hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval* két kategóriához tartozó szavak számát (összesen: 48,7%, szavak száma együttesen: 800).

¹⁶⁴ A reduplikáció is egész szót érintő alaki jellegzetesség, ezért a harmadik kategóriába (*Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval*) is besorolhattuk volna, de a következő két okból kifolyólag külön kategóriaként kezeljük: (1) egyrészt nagyon nagy számban fordul elő (az onomatopoeiák közel 40%-nál), ezért indokoltan külön kezelendő; (2) másrészt a reduplikáción belül is többféle alakú onomatopoeiával számolhatunk, így ezeket a reduplikáció kategóriáján belül bontjuk hangzásséma típusokba.

Ábra 3. Hangzásséma kategóriák megoszlása az onomatopoetikus alapszók és a márkerek egymáshoz viszonyított helyzetete alapján

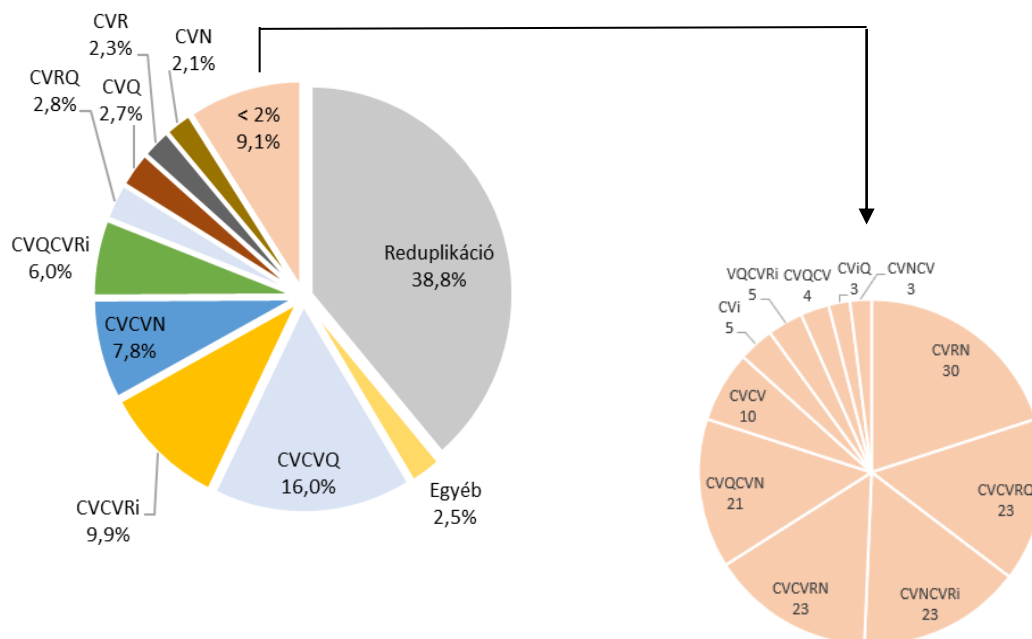

A hat hangzásséma kategória alá tartozó húsz hangzásséma típushoz kapcsolódó számadatokból láthatjuk (Ábra 3.), hogy a reduplikáció kategóriába tartozó hangzásséma típusokból ¹⁶⁵ van messzemenően a legtöbb (38,8%, 637 szó). A reduplikációt követő első tíz típus pedig a következő:

CVCVQ (16%, 262 szó), CVCV_{Ri} (9,9%, 162 szó), CVCVN (7,8%, 128 szó), CVQC_{V_{Ri}} (6%, 98 szó), CV_RQ (2,8%, 46 szó), CVQ (2,7%, 45 szó), CV_R (2,3%, 38 szó), CVN (2,1%, 35), CV_RN (1,8%, 30) és egyforma arányban jelentkező CVC_{V_R}Q, CVN_{C_{V_{Ri}}}, CVC_{V_R}N (mindhárom 1,4%-ban, 23 szóban fordult elő) (Ábra 4.).

¹⁶⁵ Ezen típusokat az 5.1.4 Hangzásséma kategória IV. – Reduplikáció mint hangzásséma című alfejezetben ismertetjük részletesen.

Ábra 4. A hangzásséma típusok megoszlása

Ezekből az adatokból megállapítható, hogy az onomatopoeitikus alapszók márker nélküli előfordulása nem jellemző a japán nyelvben, adatbázisunkban mindössze tíz ilyen szót találtunk CVCV formában. Továbbá az is szembeötlő, hogy a japán onomatopoeiák az egy mőrásokkal (CV) szemben a két mőrás (CVCV) alapszavakból épülnek fel nagyobb számban,¹⁶⁶ de nemcsak gyakoriságukat illetően számlálunk belőlük többet, hanem a CVCV-re épülő hangzásséma típusokból is több van (11), mint a CV alapúakból (8). A CV alapúaknál kizárólag szóvégi márkerek fordulhatnak elő, vagy ezek kombinációja jelenhet meg a Ri márker kivételével, a CVCV alapúaknál viszont ezeken kívül az egész szót érintő márkerkombinációk, valamint a szóbelseji Q és N márker is. A CV alapúak sajátossága, hogy a szóvégi márkerek közül csak náluk fordulhat elő az R márker (CVCV alapúaknál az R márker mindig kombinálódik a Q-val vagy az N-nel), valamint *i* mint márker is csak hozzájuk kapcsolódhat. A reduplikáció mindkettőnél előfordulhat.

A CV és a CVCV alapú alapszók és a márkerek egymáshoz viszonyított helyzete alapján létrehozott hat hangzásséma kategória és ezen kategóriákhoz tartozó húsz hangzásséma típus ismertetése, valamint az adatbázisban való előfordulási gyakoriságuk

¹⁶⁶ Ezen megállapítás már ismert volt korábbi kutatásokból: Hamano (1998), Kadooka (2007), Tamori és Schourup (1999). Az általunk használt adatbázisból nyert adatok csak megerősítik ezt.

bemutatása után értekezésünk következő szakaszában rátérünk a hangzássémák által közvetített szemantikai (funkcionális) jegyek kifejtésére hangzásséma kategóriákon belüli típusok szerinti lebontásban.

A hat hangzásséma kategória közül négyet fogunk részletesen bemutatni a hozzájuk tartozó hangzásséma típusokkal, a *márker nélküli hangzásséma* és a *hangzásséma szóbelseji helyzetben lévő márkerrel* két kategóriát külön fejezetben nem tárgyaljuk, mivel rendkívül kis számban fordultak elő, messzemenő következtetéseket nem engednek meg.¹⁶⁷ A márker nélküli hangzássémához csak egy típus tartozik, ez a CVCV. A hozzá tartozó tíz onomatopoeia pedig a következő:

かつ/katsu/ がつ/gatsu/ かば/kaba/ そよ/soyo/ はた/hata/、

びく/biku/ ひし hishi/ ふと/futo/ ほけ/boke/ むず/muzu/

Ezek mára már régies hangzásúak, kikoptak a közhasználatból.¹⁶⁸ Hozzájuk hasonlóan márker nélküliek az egy mōrát érő CV alakú onomatopoeiák is,¹⁶⁹ amelyekből szintén csak néhányat találni a japán nyelvben, ilyenek pl. a ふ (と) /fu (to)/、つ (と) /tsu (to)/ (Tamori–Schourup 1999: 20).

A hangzásséma szóbelseji helyzetben lévő márkerrel kategória összesen két hangzásséma típust foglal magában, a CVNVCV és a CVQCV típust. Ennél a két mintázatnál is a kisszámban való előfordulás oka, hogy a hozzájuk tartozó szavak régies hangzásúak, és a mai modern japán nyelvben már csak nagyon ritkán bukkanak elő (Kakehi–Tamori 2011: 204). A CVNVCV mintázatot követő szavakból adatbázisunkban összesen három szót találtunk, ezek: ざんぶ/zanbu/, むんず/munzu/, わんさ/wansa/, a CVQCV mintázatban pedig négy szó fordult elő: すっく/suQku/, どっか/doQka/, はっし/haQshi, はった/haQta/.

¹⁶⁷ Analízisre érdemesnek csak azokat a hangzásséma típusokat tartottuk, amelyekhez több mint tíz szó tartozik

¹⁶⁸ A CVCV alakú onomatopoeiákkal a mangákban találkozhatunk nagyobb számban, de ezek mind alkalmiak (szótárban nem szerepelnek). Tamori (2002: 123) szerint a CVCV alakok előfordulása azért pont a manga műfajára korlátozódik, mert ott képi formában jelennek meg azok a jelentésárnyalatok, amelyek az onomatopoetikus szavakon belül a márkerek hordoznak.

¹⁶⁹ Adatbázisunkban ilyen szó nem szerepelt.

Az analízis részben továbbá lesz három olyan hangzássémátípus is, amelyekre külön nem térünk ki, szintén a csekély előfordulási számuk miatt. Ezek közé tartozik a nyelvész körökben is vita tárgyát képező *i* márkert tartalmazó CVi típus, amit a hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral kategóriához soroltunk, és a hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerkombinációval kategóriához tartozó CViQ típus. A harmadik típus pedig a VQCVRi, ami az egész szót érintő márkerkombinációval kategórián belül helyezkedik el. A CVi mintázathoz öt szó tartozik, ezek a ぐい/gui/, ひょい/hyoi/, ひょい/pyoi/, ぷい/pui/, ぽい/poi/, a CViQ mintázathoz három szót soroltunk, ezek a ずいっ/zuiQ/, ぷいっ/puiQ/, ぽいっ/poiQ/, a VQCVRi mintázathoz pedig あっさり aQsari, うっかり/uQkari/, うっすり/uQsuri/, うっとり/uQtori/, おっとり/oQtori/ szavakat találtuk.

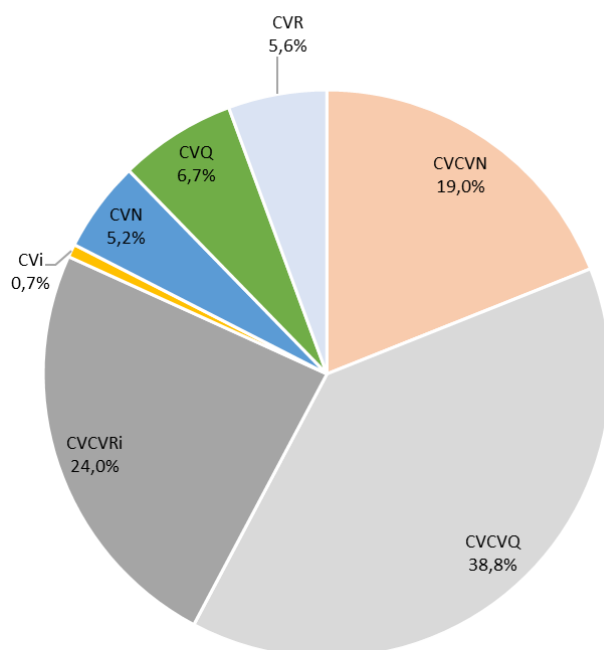
A hangzássémák szemantikai tartományainak elemzésénél és meghatározásánál felhasználjuk azon nyelvészek munkáinak eredményeit, akik kimerítő módon tanulmányozták (leginkább a hangszimbolika és a morfoszemantika keretein belül) a japán onomatopoeikus szavak alakját és márkereit (Hamano 1998, Tamori–Schourup 1999, Tamori 2002, Kadooka 2007, Kakehi–Tamori 2011, Yamaguchi 2012), továbbá úgyszintén figyelembe vesszük azon morfofonológiai központú kutatásokat (is), amelyek a japán onomatopoeiák aspektuális nyelvi tartalmait boncolgatják különös tekintettel a reduplikáció útján alakult és a szuffixummal ellátott onomatopoeikus kifejezésekre. Ezekben a munkákban az onomatopoeikus szócsoporthoz az aspektusjelentések közül az ismétlődés, a folyamatosság, a pontszerű és a végponttal rendelkező események fordulnak elő (Kita 1997, Hamano 1998, Toratani 2005, Akita 2009).

A hangzásséma típusoknál táblázat formájában mutatunk be onomatopoeikus példákat az őket alkotó jelentéskörök (hangmegnyilvánulások, mozgás-cselekvés és állapot) és az azokon belül kialakított tematikus csoportok szerinti lebontásban. A tematikus csoportokat az onomatopoeiák szótári jelentései alapján állítjuk fel. Analízisünk során egy-egy hangzásséma típuson belül előforduló szavak mindegyikét vizsgálat alá vesszük, de a táblázatban kizárólag a gyakorisági mutatók alapján létrehozott, szótári jelentésen alapuló tematikus csoportok alá tartozó mintaszavakat szerepeltetjük, amelyek elemzéseink eredményeit adekvát módon szemléltetik. Az onomatopoeiák többjelentésűségéből és az egyszerre hangutánzó és hangulatfestő jellegéből fordulhat elő az, hogy egyazon onomatopoeia a táblázatban több osztályon belül is szerepel.

5.1.1. *Hangzásséma kategória I. – Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerrel*

Szóvégi helyzetben lévő márkerrel összesen 675 szó fordult elő, amelyek hét hangzásséma típusba sorolhatók. A hangzásséma típusok előfordulási gyakorisága alapján a CVCVQ (38,8%, 262 szó) mintázatú szóból volt a legtöbb, ezt követte a CVCVRi (24%, 162 szó) és a CVCVN (19%, 128 szó), mindhárom két mőrából (CVCV) álló alapszóra épül. Az őket követő négy típus pedig az egy mőrából (CV) álló alapszóból kiinduló CVQ (6,7%, 45 szó), CVR (5,6%, 38 szó), CVN (5,2%, 35 szó) és a CVi (0,7%, 5 szó), amely típusokhoz jóval kevesebb szó tartozik (Ábra 5.).

Ábra 5. *Hangzásséma típusok megoszlása a szóvégi helyzetben lévő márker kategórián belül*

CVR

Az R márker mindig az öt megelőző szótag magánhangzóját módosítja és egy hosszú, megszakítatlan magánhangzót jelöl. Funkcióját tekintve hosszú időintervallumot és nyomatékositást fejez ki. Nyomatékosító szerepét mindig szóbeljei pozíciójában tölti be, és a nem onomatopoeikus szavaknál is ezt a jelentést hordozza. Adatbázisunkban a szóvégi előfordulása volt a gyakoribb. Összesen 38 CVR típusú szót számláltunk, ami a szógyűjteményünk 2,3%-át teszi ki.

A CVR alakú onomatopoeiák jellemzően hanghatásokat adnak vissza 65,8%-ban, 15,8%-uk hangulatfestő, a többi szó pedig mindkét csoportba besorolható, azaz vegyes csoportú. Az emberi hangoknál a *nagy hangerővel járó hanghatásoknál* jelentkeznek (kiabálás, ordítás, gyereksírás stb.), és olyan hangoknál, amelyek valamilyen *levegőáramlás kíséretében zajlanak* (lélegzés, levegő kifújása, horkolás stb.). Az élettelen dolgok esetében *gép, motor, berendezés* hangját utánozzák, továbbá *légnemű anyag* és *folyékony halmazállapotú dolog* hangját adják vissza. A CVR hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 8. mutatja be.

Táblázat 8. A CVR hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásiban

EMBERI HANG	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS
<p>nagy hangerővel járó hanghatás:</p> <p>きー、きゃー、ぎゃー、ひー、びー、ぴー、わー</p> <p>hanghatás levegőáramlás kíséretében:</p> <p>ぐー、げー、ちゅー、ほー、ひゅー、びゅー、ぴゅー、ふー、ほー</p>	<p>gép, motor, berendezés:</p> <p>きー、ぎー、ごー、ざー、しゃー、じゃー、ひゅー、びゅー、ぴゅー、びー、ぴー</p> <p>légnemű anyag:</p> <p>じー、しゅー、ひゅー、びゅー、ぴゅー</p> <p>folyékony halmazállapotú dolog:</p> <p>ざー、じー、しゃー、じゃー、しゅー、じゅー、どー、ごー</p>	<p>hosszantartó cselekvés:</p> <p>たー、だー、つー、にゅー、ばー、ぱー</p>

A hangulatfestő- és a vegyes csoporton belül, ha mozgásra vonatkoznak, akkor hosszantartó cselekvést jelenítenek meg (valamit húz, nyúlik, lángol stb.) A hangoknál az R szerepe a megnövekedett intenzitás kifejezése, a mozgásnál pedig a megnyúlt időintervallum jelölése, az utóbbi jelentés részben a hangoknál is jelentkezik.

Összegzés: A CVR hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: hangutánzók esetében a megnövekedett intenzitás, mozgás-cselekvést kifejezőknél a megnyúlt időintervallum.

CVQ és CVCVQ

A Q márker a középkortól van jelen a japán nyelvben, találkozhatunk vele szó belsejében és szó végén is, nem csak onomatopoeitikus szavakban. A szó belsejében a nyomatékosítás funkcióját tölti be, ez érvényes az onomatopoeiákra és a nem onomatopoeitikus szavakra egyaránt. Onomatopoeitikus jellege szóvégi pozíciójában mutatkozik meg, a sebesség és a hirtelen befejezettség jelentésdimenziókkal gazdagítva az alapszót. Adatbázisunkban szóvégi pozícióban a CVQ és a CVCVQ típusú szavaknál fordul elő, illetve az R márkerrel kombinálódva a CVRQ és CVCVQR mintázatú szavaknál is, a két utóbbi típusról a *Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerkombinációval* c. részben lesz bővebben szó. A CVQ-ból összesen 45, a CVCVQ-ból viszont 262 szót találtunk, az első mintázat a gyűjteményünk 2,7%-át, a második pedig a 16%-át teszi ki.

A CVQ típusnál a hangutánzók és hangulatfestők hasonló arányban jelentkeztek. A hangutánzók képezték a CVQ típus 40%-át, a hangulatfestők a 28,9%-át, a maradék 31,1%-ot pedig a vegyes csoport tette ki. Az emberi hangoknál a CVR típushoz hasonlóan a *nagy hangerővel járó hanghatások* utánzása volt jellemző (kiabál, sír, nevet stb.), és olyan hangoké, amelyek *levegőáramlás kíséretében zajlanak* (lélegzés, szívás stb.). Az élettelen dolgok hangjának csoportjánál is volt átfedés a CVR típusal, a *légnemű anyagok* (szél fújása, meleg levegő áramlása stb.) és *folyékony halmazállapotú dolgok* (víz, jegeshó stb.) hangjának visszaadása volt a két legjellemzőbb kategória. A mozgás-cselekvésnél két csoportot állapítottunk meg: (1) a *hirtelen elkezdődő, bekövetkező és változást eredményező cselekvések* (növekszik, csökken, mozdulatlaná válik stb.) és a (2) *pillanatnyi cselekvések* (belobban, felröppen, szétszóródik stb.) csoportját. Állapotszavaknál az *érzelmeket lefestők* voltak

jellemzőek, pozitív és negatív töltetűek egyaránt. A CVQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 9. mutatja be.

Táblázat 9. A CVQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

EMBERI HANG	ÉLETTELEN DOLOG	MOZGÁS-CSELEKVÉS	ÁLLAPOT
<p>nagy hangerővel járó hanghatás:</p> <p>きゃっ、ぎゃっ、しゅっ、ちゅっ、にゅっ、くゅっ、どゅっ、わゅっ</p> <p>hanghatás levegőáramlás kíséretében:</p> <p>ちゅっ、ぶっ、ふっ、べっ、はっ、ふっ、ほっ</p>	<p>légnemű anyag (levegőáramlás):</p> <p>しゅっ、ぴゅっ、ひゅっ、びゅっ</p> <p>folyékony halmazállapot:</p> <p>しゃっ、じゃっ、しゅっ、じゅっ、ひゅっ、びゅっ、ざっ、どっ</p>	<p>hirtelen elkezdődő, bekövetkező és változást eredményező cselekvések:</p> <p>びゅっ、ぴゅっ、ぐゅっ、そゅっ</p> <p>pillanatnyi cselekvések</p> <p>かっ、ぱっ、ぱっ、がっ、きゅっ、ぎゅっ、くゅっ、どゅっ、ふゅっ、ぬゅっ、ぼゅっ、ぽゅっ</p>	<p>érzelem (pozitív, negatív egyaránt):</p> <p>きゅっ、ぎゅっ、じゅっ、すゅっ、ぞゅっ、ひゅっ、むゅっ、かゅっ、はゅっ、ほゅっ</p>

A CVQ mintázatban az Q márkereknek van kulcsfontosságú szerepe, az élőlényektől és az élettelen dolgoktól eredő hangoknál az egyszerűséget és nagy intenzitást hívatott megjeleníteni, a mozgás-cselekvésnél a pillanatnyiságot, állapot esetében pedig a hirtelen előre törő érzelmi állapotot.

A CVCVQ és a CVQ az onomatopoetikus alcsoportok előfordulási gyakorisága alapján meglehetősen különbözik. Míg a CVQ-nál a hangutánzók jelentkeztek nagyobb arányban, addig a CVCVQ mintázatnál a hangulatfestők 48,5%-ban. A hangutánzók 30,5%-ot, a vegyes csoportúak pedig 21%-ot tettek ki. A CVCVQ a második legnagyobb kategória

az onomatopoeitikus hangzássémák között, tehát egy olyan alakról van szó, ami sokat elárul(hat) a japán nyelv onomatopoeiáinak nyelvi szerveződéséről. A CVQ mintázatú szavak elemzéséből kapott eredményeket ha összevetjük a CVCVQ-val, akkor több pontban is eltéréseket találunk. Ennek egyik (fő) oka, hogy majdnem hatszor annyi szót tartalmaz az utóbbi, ezáltal pedig magában hordja a különbözőség eshetőségét. Az első eltérés a hangutánzóknál fedezhető fel. A CVQ-val ellentétben náluk az emberi hangokon belül nem a nagy intenzitású hanghatásokkal találkozhatunk, hanem jellemzően az *evéssel és ivással kapcsolatosakkal* (rág, beleharap, iszik stb.). Az élettelen dolgok hangtípusainál van egyezés, mindkettőnél nagy számban fordultak elő a *folyékony halmazállapotú dolgok* hangját visszaadó szavak (ömlik, spriccel, fröcsköl stb.). A CVCVQ sémánál a hang forrásának tárgyi megmutatkozása és a hang keletkezési folyamata alapján tudunk csoportokat felállítani, ezek alapján beszélhetünk: *kemény és nehéz tárgyak* (épület, bot, csont hangja stb.), *fatextúrájú tárgyak* (faág, padló, bútor stb.), *fém tárgyak* (bármilyen fémtárgy (össze)ütközéséből eredő hang), *száraz anyagok* (falevél, papír, föld stb.) hangjáról, a két hangkeletkezési folyamat alapján pedig *ütődés* és *törés* útján keletkezett hangokról. A mozgás-cselekvés kategórián belül a CVQ-hoz képest szintén sokkal több felosztást alakítottunk ki, ezek között is található egy közös csoport: a *pillanatnyiságot kifejező cselekvések* csoportja (megszúr, megcsap, kicsordul stb.). Ezen kívül beszélhetünk még a *helyváltoztató mozgást kifejező szavakról* (megpördül, szétszóródik, felreppen stb.), a *cselekvés módjára* vonatkozókról, amelyek hirtelenséget és gyorsaságot jelenítenek meg. Az állapotszavaknál ötféle osztályozást alakítottunk ki: emberi érzések-érzelmek (meghökken, szédül, izgalomba jön stb.), mérték (apránként), állapot (nedves, lapos, hideg stb.) osztályát, és mivel bőségesen találtunk a ragadósággal-csúszósággal és a ragyogással-csillogással kapcsolatos állapotokat megjelenítő szavakat, így ezeket is külön csoportokba szedtük. A CVCVQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportosítását a Táblázat 10. mutatja be.

Táblázat 10. A CVCVQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

EMBER HANGJA	ÉLETTELEN DOLGOK HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS	ÁLLAPOT
fogyasztással kapcsolatos szavak (evés, ivás):	kemény és nehéz tárgyak hangja:	pillanatnyi cselekvés: かつっ、がっつ、ぐさ	érzelem-érzés (emberre vonatkozó):

<p>がぶっ、がらっ、がり っ、くちゃっ、ぐちゃ っ、ぐびっ、げろっ、 ごくっ、さくっ、ぺち ゃっ、ぼりっ、ぼりっ</p>	<p>がりっ、ぎりっ、ごつ っ、ことっ、ごとっ、 ごりっ、ずしっ、どし っ、どすっ、ばきっ、 ぼきっ、ぼきっ、ぼり っ、ぼりっ</p> <p>folyékony halmazállapotú dolgok:</p> <p>かぼっ、がぼっ、ぐち よっ、ごぼっ、ざざ っ、ざぶっ、ちゃぼ っ、ぼしゃっ、ぼしゃ っ、ぼちゃっ、ぼちゃ っ、びしゃっ、ぶつ っ、ぼたっ、ぼたっ、 ぼちゃっ、ぼつっ、ぼ とっ、ぼとっ</p> <p>fatextúrájú tárgyak:</p> <p>きしっ、ぎしっ、ばさ っ、ぼしっ、ぼしっ、 ぼちっ、ぼきっ、ぼき っ、みしっ、めりっ</p> <p>fém tárgyak:</p>	<p>っ、じわっ、たらっ、 だらっ、ちらっ、とろ っ、どろっ、によき っ、ばかっ、ばかっ、 びくっ、ぴくっ、ぶく っ、ぷくっ、ぶすっ、 ぶすっ、べろっ、べろ っ、ぼかっ、ぼかっ、 ほろっ、ほろっ、むく っ、もやっ</p> <p>mozgás (helyváltoztató):</p> <p>きよろっ、ぐらっ、く るっ、ぐるっ、ころ っ、ごろっ、によろ っ、はらっ、ひらっ、 もわっ、ゆらっ</p> <p>mód (hirtelenség, gyorsaság)</p> <p>かぼっ、じろっ、すく っ、すっぱっ、ずっぱ っ、どかっ</p> <p>lassú vagy hosszú lefolysú mozgás-</p>	<p>きよとっ、ぐたっ、く らっ、げそっ、けろ っ、すかっ、ずきっ、 ぞくっ、ちくっ、でれ っ、にこっ、にたっ、 にやっ、ねちっ、びく っ、ひやっ、ひりっ、 ぼさっ、むかっ、むす っ</p> <p>állapot:</p> <p>ぐしよっ、くたっ、ぐ たっ、くにゃっ、ぐに ゃっ、しこっ、じと っ、じめっ、すきっ、 ぞろっ、のぺっ、ひや っ、ふにゃっ、ぼて っ、ぼてっ、よれっ</p> <p>ragadós-csúszós:</p> <p>にゆるっ、ぬらっ、ぬ るっ、ねちっ、ねと っ、べたっ、べとっ</p> <p>ragyogás-csillogás:</p> <p>ぎよろっ、きらっ、ぎ</p>
---	--	--	---

	<p>がしゃっ、かちゃっ、 がちゃっ、こちっ</p> <p>száraz:</p> <p>かさっ、がさっ、ぺら っ、べらっ</p> <p>ütődés hangja:</p> <p>かたっ、がらり、どた っ、ぼちっ、びしゃ っ、びたっ</p> <p>törés:</p> <p>かしゃっ、がしゃっ、 さくっ、ざくっ、ばき っ、ぶつっ、ぼきっ、 ぼきっ</p>	<p>cselekvés:</p> <p>ずらっ、ひよろっ、ふ らっ、ぶらっ、もさ っ、よたっ、よろっ</p>	<p>らっ、ちかっ、てか っ、ぬめっ、ぬらっ、 ぴかっ</p> <p>mérték</p> <p>ちよこっ、ちよびっ、 ちよぼっ、ちよろっ、 ひよこっ、ぴよこっ、 ぼちっ</p>
--	---	---	---

A CVCVQ séma által közvetített szemantikai dimenzióként az élőlények és az élettelen dolgok hangjánál is az egyszerűséget és a nagy intenzitást nevezhetjük meg. Az élettelen dolgoknál hét csoportot állítottuk föl, és ebből kiindulva könnyen feltételezhetnénk, hogy esetleg ezáltal a séma szerepe is árnyaltabb lesz, de valójában mindegyiknél ugyanazt a funkciót látja el. Akár fémtárgy, akár folyékony halmazállapotú dolog hangjáról van szó, minden esetben az egyszerű kitörő hangon van a hangsúly. A mozgás-cselekvés kategórián belül a pillanatnyiség szemantikáját hozza el a CVCVQ mintázat, az ide tartozó alcsoportok között van olyan, amely elnevezése megegyezik a hangzásséma funkciójával (pillanatnyiséget kifejező cselekvések). A helyváltoztató mozgást kifejezők csoportja is valójában ehhez

sorolható, de tekintettel arra, hogy nagyobb számban fordulnak elő, érdemesnek tartottuk kiemelni őket csoport formájában. A harmadik csoportba sorolt szavak pedig a mozgás-cselekvés lezajlásának módjára vonatkoznak, és pillanatnyiságot, illetve hirtelenséget jelölnek. Az állapotszavaknál a mértéket kifejező csoport kivételével mindegyiknél a „hirtelen valamilyen állapotba kerülést” közvetíti a mintázat.

Analízisünk során a CVCVQ mintázatú szavaknál két speciálisabb csoportot is felfedeztünk, amelyek az előbb említettektől némileg különböznek. Az egyik a mozgás-cselekvést kifejezőhöz sorolható, és egyfajta lassú vagy hosszú lefolyású mozgást-cselekvést jelölő szavakat foglalja magában (támolyog, imbolyog, tántorog stb.). A lassú mozgást jelentő szavaknál a hangzásséma nem pillanatnyiságot jelöl (nem lehet valami lassú és pillanatnyi is egyben), hanem hirtelen (el)kezdődést (inchoatív). A másik csoportunk pedig a mértékre vonatkozó szavak csoportja, amelyek absztraktsági foka olyan magas, hogy „csupán” az onomatopoeitikus jelleget adja a séma, ezeket nevezi a szakirodalom „kvázi-mimetikus szavaknak” (Akita 2016.)

Összegzés: A CVQ hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: hangutánzók esetében egyszeriség és nagy intenzitás, mozgás-cselekvésnél pillanatnyiság, állapotnál pedig hirtelen bekövetkező állapotváltozás vagy állapotba kerülés. A CVCVQ sémánál is ugyanezeket a jelentéstartományokat detektáltuk, de a sémát követő szavak szótári jelentéseinek tematikáját tekintve sokkal több és változatosabb alcsoportot állapítottunk meg. Ezen kívül egy olyan speciális csoportot is találtunk, amelyeknél a hangzásséma által közvetített jelentés némileg módosul(t). Ez a lassú vagy hosszú lefolyású mozgás-cselekvést jelölő szavak csoportja, amelynél a CVCVQ hirtelen (el)kezdődést jelöl.

CVN és CVCVN

Az N márker a Q márkerhez hasonlóan a kínai nyelvből került be a japán nyelvbe, és nem csak onomatopoeitikus szavakban fordulhat elő. Találkozhatunk vele szó belsejében nyomatékosító szerepben és szó végén, többnyire valamilyen hang rezonálását fejezi ki. Adatbázisunkban a szóvégi előfordulása volt a gyakoribb. Összesen 35 CVN és 128 CVCVN típusú szót számláltunk, az első mintázat a szógyűjteményünk 2,1%-át, a második pedig a 7,8%-át teszi ki. Fontos azonban kiemelni, hogy a CVN hangzássémájú onomatopoeiáknál a

szóvégi *n* nem minden esetben azonos a *N* márkerral, ugyanis vannak olyanok, amelyeknél az *n* az alapszó részét képezi.¹⁷⁰ A CVN mintázatú onomatopoeiáknál nem volt olyan egyszerű beazonosítani az alapszót, mivel a szóvégi *n* leválasztásával a megmaradt CV alap magas absztraktsági foka miatt nem jutottunk semmilyen eredményre. Éppen ezért a korábban is már említett módszerrel vizsgáltuk be ezeket a szavakat, vagyis a változattípusokból indultunk ki. Ez azt jelenti, hogy ellenőriztük kerülhet-e más márkere a szóvégi *n* helyére. A 35 esetből 15-nél nem kerülhetett, így ezeknél az *n*-t az alapszó részeként kellett kezelnünk.¹⁷¹ A további elemzésekkel viszont arra jutottunk, hogy akár szóvégi márkerről beszélünk, akár alapszó részeként emlegetett *n*-ről, a CVN ugyanazt a nyelvi funkciót tölti be. Tehát függetlenül attól, hogy a szóvégi *n*-t minek tekintjük, mindig maga a mintázat számít és a hozzákapcsolódó jelentés.

A CVN alak a hangutánzó szavakra jellemző, ezt támasztja alá az általunk vizsgált szóadat is, amely 45,7%-a valamilyen hangot reprodukál. A hangulatfestőknél 31,4%-ban, a vegyes csoportnál pedig 22,9%-ban fordult elő. Az emberi és állati hangoknál az *erősödő-halkuló*, illetve *intenzitás különbséggel járó* hanghatásokat adják vissza (sírás, orrfújás, nevetés, üvöltés, szárnyzúgás stb.), de nagyjából az élettelen dolgok által keltett hangok utánzásában vesznek részt. Ezek közül kiemelhetők *a fémből készült tárgyak üt(őd)éséből* (harang, csengő, golyó stb.) és olyan *hangszerek* (dob) megszólaltatásából eredő hanghatások megjelenítése, amelyeket elhalkuló rezgés kísér, ezeken kívül található még *motor* vagy valamilyen *berendezés zúgását*, *kerámia (össze)törését* utánzó szavak is. A hangulatfestőknél és a vegyes csoportnál az *érzelmeket kifejező* állapotszavakat tudjuk kiemelni,¹⁷² azokon belül is a negatív töltetűeket (elszomorodik, mérges stb.) és a *lendületességet*, valamint valamilyen *végeredmény felé mutató* mozgás-cselekvést jelölőket (növekszik, felfelé halad, rendeződik stb.). A CVN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportosítása az alábbi táblázatban látható (Táblázat 11.):

¹⁷⁰ Erről korábban lásd 4.1.4.3 Az *N* márkere – Alapszó visszaállítás a CVN típusnál című részt.

¹⁷¹ CVN mintázatú szavak, amelyeknél a szóvégi *-n* az alapszó része: *かん/kan/*, *がん/gan/*, *こん/kon/*, *ごん/gon/*, *じん/jin/*, *ちん/chin/*, *でん/den/*, *とん/ton/*, *ばん/ban/*, *ぱん/pan/*, *びん/bin/*, *ぼん/bon/*, *ぽん/pon/*, *りん/rin/*, *わん/wan/*.

¹⁷² Cseresnyési (2020) ezekre a pszichomíma vagy érzelmfestő kifejezést használja.

Táblázat 11. A CVN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

EMBER ÉS ÁLLAT HANGJA	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS	ÁLLAPOT
intenzitás különbséggel járó hanghatás: きゃん、わん、びん、 ふん	fém tárgyak és hangszer: かん、ごん、じゃん、 ちん、ひゅん、ぴゅ ん、びゅん、ぼん、ど ん、ぽん motor, berendezés, kerámia: ひゅん、ぴゅん、ぴゅ ん、ふん、ぼん、ちよ ん、びん、びん、ぽん	végeredmény felé mutató és lendületes: がん、こん、とん、ぼ ん、りん、わん、ぐ ん、しゃん、ずん、ち ゃん、つん、ぴょん、 でん、ふん、しゅん、 ちよん、どん、ぼん	érzelem: きゅん、しん、じん、 ふん、しゅん、びん、 ぴん

A CVCVN típus ugyanúgy, mint a CVN típus hangutánzókra jellemző mintázat. A CVCVN alakú szavak 47,7%-a a hangutánzók csoportjába tartozik, 30,5%-a a hangulatfestőkébe, a vegyes csoportot pedig a szavak 21,9%-a teszi ki. A CVCVN abban is megegyezik a CVN-nel, hogy a hangutánzókon belül az élettelen dolgok hangját utánzóknak vannak túlnyomó többségben. A hang forrását tekintve a következő csoportokat különböztethetjük meg: (1) *fém*ből készült tárgyak (csengő, harang, fémdoboz, olló stb.); (2) *folyékony halmazállapotú* dolgok (víz, eső, hullám, izzadság stb.); (3) *kis és nagyméretű* tárgyak (a tárgyak széles skálája volt felfedezhető náluk: golyó, tenyér, ostor, berendezés, motor, autó, bútor, épület stb.); és (4) *fatextúrájú* tárgyak (fa, faág, deszka, bot stb.), de ezeken kívül említésre méltó az üveg, csont és a kötél is. A CVCVN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportosítását a Táblázat 12. mutatja be.

Táblázat 12. A CVCVN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

EMBER HANGJA	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS	ÁLLAPOT
<p>intenzitás-különbséggel járó hanghatás:</p> <p>くしゃん、こくん、ごくん、ごほん、つるん</p>	<p>fémtárgyak:</p> <p>かちゃん、がちゃん、かちん、がちん、からん、ごちん、ちやりん、ちょきん、ちりん、がらん、こちん、ぼちん、ぺこん</p> <p>folyékony halmazállapotú dolgok:</p> <p>かしゃん、がしゃん、がぼん、ざぶん、じゃぶん、どぼん、ばしゃん、ぼしゃん、ばちゃん、ぼちゃん、びしゃん、びちゃん、べしゃん、べしゃん、ぼたん、ぼたん、ぼちゃん、ぼちゃん、ぼつん、ぼとん、ぼとん、ぴしゃん、ぼこん、ぼこん、ぼしゃん、ぼしゃん、ぼつん</p>	<p>ütődés, remegés, rezgés (kemény és puha felületre, tárgyra is vonatkozhat:</p> <p>かつん、がつん、どたん、ころん、ごろん、すてん、ずでん、すどん、たらん、だらん、どでん、ぼくん、ぴくん、ぶらん、ひよこん、ぴよこん、ひよろん、ふらん、ぼろん、どかん、ぶるん、ぶるん、ぺちゃん、ほかん、ぼしゃん、ほしゃん</p> <p>törés</p> <p>かしゃん、がしゃん、ぎくん、びちん、ぶつん</p>	<p>érzelem</p> <p>ぎゃふん、きよとん、きよろん、ぎよろん、けちよん、しょぼん、ずきん、ちくん、ぴくん、ぎくん、こちん、どきん、ほかん</p> <p>tárgy, felület tapintása, kinézete</p> <p>くしゃん、ぐしゃん、くるん、ぐるん、どろん、ふしゃん、ぷりん、ぺたん、べろん、つるん、ぺこん</p>

	<p>kis- és nagyméretű tárgyak:</p> <p>かたん、がたん、かつ ん、こつん、ごつん、 ことん、ごとん、ずし ん、どさん、どしん、 どすん、ばたん、ぱた ん、びたん、ふるん、 ふるん</p> <p>fatextúrájú tárgyak:</p> <p>ぼきん、ぼきん、ぼし ん、ぼしん、ぼちん、 ぼりん、ぼりん、ぼき ん、ぼきん、ぼちん</p>		
--	--	--	--

Mint láthatjuk a hangfajta széles skálája van jelen a CVCVN sémájú hangutánzóknál, de mindegyiknél olyan hang(effektus)okról van szó, amelyeknél fontos szerepe van a terjedő hang intenzitás-különbségének és az elhalkuló rezgésnek, ez utóbbi különösen az üt(őd)és vagy törés útján keletkezőknél mutatkozik meg. A hangulatfestők és a vegyes csoport esetében a szavak egyik része az *ütődéssel* és *töréssel* kapcsolatos cselekményfajtákhoz sorolható, amelyeket általában (utó)rezgés követ. A másik jellemző csoport pedig az állapotot leírók csoportja, azon belül *érzelmi-hangulati állapotra* vonatkozó (letört, ijedt, rémült), – amelyek a CVN típushoz hasonlóan zömében negatív töltetűek –, és a valamilyen tárgy vagy felület tapintására, kinézetére utalók.

Összegzés: A CVN hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: a hangutánzó esetében intenzitás-különbség és csökkenés elhalkuló rezgéssel, a mozgás-cselekvésnél lendületesség és eredményes befejeződés, állapot esetében pedig valamilyen negatív érzelmi állapotba jutás. A CVCVN sémához is ugyanezeket a jelentéstartományokat kapcsolhatjuk, annyi különbséggel, hogy a mozgás-cselekvésnél jellemzően az ütődéssel és töréssel kapcsolatos szavak jelentkeznek, az állapotszavaknál pedig az érzelmi-hangulati szavakon túl olyan szavakkal is találkozhatunk nagy számban, amelyek a külső világot (elsősorban tárgyakat) taktilis és vizuális érzékelés útján jelenítik meg.

CVCVRi

CVCVRi hangzássémában megtalálható Ri márker kizárólag az onomatopoeikus szavakban fordulhat elő, és azokon belül is csak a két mőrás CVCV alapszóhoz kapcsolódva szóvégi pozícióban. Ahogy korábban már szó esett róla, nagyon nagy valószínűséggel a klasszikus japán nyelvben használatos, befejezettséget jelölő けり /keri/ alakból eredeztethető.

¹⁷³ Adatbázisunkban összesen 162 CVCVRi típusú szót számláltunk, ami az onomatopoeiák 9,9%-át jelenti.

A CVCVRi a hangulatfestő szavakra jellemző mintázat, 50%-ban vannak jelen, őket követik a hangutánzók 32,7%-kal, a vegyes csoport pedig a maradék 17,3%-ot teszi ki. A csoport hangutánzóit a hangforrások tekintetében nagyon nagy hasonlóságot mutatnak a CVCVN hangutánzóival. Náluk is találkozhatunk *fém tárgyakkal* (kisebb és nagyobb méretűekkel is), *folyékony halmazállapotú dolgokkal* (ezeknél tapasztalható a legnagyobb egyezés a CVCVN-nel), *kis- és nagyméretű tárgyakkal* (nem meghatározó a tárgy mérete, anyaga és keménysége sem) és nem utolsó sorban *fatextúrájú tárgyakkal* is. A CVCVN-től eltérően viszont rájuk jellemző még az *apró, szemcsés textúrájú dolgok* (föld, homok, kavics, rizs stb.) hangjának megjelenítése, és különböző *felületek érintkezése* során kialakuló hangok (dörzsölés, csikorgatás, csúszás hangja stb.) reprodukálása is. A CVCVRi típusú hangutánzóknál is érzékelhetünk *intenzitás-különbséget* és *egyfajta elcsendesedő* hanghatást is, de a CVCVN-nel szemben itt nem tapasztalható hangokat kísérő rezonancia. Részben ez lehet az egyik oka annak, hogy a CVCVRi típusnál fémtárgyakkal kapcsolatos hangutánzók

¹⁷³ Lásd 84. oldal.

száma jóval kisebb, tudniillik a fémtárgyak egyik jellemzője, hogy ütés hatására rezegnek. A CVCVRi séma továbbá nem alkalmas nagy súlyú tárgyakkal járó hanghatás visszadására sem, mert általában az azokkal előforduló hangok rezgéssel járnak együtt, amelyek rezgési frekvenciája viszonylag nagy. A hangulatfestőknél több csoportot is megállapítottunk. A mozgás-cselekvés kategóriában erősen megmutatkozik a Ri márker befejezettséget jelölő funkciója, ezáltal sok olyan onomatopoeia van, amelyek *eredményel záruló cselekvéseket* jelenítenek meg (dugót lecsavar, fonalat összeköt, levág, eltalál stb.), a mozgást megjelenítőknél pedig valamennyire absztraktabb jelentésmezők fele haladva egyfajta *szabadabb, nyugodtabb érzetet keltő mozgásfajták* sorakoznak fel (falevél/papír esik lefele, hull, lebeg, folyadék folyása stb.). Az állapotszavaknál két jelentéscsoportot tudunk kiemelni: (1) *emberre vonatkozókat* (fáradt, ijedt, szomorú, zilált stb.) és (2) *ragyogással kapcsolatos szavakat* (ragyogó, csillogó üveg/nap/olaj/folyadék stb.), a többi szó jelentésstanilag olyannyira széleskörben mozog, hogy nem voltak alkalmasak csoportosításra. A CVCVRi hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportosítását a Táblázat 13. mutatja:

Táblázat 13. A CVCVRi hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

EMBER HANGJA	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS	ÁLLAPOT
intezitás-különbség, elcsendesedő: がぶり、くすり、 ぐびり、ごくり、 ずるり、ぼそり、 ぼそり、つるり	fémtárgyak: かちゃり、がちゃり、 かちり、がちり、ぺこ り folyékony halmazállapotú dolgok: ぎぶり、じゃぶり、ば しゃり、ぱしゃり、ば ちゃり、ぱちゃり、び ちゃり、びちゃり、ぼ たり、ぽたり、ぼちゃ	eredménnyel záruló (rezultatív): ぶつり、べちゃり、きり り、ぐさり、ぐるり、す ぱり、ずぱり、すぱり、 ずらり、ぞろり、ちく り、ぱくり、ぶすり、ぶ すり、ほろり、ぎくり、 ぎりり、ぐしゃり、どさ り、ぴしゃり、ぴたり、 びちり、ぶつり、ぺた	emberre vonatkozók (érzelem, kinézet): きよろり、ぎよろり、 ぐたり、くらり、ぐら り、けろり、こくり、 ずしり、ぞくり、にや り、びくり、ひやり、 ひよこり、ひりり、ぴ りり、びりり、ほろ り、ぎくり、どきり、 べしゃり、べしゃり、

	<p>り、ぽちゃり、ぽつり、ぼとり、ぼとり、ぐしゃり、ぴしゃり、ぴちり、べしゃり、べしゃり、ぼこり、ぼこり、ぼしゃり、ぼしゃり、ぽつり</p> <p>kis- és nagyméretű tárgyak (ütődésével járó hang):</p> <p>かたり、がたり、がらり、ことり、ごとり、どしり、ぼちり、ぼちり、べちゃり</p> <p>fatextúrájú tárgyak:</p> <p>ぼちり、ぼきり、ぼきり、みしり、ぺこり</p> <p>apró, szemcsés textúrájú dolgok:</p> <p>ごそり、さくり、ざくり、ざらり、ばらり、ばらり</p> <p>különböző felületek érintkezése:</p>	<p>り、ぼしゃり、ぼしゃり、ぽつり</p> <p>szabadabb, nyugodtabb érzetet keltők:</p> <p>ばたり、ばたり、べらり、ぺらり、ぐしより、ぐにやり、ぐにやり、ぐらり、ころり、ごろり、すらり、するり、そろり、たらり、だらり、ちよろり、ちらり、とろり、どろり、によきり、によろり、ぬるり、はらり、びよこり、ひよろり、ひらり、ふかり、ふらり、ぶらり、ふわり、ほかり、ゆらり、よろり、つるり、ばさり、ばさり、ぼちり、ばらり、ばらり、べちゃり、ぼこり</p>	<p>ぼこり</p> <p>ragyogás:</p> <p>きらり、ぎらり、ちかり、ぬらり、ぴかり</p>
--	---	---	--

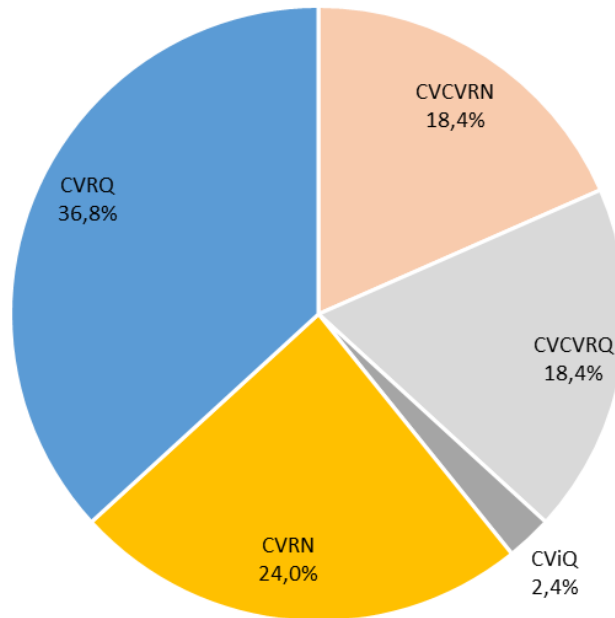
	どしり、にちゃり、ぎ りり、ばさり、ばさ り、びたり、ぺたり		
--	--------------------------------------	--	--

Összegés: A CVCVRi hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: a hangutánzóknál rezonálással nem együtt járó csökkenő hanghatást, mozgás-cselekvés kategórián belül eredményességet és egyfajta szabadabb, nyugodtabb érzetet közvetít. Az állapotszavaknál pedig valamilyen állapotba kerülést jelent, amelyek közül az érzelmekre és kinézetre vonatkozóak, valamint a ragyogás állapotát leíró onomatopoeiák emelhetők ki.

5.1.2. Hangzásséma kategória II. – Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerkombinációval

Szóvégi helyzetben lévő márkerkombinációval összesen 125 szó fordult elő, amelyek öt hangzásséma típusba sorolhatók. A hangzásséma előfordulási gyakorisága alapján a CVRQ (36,8%, 46 szó) mintázatú szóból volt a legtöbb, ezt követte a CVRN (24%, 30 szó) típus, harmadik helyre került egyforma számosságú a CVCVRQ (18,4%, 23 szó) és a CVCVRN (18,4%, 23 szó), CViQ mintázatban pedig mindössze három szó jelentkezett (Ábra 6.)

Ábra 6. Hangzásséma típusok megoszlása a szóvégi helyzetben lévő márkerkombináció kategórián belül

CVRQ és CVCVRQ

Az elemzésekből kapott eredmények alapján megállapítottuk, hogy a CVRQ hangutánzó szavakra jellemző hangzásséma, amelyből adatbázisunkban 46 (adatbázis 2,8%-a) fordul elő. E hangzásséma típuson belül a hangutánzók a szóadatok 54,3%-át tették ki, hangulatfestők 21,8%-ban jelentkeztek, 23,9%-uk pedig a vegyes csoporthoz tartozott. A hangutánzók csoportjához tartozó szavaknál nagyon nagy átfedést vettünk észre a CVR típus hangutánzó csoportjaival. Az emberi hangoknál a CVRQ sémában jelentkező hangutánzók is a *nagy hangerővel járó hanghatásokat* adták vissza (kiabálás, ordítás, (gyermek)sírás), valamint a *levegő áramlásával kapcsolatosakat* (lélegzés, sóhajtás). Az élettelen dolgok esetében is ugyanabba a három csoportba sorolhattuk be a szavakat, mint a CVR típusnál, azaz: *gép, motor, berendezés, légneműanyag és folyékony halmazállapotú dolgok* hangját

jelölő csoportokba. A mozgás-cselekvést kifejező onomatopoeiáknál kétféle cselekvés fajtát különböztettünk meg *a hirtelen elkezdődő, bekövetkező és változást eredményező cselekvést* (lecsökkenő folyadék, szűkülő látókör, megjelenő épület stb.) és a *pillanatnyi cselekvést* (felragyog, fellángol, felreppen stb.). A kétféle cselekvés között csupán nüansznyi különbség van, amíg az elsőnél valamilyen bekövetkező változásról is beszélhetünk, addig az utóbbinál a hangsúly valaminek a hirtelen bekövetkezéséről van szó, ennek eredményeképp vele együttjáró változás vagy nincs, vagy nem fontos. Az állapotszavaknál az *érzelmekkel kapcsolatosak* jelentkeztek, pozitívak és negatívak egyaránt. A CVRQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportosítását a Táblázat 14. mutatja.

Táblázat 14. A CVRQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

EMBER HANGJA	ÉLETTELEN DOLGOK HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS	ÁLLAPOT
<p>nagy hangerővel járó hanghatás:</p> <p>きーっ、きゃーっ、ぎゃーっ、</p> <p>(állat)、しーっ、にーっ、ひーっ、ぴーっ、びーっ、わーっ</p> <p>hanghatás levegőáramlás kíséretében:</p> <p>ぐーっ、げーっ、ちゅーっ、はーっ、ひゅーっ、びゅーっ、びゅーっ、ふーっ、ぶーっ、ふーっ、ほーっ</p>	<p>gép, motor, berendezés:</p> <p>きーっ、ぎーっ、ごーっ、しゃーっ、じゃーっ、びーっ、ぴーっ</p> <p>légnemű anyag:</p> <p>しゅーっ、ひゅーっ、びゅーっ、びゅーっ</p> <p>folyékony halmazállapotú dolog:</p> <p>ごーっ、ざーっ、しゃーっ、じゃーっ、しゅーっ、どーっ、さーっ</p>	<p>hirtelen elkezdődő, bekövetkező és változást eredményező cselekvések:</p> <p>たーっ、だーっ、つーっ、さーっ</p> <p>pillanatnyi cselekvések</p> <p>かーっ、にゅーっ、ぬーっ、ぱーっ、ぱーっ、ぼーっ、ぽーっ</p>	<p>érzelmek:</p> <p>かーっ、ぞーっ、ぎゅーっ、じーっ、すーっ、ほーっ</p>

A CVRQ hangzássémánál az R és Q márker más-más „erővel” mutatkozik meg, a hangutánzóknál inkább az R érvényesül jobban a megnövekedett intenzitás jelentésével, a Q pedig a mozgás-cselekvést kifejező szavaknál és állapotszavaknál kerül uralkodó pozícióba a hirtelenség és pillanatnyiség jelentéstartományokkal. A két utóbbi csoportnál az R márkernek nyomatékosító funkciója van.

A CVCVRQ típushoz mindössze 23 szó tartozik (adatbázis 1,4%-a), tehát egyáltalán nem mondható el róla, hogy egy jellegzetes onomatopoeikus hangzásséma típus. Jellemzően hangulatfestőknél jelentkezik (mindössze egy hangutánzó és kettő vegyes csoportú szót találtunk). A mozgás-cselekvés kategórián belül mutat némi egyezést a CVRQ típusal, mivel nála is felfedezhető *a hirtelen elkezdődő, bekövetkező és változást eredményező cselekvések* csoportja, de ezenkívül még külön felállítottuk a *hirtelen kezdődő és hosszantartó* jelentésűek csoportját. Az állapotszavaknál külön tematizálásra nem került sor. A CVCVRQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportosítását a Táblázat 15. mutatja.

Táblázat 15. A CVCVRQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásiban

MOZGÁS-CSELEKVÉS
hirtelen elkezdődő, bekövetkező és változást eredményező cselekvések: がぼーっ、じわーっ、だらーっ、ほやーっ
hirtelen kezdődő és hosszantartó cselekvések: すらーっ、ずらーっ、ふかーっ、ふくーっ、ふわーっ、ほけーっ、ほわーっ、もやーっ、もわーっ、にやーっ

A CVCVRQ sémánál az R és Q márker között nincs alá-fölérendeltségi viszony, mint ahogyan azt a CVRQ-nál láthattuk. Ez lehet, azzal magyarázható, hogy a CVCVRQ-hoz eleve kevés onomatopoeia sorolható be, így nem is tudnak kibontakozni a márkerek

megfelelőképpen, de az is lehetséges, hogy a különbség az alapszó mōra számából ered, vagyis a két mōrás alapszó esetében az R és a Q márker egyformán tud érvényesülni.

Összegzés: A CVRQ hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: a hangutánzók esetében a megnövekedett intenzitás, a mozgás-cselekvésnél hirtelen bekövetkezés és pillanatnyiság jelentésdimenzók jelentkeznek, állapotnál pedig hirtelen valamilyen érzelmi állapotba jutást közvetít. A CVCVRQ mintázatnál pedig csak mozgás-cselekvés kategóriáról beszélhetünk, amelynél a hirtelen (el)kezdődést és hosszantartó lefolyást jelöl.

CVRN és CVCVRN

A CVRN a maga kevés szóadatával (30 szó, az adatbázis 1,8%-a) a következő eloszlásban jelentkezett: hangutánzók 46,7%, a hangulatfestők 23,3%, a vegyes csoport 30%. E hangzásséma hangutánzóinak és hangulatfestőinek tematikus csoportjai átfedést mutattak a CVN sémánál detektált csoportokkal. Az emberi hangoknál *intenzitás-különbséggel járó hanghatások* fordultak elő (mindössze kettő), az élettelen dolgok hangjánál pedig a *fém tárgyak és hangszerek* (harang, csengő, dob stb.), valamint a *motor, berendezés és kerámia* (közlekedési eszközök, gépek stb.) csoportba lettek besorolva. A mozgás-cselekvésnél nem tudunk tematikai csoportokat létrehozni, mivel az ide tartozó onomatopoeiák jelentéstanilag nagyon szerteágazóak voltak, így a CVN csoporthoz hasonlóan *a végeredmény felé mutató és lendületes* kategória alá lettek besorolva, ami egyben maga a séma által hordozott jelentést (is) mutatja. Az állapotszavaknál főként érzelmekre vonatkozóak jelentkeztek (mérges, feszült, rideg stb.). A CVRN hangzásséma tematikus csoportosítását a Táblázat 16. mutatja.

Táblázat 16. *A CVRN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*

EMBER HANGJA	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS	ÁLLAPOT
intenzitás különbséggel járó hanghatás	fém tárgy és hangszer: ごーん、じゃーん、ちーん、ぼーん、りー	végeredmény felé mutató és lendületes: ぐーん、でーん、びよ	érzelem: しーん、しゅーん、つーん、ふーん、きゅー

びゅーん、わーん	ん、だーん、ぼーん、 かーん、じーん、ぼー ん motor, berendezés, kerámia: きーん、ぶーん、ぼー ん、びゅーん、びゅー ん、びーん	ーん、ぶーん、がー ん、どーん	ん、びーん、ぴーん
----------	--	--------------------	-----------

A CVRN sémánál az R és N márkert egyformán jut kifejezésre, így ezen márkertkombinációs mintázat a hangoknál nagy intenzitást, majd lassú elcsendesedést, a mozgás-cselekvésnél szintén intenzitást és ezzel párosuló (eredményes) befejeződést jelöl. Az állapotszavaknál valamilyen intenzív érzelmi állapotba kerülést fejez ki.

A CVCVRN alakú onomatopoeiákból szintén csak keveset számláltunk (23 szó, adatbázis 1,4%-a). E kevés szó között a hangutánzókból volt a legtöbb 65,2%-ban jelentkezők, őket követték a hangulatfestők 26,1%-kal és a vegyes csoport a maradék 8,7%-ot tette ki. A hangutánzókon belül emberi hangokat utánzókat nem voltak, az élettelen dolgok hangjánál pedig valamilyen *üt(őd)és útján* létrejöttek (koccanás, csörrenés stb.) voltak jellemzők. A mozgás-cselekvés kategórián belül hasonlóképpen jártunk el, mint a CVRN típusnál, más szóval az ide tartozó onomatopoeiákat a séma által hordozott jelentéssel írtuk körül, azaz a *végeredmény felé mutató és lendületes* kategóriát kapták meg. Erre leginkább azért került sor, mert kevés szó jelölt mozgás-cselekvést, így nem is volt mi közül választani. A CVCVRN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportosítását a Táblázat 17. mutatja.

Táblázat 17. A CVCVRN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS
ütődés hangja (nincs specifikus tárgy,	végeredmény felé mutató és lendületes:

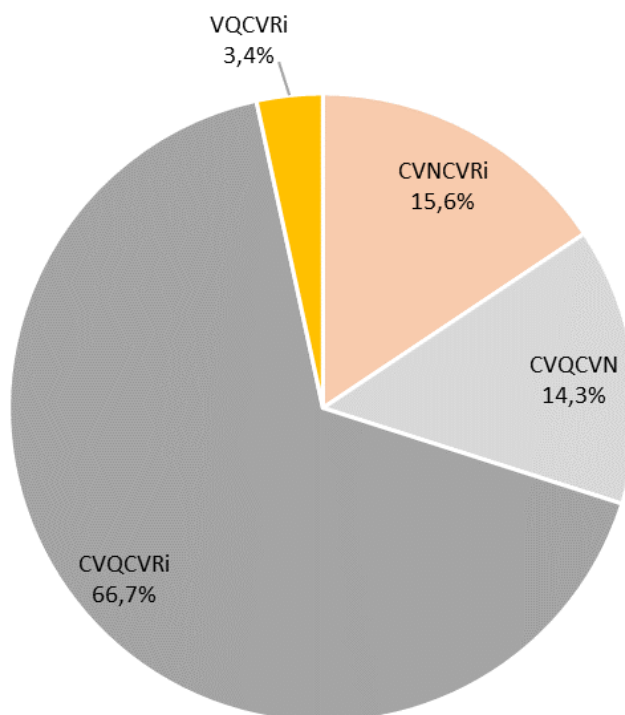
anyag, nagyság):	すとーん、たらーん、だらーん、ど
かちーん、がちーん、かちやー	かーん
ん、かつーん、がつーん、ちゃり	
ーん、どしーん、どすーん、がく	
ーん	
folyékony halmazállapotú dolog:	
ざぶーん、どぶーん、どぼーん	

Összegzés: a CVRN hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: a hangok esetében nagy intenzitás lassú elcsendesedéssel, mozgás-cselekvésnél intenzitást eredményes befejeződéssel, állapotszavaknál pedig intenzív érzelmi állapotot fejez ki. A CVCVRN megegyezik a CVRN sémával, annyi különbséggel, hogy állapotszavaknál nem fordul elő.

5.1.3. Hangzásséma kategória III. – Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval

Egész szót érintő márkerekombinációval összesen 147 szó fordult elő, amelyek négy hangzásséma típusba sorolhatók. A hangzássémák előfordulási gyakorisága alapján a CVQCVRi (66,7%, 98 szó) mintázatú szóból volt a legtöbb, ezt követte a CVNCVRi (15,6%, 23 szó), majd a CVQCVN (14,3%, 21 szó) és végül legkevesebb a VQCVRi (3,4%, 5 szó) típusból volt (Ábra 7.)

Ábra 7. Hangzásséma típusok megoszlása egész szót érintő márkerkombináció kategórián belül

CVQCVRi és CVNCRi

A CVQCVRi az onomatopoeikus szógyűjteményünk negyedik leggyakrabban előforduló mintázata a hozzátartozó 98 szóval (az adatbázis 6%-a), a CVNCRi pedig a maga 23 (az adatbázis 1,4%-a) onomatopoeiájával csak a tizedik helyre került. Látszólag két különböző hangzássémáról van szó – ezt nem is szeretnénk megcáfolni –, ugyanakkor mégis egy szoros kötelék van köztük, amiről említést kell tennünk. A két hangzásséma típus közötti különbség a szóbeljei márker fajtája, a CVQCVRi-n belül a Q márker, a CVNCRi-n belül pedig az N márker látható. Azt, hogy a második mōra helyére Q vagy N márker kerül-e, a harmadik mōra mássalhangzója fogja meghatározni. Ha a harmadik mōra helyén zöngés mássalhangzó áll, ¹⁷⁴ akkor a második mōra helyére N márker, ha zöngétlen, ¹⁷⁵ akkor Q

¹⁷⁴ Zöngés mássalhangzók a japán nyelvben: ga-, za-, da-, ba-, ma-, ra- sor [g] [z] [d] [b] mássalhangzói és a szótagzáró [n].

¹⁷⁵ Zöngétlen mássalhangzó a japán nyelvben: ka-, sa-, ta-, ha-, és pa-sor [k] [s] [t] [h] [p] mássalhangzója.

márker kerül (Kadooka 2007: 56-57). Ez a hangtani hasonulás (音声的同化現象/onseiteki dōkagenshō) a könnyebb kiejtés végett zajlik le,¹⁷⁶ mivel a Q márker hangképzés szempontjából egy glottális zárhang, ami után nehéz zöngés mássalhangzót (ki)ejteni. Tehát a két mōrából álló alapszó a szóbelseji Q és N márker, valamint a szóvégi Ri egy sajátos hangkörnyezetet teremt, ebből eredően pedig a CVQCVRi és CVNVCVRi összetartozó onomatopoetikus mintázat.

E két hangzásséma típus kizárólag az onomatopoetikus szavaknál fordulhat elő, és azokon belül is a hangulatfestőkre jellemző. A CVQCVRi típusnál a 98 szóból 91 hangulatfestő volt (92,9%), a CVNVCVRi típusnál pedig 23 szóból 21 (91,3%). Kuroda (1967) a 延長強勢擬容語 /enchō kyōsei giyōgo/ terminológia alatt emlegeti őket, amit úgy fordíthatnánk, hogy nyomatékosító funkcióval ellátott jelenségfestők. Találónak tartjuk ezt az elnevezést, mivel olyan onomatopoeiák tartoznak ide, amelyek jelentésánál nagyon diverzek, – vannak köztük érzelemfestők がっくり/gakkuri/, がっかり/gakkari/, どっきり/dokkiri/, しっとり/shittori/, むっとり/muttsuri/), külsőségekre vonatkozók (でっぷり/teppuri/, すっきり/sukkiri/, ぱっちり/pacchiri/, ゆったり/yuttari/), mozgás-cselekvés lefolyásának módját megjelenítő (のっそり/nossori/, はっきり/hakkiri/, ぼったり/battari/, ぶっとり/buttsuri/, ゆっくり/yukkuri/), mértéket leírók (たっぷり/tappuri/, とっくり/tokkuri/, どっさり/dossari/, とっぷり/toppuri/) stb., – és elemzéseink során nem találtunk olyan közös pontot, illetve jelentésárnyalatot (sem csoportokra lebontva, sem pedig összeségében) a nyomatékosítás funkcióján kívül, ami magából a hangzássémából eredeztethető. Sem a Q/N márker, sem pedig a szóvégi Ri márker, illetve ezek kombinációja nem mozdítja el ezeket a szavakat valamilyen szemantikai dimenzió irányába, legalábbis mi nem találtunk ilyet. Ennek oka feltételezéseink szerint e szócsoporthoz absztraktivitásában rejlik. Absztraktivitásuk pedig két dologból ered, az egyik, hogy zömében hangulatfestők, és mint tudjuk, a hangulatfestők a valódi hangokat utánzó hangutánzókkal ellentétben sokkal absztraktabbak, erre a következtetésre jutott: Hamano (1998), Kadooka (2007) Tamori és Schourup (1999). A másik pedig, hogy köztük sok olyan alapszóval rendelkeznek, amely más

¹⁷⁶ Ezt a jelenséget még komplementáris disztribúciónak (相補分布 /sōhobunpu/) is nevezik: két beszédhang mindig egymást kölcsönösen kizáró környezetben fordul elő.

márkerekkel nem alkot új szavakat, csak ezen az egy sémán belül fordul elő. Kadooka (2007) szerint pedig az onomatopoeiák absztraktságának mértékét éppen abban mérjük, hogy az onomatopoetikus alapszó mennyire produktív. Minél több új variáns képezhető belőle, annál kevésbé absztrakt onomatopoeiával van dolgunk. A 98 CVQCVRi szóból 25 olyat találtunk, amelyeknek az alapszója csak ebben az egy formában jelentkezik, a CVQCVRi-nél pedig a 23-ból kilencet.

Ezek a következők:

CVQCVRi:

びっしり/bisshiri/, ぼってり/botteri/, ちょっぴり/choppiri/, でっぷり deppuri/,
がっかり gakkari/, がっぼり gappori/, がっぷり gappuri/, ぎっしり gishshiri/, ごっそり
/gossori/, ぐっすり/gussuri/, かっきり/kakkiri/, きっかり kikkari/, きっぼり kippari/,
くっきり/kukkiri/, みっちり/micchiri/, ぱったり/pattari/, ぴったり/pittari/, ぽっくり
/pokkuri/, さっぱり/sappari/, しっかり/shikkari/, しっぼり shippori/, そっくり
/sokkuri/, とっぷり/toppuri/, ゆっくり/yukkuri/, ずっぷり/zuppuri/

CVNVCVRi:

どんより/donyori/, げんなり/gennari/, ぐんなり gunnari/, ほんのり/honnari/,
こんがり kongari/, こんもり/konmori/, にんまり/ninmari/, のんびり/nonbiri/, しんみ
り/shinmiri/, しんねり/shinneri/, すんなり/sunnari/, たんまり tanmari/, やんわり
/yanwari/, ずんぐり/zunguri/

Tamori és Schourup (1999) szerint nem ritka, hogy csak ebben az egy mintázatban előforduló alapszóból felépülő onomatopoeiát még az anyanyelvi beszélők sem érzik onomatopoeiának, a jellegzetes hangzásséma ellenére sem. Akita (2009) pedig velük kapcsolatban megjegyzi, hogy az informális beszédben különböző variánsai fordulhatnak elő (pl. がっかり/gaQkari/→がっくし/gaQkushi/), tehát a CVQ/NCVRi forma kevésbé ikonikus, ezzel ellentétben a szóvégi Ri márkerekkel ellátott onomatopoeiákban a változtatás nem lehetséges (pl. がくり/gakuri/-ből nem lehet がくし/gakushi/). Ez azt bizonyítja, hogy a

szóvégi Ri márkerrel ellátott onomatopoeikus szerkezeteknél nagyon fontos ikonikus szerepe van a márkernek, és annak változtatásával az egész szó elveszítené a jelentését, vagy új jelentést (is) kap(hat)na.

Leszögezhetjük, hogy a CVQCVRi és a CVNVCVRi hangzássémák onomatopoeiákra jellemző formák, de mint hangzássémák csupán nyomatékosító funkciót töltenek be, semmilyen más szemantikai többletet nem közvetítenek.

CVQCVN

Adatbázisunkban mindössze 21 szó (az adatbázis 1,3%-a) szerepelt CVQCVN hangzássémában, amelyek 61,9%-a hangutánzó szó. Élőlények hangjára nem találtunk példát, az élettelen dolgok hangját reprodukáló szavakat pedig két csoportra osztottuk: a (1) *fém tárgyak hangját utánozó* (fémanyagú tárgyak egymáshoz ütődése, olló hangja), és a (2) valamilyen *kemény felület üt(őd)ésével járó hangokat* megjelenítő szavak csoportjára. Mozgás-cselekvést kifejezőkből nagyon kevés volt, és jelentésben sem mutattak közös jegyeket. Az állapotszavakból pedig csak hármat találtunk, mindhárom *érzelmi állapotra* vonatkozik. A CVQCVN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportosítását a Táblázat 18. mutatja.

Táblázat 18. A CVQCVN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	ÁLLAPOT
<p>fém tárgy hangja:</p> <p>かっちん、こっちん、ちょっきん</p> <p>ütődés hangja (kemény felület):</p> <p>かっつん、がっつん、こっつん、ごっつん、ふ っつん、ぶっつん、ぼったん、ぺったん</p>	<p>érzelem:</p> <p>ぞっこん、ぎっくん、どっきん</p>

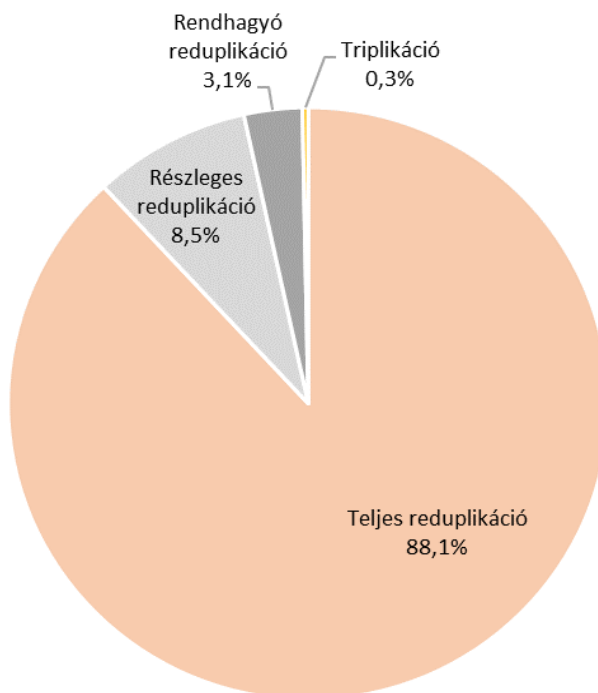
Korábban már említettük, hogy a Q márker onomatopoetikus jellegét a szóvégi pozíciójában éri el, és szó belsejében a nyomatékosítás funkcióját tölti be onomatopoetikus és nem onomatopoetikus szavaknál egyaránt. Ennek ellenére a CVQCVN hangzássémájú szavaknál a Q márkerről el lehet mondani, hogy nemcsak nyomatékosító szerepben van, hanem a szóvégi N márkerral együtt egyfajta intenzitásváltozást érzékeltet. De mivel az ilyen sémájú szavakból kevés van, és más hangzásséma típusoknál nem találkozni szóbeljeji Q márkerral, így messzemenő következtetéseket nem tudunk levonni.

Összegzés: a CVQCVN hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: hangok esetében intenzitásváltozás (kitörő hang csökkenő intenzitással), állapotszavaknál pedig szintén egyfajta intenzitást jelöl, habár mindössze három szó fordult elő adatbázisunkban ebben a mintázatban.

5.1.4. Hangzásséma kategória IV. – Reduplikáció mint hangzásséma

Reduplikáció útján alakult onomatopoeiák száma összesen 637 szó, ami a teljes adatbázisunk 38,8%-át képezi. E hangzásséma kategória négy nagy csoportra osztható: teljes reduplikáció, részleges reduplikáció, triplikáció és rendhagyó reduplikáció (későbbiekben részletesen lesz róluk szó). Előfordulási gyakoriságuk alapján a teljes reduplikáció útján keletkezett szavakból van a legtöbb (88,1%, 561 szó), öt követi a részleges reduplikáció (8,5%, 54 szó), harmadik helyre került a rendhagyó reduplikáció (3,1%, 20 szó) és a triplikációhoz mindössze két szó tartozik (Ábra 8.)

Ábra 8. Hangzásséma típusok megoszlása reduplikáció mint hangzásséma kategórián belül

Mielőtt bemutatjuk a reduplikáción belüli csoportokban előforduló hangzásséma típusokat és azok funkcióit, ismertetjük a reduplikáció fogalmát.

A reduplikáció fogalmáról általánosan

A *reduplikáció* a szóalkotás egy olyan formája, amely során a szó egy fonémája, a tő vagy a lexéma, teljesen vagy részlegesen megismétlődik, ugyanakkor nemcsak a fonológia, a morfológia és a lexika szintjein érhető tetten, hanem kiterjeszhető szintaktikai és szemantikai szintekre egyaránt. Egy fonológiai, morfológiai, lexikai és szintaktikai szegmentumnak a megismétlése révén a reduplikáció szemantikai és grammatikai funkciót is betölthet (Asmah 1975). Az eddigi nyelvészeti kutatások alapján a reduplikáció számos nyelvben előfordul, de nem ugyanolyan intenzitással, és más-más jellegzetességeket von maga után.¹⁷⁷ Léteznek

¹⁷⁷ Lásd erről bővebben Kajitani (2005) tanulmányát.

olyan reduplikációs esetek, amelyek valamely nyelvnek tipológiai jellemzőiként fordulnak elő, de találkozhatunk olyanokkal is, amelyek „*nem automatikusan, szabályosan alkothatók meg, csupán szórványosan, esetlegesen fordulnak elő egy-egy nyelvben*” (Keszler 2010: 484). Például a magyar nyelvben bőven találhatunk rá példát, Szikszainé Nagy Irma a reduplikáció¹⁷⁸ útján született szavakat tartalmazó gyűjteményében¹⁷⁹ több mint 2000 ilyen szó szerepel, az angol nyelvet vizsgáló kutatók szerint az angolban ritkábban előforduló jelenségről van szó (Tang 2007), a japánban pedig inkább az onomatopoeikus szavakra korlátozódik a megjelenése (Martin 1988: 755, 761, Tsujimura 1996: 152-153).

A szóalkotásra vonatkozó reduplikáció során a szótag, a szó egyik része vagy az egész szó ismétlődhet meg. Ha csak a szótag vagy a szó egyik része ismétlődik, akkor az mindig a hangalak szempontjából meghatározott szabályok szerint megy végbe. A magyar szakirodalomban a reduplikáció terminus mellett az *ikerítés* terminus is megjelenik (pl. találkozhatunk vele Pappnál (1963), Lengyelnél (2000) Keszlernél (2010), É. Kissnél (2014) stb.). Az ikerítés fogalmával azonban vigyáznunk kell, mivel nem egyezik a reduplikáció imént említett meghatározásával, a magyar szakirodalomban az ikerítésnek többféle meghatározása létezik. Az ikerítéssel mint (ritkább) szóalkotási móddal (Szikszainé 1993, Lengyel 2000), de mint ismétléses mellérendeléssel is találkozhatunk (Pais 1954).¹⁸⁰

Az angol szakirodalomban a *reduplication* terminust használják. Ennek többféle értelmezésével találkozhatunk. Vannak nyelvészek, akik a szótag, a szó egyik része vagy az egész szó ismétlődéseként definiálják (Nguyen 2004), és vannak, akik a teljes szóismétlést (szókettőzést) nem sorolják e fogalom alá, helyette a szókettőzésre a *repetition* kifejezést használják. Stagebergnél (1981), Ghomeshinél és munkatársainál (2004) olvashatjuk, hogy ritkán ugyan, de vannak nyelvek, amelyekben a reduplikáció mellett, a szavak „megháromszorozódott” formában (tripled form) is előfordulhatnak, azaz beszélhetünk *triplikációról* (triplication) is. Nadarajan (2006) az angol, a maláj és a tamil nyelvben előforduló reduplikációról szóló tanulmányában szintén említést tesz a triplikációról, mint lehetséges szóképzésről. A mokilese (mikronéziai nyelv) a telugu (dél-ázsiai nyelv) és a pingalapese (mikronéziai nyelv) nyelveket hozza fel példaként, ugyanakkor rávilágít arra is, hogy az angol nyelvben is fellelhető, de inkább csak kivételekként tartják őket számon,

¹⁷⁸ Szikszainé (1993) a reduplikáció terminológia helyett az ikerítést használja.

¹⁷⁹ Szikszainé N. I. 1993. *Az ikerítés helye, szerepe, szabályszerűségei a magyar nyelvben*. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 197. sz.

¹⁸⁰ Erről részletes összefoglalót lásd Szikszainé N. I. 1993: 17-33.

ilyenek pl. a *tic tac toe*, *win win win* és a *you-you-you*.

A japán nyelvben a reduplikációra a 疊語/jōgo/ kifejezést használják, amelynek két fajtája létezik: a 完全疊語/kanzen jōgo/ és a 部分疊語/bubun jōgo/. Az előbbi egy adott szó teljes megismétlését (teljes reduplikáció), az utóbbi pedig a szó egy részének a megismétlését jelöli (Tamura 1991). A 完全疊語/kanzen jōgo/ szinonímájaként sokszor előfordul a 完全反復/kanzenhanpuku/, illetve 反復/hanpuku/szóalak is (Hamano 1986, Tamori–Schourup 1999, Tamori 2002, Kadooka 2005, 2007), jellemzően az onomatopoeikus szavaknál használják. Emellett létezik 不規則反復/fukisoku hanpuku/ kifejezés, amely szó szerint azt jelenti, hogy szabálytalan reduplikáció, és olyan esetekre használják, amikor a teljes szóismétlés nem történik meg, a szó fonológiai anyagának egy része kimarad a megismétlés folyamatából, ez előfordulhat előtagnál és utóagnál is (Kadooka 2007).¹⁸¹

Összegezve az eddigieket, négyféle reduplikáció típusról beszélhetünk, ezek a *teljes reduplikáció*, a *részleges reduplikáció*, a *triplikáció* és a *rendhagyó reduplikáció*.¹⁸² Az első három típus közötti alapvető különbség, hogy a teljes reduplikáció esetén az onomatopoeia alakja (fonológiai anyaga) ismétlődik meg, a részlegesnél a szóalak fonológiai anyagának csak egy része jelenik meg ismételten, pl. a szó egy fonémája vagy szótagja (japán nyelv esetében mōrája), a triplikációnál pedig ugyanaz a folyamat megy végbe, mint a teljes reduplikációnál azzal a különbséggel, hogy nem egyszeri, hanem kétszeri ismétlődésről van szó. A rendhagyó reduplikáció során pedig az előtag vagy az utótag hiányos módon ismétlődik meg.

Mіндеzen meghatározásokból kiindulva munkánkban a reduplikáció fogalmának tágabb értelmezését használjuk. A reduplikációt hangzásséma kategóriaként kezeljük, amelyen belül megkülönböztetjük a teljes reduplikációt, a részleges reduplikációt, a triplikációt és a rendhagyó reduplikációt.

¹⁸¹ A reduplikációval kapcsolatos japán terminológia használatában nincs egységesség, „nyelvésze válogatja”. Az onomatopoeikus szakirodalomban ritkán szerepel a 疊語/jōgo/ és a 部分疊語/bubun jōgo/, helyette inkább a 反復/hanpuku/ terminológia terjedt el, amit többnyire a teljes reduplikációra használnak. A részleges reduplikációra pl. Tamori és Schourup (1999) a 部分的反復/bubunteki hanpuku/-t, Kadooka (2005, 2007) pedig 交替形/kōtaikei/ kifejezést használja. A 不規則反復/fukisoku hanpuku/ vagyis a rendhagyó reduplikáció csak Kadookánál jelentkezik (Kadooka 2007: 89), és ebbe a csoportba eső szavakat Hamano a részleges reduplikáció útján keletkezett szavak csoportjába sorolja (Hamano 1998: 66).

¹⁸² Egyes nyelvészek szerint a részleges reduplikáció az indoeurópai alapnyelvre és egyes indoeurópai nyelvekre jellemző, míg a teljes reduplikáció inkább pl. az afrikai, a kínai, a japán, a maláj-polinéz stb. nyelvekre. (Keszler 2010), a triplikáció az első kettő szóalkotási módhoz képest pedig mindenképpen egy ritkább jelenségnek számít.

A reduplikáció fogalmát a szóalkotás azon módjára értjük, amikor (1) egy meglévő onomatopoetikus szóalakot megkettőzünk; (2) egy meglévő onomatopoetikus szóalak mintájára hozunk létre egy hozzá hasonlót (az elő- és utótag egymásnak hangtani szabályok szerint módosított változatai) vagy két önálló szóalaktól alkotunk egy új szót; (3) egy meglévő onomatopoetikus szót megháromszorozunk (triplikálunk); (4) a szóalak fonológiai anyagának csak egy részét jelenítjük meg ismételten (hiányos megkettőzött formát hozunk létre).

A reduplikáció útján kialakult szó azon tagját, amely képezi a mintát a teljes vagy részleges ismétlődésre a *reduplikáció alaptagjának* fogjuk nevezni, azon részét pedig, amely a reduplikációval születik meg, a *reduplikátum* elnevezést kapja.

Teljes reduplikáció

A reduplikáción belül a legnagyobb csoportot a teljes reduplikáció képezi 561 szóadattal. Nemcsak a reduplikáción belül jelentkezik a legnagyobb számban, hanem egyben a japán onomatopoeiák legjellemzőbb szóalkotási módja is. Az onomatopoetikus szavakon kívül is előfordulhat, de jóval ritkábban és kisebb számban. Az egyszerű szavaknál a kettőzött formáról általánosságban elmondható, hogy többes szám (pl. やまやま /yama-yama/ (hegyek), むらむら /mura-mura/ (falvak) ひとひと /hitobito/ (emberek)), vagy intenzitás jelölésére szolgál (pl. なくなく /naku-naku (nem igazán szeretne valamit, vonakodik), みるみる /miru-miru/ (nézd már meg), たかいたかい /takai-takai/ (nagyon magas), (Nian, O. Sh. 2012: 69), ezenkívül igéknél még ismétlődés jelölésére, valamint parancs kifejezésére is használható たべたべ /tabe-tabe/ (sokat eszik/egyél!).

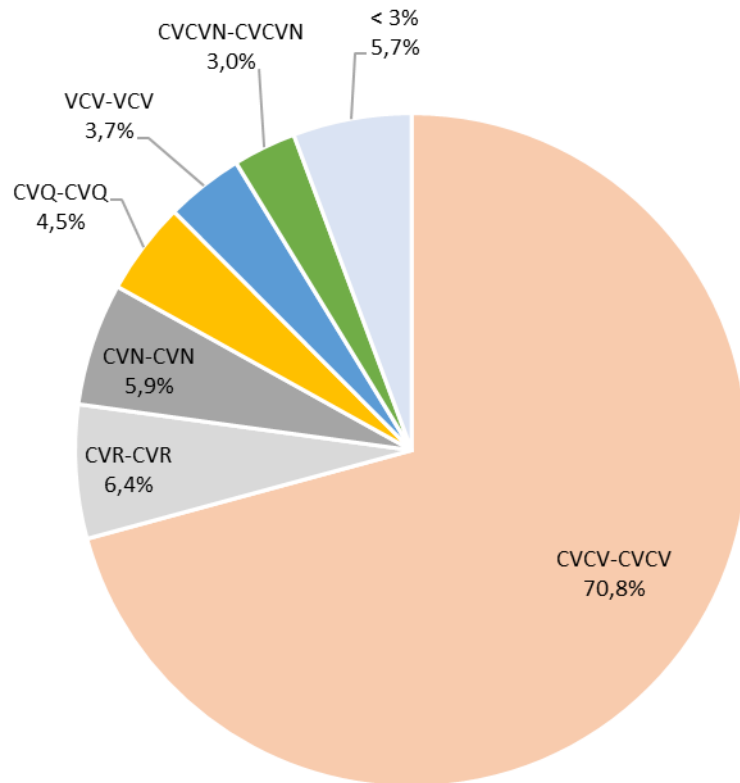
Más nyelveken belül is a teljes reduplikáció nagyon szembetűnő és jellemző onomatopoetikus sajátosság (Samarin 1971, Hinton et al. 1994). Nyelvészeti kutatások tárháza foglalkozott már a kettőzött forma szemantikai jegyeivel különböző megközelítésmódok alkalmazásával. A szemantikai funkcióját tekintve nagyon változatos lehet, de elsődlegesen az ismétlődéssel (folyamatossággal), a többes számmal és a nyomatékosítással azonosítják (WALS 27.fejezet). A japán szakirodalmon belül (is) többnyire bizonyos aspektuális jelentésekkel kapcsolják össze (Akita 2016: 11-14). A teljes

reduplikációnál az *ismétlődés* (Hamano 1998, Tamori 2002, Kadooka 2007), az *idősíkban való végpont nélküliség* (Toratani 2005), a *folyamatosság* (Akita 2009, Tamori 2002) és a *fokozás* (Kadooka 2007) aspektuális tartalmak jelennek meg. Akita (2019) szerint az *ismétlődés* a legikonikusabb vonása az onomatopoetikus szavaknak, mivel a megismételt alakok a megismételt eseményt jelölik (durativitás), az ismétlés hiánya pedig az esemény egyszeri előfordulását jelenti. Toratani (2005) inkább egy-egy esemény egy bizonyos idősíkban történő (le)zajlása felől közelíti meg. Ez azt jelenti, hogy a reduplikált alakoknak nincs semmilyen időbeli végpontja, vagy megszakítás nélkül, vagy pedig folyamatos ismétlődéssel játszódnak.

A reduplikációval kapcsolatos kutatási előzmények és az alakjuk „átlátszósága” révén azt mondhatnánk, hogy a teljes reduplikációhoz sorolt hangzássémák jelentéseit megcélzó további elemzésekre nincs is szükség. Azonban az eddig alkalmazott analízismetódusunkat követve ugyanazokat a lépéseket kellett megtennünk, amelyeket a többi hangzásséma kategóriánál is. Ezt leginkább a hangzásséma felfogásunk indokolja, vagyis az, hogy még ha a hangzássémák által hordozott jelentéstartalom állandó, határozottan felismerhető és kontextusfüggetlen, nem tekinthető teljesen zárt és abszolút jellegűnek, némileg hozzásímul az onomatopoetikus alapszó jelentéséhez. Éppen ezért a teljes reduplikáció útján keletkezett szavaknál is külön-külön elemzéseket folytattunk a hangmegnyilvánulás, a mozgás-cselekvés és állapot három jelentéskör szerinti lebontásban.

A teljes reduplikációval keletkezett onomatopoeiák (561) között a hangutanzó szók 31%-ban (174 szó), a hangulatfestők 44,9%-ban (252 szó) jelentkeztek, a maradék 24,1%-ot (135 szó) pedig a vegyes csoport alkotta. A megkettőzött hangzássémákból összesen 14 típust találtunk, amelyek előfordulási gyakoriságát az Ábra 9. mutatja. Az adatok alapján az első hat leggyakrabban előforduló hangzásséma típust vesszük górcső alá. ezek a következők: CVCV-CVCV (70,8%, 397 szó), CVR-CVR (6,4%, 36 szó), CVN-CVN (5,9%, 33 szó), CVQ-CVQ (4,5%, 25 szó), VCV-VCV (3,7%, 21 szó) és a CVCVN-CVCVN (3%, 17 szó), a tíz szónál kevesebbet számláló csoportokkal nem foglalkozunk.

Ábra 9. Hangzásséma típusok a teljes reduplikáción belül

CVCV-CVCV hangzásséma

A CVCV-CVCV hangzásséma típushoz 397 (az adatbázis 24,2%-a) szó tartozik, amelyek között a hangutánzó szók 23,4%-ban (93 szó), a hangulatfestők 48,1%-ban (191 szó) jelentkeztek, a maradék 28,5%-ot a vegyes csoport alkotta. Az emberi hangokat reprodukáló szavak közül négyféle hangcsoportot tudunk kiemelni: (1) *emberi beszéd hangja*; (2) *nevetés hangja*; (3) *táplálkozás során kiadott hangok*; és a (4) *sírás hangja*. Az élettelen dolgok által keltett hangoknál a legnagyobb számban előfordulókat öt csoportba osztottuk fel, a hangforrások lehetnek: (1) *folyadék*; (2) *kemény tárgy*; (3) *két tárgy/dolog érintkezése*; (4) *fém tárgy*; (5) *törés vagy vágás cselekménye által kiváltott hang*. A CVCV-CVCV hangzássémájú, emberek és élettelen dolgok hangját reprodukáló onomatopoeiák tematikus csoportosítását a Táblázat 19. mutatja.

Táblázat 19. A CVCV-CVCV hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban I.

EMBER HANGJA	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA
<p>beszéd hangja:</p> <p>ごしゃごしゃ、こちよこちよ、ごちよごちよ、 ごてごて、べらべら、ぺらぺら、ぼそぼそ、れ ろれろ、べちゃべちゃ、ぺちゃぺちゃ、がみが み、ごによごによ、はきはき、ひそひそ、ふが ふが</p> <p>nevetés hangja:</p> <p>からから、くすくす、くつくつ、けたけた、げ たげた、けらけら、げらげら、にこにこ、にた にた、へらへら</p> <p>táplálkozásakor kiadott hang (evés-ivás):</p> <p>がぶがぶ、ぐびぐび、げろげろ、こくこく、ご くごく、つるつる、べちゃべちゃ、むしゃむし や</p> <p>sírás hangja:</p> <p>ぐすぐす、ぐずぐず、さめさめ、しくしく、め そめそ</p>	<p>folyadék hangja:</p> <p>しゃぶしゃぶ、じゃぶじゃぶ、だぶだぶ、たぶ たぶ、ちゃぷちゃぷ、ちゃぼちゃぼ、ちよろち よろ、とくとく、どくどく、どしゃどしゃ、ば しゃばしゃ、ばしゃばしゃ、ばちゃばちゃ、ば ちゃばちゃ、びしゃびしゃ、ぴしゃぴしゃ、び しょびしょ、びたびた、ぴちぴち、ぴちゃぴち や、ふつふつ、べしゃべしゃ、べちゃべちゃ、 ぼこぼこ、ぽこぽこ、ぼちゃぼちゃ、ぼつぼ つ、ぽつぽつ、ぼとぼと、ぽとぽと</p> <p>kemény tárgy hangja:</p> <p>かたかた、かつかつ、きりきり、こつこつ、ご つごつ、ことこと、ごとごと、しゃりしゃり、 じゃりじゃり、ぺかぺか、ぼきぼき、ぼきぼ き、ぼりぼり、ぼりぼり</p> <p>két tárgy/felület érintkezésének hangja:</p> <p>からから、がらがら、かりかり、がりがり、ぎ りぎり、ごしごし、ごそごそ、じよりじより、 ずぶずぶ、すぼすぼ、ぞりぞり、ばさばさ、ば さばさ</p> <p>fém tárgy hangja:</p>

	<p>かちかち、がちがち、かちやかちや、がちやが ちや、こちこち、じゃらじゃら、じよきじよ き、ちやかちやか、ちゃらちゃら、ちよきちよ き、ばちばち、ばちばち</p> <p>törés vagy vágás hangja:</p> <p>ぱりぱり、ぱりぱり、ぶすぶす、ぶすぶす、ぶ つぶつ、ぶつぶつ、かしゃかしゃ、がしゃがし ゃ、こりこり、ごりごり、しゃきしゃき、ばき ばき</p>
--	---

A mozgás-cselekvést kifejező szavak (is) jelentésstanilag nagyon széles skálán mozognak. Négy jellemző csoportot állapítottunk meg: a (1) *pontszerű cselekvések*, a (2) *valamilyen irányba haladást* kifejezők, a (3) *forgó-* és a (4) *megnyúló mozgást* jelentők csoportját. Az állapotszavaknál szintén négy tárgykör szerinti csoportot tudunk kiemelni: (1) *csillogással-ragyogással* kapcsolatos szavak csoportját, (2) *tárgyak felületére* vagy (3) *valakinek valaminek a kinézetére* vonatkozó onomatopoeiák csoportját és nem utolsó sorban *érzelmeket*, illetve *érzéseket* (többnyire fizikai) kifejezők csoportját. A mozgás-cselekvésre és állapotról vonatkozó onomatopoeiák tematikus csoportosítását a Táblázat 20. mutatja:

Táblázat 20. A CVCV-CVCV hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában II.

MOZGÁS-CSELEKVÉS	ÁLLAPOT
<p>pontszerű cselekvések:</p> <p>しとしと、だくだく、たらたら、だらだら、ぱく ぱく、はらはら、ひらひら、びらびら、ぴらぴ</p>	<p>csillogás-ragyogás:</p> <p>ぎよろぎよろ、きらきら、ぎらぎら、すべすべ、 ちかちか、ちらちら、つやつや、てかてか、ぴか</p>

<p>ら、ぶかぶか、べろべろ、ほろほろ、ぼろぼろ、 ぼろぼろ</p> <p>haladás (valamilyen irányba)</p> <p>すごすご、すたすた、てくてく、とぼとぼ、のこ のこ、のそのそ、ひよこひよこ、まごまご、めろ めろ、もぞもぞ、よたよた、よちよち、よぼよ ぼ、よろよろ、わさわさ、ぶらぶら</p> <p>forgómozgás:</p> <p>くねくね、くりくり、くるくる、ぐるぐる、なよ なよ、によろによろ、きよときよと、きよろきよ ろ</p> <p>megnyúlással járó mozgás:</p> <p>ひよろひよろ、によきによき、すくすく、ぶよぶ よ</p>	<p>ぴか、てらてら、ぬめぬめ</p> <p>állapot (tárgyak felülete):</p> <p>ぐしょぐしょ、くによくにや、ぐにやぐにや、こ ちよこちよ、ごちゃごちゃ、じとじと、じめじ め、じわじわ、すかすか、てらてら、にゆるにゆ る、ぬらぬら、ぬるぬる、ねちねち、ねとねと、 ねばねば、ふかふか、ふにやふにや、ぶわぶわ、 へどへど</p> <p>állapot (kinézet):</p> <p>ぎざぎざ、ぎすぎす、ぎとぎと、けばけば、もし ゃもしゃ、でぶでぶ、ぼてぼて</p> <p>érzelem-érzés:</p> <p>ぎすぎす、くさくさ、くよくよ、さばさば、しょ ぼしょぼ、ずきずき、ずたずた、ぞくぞく、そわ そわ、たじたじ、でれでれ、びくびく、ひやひ や、ひりひり、ぶりぶり、ふわふわ、へとへと、 へなへな、むかむか、むずむず、むらむら、もじ もじ、わくわく、わなわな、ふらふら、へたへた</p>
--	---

A japán onomatopoeiák reduplikált alakjához kapcsolódó ismétlődés (vagy folyamatosság) mint nyelvi funkció nem kérdőjelezhető meg, viszont mélyrehatóbb elemzésekkel (az alapszó figyelembe vételével) árnyaltabbá tehető. Az adatbázisunkban szereplő CVCV-CVCV sémájú onomatopoeiák vizsgálatából kapott eredmények alapján a teljes reduplikáció szemantikai dimenzióját a következőképpen írjuk körül. Először is két végpont nélküli tengelyt kell elképzelnünk, az egyikhez azok az események (hangok, mozgások, cselekvések) tartoznak, amelyek tartósság (folytonosság) időszerkezetével rendelkeznek, a másik tengelyen azok az események sorakoznak, amelyeknek az időszerkezete sok ismétlődő szakaszból áll. Ezek az ismétlődő szakaszok lehetnek rendszeresen előfordulók, és lehetnek rendszeretlenül előfordulók is. Tehát összesen háromféle szemantikai dimenziót különböztethetünk meg: a 1) rendszerességet kifejező ismétlődés; a 2) rendszertelenséget kifejező ismétlődés; és a 3) tartósság (folytonosság) dimenzióját.

Az emberi hangoknál felsorolt csoportok közül a nevetés, a táplálkozás és a sírás is ismétlődő szakaszból álló folyamat. A nevetésnél és sírásnál a levegővétel vagy a hang intenzitásváltozása, a táplálkozásnál a rágással vagy nyeléssel járó szünetek okoz(hat)nak egyfajta ciklikusságot. Mindegyik esetenél előfordulhat rendszeres és rendszertelen ismétlődés is. A beszédnél viszont a tartósság dimenziója az erősebb, az esemény folyamatossága jön előtérbe, – függetlenül attól, hogy valaki éppen milyen módon teszi azt – pontosabban a közlés mint (egészleges) folyamat számít. Az élettelen hangoknál megjelenő összes csoport a rendszeres és rendszertelen ismétlődéshez sorolható, mivel a fém- és a kemény tárgyakkal fellépő rezgés eleve ciklikus, a folyadék hangja pedig az áramlásból adódóan nem egy síkú, annál inkább egy változékony folyamat. Két tárgy vagy felület érintkezéséből keletkező hang ugyancsak egyfajta ciklikusságot feltételez, hiszen ilyenkor tulajdonképpen két test között lép fel egy erő, és ez úgy tud folyamatossá válni, ha újra és újra (nem egy hosszú folyamat, hanem sok kicsi) megtörténik. A törés vagy vágás pedig rövid időt felölelő eseményeknek számítanak, tehát ismétlődéssel lesznek hosszantartók. A mozgás-cselekvésnél felsorolt négyféle jelentéskörnél a pontszerű cselekvések és a forgómozgás újbóli ismétlődéssel lezajló folyamatok, a haladás valamilyen irányba és megnyúló mozgás viszont egy hosszantartó művelet. Ezek alapján az első kettő a rendszeres és rendszertelen ismétlődés kategóriákhöz kapcsolható, az utóbbiak pedig a tartósság (folytonosság) dimenziójához. Az állapotszavak a csoportoktól függetlenül a tartósság állapotélményét viselik.

CVR-CVR, CVN-CVN, CVQ-CVQ, CVCVN-CVCVN hangzásséma

A CVR-CVR (36 szó, az adatbázis 2,2%-a), CVN-CVN (33 szó, az adatbázis 2%-a) CVQ-CVQ (25 szó, az adatbázis 1,5%-a), CVCVN-CVCVN (17 szó, az adatbázis 1%-a) hangzásséma típusokat azért tárgyaljuk együtt, mert mindegyik alaptagját egy korábban tárgyalt hangzásséma típus alkotja, azaz a hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral kategórián belül előforduló CVR, CVN, CVQ és CVCVN. Ebből következik, hogy ezekhez a hangzásséma típusokhoz tartozó szemantikai tartományok ismeretesek számunkra, tehát a csoportokhoz tartozó onomatopoeiák ismételt elemzésére nincs szükség, kizárólag azt kell megvizsgálnunk, hogy az ezekre rátelepedő reduplikáció milyen szemantikai irányba vitte el a már meglévő(ke)t. Az ezzel kapcsolatos eredményeink ismertetését egy fontos megállapítással kezdenénk. Nagyon érdekes, hogy a meglévő (vagy nevezzük nem reduplikált) hangzássémákhoz tartozó szavak és a reduplikált sémához tartozók alapszója mind az öt típusnál majdnem 90%-os egyezést mutat. A CVR és a CVR-CVR mintázatú szavaknál 86%-os, a CVN és CVN-CVN-nél 87,8%-os, a CVQ és CVQ-CVQ-nál 92%-os és végül a CVCVN és CVCVN párosnál 88%-os volt az egyezés. Tehát nagyon nagy arányban azonos onomatopoeiákról beszélhetünk, csak más-más „köntösben” előfordulva.

A CVR típus a hangoknál megnövekedett intenzitást, a mozgás-cselekvést kifejező szavaknál pedig megnyúlt időintervallumot jelöl, ennek reduplikált alakja a hangokat az ismétlődés, a mozgás-cselekvést kifejező szavakat pedig a tartósság (folytonosság) jelentéstartományával gazdagítja.

A CVN hangzásséma a hangot reprodukáló szavaknál intenzitás-különbséget és elhalkuló rezgést foglal magába, mozgás-cselekvésnél lendületességet és eredményes befejeződést jelöl, állapotszavaknál pedig legtöbb esetben negatív érzelmi állapotba jutást fejez ki. A reduplikált párja a hang ismétlődését, a mozgás-cselekvésnél úgyszintén ismétlődést, érzelmi állapot esetében pedig a nyomatékosítás szerepét tölti be.

A CVQ hangzásséma hangok esetében egyszeriséget és nagy intenzitást, mozgás-cselekvésnél pillanatnyiságot, állapotnál pedig hirtelen bekövetkező állapotváltozást vagy állapotba jutást fejez ki. A CVQ-CVQ mintázatnál az egyszer kitörő hangot a megsokszorozódott hanghatás (a nagy intenzitás itt is megmarad), a pillanatnyi mozgás-cselekvést sok pontszerű mozgás-cselekvés váltja fel. A hirtelen bekövetkező állapotváltozást példa hiányában kihagyjuk.

A CVCVN hangzásséma a CVN típussal azonos jelentéstartományokat jelöl, tehát hangoknál intenzitás-különbséggel és elhalkuló rezgéssel járó hanghatásokat, mozgás-cselekvésnél lendületességet és valamilyen érzelmi állapotba kerülést, reduplikált formában pedig mind a hangoknál, mind a mozgás-cselekvéseknél ismétlődést, állapotnál pedig nyomatékosító funkciót tölt be.

VCV-VCV

A VCV-VCV hangzásséma érdekessége, hogy az öt alkotó alapszó csak ebben a megkettőzött formában jelentkezik. A 21 VCV-VCV szóból (az adatbázis 1,3%-a) 19 hangulatfestő és csak kettő hangutánzó szó. Mindkét hangutánzó nevetés hangot ad vissza (うふうふ/ufu-ufu/, うはうは/uha-uha/), a hangulatfestőknél pedig az érzelmi állapotokat kifejezők vannak túlsúlyban:

いじいじ、いそいそ、いらいら、うかうか、うじうじ、うずうず、おずおず、おたおた、おちおち、おどおど、おろおろ

A megkettőzött alak az érzelmi intenzitást tükrözi, a két hangutánzónál pedig a hang ismétlődését. A VCV-VCV hangzássémához kevés szó tartozik, és a nála jelentkező alapszók is kizárólag ebben a mintázatban fordulnak elő, tehát nem egy jellegzetes onomatopoetikus mintázatról van szó.

Részleges reduplikáció

Adatbázisunkban részleges reduplikációra 54 szót találtunk, ami a teljes szógyűjtemény 3,3%-át képezi, ezek 66,7%-a hangulatfestő, 25,9% hangutánzó szó és a fennmaradó 7,4%-ot a vegyes kategória képezte. Ennél a szóképzési módnál két esetről beszélhetünk. Az egyik eset, amikor a meglévő onomatopoetikus szóalak mintájára létrehozunk egy hozzá hasonlót, vagyis e szóalak fonológiai anyagának csak egy része jelenik meg ismételten, az onomatopoetikus szóalak szerepelhet előtagként és utótagként is. A másik esete pedig, amikor két önálló, ugyanakkor hangalaki hasonlóságot mutató onomatopoetikus

szóalakból alkotunk egy újat. Kadooka (2005, 2007) az imént említett két szóalkotási móddal keletkezett szavakra a 交替形語彙/kōtaikeigoi/ terminológiát használja. A meglévő alaptag és az új tag között magánhangzóbeli, mássalhangzóbeli, szótagbeli (mōrabeli) és teljes alaptagbeli¹⁸³ különbség állhat fenn. Ezenkívül az előtag és utótag is lehet szabad (自由型 /jiyūgata/) vagy kötött (拘束型/kōsokugata/). A szabad szóalakok önálló alakkal és önálló jelentéssel rendelkeznek, a kötöttek pedig a meglévő alaptag hangtani szabályok szerinti módosított változatai, amelyek önállóan nem állhatnak, mindig az adott összetételben jelentkeznek (Kadooka 2007: 136-138).

A részleges reduplikáció útján keletkezett szavak elemzésének első lépése az onomatopoeiák alaktani szempontok szerinti csoportosítása volt, azaz megvizsgáltuk, hogy a szót alkotó előtag és utótag között milyen változással járó reduplikációra került sor. Majd ezeken a csoportokon belül külön jelöltük, hogy kötött vagy szabad komponensekről van-e szó. A magánhangzó-, a mássalhangzó-, a mōra- és az alaptag változással járó részleges reduplikációk közül egyedül a mássalhangzó változással járó szóalkotás nem jellemző a japán onomatopoeiáknál, mindössze két példát találtunk rá.

a) magánhangzó változással járó reduplikáció

kötött előtag és utótag

えっちらおっちら/ecchira-occhira/ ちくたく/chiku-taku/

szabad előtag

ぴーちくぱーちく/piichiku-paachiku/

szabad előtag és utótag

かさこそ /kasa-koso/ がさごそ/gasa-goso/ かたこと/kata-koto/ がたごと/gata-goto/

からころ/kara-koro/

¹⁸³ 母音/boin/・子音/shiin/・音節/モーラ/onsetsu/mōra/・語基/goki/.

Megállapítottuk, hogy a magánhangzó változást érintő részleges reduplikációval keletkezett szavak előtagja és utótagja is többnyire önálló jelentéssel rendelkezik, továbbá ezen szóalkotási mód a hangutánzókra jellemző.

A hangutánzóknál egy hangzásséma típust tudunk kiemelni, ez a $C_1V_1C_2V_1-C_1V_2C_2V_2$. A $C_1V_1C_2V_1-C_1V_2C_2V_2$ sémánál az előtag és az utótag első és második mōrájának a magánhangzója különbözik, tehát az első és második mōrán belüli magánhangzó változással járó reduplikációról van szó (pl. かさこそ /kasa-koso/ かたこと/kata-koto/ からころ /kara-koro/. A magánhangzó változás az utánozni kívánt hanghatás komplexitását, illetve egyfajta összetettségét adja vissza.

b) mássalhangzó változással járó reduplikáció

szabad előtag és utótag

むしゃくしゃ/musha-kusha/ ぬらりくらり/nurari-kurari/

c) mōra változással járó reduplikáció

kötött előtag és utótag

あたふた/ata-futa/ ちぐはぐ/chigu-hagu/ ちやほや/chiya-hoya/ つべこべ/tsube-kobe/

つーかー/tsūkaa/ へどもど/hedo-modo/ やきもき/yaki-moki/

szabad előtag

ちらほら/chira-hora/ ちらりほらり/chirari-horari/ どぎまぎ/dogi-magi/

ぎくしゃく/gikushaku/

kötött előtag

てきぱき/teki-paki/ のらくら/nora-kura/ のらりくらり /norari-kurari

szabad előtag és utótag

うろちょろ/uro-choro/ どたばた/dota-bata/ どたんばたん/dotan-batan/ きんきら
きん /kinkira-kin/ じたばた/jita-bata/ ずんぐりむっくり /zunguri-mukkuri/
べちやくちや/becha-kucha/ ぺちやくちや/pecha-kucha/ めちやくちや/mecha-kucha/

Az így keletkezett szavaknál is legtöbb esetben az előtagnak és az utótagnak is van önálló jelentése, de mint láthatjuk a fenti példákból vannak esetek, amikor sem az előtag, sem az utótag önmagában nem számít értelmes szónak. A részleges reduplikáció ezen típusánál a hangulatfestők voltak fölényben, amelyekre legjellemzőbb hangzásséma a CVC₂V₂C'V'C₂V₂, ahol az előtag és utótag második mōrája azonos, tehát első mōra változással járó reduplikációról beszélhetünk (pl. どたばた/**dota-bata**/, じたばた/**jita-bata**/, めちやくちや/**mecha-kucha**/ stb.). Az első mōra változása egyfajta rímelést hoz létre a szó előtagja és utótagja között, tehát ennek a hangzássémának ritmuskeltő szerepe van.

d) alaptag változással járó reduplikáció

kötött előtag és utótag

そそくさ/soso-kusa/ のほほん/noho-hon/

kötött előtag

ぴーちく/pii-chiku/ ぶつくさ/butsu-kusa/

kötött utótag

すたこら/suta-kora/ ぐーすか/gū-suka/ ちょこまか/choko-maka/ がたんぴしん/gatan-pishin/ がたぴし/gata-bishi/ がたぴし/gata-pishi/ すってんてん/sutten-ten/ ぶーすか/bū-suka/

szabad előtag és utótag

ずでんどー/zuden-dō/ すってんころり/sutten-korori/ しんねりむつつり/shinneri-muttsuri/ しわくちゃ/shiwa-kucha/ こてんぱー/koten-paa/ こてんぱん koten-pan/
どんちゃん/don-chan/ どんぴしゃり/don-pishari/ ぱちくり/pachi-kuri/

Szinte egyenlő arányban jelentkeztek az szabad előtagból és utótagból és a kötött utótagból álló onomatopoeiák. Jellegzetes hangzásséma típust nem tudunk kiemelni, alakilag nagyon változatos szavakról van szó, hangzásbeli játékosság nélkül.¹⁸⁴

Összegzés: A részleges reduplikáció útján keletkezett szavaknál kétféle hangzásséma típust emeltünk ki: a hangutánzókra jellemző $C_1V_1C_2V_1-C_1V_2C_2V_2$ és a hangulatfestőket megjelenítő $CVC_2V_2C'V_2C_2V_2$. Az első a magánhangzó változással az utánozni kívánt hanghatás összetettségét jeleníti meg, a második pedig az első mőrán belüli változással ritmuskeltő szerepet tölt be.

Triplikáció

A szavak „megháromszorozódott” formája csak két szóadatunknál jelentkezik, ezek a <<< /ku-ku-ku/ és <<< /gu-gu-gu/. A csekély számban való előfordulásuk miatt messzemenő következtetéseket nem tudunk levonni e szóképzés szemantikai funkciójáról. Megállapítottuk, hogy a háromtagú onomatopoeiák nem határozott fogalmi tartalmú és független (alap)szókból alakultak. A <<< /ku-ku-ku/ a nevetés hangját reprodukálja, és a természetben elhangzó szabályos, viszonylag gyors időközben történő sokszoros ismétlődést a adja vissza. A <<< /gu-gu-gu/ onomatopoeiánál a mozgás-cselekvés módjára (nehézségére) utal a megháromszorozódott alak.

¹⁸⁴ Kadooka (2007) az önálló jelentéssel rendelkező komponensekből álló reduplikált szavak között kétféle különbséget meg: (1) az alaptag és utótag más-más eseményt jelöl, és ezen események között időbeli sorrend van (pl. すってんころり/sutten-korori/ szónál すて/sute/ előtag csúszást jelent, a ころ/koro/ gurulást, amelyek egymást követve zajlanak); (2) az alaptag és utótag más-más eseményt jelöl, és ezen események egyidejűleg zajlanak (pl. ぱちくり/pachi-kuri/ szónál a ぱち/pachi/ pislogást jelent, a くり/kuri/ szemforgatást, és ezek egyidejűleg történnek).

Rendhagyó reduplikáció

Kadooka (2007) megállapításaira támaszkodva a rendhagyó reduplikációhoz azokat a szavakat soroljuk, amelyeknél a fonológiai anyag csak egy része jelenik meg ismételten, vagy a reduplikációs alaptag vagy a reduplikátum válik hiányossá (hiányos megkettőzött formának is nevezhetnénk). Ennél a szóképzési módnál a részleges reduplikációval ellentétben nem egy meglévő szóalak mintájára alakul ki egy új szó a reduplikálás során (reduplikációs alaptag valamely része módosul), hanem egy meglévő alak veszít el egy komponenst (szinte mindig márkert), létrehozva egy aszimmetrikus viszonyt. A rendhagyó reduplikáció többféle módon nyilvánulhat meg, pl. vannak előtag többlettel (pl. あはは /a-ha-ha/), aszimmetrikus zöngésedéssel (pl. さめざめ/same-zame/), szóbelseji- vagy szóvégi márkert veszítéssel és alaptagon belüli elemvesztéssel keletkezett onomatopoeiák.¹⁸⁵

Adatbázisunkban rendhagyó reduplikációra (20 szó, az adatbázis 1,2%-a) összesen hat hangutánzó, kilenc hangulatfestőt és öt vegyes csoporthoz tartozó szót találtunk, amelyek márkert veszítéssel és alaptagon belüli elemvesztéssel jöttek létre.

Az onomatopoeiák átírásánál a bennük előforduló márkereket a márkert jelekkel jelöltük, hogy szembeötlő legyen előtag és az utótag közötti asszimmetrikus viszony, mivel azt az utolsó csoport kivételével mindig márkertbeli különbség eredményezte.

Szóbelseji:

くくーっ/ku-kuRQ/ くくっ/ku-kuQ/ ぐぐっ/gu-guQ/ ずずん/zu-zuN/ たたーっ/ta-taRQ/ どどーっ/do-doRQ/ どどーん/do-doRN どどっ/do-doQ/ ふふっ/fu-fuQ/ ふふん/fu-fuN/ りりーん/ri-riRN/

Szóvégi:

かっか/kaQ-ka/ さっさ/saQ-sa/ せっせ/seQ-se/ たった/taQ-ta/ とっと/toQ-to/ ぽっぽ/poQ-po/ ぱっぱ/paQ-pa/

Alaptagon belüli elemvesztés:

ぶるる/buru-ru/ ぷるる/puru-ru/

A rendhagyó reduplikációval alakult onomatopoeiáknál nem mutatkozik meg a reduplikáció

¹⁸⁵ A rendhagyó reduplikációról lásd bővebben Kadooka 2007: 89-91.

útján keletkezett jellegzetes (ritmikus) hangzás, ezáltal pedig a belőle alakuló jelentéstöbblet is elmarad.

5.1.5. *Nyelvi modell I. (japán) bemutatása*

A japán adatbázisunkban szereplő onomatopoeiák – hangzásséma alapú megközelítésmódban történő – analízise útján kapott eredményeknek köszönhetően megrajzoltuk azon nyelvi modellt, amely az azonos strukturális vonásokat hordozó szavak csoportjai, azaz hangzássémái és az ezekhez tartozó jelentéstartományok alapján szerveződik.

A nyelvi modellünkben kizárólag azok a hangzássémák szerepelnek, amelyekhez tartozó onomatopoeikus szóhalmazok több mint 10 szót tartalmaznak.¹⁸⁶ Ezen kritérium alapján a nyelvi modellünk 17 hangzássémából épül fel. A 17 hangzásséma típusból hat a reduplikáció kategóriájába sorolható, azon belül is a kettőzött alakokhoz (teljes reduplikációhoz). Részleges-, rendhagyó reduplikáció és triplikáció útján keletkezett szavakat nem szerepeltetünk, vagy mert túl kevés példa tartozik az adott hangzássémához,¹⁸⁷ vagy mert az onomatopoeia alakjához egyszerűen nem társul semmilyen jelentés.¹⁸⁸ A nyelvi modellünkből továbbá kizártuk a CVQCVRi és a CVNCVRi hangzássémákat is – annak ellenére, hogy az általunk meghatározott előfordulási kritériumot teljesítették –,¹⁸⁹ mivel ezen mintázatok nem közvetítenek semmilyen jelentést (az anyanyelvi kompetenciával rendelkező személyek még csak nem is érzik őket onomatopoeiáknak). A hangzássémák által közvetített jelentéstartományokból összesen 24 van, amelyek közül kettő kétszer fordul elő.¹⁹⁰ Miképpen az analízis részben, úgy itt is a hangzássémák jelentéstartományait a hangmegnyilvánulás,¹⁹¹ a mozgás és cselekvés, valamint az állapot jelentéskörére vonatkoztatva adtuk meg.

¹⁸⁶ Analízis alá vetett hangzásséma csoportoknál is ez az előfordulási arány volt a kritérium.

¹⁸⁷ A részleges reduplikációnál két hangzásséma típust állapítottunk meg: a hangutánzókra jellemző $C_1V_1C_2V_1-C_1V_2C_2V_2$ és a hangulatfestőket megjelenítő $CVC_2V_2C'V'C_2V_2$. Mindkét esetben tíznél kevesebb példát számláltunk, a triplikációnál mindössze két szó szerepelt.

¹⁸⁸ A rendhagyó reduplikációval alakult onomatopoeiáknál nem mutatkozik meg a reduplikáció útján keletkezett jellegzetes (ritmikus) hangzás, ezáltal pedig a belőle alakuló jelentéstöbblet is elmarad.

¹⁸⁹ A CVQCVRi hangzásséma 98, a CVNCVRi pedig 23 szónál fordul elő.

¹⁹⁰ Ezek a: megnövekedett intenzitás és az intenzitás jelentéstartományok.

¹⁹¹ Az *V.Analízis* résznél külön tárgyaltuk az élőlények és élettelen dolgok hangját, a nyelvi modellünkben viszont nem választottuk őket szét, mivel hangzássémabeli jelentés szempontjából nem mutattak eltérést.

Első lépésként a hangzássémák jelentéstartományainak időszerkezetéből indultunk ki,¹⁹² ezek alapján két ellentétes időbeli oppozíció köré csoportosítottuk őket. E szerint vannak *végponttal rendelkező* és vannak *végponttal nem rendelkező* eseményeket¹⁹³ megjelenítő hangzássémák. Az elsónél az esemény befejeződik, van vége (esetleges eredménye), az utóbbinál pedig az esemény nem fejeződik be, nincs vége (ismétlődik vagy folyamatosan tart).

A végponttal rendelkező eseményeket megjelenítőket tovább osztottuk *tartósságot* és *pillanatnyiséget* kifejezőkre. A tartósságot kifejezőknél első pillantásra azt gondolhatnánk, hogy nincs végpontjuk, nem fejeződnék be, de csak látszólag van így. Ugyanis mindazon eseményeket idesoroljuk, amelyeknek van egy bizonyos belső időintervalluma, és ezen belül egy ideig (el)tartanak, még mielőtt befejeződnének. A pillanatnyiséget megjelenítőknél pedig nincs belső időintervallum, „ott abban a pillanatban” lezajlik, megtörténik az esemény. Az állapotszavaknál ez némiképp másképp értendő, ugyanis a tartósság és a pillanatnyiség nem az állapot fennállásának időintervallumára vonatkozik, hanem az állapotba kerülés folyamatára. Tehát az utóbbinál hirtelen kerül valaki valamilyen állapotba, az elsónél pedig maga a folyamat egy adott idő alatt zajlik le, az állapot befejezettségéről nincs szó.

A végponttal rendelkező és tartósságot kifejező jelentéstartományokat a CVN, a CVCVN, a CVCVRi, a CVRN, a CVCVRN, a CVR és a CVQCVN hangzássémák jelenítik meg, a végponttal rendelkező és pillanatnyiséget kifejező jelentéstartományokat pedig a CVQ, a CVCVQ, a CVRQ és a CVCVRQ típusúak. Az említett jelentéstartományokon kívül pedig további jelentésárnyalatokkal látják el az onomatopoeitikus alapszókat, attól függően, hogy azok hangra, mozgás-cselekvésre vagy állapotra vonatkoznak-e.

A CVN és CVCVN a végponttal rendelkező, tartósságot kifejező jelentéstartományok mellett hang esetében intenzitás-különbséget, mozgás-cselekvésnél lendületességet és/vagy eredményes befejeződést, állapotnál pedig valamilyen negatív érzelmi állapotot fejez ki.

A CVCVRi a végponttal rendelkező, tartósságot kifejező jelentéstartományok mellett hang esetében rezonálás nélküli csökkenő hanghatásra, mozgás-cselekvésnél eredményességet és/vagy szabadabb/nyugodtabb érzetre utal, állapotnál pedig valamilyen állapotba jutást fejez ki.

A CVRN és CVCVRN a végponttal rendelkező, tartósságot kifejező

¹⁹² A jelentéstartományok csoportosításánál és ezek elnevezésénél részben hatással voltak ránk a Kiefer-féle aspektuális kategóriák (Kiefer 2007: 271-272).

¹⁹³ Eseménynek nevezük a hangmegnyilvánulásokat, a mozgásokat és cselekvéseket, valamint az állapotfajtákat.

jelentéstartományok mellett hang esetében nagy intenzitást és lassú elcsendesedést, mozgás-cselekvésnél intenzitást és/vagy eredményes befejeződést fejez ki. Állapotnál kizárólag a CVRN típussal találkozhatunk, és intenzív érzelmi állapotra utal.

A CVR a végponttal rendelkező, tartósságot kifejező jelentéstartományok mellett hang esetében megnövekedett intenzitást, mozgás-cselekvésnél megnyúlt időintervallumot fejez ki. Állapotnál nem fordul elő.

A CVQCVN a végponttal rendelkező, tartósságot kifejező jelentéstartományok mellett hang esetében intenzitásváltozást fejez ki, mozgás-cselekvésnél nem jelentkezik, állapotnál viszont szintén egyfajta intenzitásra utal.

A CVQ és CVCVQ a végponttal rendelkező, pillanatnyiságot kifejező jelentéstartományok mellett hang esetében egyszerűséget, nagy intenzitást, állapotnál pedig hirtelen bekövetkező állapotváltozást fejez ki. A mozgás-cselekvésnél a pillanatnyiságon kívül egyéb jelentésárnyalat nem jelenik meg.

A CVRQ és a CVCVRQ a végponttal rendelkező, pillanatnyiságot kifejező jelentéstartományok mellett hang esetében megnövekedett intenzitást jelenít meg, állapotnál hirtelen valamilyen érzelmi állapotba kerülés jelenítődik meg. A mozgás-cselekvésnél a CVRQ és CVCVRQ típus kettéválk jelentés szempontjából, az elsónél valójában a pillanatnyiságon kívül nem jelenik meg más, az utóbbinál a pillanatnyiság az esemény elkezdődésére vonatkozik, annak lefolyása már hosszabb időt ölel fel.

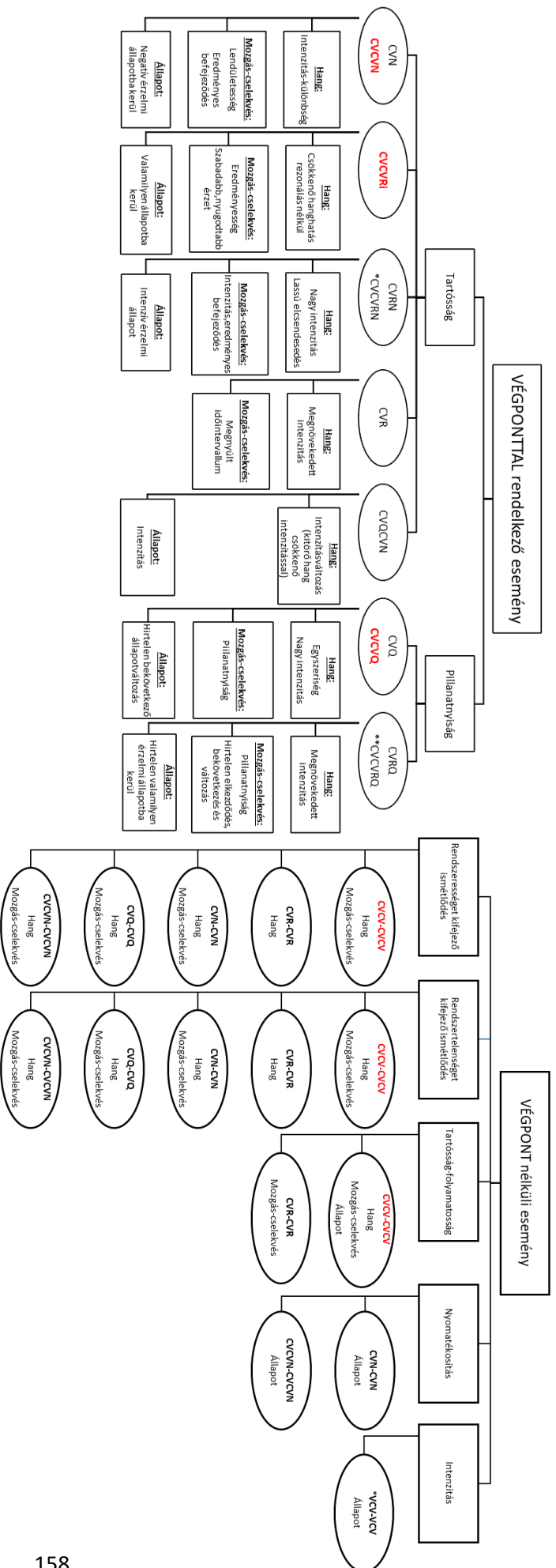
A végponttal nem rendelkező csoportnál a különböző események folyamatosságán van a hangsúly. Ezt a folyamatosságot eredményezheti *rendszerességet kifejező ismétlődés* vagy *rendszeretelenséget kifejező ismétlődés* is, de előfordulhat az is, hogy semmiféle ismétlődés nem történik meg, vagy legalábbis nem az ismétlődésen van a hangsúly, hanem egy véget nem érő folyamaton, ezt jelöltük a modellünkben *tartósság-folyamatosság* címszóval. Talán nem meglepő, hogy a végponttal nem rendelkező csoportunkban kizárólag a megkettőzött alakokon alapuló hangzássémák szerepelnek. A megkettőzött alakok jól érzékeltetik ezt a fajta „szakadatlanságot”, emellett a *nyomatékosítás* és az *intenzitás* kifejezésére is alkalmassak, de ezen két nyelvi funkciójuk csak állapotszavaknál fordul elő.

A megkettőzött (teljes reduplikáció útján született) onomatopoeiák érdekessége, hogy a hozzájuk tartozó alapszó *kettős jelentésmódosításon* esik át, ugyanis két hangzásséma típus is rátelepszik. Az egyik módosítást az a hangzásséma okozza, amelyik a reduplikáció alaptagjára telepszik, a másikat pedig maga a kettőzés mint hangzásséma idézi elő. Ez alól

kivételt képeznek a CVCV alaptagú kettőzött szavak, mivel a CVCV nem követ semmilyen sémát, náluk „csak” a kettőzéssel járó jelentéstöbblet jelenik meg. A teljes reduplikációnál jelentkező kettős jelentésmódosulás miatt nyelvi modellünk ezen részénél (tehát a végpont nélküli események csoportnál) külön nem szerepeltetjük a hangmegnyilvánulás, a mozgással járó cselekvés és az állapot jelentéskörére vonatkozó jelentéstartományokat, mivel ezek mind már egyszer szerepelnek a végponttal rendelkező események részénél. Továbbá a végpont nélküli események csoportjánál kizárólag a teljes reduplikáció mint hazássémátípus jelentéstartományait szándékozzuk bemutatni.

A végpont nélküli és rendszerességet illetve rendszertelenséget kifejező ismétlődést megjelenítő jelentéstartományokat a CVCV-CVCV, a CVR-CVR, a CVN-CVN, a CVQ-CVQ és a CVCVN-CVCVN mintázatok hordozzák, a végpont nélküli és tartósság-folyamatosság jelentéstartományokat az előbb felsoroltak közül a CVCV-CVCV és CVR-CVR típusok jelenítik meg, nyomatékosítást fejez ki a CVN-CVN és a CVCVN-CVCVN, intenzitást pedig a VCV-VCV. Ez utóbbi típusal kapcsolatban meg kell említeni, hogy a nála jelentkező alapszók kizárólag ebben a mintázatban fordulnak elő, tehát csak kettőzött alakban találkozhatunk velük.

Ábra 10. Nyelvi modell I. – A japán onomatopoeidák hangzássémái és hangzássémáinak szemantikai tartományai

*CVCRN állapotot kifejező szavaknál nem fordul elő
 **CVCVRQ a mozgás-cselekvést kifejező szavaknál előforduló jelensége: hirtelen elkezdődő, hosszabb lefolyású esemény;
 piros kiemeléssel a leggyakrabban előforduló hangzássémák

5.1.6. Összegzés és a *Kutatás I. szintjéhez (japán) tartozó kérdések megválaszolása*

A japán adatbázisban szereplő 1642 onomatopoeitikus kifejezés hangzásséma alapú analízise útján megállapítottuk azokat a hangzásséma típusokat és a körük szerveződő hangzásséma kategóriákat, amelyek a japán onomatopoeiákra jellemzők. Négy reprezentatív hangzásséma kategóriát állapítottunk meg. Ezekből kerültek ki azok a hangzásséma típusok (összesen 17) és az általuk közvetített jelentéstartományok (összesen 24, ebből kettő kétszer fordul elő), amelyekből felépítettük a japán nyelvi rendszerre jellemző onomatopoeitikus mintázatokat bemutató nyelvi modellünket (*Nyelvi modell I.*).

A *Nyelvi modell I. –en* keresztül a japán onomatopoeiákra jellemző hangzássémák és a hozzájuk tartozó szemantikai tartományok rendszerszerűségét, továbbá a japán nyelvi rendszer onomatopoeiákra vonatkozó működését mutattuk be.

A kutatás kezdetén feltett kérdésekre az analízis útján kapott eredmények válasszal szolgáltak.

Kutatás I. szintje: 1. kérdés

Az onomatopoeiákra jellemző hangzássémák milyen szemantikai tartományokat fednek le? Ezek közül melyek a legjellemzőbbek?

A *Nyelvi modell I.* alapján 17 különböző hangzásséma típus összesen 24 szemantikai tartományt jelenít meg, amelyekből kettő kétszer fordul elő.¹⁹⁴ Ez a 22 jelentéstartomány a hangmegnyilvánulás, a mozgás-cselekvés és az állapot három jelentéskör valamelyikéhez kapcsolódva jelenik meg a modellünkön belül.

Hangmegnyilvánulásnál előforduló szemantikai tartományok:

intenzitás-különbség, csökkenő hanghatás rezonálás nélkül, nagy intenzitás–lassú elcsendesedés, megnövekedett intenzitás, intenzitásváltozás, egyszeriség–nagy intenzitás, rendszerességet kifejező ismétlődés, rendszertelenséget kifejező ismétlődés, tartósság–folyamatosság;

Mozgás-cselekvésnél előforduló szemantikai tartományok:

lendületesség–eredményes befejeződés, eredményesség–szabadabb/nyugodtabb érzet, intenzitás–eredményes befejeződés, megnyúlt időintervallum, pillanatnyiség, pillanatnyiség–hirtelen elkezdődés, bekövetkezés és változás, rendszerességet kifejező ismétlődés, rendszertelenséget kifejező ismétlődés, tartósság–folyamatosság;

¹⁹⁴ Ezek a *megnövelt intenzitás* és az *intenzitás* jelentéstartományok.

Állapotnál előforduló szemantikai tartományok:

negatív érzelmi állapotba kerülés, valamilyen állapotba kerülés, intenzív érzelmi állapot, intenzitás, hirtelen bekövetkező állapotváltozás, hirtelen valamilyen érzelmi állapotba kerülés, tartósság–folyamatosság, nyomatékosítás, intenzitás;

A felsorolt jelentéstartományok közül a legjellemzőbbek a következők (hangzássémával együtt szerepeltetjük):

- a CVCV-CVCV hangzássémához tartozó: rendszerességet kifejező ismétlődés, rendszertelenséget kifejező ismétlődés, tartósság–folyamatosság;
- a CVCVQ hangzássémához tartozó: egyszeriség–nagy intenzitás, pillanatnyiség, hirtelen bekövetkező állapotváltozás;
- a CVCVRi hangzássémához tartozó: csökkenő hanghatás rezonálás nélkül, eredményesség–szabadabb/nyugodtabb érzet, valamilyen állapotba kerülés;
- a CVCVN hangzássémához tartozó: intenzitás–különbség, lendületesség–eredményes befejeződés, negatív érzelmi állapotba kerülés.

A szavak 57, 9%-nál a fenti négy hangzásséma típushoz tartozó szemantikai tartományok egyike jelent meg. A Táblázat 21.-ben láthatjuk őket összesítve.

Táblázat 21. *A japán onomatopoeiák hangzássémáinál előforduló leggyakoribb szemantikai tartományok*

Hangmegnyilvánulás	Mozgás-cselekvés	Állapot
rendszerességet kifejező ismétlődés rendszertelenséget kifejező ismétlődés tartósság–folyamatosság egyszeriség–nagy intenzitás csökkenő hanghatás rezonálás nélkül intenzitás–különbség	rendszerességet kifejező ismétlődés rendszertelenséget kifejező ismétlődés tartósság–folyamatosság pillanatnyiség eredményesség–szabadabb/nyugodtabb érzet lendületesség–eredményes befejeződés	tartósság–folyamatosság hirtelen bekövetkező állapotváltozás valamilyen állapotba kerül negatív érzelmi állapotba kerül

Kutatás I. szintje: 2. kérdés

Léteznek-e olyan szemantikai tartományok, amelyekhez több onomatopoeitikus hangzásséma típus is besorolható?

Az analízisünk eredményei alapján és a *Nyelvi modell I.*-ben feltüntetett adatok alapján összesen öt olyan szemantikai tartományt tudunk megnevezni, amely alá nem csak egy hangzásséma típus sorolható be. Kettőről már a *Nyelvi modell I.* szemantikai tartományainak bemutatásánál is szó esett, mivel a modellben szereplő elnevezésük is teljes mértékben megegyezett, ezek a megnövekedett intenzitás és az intenzitás szemantikai tartományok.

A *megnövekedett intenzitáshoz* a CVR, a CVRQ és a CVCVRQ hangzássémák tartoznak, abban az esetben, ha hangot megjelenítő onomatopoeitikus alapszóknál fordulnak elő.

Az *intenzitáshoz* mint szemantikai tartományhoz a CVQCVN és a VCV-VCV mintázat tartozik, mindkettő kizárólag állapotot kifejező onomatopoeiáknál rendelkezik ezen nyelvi funkcióval.

A soron következő három jelentéstartomány a rendszerességet kifejező ismétlődés, a rendszertelenséget kifejező ismétlődés és a tartósság–folyamatosság. Mint látni fogjuk mind a háromnál a teljes reduplikáció altípusai jelennek meg.

A *rendszerességet kifejező ismétlődéshez* a CVCV-CVCV, a CVR-CVR, a CVN-CVN, a CVQ-CVQ és a CVCVN-CVCVN tartozik.

Rendszertelenséget kifejező ismétlődést pedig szintén ezen öt hangzásséma képes kifejezni, tehát a CVCV-CVCV, a CVR-CVR, a CVN-CVN, a CVQ-CVQ és a CVCVN-CVCVN. A CVR-CVR kivételével mindegyik esetben hangra és mozgás-cselekvésre vonatkozó onomatopoeiáknál közvetítik ezen jelentéseket, a CVR-CVR csak a hangot kifejező szavaknál hozza ezen két jelentést.

A *tartósság–folyamatosság* a CVCV-CVCV és a CVR-CVR sémáknál jelentkezik. A CVCV-CVCV a hangokat, mozgás-cselekvést és állapotot kifejező onomatopoeiáknál is közvetítheti ezt a jelentést, a CVR-CVR csak a mozgás-cselekvést kifejezőknél.

Érdekesnek találjuk, hogy a japán nyelven belül egy adott szemantikai tartományt több hangzásséma is képes visszaadni. A fent felsorolt öt szemantikai tartomány és a hozzájuk

tartozó több hangzásséma típu véleményünk szerint egyfajta családosulásra mutat példát, ezt a jelenséget „hangzásséma családosulásnak”¹⁹⁵ nevezzük.

Egy hatodik szemantikai tartományt is hozzácsatolhatnánk az előbbi csoporthoz, ez pedig az intenzitásváltozás. Az *intenzitásváltozás* szemantikai tartományhoz a CVQCVN mintázaton kívül az intenzitás-különbséget jelölő CVN és a CVCVN hangzássémákat is hozzárendelhetnénk, mivel tartalmi szempontból van közös bennük. A CVQCVN élettelen dolgok hangján belül a fémtárgyak és valamilyen kemény felület üt(őd)ésével járó hangokat megjelenítő szavaknál fordul elő, és a sémán belül található Q és N márkerek közösen egyfajta intenzitásváltozásra utal. Ugyanez elmondható a CVN és CVCVN mintázatoknál is, hiszen olyan hangoknál jelentkeznek, amelyeknél fontos szerepe van a terjedő hang intenzitás-különbségének. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy náluk egyfajta elhalkuló rezgés is jelentkezik, így csak részleges kapcsolódás állapítható meg köztük. Az imént használt új terminológia használatával élve, elmondhatjuk róluk, hogy a CVQCVN, a CVN és a CVCVN mintázatoknál is egyfajta hangzásséma szemantikai családosulásról van szó, igaz, csak részlegesen.

5.2. A magyar onomatopoeiák analízise

A magyar adatbázis analízise során három elemből indultunk ki, ezek a szótagszám, a szóbelseji gemináta¹⁹⁶ és a szóvégződés. Ez utóbbi vált az analízis egyik központi kérdésévé, mert a magyar nyelv onomatopoeitikus szókincsének nagy részét igék képezik (adatbázisunkban szereplő szóadat 73,4%-a ige, 668 szó), és az igék esetében a szóvégződések mindig meghatározó jellegűek. Mivel az adatbázisunkban szereplő igék képzőkkel jelentkeztek – tőige formájában mindössze három szó fordult elő, ezek a *köp*, *ráz*, *rop*¹⁹⁷ –, így több esetben is támaszkodtunk a szakirodalom azon igeképzőkkel kapcsolatos

¹⁹⁵ Pontos definíció meghatározása: a hangzássémák egy-egy jelentéstartomány köré történő csoportosulását *hangzásséma családosulásnak* nevezzük.

¹⁹⁶ Erről bővebben lásd 4.2.3.2.4 *A gyakorító –g, a mozzanatos –n képző és a szóbelseji gemináta* című részt.

¹⁹⁷ A képzőnélküliség a szó ősi mivoltára utal.

megállapításaira, amelyek az adatbázisunkban szereplő onomatopoetikus igéknél is előfordultak.¹⁹⁸

A szóadatok között a tipikus onomatopoetikus képzők (*-g, -kol, -n, -t*)¹⁹⁹ mellett olyan képzők is jelentkeztek, amelyek nem kifejezetten erre a szócsoporthoz jellemzők, pl. *-dul/-dül, -gat/get* stb., sőt mi több az általunk megállapított hangzássémákon belül is találhatunk ilyeneket. Ez azoknál az eseteknél fordult elő, amelyeknél a nem tipikus onomatopoetikus képzővel ellátott szavak azonos strukturális vonásokat mutattak más onomatopoeiákkal, így homogén csoportokba, azaz hangzásséma csoportokba tudtuk őket besorolni. Korábban már említettük, hogy az onomatopoetikus igék végén előforduló képzők egyik jellemző vonása a többalakúság.²⁰⁰ A többalakúság kizárólag alakbeli eltérést mutat, ami a nyelvi funkció tekintetében különbözőséget nem jelent (a vizsgált szóadathoz egyetlen esetben tapasztalható minimális jelentésbeli különbség: az *-ant/-ent* képzővel ellentétben az *-int* kisebb intenzitást jelöl). Alaki különbözőség a palatális-veláris variánsokban nyilvánul meg, ezért van az, hogy a legtöbb felállított hangzássémánál több végződés is szerepel pl. *-og/-eg/-ög, -an/-en, -ol/-el/-öl, -ul/-ül* stb.

A magyar adatbázist képező 909 szó egészes hangalakvizsgálata alapján 658 szó volt alkalmas arra, hogy valamilyen hangzásséma típusba besoroljuk. Összesen 41 hangzásséma típust állapítottunk meg, amelyeknél az utolsó csoport, a reduplikáció további alcsoportokra bontható. A 41 hangzásséma típust a Táblázat 23. mutatja be. A kiemelt hangzásséma típusok 10 szónál több onomatopoeiát számlálnak.

Táblázat 23. *A magyar onomatopoeiák hangzásséma típusai*

egy szótagú	két szótagú	három szótagú
CV	CCVC(og/eg/ög)	CVCVC(rog/reg/rög)
CVC	CVC(og/eg/ög/ag)	CVCV(kol)

¹⁹⁸ Pl. Fabó (1989), Keszler (2000), Kiefer és Ladányi (2000a, 2000b), Ladányi (2007), Szabó (1960).

¹⁹⁹ Lásd erről korábban a 4.2.3.2.1 *Onomatopoetikus igeképzők* című részt.

²⁰⁰ Lásd erről korábban a 4.2.3.2.3 *Többalakú végzések* című részt.

CVC:	CVC(ong)	CVCVCC(ál/él)
CV(g)	CVC:(og/eg/ög/ag)	CVCVC(ol/el)
CV(ng)	CVCC(og/eg/ög)	CVCVC:(ol)
	CVC(an/ant/en/int)	CVCVCC(ol/el/öl)
	CVC:(an/ant/en/ent/int)	CVC:V(gat/get)
	CVCC(an/ant/en/ent/int)	CVCCV(gat/get)
	CVC(ál)	CVCCVC(gat/get)
	CVC(dul/dül)	CVCV(gat/get)
	CVC(kál)	CVCVC(gat/get)
	CVC(kol/köl)	CVCVC(ít)
	CVC(ol/el/öl)	
	CVC(ul/ül)	
	CVCC(ol/el/öl/él)	
	CVCVC:(ol)	
	CVC(gat/get)	
	CVC(ít)	
	VC(ít)	
	CVCC(ít)	
	CVC(ad/ed/aszt/eszt)	
	CVC:(ad/ed/aszt/eszt)	
	CVCC(ad/ed/aszt/eszt)	
Reduplikáció ²⁰¹		

Amint azt a táblázatból láthatjuk, a magyar onomatopoeiák jellemzően két szótagúak, őket követik a három szótagúak és végül az egy szótagúak.²⁰² A reduplikációhoz tartozó

²⁰¹ A reduplikáció fogalmát munkánk korábbi részében már ismertettük, lásd *A reduplikáció fogalma* című részt.

²⁰² Az adatbázisban elvéve találtunk négy szótagú onomatopoeiákat is, pl. *ácsingózik, álmélkodik, kotkodácsol, kukorékol, sustorékol* stb. de hangzásséma csoportba nem voltak besorolhatók.

altípusokat és a hozzájuk tartozó jellegzetességeket külön alfejezetben fogjuk bemutatni, itt most nem térünk ki rájuk.

Az egy szótagúakhoz a következők tartoznak a CV, CVC, CVC:, CV(g), és a CV(ng).

A két szótagú onomatopoeiákhoz soroljuk a CCVC(og/eg/ög), CVC(og/eg/ög/ag), CVC(ong), CVC:(og/eg/ög/ag), CVCC(og/eg/ög), CVC(an/ant/en/int), CVC:(an/ant/en/ent/int), CVCC(an/ant/en/ent/int), CVC(ál), CVC(dul/dül), CVC(kál), CVC(kol/köl), CVC(ol/el/öl), CVC(ul/ül), CVCC(ol/el/öl/él), CVCVC:(ol), CVC(gat/get), CVC(ít), VC(ít), CVCC(ít), CVC(ad/ed/aszt/eszt), CVC:(ad/ed/aszt/eszt) és a CVCC(ad/ed/aszt/eszt) mintázatút.

A három szótagúakhoz pedig a CVCVC(rog/reg/rög), CVCV(kol), CVCVCC(ál/él), CVCVC(ol/el), CVCVC:(ol), CVCVCC(ol/el/öl), CVC:V(gat/get), CVCCV(gat/get), CVCCVC(gat/get), CVCV(gat/get), CVCVC(gat/get) és a CVCVC(ít).

Az egy-, a kettő- és a három szótagúaknál is előfordult szóbelseji hosszú mássalhangzó, ami egy fontos nyelvi funkcióval rendelkező elem.²⁰³ Összesen hét típusnál alkotta a mintázat részét, ezek a CVC:, CVC:(og/eg/ög/ag), CVC:(an/ant/en/ent/int), a CVCVC:(ol), CVC:(ad/ed/aszt/eszt), CVCVC:(ol) és a CVC:V(gat/get).

A megállapított 41 hangzásséma típust nyolc hangzásséma kategóriába csoportosítottuk. Az első hat kategóriát a hangzássémák szóvégződései alapján hoztuk létre. Ezekben a csoportokban csak igék szerepelnek, innen ered a szóvégződés szerinti felosztás is, hiszen náluk a szóvégződések mindig meghatározó jellegűek. A hetedik kategóriába az egy szótagú mintázatokat követő névszók kerültek, a nyolcadik kategóriába pedig a reduplikáció útján keletkezett szavak jellemző sémáit soroltuk be.

Az első kategóriát a **hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel** képezi, amelyhez a következő hangzásséma típusok sorolhatók: CVC(og/eg/ög), CVC:(og/eg/ög/ag), CVCC(og/eg/ög), CVCVC(rog/reg/rög), CV(ng), CVC(ong), CV(g) és a CCVC(og/eg/ög). A második kategória a **hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel**, amely alá a CVC:(an/ant/en/ent/int), CVCC(an/ant/en/ent/int) és a CVC(an/ant/en/int) tartozik. A **hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel** alkotja a harmadik kategóriát, ide soroljuk a CVC(dul/dül), CVCC(ol/el/öl/él), CVC(öl/el/öl), CVCVC(ol/el), CVC(kol/köl), CVC(ul/ül), CVCVCC(ol/el/öl), CVC(ál), CVCV(kol), CVCVC(ál/él), CVCVC:(ol) és a

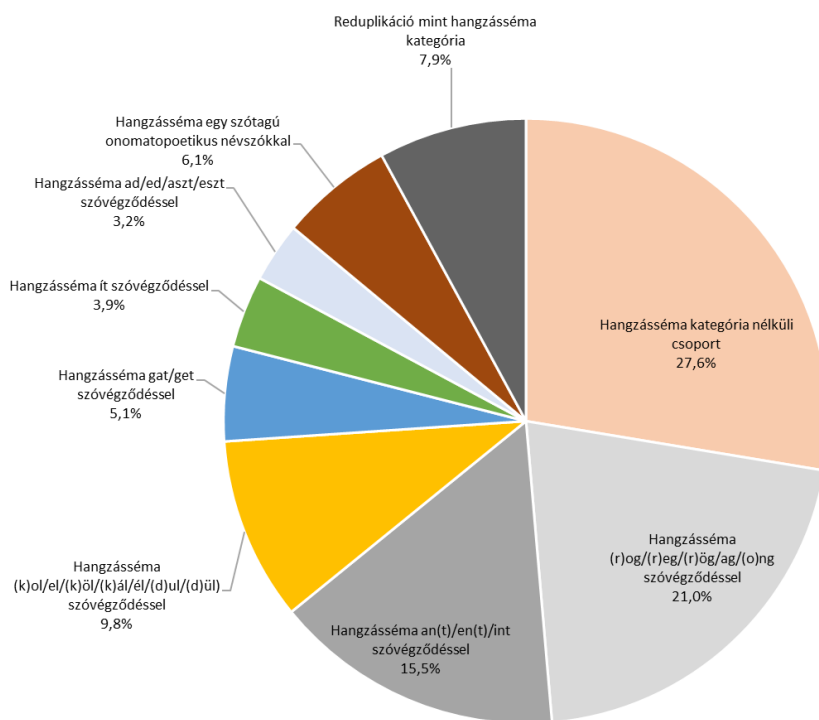
²⁰³ A hangzásséma típusok szemantikai elemzésénél külön lesz róla szó.

CVC(kál) típust. Negyedik a **hangzásséma *gat/get* szóvégződéssel** a CVC(*gat/get*), CVC:V(*gat/get*), CVCVC(*gat/get*), CVCV(*gat/get*), CVCCV(*gat/get*) és a CVCCVC(*gat/get*) mintázatokkal. Az ötödik kategóriát a **hangzásséma *-ít* szóvégződéssel** alkotja, négy hangzásséma típussal, ezek a CVC(*ít*), CVCC(*ít*), CVCVC(*ít*) és a VC(*ít*). A hatodik, amely egyben az utolsó igéket tartalmazó kategória, a **hangzásséma *ad/ed/aszt/eszt* szóvégződéssel**, ide soroljuk a CVC:(*ad/ed/aszt/eszt*), CVCC(*ad/ed/aszt/eszt*) és a CVC(*ad/ed/aszt/eszt*) típusokat. A hetedik kategória az egy szótagú mintázatokat követő névszókat foglalja magában, ami a **hangzásséma *egy szótagú onomatopoetikus névszókkal*** nevet viseli, a hozzátartozó típusok pedig a következők: CVC:, CVC, CV és a VCV. Az utolsó pedig a **reduplikáció mint hangzásséma kategória**, a teljes- és a részleges reduplikációval, valamint triplikációval.

A nyolc hangzásséma előfordulási gyakoriságát az Ábra 11. szemlélteti. A két leggyakrabban előforduló kategória a hangzásséma (*r*)*og*/*(r)**eg*/*(r)**ög*/*ag*/*(o)**ng* szóvégződéssel (21%, 191 szó) és a hangzásséma *an*(*t*)/*en*(*t*)/*int* szóvégződéssel (15,5%, 141 szó). Ez az eredmény nem meglepő, hiszen az első kategóriában szereplő hangzásséma típusok a gyakorító *-g*, a másodikban pedig a mozzanatos *-n* képzőre épültek, amelyek az onomatopoetikus szakirodalom szerint is az onomatopoetikus igék legjellemzőbb képzői, és az onomatopoeiák képzésében felettebb produktívak (Benkő 1984: 58, Gerstner 2018: 136, Kiefer–Ladányi 2000a: 159, Kiss (1974)). A harmadik helyen van a hangzásséma (*k*)*ol*/*el*/*(k)**öl*/*(k)**ál*/*él*/*(d)**ul*/*(d)**ül* szóvégződéssel (9,8%, 89 szó), őt követi a reduplikáció mint hangzásséma kategória (7,9%, 72 szó) és a hangzásséma *egy szótagú onomatopoetikus névszókkal* kategória (6,1%, 55 szó). A legkevésbé jellemzők pedig a hangzásséma *gat/get* szóvégződéssel (5,1%, 46 szó), a hangzásséma *-ít* szóvégződéssel (3,9%, 35 szó) és a hangzásséma *ad/ed/aszt/eszt* szóvégződéssel (3,2%, 29 szó). Az ábrából kitűnik az is, hogy az adatbázisban szereplő onomatopoeiák igen nagy százaléka nem sorolható be hangzásséma típusba, összesen 251 ilyen szót (27,6%) találtunk. Ennek több oka is lehet. Egyfelől a nyelv állandó változásával az onomatopoetikus szavak is újabb és újabb alakokat vehetnek fel, amivel elveszíthetik onomatopoetikus jellegüket. Gombóc (1913: 389) szerint az igék őrzik meg legtovább hangutánzó jellegüket. Az igékkel ellentétben az onomatopoetikus névszók alaktanilag nem csoportosulnak homogén csoportokba, ahogyan azt az eredményeink is alátámasztják, hiszen a hangzásséma kategóriáknál mindössze egy olyan kategóriát tudunk felállítani, ami névszókra épült, viszonylag kevés szóval (55 szó). A 251 szóból 134 névszó, tehát lehetséges, hogy nagy számban való előfordulásuk következményeképp maradt ennyi

onomatopoetikus szó „árván” (hangzásséma nélkül). Ezek közül kiemelhetők a madárnevek, pl. *bibic, cinke, cinege, csibe, fecske, kakukk, kerecsen, kotlós, kuvik, lile, lillik, pacsirta, haris* stb., babanyelvhez tartozó szavak: *baba, dada, dádá, papa, tütü* stb. és néhány növénynév: *pipacs, pitypang* stb.

Ábra 11. Hangzásséma kategóriák megoszlása a magyar onomatopoeiáknál

Az adatbázisban szereplő onomatopoetikus kifejezések hangalakvizsgálatából kapott nyolc hangzásséma kategória és ezen kategóriákhoz tartozó hangzásséma típus ismertetése után, dolgozatunk következő szakaszában rátérünk a hangzássémák által közvetített szemantikai (funkcionális) jegyek kifejtésére a hangzásséma kategóriákon belül található típusok szerinti lebontásban. Ezen szakaszban fogjuk ismertetni a hangzásséma típusok előfordulási gyakoriságát is, kiemelve a leggyakrabban előfordulókat. A 41 hangzásséma típusból csak azok kerülnek bemutatásra (19), amelyek több mint tíz szót számlálnak,²⁰⁴ az

²⁰⁴ A japán analízis résznél is ezen kritérium szerint jártunk el.

attól kevesebbet tartalmazókat nem vetettük analízis alá, mivel a belőlük származó eredmények messzemenő következtetéseket nem engednek meg.

Kis számban való előfordulásuk miatt elemzésre nem alkalmas hangzásséma típusok hangzásséma kategóriák szerint a következők:

Hangzásséma kategória I.:

CVC(ong) (5), CV(g) (5), CCVC(og/eg/ög) (4);

Hangzásséma kategória II.:

CVC(an/ant/en/ent/int) (8);

Hangzásséma kategória III.:

CVCVC(ol/el) (9), CVC(ul/ül) (8), CVC(kol/köl) (6), CVCVCC(ol/el/öl) (5), CVC(ál) (5), CVCV(kol) (4), CVCVC(ál/él) (4), CVCVC:(ol) (3), CVC(kál) (3);

Hangzásséma kategória IV.:

CVCV(gat/get) (5), CVCCV(gat/get) (4), CVCCVC(gat/get) (3);

Hangzásséma kategória V.:

CVCVC(ít) (3), VC(ít) (3);

Hangzásséma kategória VI.:

CVCC(ad/ed/aszt/eszt) (8), CVC(ad/ed/aszt/eszt) (5);

Hangzásséma kategória VII.:

VCV (3);

Hangzásséma kategória VIII.:

Triplikáció (3).

Összesen 45 szó esett ki és 22 hangzásséma típus.

A hangzássémák szemantikai tartományainak elemzésénél és meghatározásánál Benő és Szilágyi (2015) onomatopoetikus hangzássémákkal kapcsolatos munkája mellett egyfelől

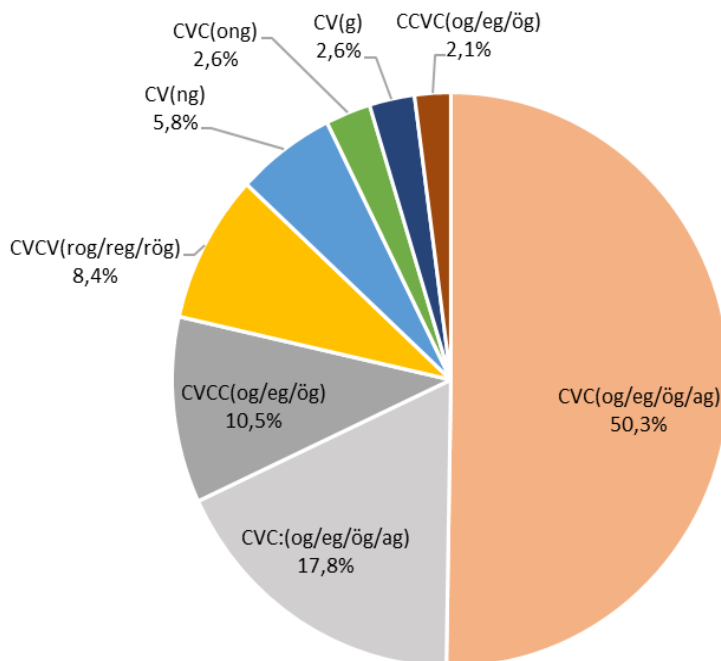
felhasználjuk azon nyelvészek munkáit, akik behatóan vizsgálták a magyar onomatopoeiák morfológiai és morfoszemantikai jellegzetességeit (pl. Balogh 1970, Benkő 1963, Kiss 1974, 1983, Vértes 1965), másfelől pedig azon nyelvészekét, akik a szóalaktan keretein belül részletesen foglalkoztak az igeképzéssel, illetve a képzők funkcióival (pl. Fabó 1989, Keszler 2000, Kiefer–Ladányi 2000a, 2000b, Ladányi 2007, Szabó 1960, T.Szabó 2003). A szemantikai funkciók vizsgálatánál a magyar onomatopoeiáknál is a legáltalánosabb jelentésekből, illetve alapvető aspektuális kategóriákból indulunk ki: ismétlődés, tartósság–folyamatosság, pillanatnyiség–egyszeriség.

Ahogy a japán analízis részénél, úgy a magyarnál is mutatunk be onomatopoetikus példákat az őket alkotó jelentéskörök (hangmegnyilvánulás, mozgás-cselekvés és állapot) és az azokon belül kialakított tematikus csoportok szerinti lebontásban. Bemutatásra azok a mintaszavak kerülnek, amelyek tükrözik elemzéseink (vég)eredményeit.

5.2.1. Hangzásséma kategória I. – Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel

A *(r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng* szóvégződésű hangzásséma kategóriában összesen 191 szó szerepel, amelyek nyolc hangzásséma típusba sorolhatók. A CVC(og/eg/ög/ag) (50,3%, 96 szó) mintázatú szóból volt messzemenően a legtöbb, ezt követte a CVC:(og/eg/ög/ag) (17,8%, 34 szó), a CVCC(og/eg/ög) (10,5%, 20 szó), a CVCV(rog/reg/rög) (8,4%, 16 szó) és a CV(ng) (5,8%, 11 szó). Az utolsó három helyre került típusok pedig a CVC(ong) (2,6%, 5 szó), a CV(g) (2,6%, 5 szó) és a CCVC(og/eg/ög) (2,1%, 4 szó) (Ábra 12.).

Ábra 12. Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződés kategórián belül

A –g képző tipikus onomatopoeitikus képző,²⁰⁵ ezért sem meglepő, hogy a –g képzős szóvégződésű onomatopoeiákból volt messzemenően a legtöbb. Ósmagyar kor végétől nyelvünk aktív és fontos nyelvformáló eleme. A gyakorító képzők közé sorolják, amelyek nyelvi funkciójával kapcsolatban a szakirodalomban vannak, ha nem is ellentmondások, de nem mindig egybehangzó vélemények. T. Szabó (2003) tanulmányának bevezető részében összefoglalja a nyelvi funkcióval kapcsolatos eltérő álláspontokat, pl. van, aki a többszöriséget, illetve tartósságot, van, aki ismétlődést vagy huzamosságot, és van olyan is, aki a gyakorítás és kicsinyítés szemantikai funkciókat kapcsolja a gyakorító képzőkhöz (T.Szabó 2003: 75). A felsorolt funkciók között valójában nincs is olyan nagy eltérés, inkább csak nüanszbeli, illetve megfogalmazásbeli különbségekről beszélhetünk. Benő és Szilágyi (2015) konkrét hangzássémákat megállapítva vizsgálták,²⁰⁶ és megállapították, hogy az –og végű onomatopoeiák többször ismétlődő, gyengébb hangatást jelölnek.

²⁰⁵ „már nagyon korán az onomatopoeitikus igék tipikus képzőjévé vált, s szinte egyedüli funkciója volt ezen igék képzése” (Kiss 1983: 287).

²⁰⁶ Lásd erről korábban 93-94. oldal.

Mindezekből kiindulva folytattuk elemzéseinket a –g képző változataiból felépülő, onomatopoeitikus hangzássémákon, megcélózva szemantikai funkciójukat. A következőkben az I. kategóriába tartozó, tíznél több szót tartalmazó típusokat mutatjuk be.

CVC(og/eg/ög/ag)

A CVC(og/eg/ög/ag) mintázatú, két szótagú onomatopoeiákból 96 szót számláltunk (adatbázis 10,6%-a). Ennek a 84,4%-a hangutánzó szó, mindössze 5,2%-a hangulatfestő és 10,4%-a mindkét csoportba besorolható, azaz vegyes csoportú. Az emberi hangok esetében a *beszédfajtákat visszaadó szavaknál* (csacsog, dadog, gagyog stb.), a *levegőáramlás kíséretében történő hanghatásoknál* (böfög, hörög, köhög stb.), *nevetésnél és sírásnál* (röhög, vihog, zokog stb.) jelentkeznek, továbbá állathangokat utánzóknál (*csipog, gágog, károg* stb.) is előfordulnak. Az élettelen dolgok esetében *ütődés útján keletkező hanghatást* (dobog, kopog, zörög stb.) és *folyékony halmazállapotú dolgok hangját* (bugyog, csobog, zubog stb.) adják vissza. Mozgás-cselekvés kategóriánál pedig *könnyed mozgást* (lebeg, lobog, libeg) és *valamilyen irányba történő haladás* módját (csoszog, dökög, kocog stb.) jelenítik meg. Állapot kifejezésére nem fordult elő egy szó sem ebben a hangzássémában. A hangzásséma szemantikai funkciójával kapcsolatban azt tapasztaltuk, hogy a hangoknál mindig valamilyen ismétlődést fejez ki, rendszeres és rendszeretlen ismétlődést egyaránt. A mozgásnál is egy adott esemény ciklikus ismétlődésén van a hangsúly. A hangoknál az ismétlődés valójában kéz a kézben jár a tartósság (folyamatosság) szemantikai dimenziójával. Tehát a két jelentés nem zárja ki egymást, csak bizonyos esetekben hol az egyik, hol pedig a másik jut jobban kifejezésre legtöbbször az alapszótól függően, pl. az emberi beszédnél a *dadog, a gagyog, hebeg, habog* stb. szavaknál nem a megszakítás nélküli folytonosságról van szó, – hiszen akadozó beszédmódról van szó – mindinkább az ismétlődésről, a *cseveg, fecseg* szavaknál pedig a folytonosság szemantikai dimenziója dominál. A mozgás-cselekvés kategória alá besorolt szavaknál sokkal inkább dominál a hangzásséma újbóli ismétlődéseket kifejező jelentése. Az ismétlődés egyben intenzitáskülönbséget is eredményez.

A CVC(og/eg/ög/ag) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 24. mutatja be.

Táblázat 24. A CVC(og/eg/ög/ag) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

EMBERI HANG – ÉLŐLÉNY	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS
<p>emberi hang (beszéd):</p> <p>csacsog, cseveg, dadog, fecseg, gagyog, gügyög, habog, hebeg, hetyeg, kotyog, locsog, lotyog, makog, mekeg, motyog, nyekeg, nyikog, rebeg, repeg, szotyog</p> <p>hanghatás levegőáramlás kíséretében:</p> <p>böfög, hákog, hörög, köhög, liheg, pöszög, szotyog, szuszog</p> <p>nevetés vagy sírás:</p> <p>röhög, vihog, pityeg, szepeg, szipog, zokog, zökög</p> <p>állathang:</p> <p>csipog, dűrög, gágog, hápog, károgo, morog, nyávog, nyihog, nyöszög, pityeg, repeg, rőfög, sziszeg, vakog</p>	<p>ütődés útján keletkezett hanghatás:</p> <p>csörög, dobog, dörög, dübög, ketyeg, kopog, páhog, pityeg, potyog, robog, ropog, zörög</p> <p>folyékony halmazállapotú dolog:</p> <p>bugyog, csobog, lötyög, locsog, rotyog, tocsog, zubog</p>	<p>könnyed mozgás:</p> <p>libeg, lobog, lebeg</p> <p>halad valamilyen irányba:</p> <p>csoszog, dökög, görög, kocog, pereg, topog, totyog, zötyög</p>

Összegzés: A CVC(og/eg/ög/ag) hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: hangutánzó és mozgás-cselekvés kifejezőknél is rendszeres és rendszertelen ismétlődést, hangok esetében előfordul, hogy jobban előtérbe kerül a folytonosság jelentéstartománya.

CVC:(og/eg/ög/ag)

A CVC:(og/eg/ög/ag) hangzássémát követő, két szótagú onomatopoeiából összesen 34 szó szerepel az adatbázisban (az adatbázis 3,7 %-a). A 70,6%-a hangutánzó szó, 8,8%-uk hangulatfestő és a vegyes csoport alkotja a maradék 20,6%-ot. Az emberi hangok esetében ennél a csoportnál is jelentkeznek *emberi beszéddel kapcsolatos szavak* (dunnyog, dünnög, sunnyog stb.), *éles hangot reprodukáló szavak* (cserreg, vijjog, vinnyog stb.) és *egyéb kategóriába tartozók*. Hangoknál *állathangokat* is találhatunk (kaffog, zümmög). Az élettelen hangok esetében, ahogyan az első típusnál is az *ütődéssel járó hanghatások* csoport itt is megjelenik (csattog, csetteg, pattog stb.) A mozgás-cselekvés jelentéskörnél nem tudunk kiemelni jellegzetes csoportot, az állapotot kifejezőknél pedig *érzelemmel kapcsolatosakat* találtunk (terreg, rezeg²⁰⁷), de csak kis számban. A hangzásséma szemantikai funkciójának meghatározásánál nagyon fontos szerepet tölt be a szóbelseji hosszú mássalhangzó. A hangokat utánzóknál és állapot kifejezőknél, de a tematikai csoportba nem sorolható mozgás-cselekvést megjelenítő szavaknál is fő funkciója a nagyobb intenzitás közvetítése.²⁰⁸ Az egész mintázat pedig többszöri ismétlődés és/vagy tartósság jelentéstartománnyal gazdagítja az onomatopoetikus alapszót, mint az előző hangzásséma típusnál, annyi különbséggel, hogy még nagy intenzitás is társul hozzá. Az ismétlődés intenzitáskülönbséget is eredményez.

A CVC:(og/eg/ög/ag) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 25. mutatja be.

²⁰⁷ Nyugtalankodik, zúgolódik jelentésben való előfordulását vettük itt figyelembe.

²⁰⁸ Benő és Szilágyi (2015: 48) is megállapítja, hogy erősebb hanghatást a hosszú mássalhangzó fejezi ki.

Táblázat 25. A CVC:(og/eg/ög/ag) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

EMBERI HANG – ÉLŐLÉNY	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA
emberi hang (beszéd): dunnyog, dűnnyög, nyámmog, sunnyog, suttog nagy hangerővel (éles hang) járó hanghatás: cserreg, hurrog, vijjog, vinnyog állathang: kaffog, zümmög	ütődés útján keletkezett hanghatás: csattog, csetteg, durrog, kattog, pattog

Összegzés: A CVC:(og/eg/ög/ag) hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: hangutánzóknál nagy intenzitású hanghatás, többszöri ismétlődés útján megvalósuló folyamatosság.

CVCC(og/eg/ög)

A CVCC(og/eg/ög) mintázatú, két szótagú onomatopoeiából összesen 20 szó fordul elő (az adatbázis 2,2%-a). A hozzájuk tartozó 19 szó (95%) hangutánzó szó, és egy (5%)-vegyes csoportú. A hangutánzó csoportnál az emberi hangok a jellemzők, azokon belül is leginkább a *levegőáramlás kíséretében történő hanghatások* (hörpög, hortyog, szortyog stb.), ezenkívül az *emberi beszéddel kapcsolatos szavak, állathangok* jelennek meg és egyéb szavak, de tematikus csoportba a kis számban való előfordulásuk miatt nem soroltuk. Ennek a hangzásséma típusnak a szótagszámon és szóvégződésen kívüli jellemzője a szóbelseji mássalhangzó-torlódás. Szóadataink nagy részénél (20-ból 13 szónál) az *r* pergőhang kerül a mássalhangzó csoportosulás első helyére. A hangzásséma ezen komponense akadályba

ütköző, akadozó hangeffektust jelöl. Összességében pedig megállapítottuk, hogy akadályba ütköző ismétlődést kifejező mintázatról van szó, ami egyúttal az állandó ismétlődés által folytonosságot is kifejez.

A CVCC(og/eg/ög) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 26. mutatja be.

Táblázat 26. A CVCC(og/eg/ög) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

EMBERI HANG
hanghatás levegőáramlás kíséretében: csámcsog, kuncog, szuszmog, pumog; r pergőhanggal: hörpög, hortyog, kortyog, szortyog, szörtyög állathang: cincog, nyervog

Összegzés: A CVCC(og/eg/ög) hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: hangutánzó szavaknál akadályba ütköző ismétlődést fejez ki. Mozgás-cselekvést és állapotot kifejező szavakból nem rendelkezünk elegendő szóanyaggal.

CVCV(rog/reg/rög)

A CVCV(rog/reg/rög) hangzássémával összesen 16 szó fordul elő (az adatbázis 1,8%-a). Az előző hangzássémákkal ellentétben ebben a csoportban három szótagú onomatopoeiákkal találkozhatunk. A hangutánzó szavak képezik a szavak 68,8%-át (11 szó), a hangulatfestők a 18,8%-át (3 szó) és 12,5%-uk (2 szó) vegyes csoportú. Az élőlények által keltett hangoknál az állathangok jelennek meg (csicsereg, sziszereg, vicsorog stb.), az élettelen dolgok hangjánál pedig az éles (csikorog, nyikorog, nyekereg) és nagy hangerővel járó hanghatások (dübörög, zaborog). Ezenkívül érzettel kapcsolatos szavak is előfordulnak, de ennél a csoportnál is csak csekély számban (bzsereg, didereg). A hangzásséma a rendszeres és rendszertelen ismétlődés jelentéstartományát hordozza, mivel olyan hangot visszaadó onomatopoeiák tartoznak hozzá,

amelyeknél jellemző valamiféle ciklikusság, vagy megakadás és újbóli megismétlődés. Az ismétlődés ennél a hangzássémánál is jelöl folyamatosságot.

A CVCV(rog/reg/rög) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 27. mutatja be.

Táblázat 27. A CVCV(rog/reg/rög) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

ÉLŐLÉNY HANGJA	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA
állathang: csicsereg, nyöszörög, sziszereg, vicsorog	éles hanghatás: csikorog, nyekereg, nyikorog nagy hangerővel járó hanghatás: dübörög, zaborog

Összegzés: A CVCV(rog/reg/rög) hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: a hangutánzó szavaknál rendszeres és/vagy rendszertelen ismétlődés jelentéstartománnyal ruházzák fel az alapszót. Mozcás-cselekvést és állapotot kifejező szavak egyrészt elenyésző számban fordultak elő, másrészt szótári jelentéseiknél közös komponenst nem fedeztünk fel, ami alapján tematikus csoportokba besorolhatóak lettek volna.

CV(ng)

A CV(ng) hangzássémával mindösszesen 11 egyszótagú szó szerepel az adatbázisban (az adatbázis 1,2%-a). A 11 szóból nyolc hangutánzó szó, egy hangulatfestő és kettő vegyes csoportú szó. Hangok esetében kizárólag élettelen dolgok hangjánál fordulnak elő, jellemzően *tompa hangot* adnak vissza (bong, dong, gong stb.). Mozcás-cselekvést kifejező szavakból kettőt találtunk, ezek egyfajta *könnyed mozgást* jelenítenek meg (leng, ring).

A CV(ng) hangzássémájú cseng, peng, bong, dong-féle onomatopoeiából még ha csak viszonylag kevés szó található a szógyűjteményünkben, fontosnak tartjuk, hogy néhány szót szóljunk róluk, különösen a szóvégi *-ng* képzőről. Bartha (1958) írja az *-ng* képzőről, hogy a

–g az –n elemmel együtt egy sajátos hangulatot képes teremteni. S éppen ebből adódóan a nyelvújítóink nagyszámú –ng-s származékkal bővítették a magyar nyelvet (elsősorban az irodalmit). Továbbá megemlíti, hogy sok olyan esettel is találkozhatunk, amelyeknél az –ng-s származék kiszorította a köznyelvből a –g-s változatot: bolyog > bolyong, lézeg > lézeng, vekeg > vekeng stb. Tehát egy viszonylag népszerű szóvégződésről beszélhetünk.

Visszatérve a hangzássémához, a kevés számú szó alapján is elmondható, hogy a tompa hanghatásnál és a könnyed mozgásnál a mintázat egyfajta megszakítás nélküli folytonosságot sugall, ismétlődésről itt egyáltalán nincs szó.

A CV(ng) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 28. mutatja be.

Táblázat 28. A CV(ng) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

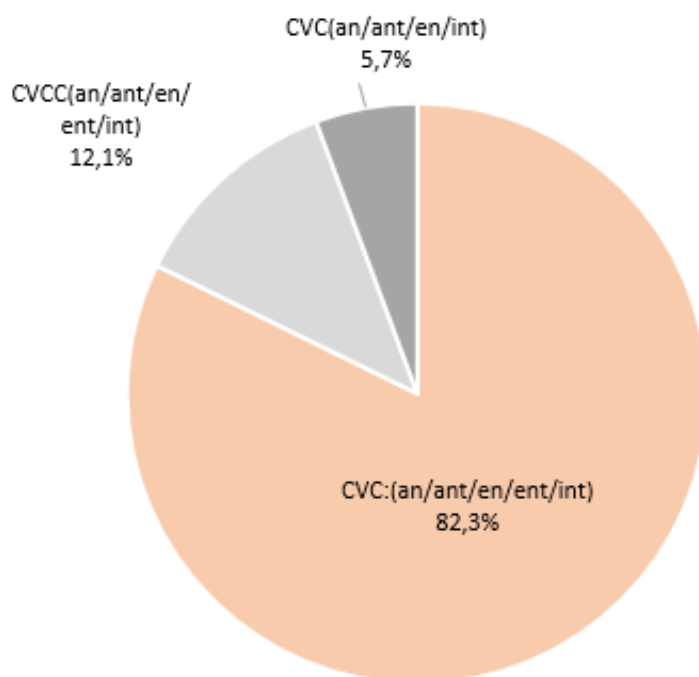
ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS
tompa hang: peng, bong, dong, gong, kong, zsong zeng (messzemenően szól),	könnyed mozgás: leng, ring

Összegzés: A CV(ng) hangzásséma által kifejezett jelentéstartomány: hangutánzó szók és mozgás kifejezőknél is megszakítás nélküli folytonosságot fejez ki.

5.2.2. Hangzásséma kategória II. – Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel

Az an(t)/en(t)/int szóvégződésű hangzásséma kategóriába összesen 141 szó szerepel, és három hangzásséma típusba sorolható. A hangzásséma típusok előfordulási gyakorisága alapján a CVC:(an/ant/en/ent/int) (82,3%, 116 szó) mintázatú szóból van a legtöbb, ezt követte a CVCC(an/ant/en/ent/int) (12,1%, 17 szó) és végül a CVC(an/ant/en/int) mintázatú szóból van a legkevesebb (5,7%, 8 szó) (Ábra 13.)

Ábra 13. Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma *an(t)/en(t)/int* szóvégződésel kategórián belül

A második tipikus onomatopoetikus képző az *-n* képző. Benő és Szilágyi (2015) szerint a legjellemzőbb szóvégzódések az *-an* és *-ant* mozzanatos képzők, és csak utánuk következik a *-g*, pontosabban az *-og* (a mi szógyűjteményünk szóadatai pont ellentétes eredményt mutattak). A kutatópáros az *-an* és *-ant* végű onomatopoetikus hangzásséma jelentéseként a pillanatnyiságot és a nagy intenzitást állapítják meg, továbbá az erősebb hanghatást pedig a szavakon belül található hosszú mássalhangzó eredményeként látják. A szakirodalom az *-n* mozzanatos képző funkciójaként a pillanatnyiség kifejezése mellett még a kezdő értelmet, a cselekvés elkezdésének pillanatát²⁰⁹ (Bartha 1958, Keszler 2000) nevezi meg.

A következőkben az II. kategóriába tartozó, tíznél több szót tartalmazó hangzásséma típusokat mutatjuk be.

²⁰⁹ T. Szabó (2003: 85) kiemeli, hogy Fabó szerint csupán az *-an/-en* képző fejez ki mozzanatosságot.

CVC:(an/ant/en/ent/int)

A CVC:(an/ant/en/ent/int) mintázatú, két szótagú onomatopoeiákból adatbázisunkban összesen 116 szó fordul elő (az adatbázis 12,8%-a). Ezen szócsoporthoz 72,4%-a hangutánzó szó, 6%-a hangulatfestő és a vegyes csoportúak pedig 21,6%-ot tesznek ki. A hangutánzó csoportnál az emberi hangok esetében *levegőáramlás kíséretében történő hanghatásokat* (böffen(t), hörren, szisszen stb.), a *beszédet, illetve megszólalást megjelenítő szavakat* (mukkan, nyekken, nyikkan) találtunk. Továbbá néhány *állathang* is előfordult. Élettelen dolgok hangjánál az *ütődés útján keletkezett hanghatások* jelentkeztek nagyobb számban (csattan(t), dobban(t), pottyán stb.), és *folyékony halmazállapotú dolgok hangját utánzó szavak* (csobban(t), fröccsen(t), lottyán stb.). Mozgást megjelenítő szavaknál a *lendületességet (könnyedséget)* tudjuk kiemelni (billen, huppan, libben stb.). Állapotot kifejezők is voltak, egy adott *érzelmet* jelenítettek meg (döbben, retten, szeppen). Ennek a hangzásséma típusnak a szótagszámon és szóvégződésen kívüli jellemzője a szóbeli hosszú mássalhangzó, ami nagyobb intenzitást, illetve erősebb hanghatást hívatott kifejezni. Elemzéseink alapján Benő- és Szilágyi-féle (2015) meghatározáshoz csatlakozunk mi is, tehát a CVC:(an/ant/en/ent/int) mintázat két szemantikai dimenzióval látja el az onomatopoetikus alapszókat, ez a pillanatnyiség és nagy intenzitás.

A CVC:(an/ant/en/ent/int) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 29. mutatja be.

Táblázat 29. A CVC:(an/ant/en/ent/int) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

ÉLŐLÉNY HANGJA	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS	ÁLLAPOT
hanghatás levegőáramlás kíséretében: böffen(t), cuppan(t), fütyyen(t), hörren, szippan(t), szisszen, szusszan(t), tüsszent	ütődés útján keletkezett hang: csattan(t) – csattint, csetten – csettint, csörren, dobban(t), dörren, durran(t), kattan(t) – kattint, kettyen(t) – kettyint, koccan(t) – koccint, koppan(t) –	lendületes–könnyed mozgás: billen, döccen, huppan, libben(t), leffen, libben, lobban, rebben(t), röppen(t)	érzelem: döbben, lobban, retten, rezzen, szeppen

mukkan, nyekken, nyikkan(t), pisszen(t) állathang: kaffan(t), röffen, vakkan	koppint, kottyán(t) – kottyint, pattán(t) – pattint, pottyán, puffán(t), pukkan, reccsen, rittyent, robban, roppán(t), szottyán, tottyán, zokkan, zörren, zöttyen, zsuppan folyékony halmazállapotú dolog: csobban(t), fröccsen(t), loccsan(t), lottyán, löttyen, rottyán, toccsan		
---	---	--	--

Összegzés: A CVC:(an/ant/en/ent/int) hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: hangot megjelenítő szavaknál egyszerűséget és nagy intenzitást, mozgásnál pillanatnyiséget, állapot esetében pedig hirtelen valamilyen érzelmi állapotba jutást fejez ki

CVCC(an/ant/en/ent/int)

A CVCC(an/ant/en/ent/int) mintázatú, két szótagú onomatopoeiából összesen 17 szó fordult elő (az adatbázis 1,9%-a). Ebből 14 szó hangutánzó szó (82,3%), kettő hangulatfestő és egy vegyes csoportú. A hangutánzóknál kiemelnék az emberi hangoknál a *levegőáramlás kíséretében történő hanghatásokat* (horkan(t), hörpin(t), kortyant – kortyint stb.). Az élettelen hangoknál pedig *sütéssel vagy égéssel* kapcsolatos szavakat (sercen, percen). A többi szó tematikailag nem volt összeegyeztethető. Ahogyan az I. hangzásséma kategóriánál, úgy itt is találkozhatunk szóbelseji mássalhangzó-torlódással. Itt is jellemző az *r* perhőhang (mind a 14 hangutánzónál jelen van), amely a hangáramlásnál bekövetkező akadályba ütközést jeleníti meg. A hangzássémával akadályba ütköző egyszeri hangkitörést tudunk kifejezni.

A CVCC(an/ant/en/ent/int) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 30. mutatja be.

Táblázat 30. A CVCC(an/ant/en/ent/int) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

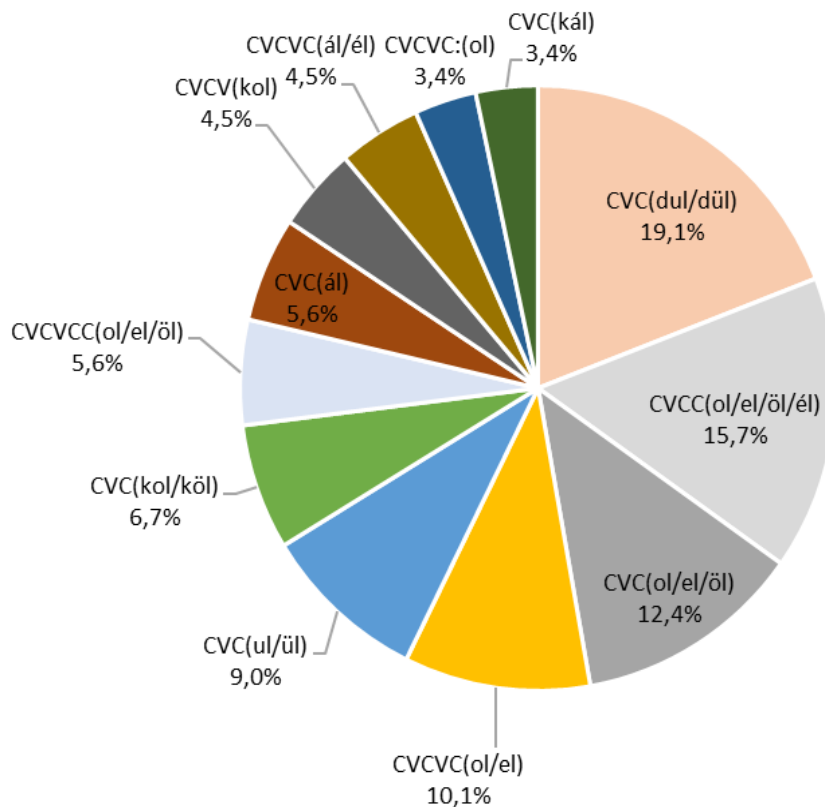
EMBERI HANG	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA
levegőáramlás kíséretében történő hanghatás:	sütés – égés:
horkan(t), hörpint, hortyan(t), kortyant – kortyint	percen, sercen – sercint

Összegzés: A CVCC(an/ant/en/ent/int) hangzásséma által kifejezett jelentéstartomány: hang esetében egyszeri, kitörő hangot jelenít meg.

5.2.3. Hangzásséma kategória III. – Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel

A (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződésű hangzásséma kategóriához összesen 89 szó tartozik, a kategórián belül pedig összesen 12 hangzásséma típust állítottunk fel. Ezeket mutatja be az Ábra 14. Az előfordulási gyakoriságuk alapján a következő sorrendbe rendezhetők: az első három leggyakrabban előforduló mintázat a CVC(dul/dül) (19,1%, 17 szó), CVCC(ol/el/öl/él) (15,7%, 14 szó) és a CVC(ol/el/öl) (12,4%, 11 szó). Ezen három hangzásséma típust fogjuk részletesen bemutatni, mivel a többinél 10-nél kevesebb szót számláltunk. Az 10-nél kevesebb szót tartalmazók: CVCVC(ol/el) (10,1%, 9 szó), CVC(ul/ül) (9%, 8 szó), CVC(kol/köl) (6,7%, 6 szó), CVCVCC(ol/el/öl) (5,6%, 5 szó), CVC(ál) (5,6%, 5 szó), CVCV(kol) (4,5%, 4 szó), CVCVC(ál/él) (4,5%, 4 szó), CVCVC:(ol) (3,4%, 3 szó), és a CVC(kál) (3,4%, 3 szó).

Ábra 14. Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződés kategórián belül

Ebben a kategóriában szereplő szóvégzödések, pontosabban képzők között nincs egységesség tekintetben, hogy igeképzőként milyen szemantikai funkciót töltenek be. Az *-ol/el/öl*, a *-kol/köl/kál* és *-ál/él* a gyakorító igeképzők csoportjába tartoznak, a *-dul/dül* mozzanatos csoport, és végül az *-ul/ül* az egyéb cselekvő igeiket létrehozó képzők csoportjába tartozik (Keszler 2000). Mivel a *kol/köl/kál*, *-ál/él* és az *-ul/ül* képzőkkel olyan hangzásséma típusok fordultak elő, amelyekhez kevés szó sorolható, így rájuk külön nem térünk ki.

A szakirodalom szerint a *-dul/dül* képzőhöz két szemantikai tartomány tartozik. Kifejezheti a cselekvés elkezdésének pillanatát, és kifejezheti a cselekvés pillanatnyiságát, illetve mozzanatoságát. Az *-ol/el/öl* és az *-ál* (ami nálunk még megjelenik) gyakorítást és folyamatosságot jelöl (Keszler 2000, T. Szabó 2003).

CVC(dul/dül)

A CVC(dul/dül) hangzássémájú, két szótagú onomatopoeiákból 17 szerepel az adatbázisunkban (az adatbázis 1,9%-a). 14 szó (82,3%-uk) a hangutánzók csoportjába tartozik, egy a hangulatfestő csoportba és kettő a vegyes csoportba. Az emberi hangoknál a *mély hangok* jelentkeztek (kordul, mordul), az élettelen dolgok által keltettekénél jellemzőek voltak az *éles és tompa* hangot visszaadó (csendül, csördül, kondul stb.). A mozgást kifejező szavaknál egyfajta *lendületesség (könnyedség)* jelenik meg (perdül, lendül, rendül). Állapotot kifejezők nem voltak. A hangoknál és a mozgásnál is a hangzásséma az esemény elkezdését sugallja. Ennél a típusnál is megjelenik a szóbeljei mássalhangzó-torlódás, de a korábbi mintázatokkal ellentétben (a CVCC(og/eg/ög) és CVCC(an/ant/en/ent/int) itt most nem érzékelhető az akadozó hangeffektus kifejezésének szerepe.

A CVC(dul/dül) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 31. mutatja be.

Táblázat 31. A CVC(dul/dül) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

EMBERI HANG	ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS
mély hang: kordul, hördül, mordul	éles vagy tompa hang: csendül, csördül, dördül, kondul, pendül, rezdül, zendül, zördül	lendületes – könnyed mozgás: lendül, perdül, rendül

Összegzés: A CVC(dul/dül) hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: hangutánzók esetében kitörő hang benyomását kelti, mozgás-cselekvés kategóriában hirtelen elkezdődést közvetít.

CVCC(ol/el/öl/él)

A CVCC(ol/el/öl/él) hangzássémát követő, két szótagú onomatopoeiából összesen 14 szót találtunk (az adatbázis 1,5%-a): nyolc hangutánzó szót, három hangulatfestőt és három

vegyes csoportú onomatopoeiát. A tematikus csoportok megállapításánál jellemző csoportot nem tudunk kiemelni. Emberi hangoknál előfordultak *beszéddel kapcsolatos szavak* (cserfel, gajdol), *levegőáramlás kíséretében történő hanghatások* (kortyol, szürcsöl). Mozgás-cselekvést kifejezőknél *lustálkodással kapcsolatos* onomatopoeiákat tudunk tematikus csoportba tenni (tentél, durmol, lebzsel) és *sütéssel-égéssel* járó cselekvéseket (perzsel, pörköl). A hangzásséma jelentését ennél az esetnél is nagyban a szóvégződés határozza meg. Az *ol/el/öl/él* képzők gyakoriságot és folyamatosságot jelölnek. Mindkét jelentéstartomány megjelenik a hangzássémánál, de hol az egyik, hol a másik dominál. Például a *beszéddel* és *lustálkodással kapcsolatos* szavaknál a folyamatosságon van a hangsúly, a *kortyol*, *szürtyöl* és a *perzsel*, *pörköl* eseményeknél viszont a többszöriségen.

A CVCC(*ol/el/öl/él*) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 32. mutatja be.

Táblázat 32. A CVCC(*ol/el/öl/él*) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

EMBERI HANG	MOZGÁS-CSELEKVÉS
beszéddel kapcsolatos: cserfel, gajdol	lustálkodás: durmol, lebzsel, tentél
levegőáramlás kíséretében történő hanghatások: kortyol, szürtyöl	sütés-égés: perzsel, pörköl

Összegzés: A CVCC(*ol/el/öl/él*) hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: hangutánzó esetében és mozgás-cselekvés kategóriában is ismétlődés (többszöriség) és/vagy tartósság (folyamatosság).

CVC(ol/el/öl)

A CVC(*ol/el/öl*) hangzássémát követő, két szótagú onomatopoeiából mindössze 11 szó fordult elő az adatbázisunkban (az adatbázis 1,2%-a). Ebből hét szó hangutánzó szó (64%),

egy hangulatfestő és három vegyes csoportú. Két tematikus csoportot tudunk kiemelni, mindkettő az élettelen dolgok hangjának utánzására csoportból való. Egyik a *két tárgy vagy felület érintkezése által létrejött intenzívebb hangokat* (csihol, csiszol, reszel), a másik az *ütés útján létrejövő hangeffektusokat* (páhol, püföl) foglalja magába. Ezeknél az eseteknél a hangzásséma a többszöriség (ismétlődés) jelölője.

A CVC(ol/el/öl) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 33. mutatja be.

Táblázat 33. A CVC(ol/el/öl) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

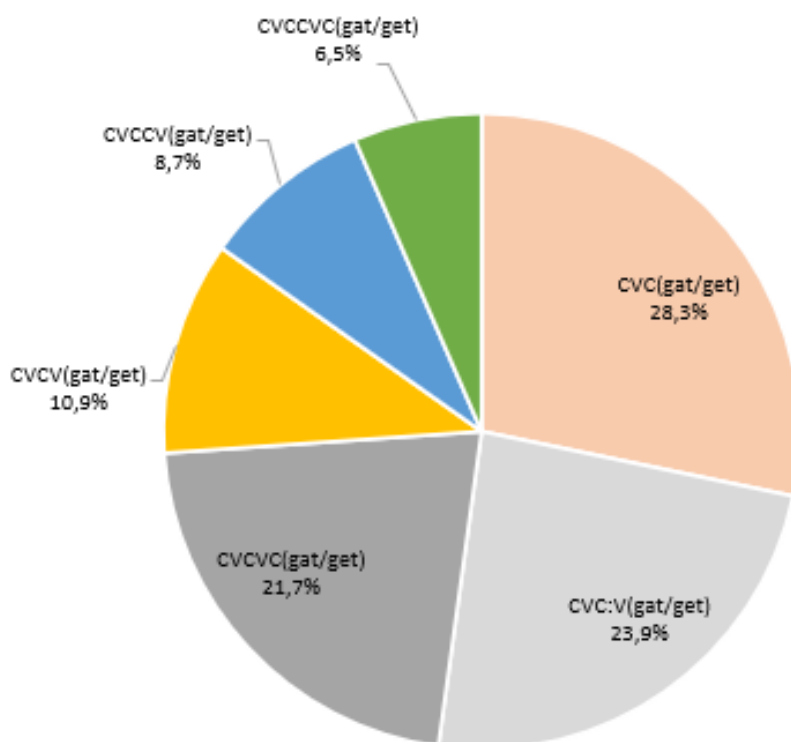
ÉLETTELEN DOLGOK HANGJA
két tárgy/felület érintkezésének hangja: csihol, csiszol, reszel
ütés útján létrejövő hanghatás: páhol, püföl

Összegzés: A CVC(ol/el/öl) hangzásséma által kifejezett jelentéstartomány: élettelen dolgok hangjánál a többszöriség szemantikai dimenzióját közvetíti, amely rendszeresen és rendszertelenül is végbe mehet.

5.2.4. Hangzásséma kategória IV. – Hangzásséma gat/get szóvégződésével

A *gat/get* szóvégződésű hangzásséma kategóriához összesen 46 szót rendeltünk, amelyeket hat hangzásséma típusba csoportosítottunk. Előfordulási gyakoriságuk alapján a leggyakrabban előforduló típus a CVC(gat/get) (28,3%, 13 szó), öt követi a CVC:V(gat/get) (23,9%, 11 szó), majd a CVCVC(gat/get) (21,7%, 10 szó), és a CVCV(gat/get) (10,9%, 5 szó), az utolsó két helyre pedig a CVCCV (8,7%, 4 szó) és a CVCCVC(gat/get) (6,5%, 3 szó) került. Ahogyan az Ábra 15. mutatja, ehhez a kategóriához nem tartozik sok szó, az utolsó négy típus nem is tartalmaz 10 szónál többet, így ezek részletesebb elemzésére nem kerül sor.

Ábra 15. Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma *gat/get* szóvégződéssel kategórián belül

A hangzássémák végén található gyakorító *gat/get* igeképzőnek két funkciója van. A gyakorító funkció (valamit többször csinálni) és a kicsinyítés (csökkent intenzitással való cselekvés). A két funkció nem független egymástól, sok esetben mindkettő egyszerre vesz részt a jelentés alakításában (Kiefer–Ladányi 2000b). Szakirodalomban talán leginkább ezen két funkcióját szokták emlegetni, de valójában sokkal összetettebb képzőfajtáról van szó. A –*gat/get* ugyanis sok jelentéssel rendelkezik, és nincs egységes állandó jelentése (Fabó 1989: 40). T. Szabó (2003: 83), – aki nagymértékben Fabó munkájára támaszkodik – összesíti ezeket a nyelvi funkciókat és bemutatja őket konkrét példákon keresztül, pl. a –*gat/get* árnyaltabb jelentései lehetnek a többszöriség, ismétlődés, próbálkozás, ide-oda és le-föl, kicsinyítés, intenzitáscsökkentés, céltalanság, lassúság, nyomatékosítás stb.

CVC(gat/get)

A CVC(*gat/get*) hangzássémájú, két szótagú onomatopoeiából 13 szó fordult elő az adatbázisunkban (az adatbázis 1,4%-a). Ebből 9 hangutánzó szó (69,2%), kettő hangulatfestő

és három vegyes csoportú szó. Hangot reprodukáló szavaknál *éles és tompa* hangot megjelenítőket (csenget, dőnget, kongat stb.), mozgás-cselekvést kifejező szavaknál pedig a *lendületességet (könnyedséget)* közvetítő szavakat (lenget, perget, ringat) tudjuk kiemelni. A hanghatások és a mozgás-cselekvés esetében is valamilyen ismétlődő eseményt érzékeltet a hangzásséma. A szóbeljei mássalhangzó csoportosulás pedig még jobban kifejezésre juttatja az események ciklikusságát, különösen a hangot kifejező szavaknál egyfajta megakadást kölcsönözve.

A CVC(gat/get) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 34. mutatja be.

Táblázat 34. A CVC(gat/get) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS
éles és tompa hang: csenget, csörget, dőnget, kongat, penget, zörget	lendületes – könnyed mozgás: lenget, perget, ringat

Összegzés: A CVC(gat/get) hangzásséma által kifejezett jelentéstartomány: hangutánzó és mozgás-cselekvés kategóriában is ciklikus ismétlődést fejezi ki.

CVC:V(gat/get)

A CVC:V(gat/get) hangzássémához három szótagú onomatopoeiák tartoznak. Összesen 11 szó fordul elő ebben a mintázatban (az adatbázis 1,2%-a), közülük kilenc hangutánzó szó és kettő vegyes csoportú. Előfordulnak emberi hangoknál *mély hangot megjelenítő* (hümmöget, korrogat, kurrogat), és *ütés útján keletkezett hanghatásokat* (csattogat, csetteget, pattogat, ketyeget) visszaadók. Mint láthatjuk, szóbeljei hosszú mássalhangzót is tartalmaz a hangzásséma, ami a korábban előforduló hangzássémáknál (pl. CVC:(og/eg/ög/ag), CVC:(an/ant/en/ent, int) nagyobb intenzitást jelölt. Ennél a mintázatnál erről nincs szó, a szóvégződés által közvetített nyelvi funkciót erősíti, ami ebben az esetben nem más, mint valamilyen esemény apránként, kis intenzitással történő megvalósulása.

A CVC:V(gat/get) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 35. mutatja be.

Táblázat 35. A CVC:V(gat/get) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

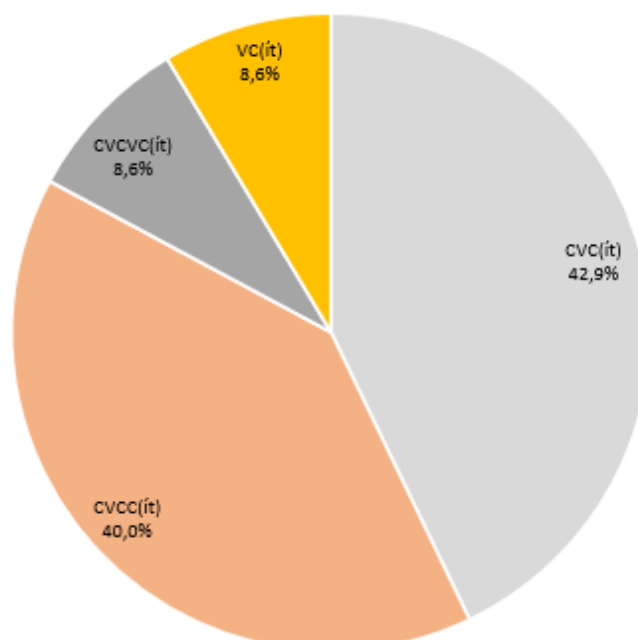
EMBERI HANG	ÉLETTELEN DOLGOK HANGJA
mély hang: hümmöget, korrogat, kurrogat	ütés útján létrejövő hanghatás: csattogat, csetteget, pattogat, ketyeget

Összegzés: A CVC:V(gat/get) hangzásséma által kifejezett jelentéstartomány: hangot utánzó szavaknál kisebb intenzitást és apránként történő megvalósulást jelöl.

5.2.5. Hangzásséma kategória V. – Hangzásséma íté szóvégződéssel

Az íté szóvégződésű hangzásséma kategóriánál összesen 35 szó fordult elő. Négy hangzásséma típust állapítottunk meg, amelyek közül a CVC(it) (42,9%, 15 szó) és a CVCC(it) (40%, 14 szó) a jellemzőbb sémák. A CVCVC(it) (8,6%, 3 szó) és a VC(it) (8,6%, 3 szó) csak csekély számú szót foglal magában, ahogyan azt az Ábra 16. is mutatja.

Ábra 16. Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma íté szóvégződéssel kategórián belül

Az *-ít* képzőt²¹⁰ a mozzanatos igekezűk közé sorolják. A pillanatnyiség, illetve mozzanatoság jelentéstartalmakat hordozza (Keszler 2000, T. Szabó 2003).

CVC(ít)

A *CVC(ít)* mintázatot követő, két szótagú onomatopoeiákból 15 fordult elő (az adatbázis 1,7%-a). Ebből 12 hangutánzó szó és négy vegyes csoportú. Egy tematikai csoportot tudunk kiemelni, ez a *nagy hangerővel járó hanghatások* csoportja (nyerít, ordít, süvít stb.). Ennél a hangzásséma típusnál nyelvi funkcióként a megnövekedett intenzitást állapítottuk meg, az *-ít* képző eredeti funkciója nem igazán jut érvényre, viszont az őt alkotó hosszú *í* nagyban hozzájárul az intenzív, nagy hangerejű hangok minél hűbb reprodukálásához.

A *CVC(ít)* hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 36. mutatja be.

Táblázat 36. A *CVC(ít)* hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

EMBERI HANG ÉS ÉLETTELEN DOLOG HANGJA
nagy hangerővel járó hanghatások: nyerít, nyüszít, ordít, rikít, sikít, sivít, süvít, visít,

Összegzés: *CVC(ít)* hangzásséma által kifejezett jelentéstartomány: hangok esetében megnövekedett, nagy intenzitást fejez ki.

CVCC(ít)

A *CVCC(ít)* hangzássémájú, két szótagú onomatopoeiából összesen 14 szó szerepel az adatbázisunkban (az adatbázis 1,5%-a). Hangutánzó szóból 11 van, hagulatfestőből egy és kettő a vegyes csoportból. Két tematikus csoportot állapítottunk meg: az egyik nagy

²¹⁰ Az *ít* kapcsolódhat melléknemekhez is, ilyen esetben a „melléknévben megnevezett tulajdonságúvá tesz” jelentést hordozza (Kiefer és Ladányi 2000b), de példánk között ilyen típusúak nem szerepeltek.

hangerejű, *éles és tompa hangokat* megjelenítő szavakat foglal magában (csendít, dördít, zördít stb.), a másik *lendiületes* mozgást kifejezőket sorakoztat fel (lendít, perdít, pendít). A hangzásséma típus az előző típussal némi hasonlóságot mutatva hangok esetében nagy intenzitást és egyszerűséget közvetít. Mozcás-cselekvésnél is erősen érvényesül a képző pillanatnyiságot jelölő nyelvi funkciója.

A CVCC(ít) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 37. mutatja be.

Táblázat 37. A CVCC(ít) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

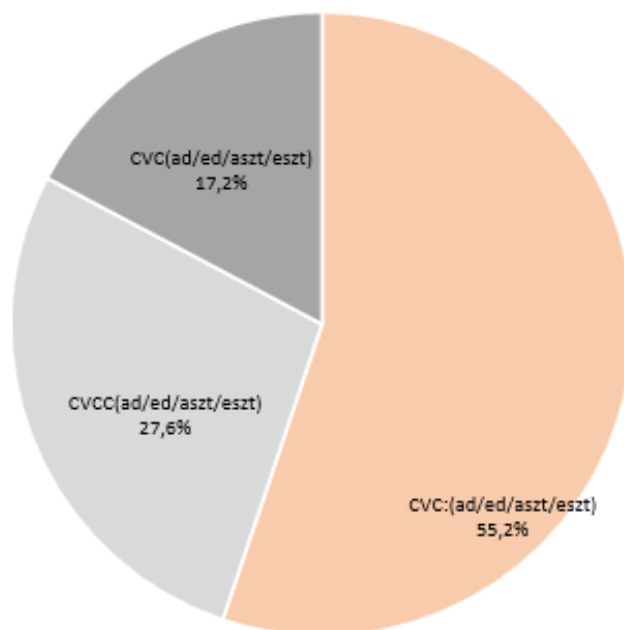
ÉLETTELEN DOLOG HANGJA	MOZGÁS-CSELEKVÉS
éles és tompa hang (nagy hangerővel): csendít, csördít, dördít, rezdít, zördít	lendiületes mozgás: gördít, lendít, pendít, perdít, rendít

Összegzés: A CVCC(ít) hangzásséma által kifejezett jelentéstartományok: hangutánzókat esetében egyszerűség, nagy intenzitás, mozgás-cselekvés kategóriában pedig pillanatnyiság.

5.2.6. Hangzásséma kategória VI. – Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződésével

Az ad/ed/aszt/eszt szóvégződésű hangzásséma kategóriánál összesen 29 szó fordult elő, amelyeket három hangzásséma típusba csoportosítottunk. A leggyakrabban előforduló mintázat a CVC:(ad/ed/aszt/eszt) (55,2%, 16 szó), utána következik a CVCC(ad/ed/aszt/eszt) (27,6%, 8 szó) és utolsó helyen van a CVC(ad/ed/aszt/eszt) (17,2%, 5 szó) típus, ahogyan azt az Ábra 17. is mutatja. Tekintettel arra, hogy ennél a kategóriánál is kevés szó szerepel, csak az első mintázatot, azaz a 16 szóval előforduló CVC:(ad/ed/aszt/eszt) típust mutatjuk be.

Ábra 17. Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma *ad/ed/aszt/eszt* szóvégződésel kategórián belül

Az *-ad/ed* és az *-aszt/eszt* képzők szemantikai rokonságban vannak. Az *-ad/ed* jelentése, hogy „valakivel vagy valamivel történik valami”, az *-aszt/-eszt* pedig ennek kauzatív verziója (Kiefer–Ladányi 2000b). Keszler (2000) az *-ad/ed* képzőnél a cselekvés elkezdésének pillanatát említi mint nyelvi funkciót, T. Szabó (2003) pedig ehhez még hozzárendeli a cselekvés pillanatnyiségének jelentéstartományát is.

CVC:(ad/ed/aszt/eszt)

A *CVC:(ad/ed/aszt/eszt)* mintázatú, két szótagú szavakból 16 szerepel az adatbázisban (az adatbázis 1,8%-a). Nyolc hangutánzó szó (50%), kettő hangulatfestő és a vegyes csoporthoz hat szó tartozik. Ebben a csoportban olyan szavakat találtunk, amelyek még ha hangutánzó szónak is minősülnek, valamilyen állapotra utaló eseményt jelenítenek meg. Pl. a *tikkad* szó eredetileg hangutánzó szó (levegő után kapkodó, fuldokló ember hangját érzékeltette; később a fárad lankad-féle jelentések rendelődtek hozzá, ESz. 846.) Tematikailag két állapotra utaló csoportot hoztunk létre: a *fáradtságra utaló szavak* (pilled, tikkad, tottyad) és *puha–ernyedté válást* (lottyad, löttyed) megjelenítő szavak csoportját. Ennél a

hangzássémánál a szó végén található képző hozza magával a kezdődő értelmű nyelvi funkciót, a szóbelseji hosszú mássalhangzó pedig az intenzitást jelöli.

A CVC:(ad/ed/aszt/eszt) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 38. mutatja be.

Táblázat 38. A CVC:(ad/ed/aszt/eszt) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

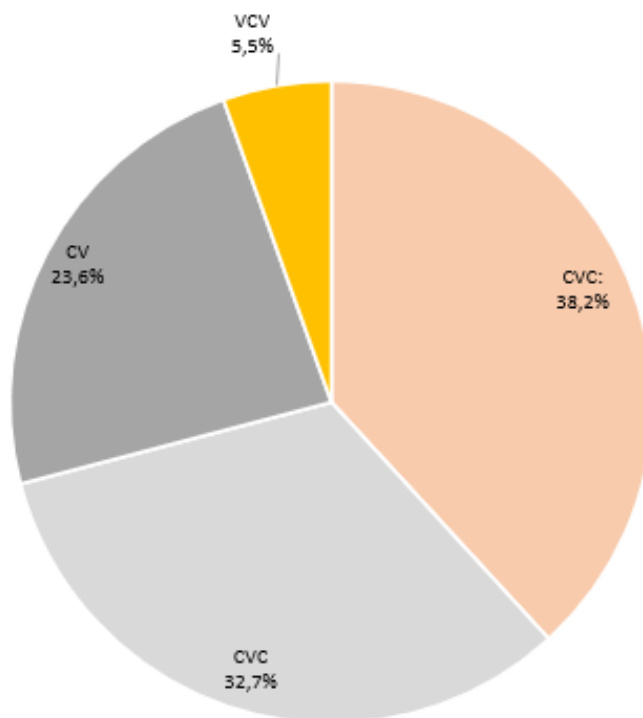
ÁLLAPOT
fáradtság: pilled, tikkad, tottyad
puha-ernyedt: lottyad, löttyed

Összegzés: A CVC:(ad/ed/aszt/eszt) hangzásséma által kifejezett jelentéstartomány: valamilyen állapotba kerülni.

5.2.7. Hangzásséma kategória VII. – Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal

A szóanyag elemzése során több olyan csoportra lettünk figyelmesek, amelyek közös pontja, hogy két-három hangból állnak, egy szótagból épülnek fel, erős expresszív erővel rendelkeznek és mindegyik a névszók csoportjába sorolható. Összesen 55 ilyen szót gyűjtöttünk össze (az adatbázis 6,1%-a), ami ugyan nem sok, de nem is kevés, így külön hangzásséma kategóriába rendeztük őket. A kategórián belül négy hangzásséma típus szerint csoportosítottuk őket, és ahogyan az Ábra 18. is mutatja, előfordulási gyakoriságuk alapján a következő sorrendbe állíthatók: CVC: (38,2%, 21 szó), CVC (32,7%, 18 szó), CV (23,6%, 13 szó) és a VCV (5,5%, 3 szó) típus.

Ábra 18. Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal kategórián belül

A VCV hangzásséma típushoz sorolt onomatopoetikus kifejezések száma nem érte el a tízet, ebből kifolyólag külön nem lesz róla szó.

CVC:

A CVC: hangzássémájú szóból összesen 21 van (az adatbázis 2,3%-a), 16 hangutánzó szó, egy hangulatfestő és négy vegyes csoportú. Ennél a csoportnál felállított tematikus csoportok jellemzően az élőlények és az élettelen dolgok hangját visszaadó szavakból épülnek fel. A felállított tematikus csoportok az *ütődés útján keletkezett hangok* csoportja (csatt, kopp, patt stb.), a *folyékony halmazállapotú dolgok hangját utánzó szavak* csoportja (csobb, lotty, lötty) és a *levegőáramlás kíséretében megvalósuló hanghatások* csoportja (fütty, hamm, kotty stb.) Az egy szótagon kívül a szóvégi hosszú mássalhangzó is a hangzásséma fontos eleme. Ez a mintázat a nagy intenzitású, kitörő hangok kifejezésére használatos.

A CVC: hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 39. mutatja be.

Táblázat 39. A CVC: hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban

ÉLŐLÉNY ÉS ÉLETTELEN DOLOG HANGJA
ütődés útján keletkezett hanghatás: csatt, kopp, nyekk, paff, patt, puff, ropp
folyékony halmazállapotú dolog hangja: csobb, lotty, lötty
hanghatás levegőáramlás kíséretében: fütty, hamm, kotty, lobb, mukk, pissz, sicc

Összegzés: A CVC: hangzásséma által kifejezett jelentéstartomány: hangok esetében nagy intenzitást és pillanatnyiságot (egyszeriséget) fejez ki.

CVC

A CVC hangzássémájú szóból összesen 18 fordult elő (az adatbázis 2%-a), ebből 12 hangutánzó szó, kettő hangulatfestő és négy vegyes csoportú. Egy tematikus csoportot tudunk kiemelni a hangot reprodukáló szavaknál, ez az *önkéntelen hangkitörést kifejező* (fuj, hej, sej stb.) csoport. Tulajdonképpen a CVC alakú mintázatot az indulatszavak veszik fel. A mi szóanyagunkban is indulatszavakról van szó, azonban Bárczi (2001: 33-34) szerint az ilyen fajta indulatszavak hangutánzó eredetűek. Ebből az okból kifolyólag szerepelnek adatbázisunkban.

A CVC hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 40. mutatja be.

Táblázat 40. A CVC hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

EMBERI HANG
<i>önkéntelen hangkitörés:</i> <i>fuj, hej, huj, juj, sej, haj, jaj,</i>

Összegzés: A CVC hangzásséma által kifejezett jelentéstartomány: hirtelen, spontán kitörő hang.

CV

A CV hangzássémájú szóból összesen 13 fordult elő (az adatbázis 1,4%-a). A 13 szóból 12 hangutánzó szó és egy vegyes csoportú. Ennél a csoportnál felállított tematikus csoportok jellemzően az élőlények és az élettelen dolgok hangját visszaadó szavakból épülnek fel. Felosztottuk őket *állathívogatók, terelő, állathangok csoportjára* (co, nyí, iá) és az *önkéntelen vagy a figyelemfelkeltő hangkitörést* reprodukáló szavak csoportjára (hé, hó, hú). A CV alakú mintázatot is az indulatszavak veszik fel. A mi szóanyagunkban is az állathangok kivételével indulatszavakról van szó, és ahogyan azt korábban említettük, hangutánzó eredetük okán szerepelnek adatbázisunkban.

A CV hangzássémájú onomatopoeiák tematikus csoportjait a Táblázat 41. mutatja be.

Táblázat 41. A CV hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásában

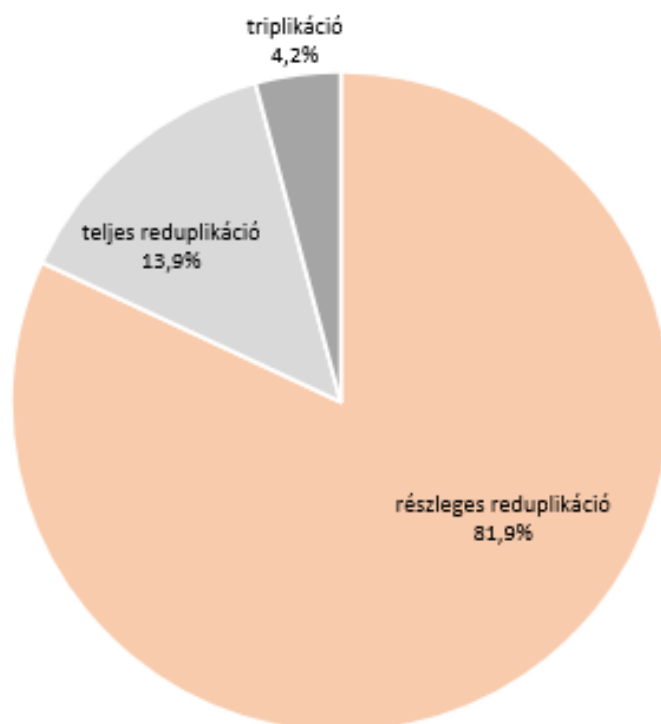
ÉLŐLÉNY ÉS ÉLETTELEN DOLOG HANGJA
<i>állathívogató, terelő és állathangok:</i> co, gyí, iá, nyí <i>önkéntelen vagy figyelemfelkeltő hangkitörés:</i> hó, hú, hé, no

Összegzés: A CV hangzásséma által kifejezett jelentéstartomány: hirtelen, spontán kitörő hang.

5.2.8. *Hangzásséma kategória VIII. Reduplikáció mint hangzásséma*

A magyar adatbázisban a reduplikáció útján született szavak száma összesen 72, ami a vizsgált szóanyag 7,9%-át képezi. Három hangzásséma típusra bontottuk őket, ezek a teljes reduplikáció, a részleges reduplikáció és a triplikáció. Előfordulási gyakoriságuk alapján első helyre a részleges reduplikáció került (81,9%, 59 szó), öt követi a teljes reduplikáció (13,9%, 10 szó), és a legkevesebb szó a triplikációhoz tartozik (4,2%, 3 szó), az eredményeket az Ábra 19. mutatja.

Ábra 19. *Hangzásséma típusok megoszlása reduplikáció mint hangzásséma kategórián belül*

A reduplikáció fogalmát a japán analízis részénél már ismertettük,²¹¹ itt most csak röviden felidézzük azon meghatározását, amely szerint folytattuk vizsgálódásainkat és csoportosításainkat.

A reduplikáció fogalmát a szóalkotás azon módjára értjük, amikor (1) egy meglévő onomatopoeitikus szóalakot megkettőzünk; (2) egy meglévő onomatopoeitikus szóalak mintájára létrehozunk egy hozzá hasonlót (az elő- és utótag egymásnak hangtani szabályok szerint módosított változatai) vagy két önálló szóalaktól alkotunk egy új szót; (3) egy meglévő onomatopoeitikus szót megháromszorozunk (triplikálunk); (4) a szóalak fonológiai anyagának csak egy részét jelenítjük meg ismételten (hiányos megkettőzött formát hozunk létre).

A magyar adatbázisban a (4) pontban megfogalmazott reduplikáció típus nem fordult elő, azaz a rendhagyó reduplikációra onomatopoeitikus példát nem találtunk.

Az eddig bemutatott hangzásséma kategóriáknál a 10-nél kevesebb szót tartalmazó hangzásséma típusokat külön nem tárgyaltuk, a reduplikáció esetében viszont kivételt teszünk. Fontosnak tartjuk, hogy röviden, néhány szót szóljunk a 10 szót számláló teljes reduplikációról és a mindössze három szavas triplikációról is, leginkább azért, mert a japán onomatopoeiáknál központi szerepet töltött be a teljes reduplikáció. A két nyelv összehasonlítása szempontjából ennek a szegmensnek is jelentősége van. A triplikáció egyik nyelvben sem jellemző szóalkotási mód, de mivel a reduplikáció részét képezi, így kitértünk rá a japán és a magyar analízisben is.

Teljes reduplikáció

A teljes reduplikációra összesen tíz szót találtunk az adatbázisunkban. Egy kivételével mind a hangutánzóok csoportjába tartozik. Ez az egy kivétel a *plömplöm* szó, ami a német nyelvből került a magyarba, jelentése *bolond, ütődött, hülye* (ESz. 649). Ehhez a csoporthoz jellemzően az állatok hangját visszaadó szavak tartoznak, pl. *brumm-brumm, gá-gá, mek-mek, rőf-rőf, vau-vau, züm-züm*. Természetesen messzemenő következtetéseket nem tudunk levonni, mivel csak kevés ilyen szó szerepel a gyűjteményünkben, de ez a néhány szó is

²¹¹ Lásd a 5.1.4 *Hangzásséma kategória IV. – Reduplikáció mint hangzásséma* alfejezet *A reduplikáció fogalma* című részét

érzékelte a teljes szóismétlés nagymértékben valószínűsíthető nyelvi funkcióját, ami nem más, mint egy adott esemény ismétlődésének, folytonosságának kifejezése (esetünkben valamilyen hang(hatás) újbóli megismétlődése).

A magyar nyelvben bizonyára sokkal több teljes reduplikáció útján keletkezett onomatopoeikus szó van, de feltételezhetően inkább a nyelvjárások és a gyermeknyelvi kifejezések területére szorultak/nak.

Triplikáció

A triplikációról már említettük, hogy nem egy megszokott szóalkotási mód, és ez nem csak a magyar nyelvre vonatkozóan értendő. Szóanyagunkban összesen három ilyen szót találtunk, ezek a *hahaha*, *hehehe* és a *hihihi*. Mindhárom a nevetés hangját repordukálja, és ahogyan a japán mintában is előforduló nevetést visszaadó szónál, úgy itt is elmondható, hogy a triplikált alak szabályos, viszonylag gyors időközben történő sokszoros ismétlődést közvetít.

Úgy gondoljuk, hogy a triplikáció a magyar nyelv onomatopoeiáit nézve mindenképpen alkalmi szóalkotási mód, és az irodalmi nyelvre és a gyermeknyelvre korlátozódik.

Részleges reduplikáció

A magyar adatbázisunkban részleges reduplikációra 59 szót találtunk, ami az adatbázis 6,5%-át teszi ki. Az 59 szó közül 49 a hangutánzók csoportjába tartozik (83,1%), négy a hangulatfestők csoportjába (6,8%), hat pedig vegyes csoportú (10,2%). A részleges reduplikáció csoportjába azokat soroltuk – ahogyan azt a japán analízisnél is tettük –, amelyeknél a meglévő onomatopoeikus szóalakhoz kapcsolódó új tag az alaptag fonológiai anyagának csak egy részét tartalmazza, illetve amelyeknél két önálló, hangalaki hasonlóságot mutató szó alkot egy újat.²¹² Az adatbázisból kigyűjtött szóanyagot az alaptag és az új tag,

²¹² Szikszainé (1993: 125) a két önálló alakú és jelentésű szó egybekapcsolásával keletkező szavakat álikerszóknak nevezi. A japán szakirodalomban az így keletkezett szavakat a 交替形語彙 /kōtaikeigoi/ terminológiával jelölik (Kadooka 2005, 2007). Vizsgálatunkban mi az így keletkezett onomatopoeiákat részleges reduplikáció fogalma alatt tárgyaljuk.

illetve a két önálló szó közötti fonológiai különbségek szerint csoportosítottuk a Szikszainé-féle (1993) alaktani csoportosításból kiindulva. E szerint létezik (1) magánhangzó változással járó reduplikáció, (2) szótagkezdő (onset) változásával járó reduplikáció és (3) magánhangzó és/vagy mássalhangzó változással keletkezett rímelő szavakat magába foglaló reduplikáció. A Szikszainé-féle csoportokon némileg változtatva az általunk felállított csoportok a következőképpen alakultak: (1) magánhangzó változással járó reduplikáció, (2) mássalhangzó változással járó reduplikáció, (3) szótag változással járó reduplikáció és (4) magánhangzó–mássalhangzó ellentéten alapuló reduplikáció. Mindegyik típusnál az előtag és az utótag is lehet kötött vagy szabad.

A részleges reduplikáció útján keletkezett szavak elemzésének első lépése a fent említett négy típus szerinti csoportosítása volt, azaz megvizsgáltuk, hogy az adott onomatopoeitikus szó előtagja és utótagja között milyen alaktani különbség áll fenn. A kapott csoportokon belül külön jelöltük, hogy kötött vagy szabad komponensről van-e szó.

A következő eredményeket kaptuk:

a) magánhangzó változással járó reduplikáció

kötött előtag és utótag

bim-bam, giling-galang, ripsz-ropsz, tik-tak, tinglitangli, pingpong, sipp-supp

szabad előtag és utótag

retyerutya, ketet-kutat

szabad utótag

csiszeg-csoszog, csitt-csatt, dérrrel-durral, dínom-dánom, dirmeg-dörmög, dirr-durr, kipeg-kopog, kipp-kopp, kitty-kotty, litty-lotty, licslocs, nyimnyám, piff-paff, piff-puff, pitteg-pattog, ripeg-ropog, rityeg-rottyog, tetye-tutya, tipp-toppp, zireg-zörög, zsipsz-zsupsz

Megállapítottuk, hogy a magánhangzó változást érintő részleges reduplikációval keletkezett szavaknál a szabad utótaggal rendelkező szavak a jellemzők, vagyis az utótag rendelkezik

önálló jelentéssel. Ezeknél a szavaknál a magánhangzó változáson kívül más elemet nem tudunk kiemelni közös komponensként, így jellegzetes hangzássémátípusról sem beszélhetünk. A magánhangzó változáshoz viszont köthető nyelvi funkció. Mivel hangutánzókra jellemző szóalkotási módról van szó, így a magánhangzó változás nyelvi funkciójaként az összetett hanghatás akusztikai visszatükröződését állapítottuk meg.

b) mássalhangzó változással járó reduplikáció

kötött előtag és utótag

suskus, susmus

szabad előtag

csingilingi, surran-furran

szabad előtag és utótag

locspocs, fittyent-pittyent, szuszimuszi, kurrog-burrog, lityi-fityi, zúg-búg

Mássalhangzó változással járó reduplikáció útján keletkezett szavakból csak keveset találtunk az adatbázisunkban. A szabad előtaggal és utótaggal rendelkezőkből volt a legtöbb. A hangutánzó és a vegyes csoportba tartozók fele-fele arányban jelentkeztek. Hangzásséma típust itt sem tudunk kiemelni, viszont megállapítottuk, hogy a mássalhangzó változás mindig a szó elején valósult meg, a szóeleji változás pedig egyfajta rímelést hoz létre a szó előtagja és utótagja között, aminek ritmuskeltő hatása van.

c) szótag változással járó reduplikáció

szabad utótag

csihi-puhi

szabad előtag

recefice

kötött előtag és utótag

csim-bum, irgum-burgum, csetepaté,

Mindössze három szó tartozik ehhez a reduplikáció fajtához. Észrevételünk velük kapcsolatban az, hogy ahogyan az előző csoportnál (mássalhangzó változással járó reduplikációnál), úgy itt is a változás a szó legelején történt meg, ami ebben az esetben is ritmuskeltő hatást eredményez.

d) magánhangzó–mássalhangzó ellentéten alapuló reduplikáció

kötött előtag és utótag

*etyele-petyele, etye-petye, ukmukfukk*²¹³

szabad utótag

iceg-biceg, icike-picike, ici-pici, icurka-picurka, igyorog-vigyorog, iheg-liheg, ihog-vihog, irul-pirul

szabad előtag és utótag

illeg-billeg

A magánhangzó–mássalhangzó ellentéten alapuló reduplikációnál is a ritmuskeltő hatás vehető észre. Ennél a csoportnál is, mint a magánhangzó változással járó csoportnál, legtöbb esetben az utótag szabad. De itt sem tudunk hangzásséma típust kiemelni.

Két olyan szót találtunk, amelyek egyik csoportba sem illenek bele, ezek a *fityfiritty* és a *pitypalatty*. Mindkettőről elmondhatjuk, hogy tisztázatlan tagokból áll, és hogy az utótagban megismétlődik az előtag, ugyanakkor további elemek is beékelődnek. A *fityfiritty* szónál a „ri” ékelődik be, és a *pitypalattynál* pedig „i”-ből „a” lesz, és beékelődik a „la” szótag.

Összegzés: A részleges reduplikáció útján keletkezett szavaknál hangzásséma típust nem tudunk kiemelni, viszont a részleges reduplikáción belül kialakított alcsoportokhoz köthető szemantikai funkciókat igen. A magánhangzó változással járó reduplikációnál a magánhangzó

²¹³ Három tagból áll, nem kettőből, ilyen szempontból speciális alakúnak tekinthető.

változás összetett haghátást, a többi csoportnál az előtag és utótag közötti alaktani különbség pedig ritmuskeltő hatást vált ki.

5.2.9. *Nyelvi modell II. (magyar) bemutatása*

A magyar nyelvi modell megrajzolásánál ugyanazokat a lépéseket követtük, mint a japán modellünkénél. Az adatbázisban szereplő onomatopoeiák hangzásséma alapú analízise útján született eredményekre támaszkodva hoztuk létre a magyar modellt is, amely az azonos strukturális vonásokat hordozó szavak csoportján és a hozzájuk tartozó jelentéstartományokon alapul.

A japán modell kialakításához hasonlóan itt is kizárólag azokat a hangzásséma típusokat szerepeltettük, amelyekhez több mint tíz szó volt sorolható az adatbázisból. Ezen kritérium alapján a beazonosított 41 hangzásséma típusból ²¹⁴ 18 típus volt alkalmas arra, hogy nyelvi modellünk részévé váljon. Az analízis részben bemutatott hangzásséma típus közül egy kivételével mindegyik megtalálható a modellünkben, igaz, vannak köztük olyanok (nem kevés), amely az általunk meghatározott minimum szómennyiség határát épphogy csak túllépi. A reduplikáció csoportjához tartozó teljes és rendhagyó reduplikáció, valamint a triplikáció nem elemei a modellünknek, mivel vagy nem rendelkeznek megfelelő számú szómennyiséggel, ²¹⁵ vagy nem rajzolódik ki náluk egy meghatározott hangzásséma típus a csoporton belül. ²¹⁶

A hangzássémák által közvetített jelentéstartományokból összesen 16 van, amelyek közül kettő kétszer ²¹⁷ és egy háromszor ²¹⁸ fordul elő. A magyar modellben is a hangzássémák jelentéstartományait a hangmegnyilvánulás, a mozgás és cselekvés, valamint az állapot jelentéskörére vonatkoztatva adtuk meg.

²¹⁴ Ezeken belül a reduplikációt további alcsoportokra oszthatjuk, de ezeken belül hangzásséma típusok nem rajzolódtak ki.

²¹⁵ A teljes reduplikációhoz mindössze tíz szó sorolható, a triplikációhoz pedig csak három.

²¹⁶ A rendhagyó reduplikációnál nem rajzolódott ki egy hangzásséma típus sem.

²¹⁷ Ez az egyszerűség és nagy intenzitás kombináció, valamint a pillanatnyiség.

²¹⁸ Kitérő hang.

A kiindulópont a 18 hangzásséma két ellentétes időbeli oppozíció köré csoportosítása volt, vagyis a *végponttal rendelkező* és a *végponttal nem rendelkező események* szerinti osztályozása. Az elsónél az esemény befejeződik, van vége (esetleges eredménye), az utóbbi eseténél pedig az esemény nem fejeződik be, nincs vége (ismétlődik vagy folyamatosan tart).

A végponttal rendelkező eseményeknél itt is külön választottuk a *tartósságot* és a *pillanatnyiságot* kifejezőket. A tartós események alá mindazon események kerültek, amelyeknek van egy bizonyos belső időintervallumuk, és ezen belül egy ideig (el)tartanak, a pillanatnyisághoz pedig azokat soroltuk, amelyek ilyennel nem rendelkeznek, „ott abban a pillanatban” lezajlanak.²¹⁹

A végponttal rendelkező és tartósságot kifejező jelentéstartományokat a CVC:(ad/ed/aszt/eszt) és a CVC(ít) hangzássémák jelenítik meg, a végponttal rendelkező és pillanatnyiságot kifejező jelentéstartományokat pedig a CVC:, a CVC, a CV, a CVCC(an/ant/en/ent), a CVC(dul/dül), a CVC:(an/ant/en/ent/int) és a CVCC(ít) típus. Az említett jelentéstartományokon belül pedig további jelentésárnyalatokkal módosítják az onomatopoeitikus alapszókat, attól függően, hogy azok hangra, mozgás-cselekvésre vagy állapotra vonatkoznak-e.

A CVC:(ad/ed/aszt/eszt) mintázat a végponttal rendelkező, tartósságot kifejező jelentéstartomány mellett állapotra utaló szavak esetében valamilyen állapotba kerülést fejez ki.

A CVC(ít) mintázat a végponttal rendelkező, tartósságot kifejező jelentéstartomány mellett hang esetében megnövekedett intenzitást fejez ki.

A CVC:, a CVC, a CV és a CVCC(an/ant/en/ent) mintázatok a végponttal rendelkező, pillanatnyiságot kifejező jelentéstartományok mellett hang esetében kitörő hangot jelenítenek meg. A CVC: típushoz pedig még a nagy intenzitás jelentésköre is társul.

A CVC(dul/dül) mintázat a végponttal rendelkező, pillanatnyiságot kifejező jelentéstartományok mellett hang esetében a kitörő hang, mozgás-cselekvést kifejező szavaknál pedig a hirtelen elkezdődés jelentést hordozza.

A CVC:(an/ant/en/ent/int) hangzásséma a végponttal rendelkező, pillanatnyiságot kifejező jelentéstartományok mellett hang esetében egyszerűséget, nagy intenzitást, mozgás-cselekvésnél pillanatnyiságot, állapotnál pedig hirtelen valamilyen állapotba kerülést fejez ki.

A CVCC(ít) hangzásséma a végponttal rendelkező, pillanatnyiságot kifejező

²¹⁹ Lásd erről korábban 5.1.5. *Nyelvi modell I. (japán) bemutatása* című részt, 155. oldal.

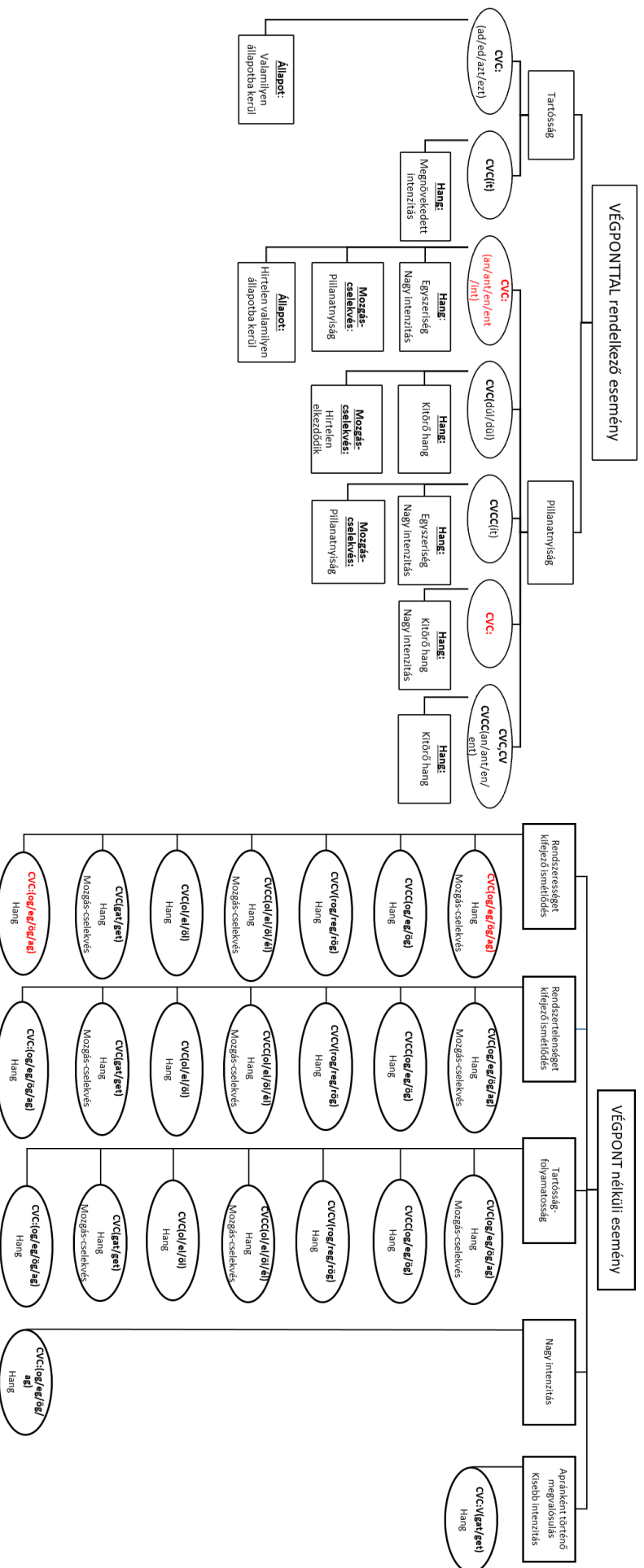
jelentéstartományok mellett hang esetében egyszerűséget, nagy intenzitást, mozgásra vonatkozólag pedig pillanatnyiságot fejez ki.

A végponttal nem rendelkező csoportnál túlnyomó többségben az események ismétlődéséről, folyamatosságáról, vagy folyamatos ismétlődéséből eredő folyamatosságáról van szó. Az ismétlődés és a folyamatosság között nincs éles határ. A folyamatosságot eredményezheti *rendszerességet kifejező ismétlődés* vagy *rendszertelenséget kifejező ismétlődés is*, de előfordulhat az is, hogy semmiféle ismétlődés nem történik meg, vagy legalábbis nem az ismétlődésen van a hangsúly, hanem egy véget nem érő folyamaton, ezt jelöltük a modellünkben *tartósság-folyamatosság* címszóval.²²⁰ A végponttal nem rendelkezőeknél e három jelentéstartomány mellett megjelenik még két szemantikai tartomány, ezek a *nagy intenzitás* és az *apránként történő megvalósulás–kisebb intenzitás*.

A végpont nélküli tartományon belül a rendszeres és rendszertelen ismétlődést megjelenítő jelentéstartományokat a CVC(og/eg/ög/ag), a CVCC(og/eg/ög), a CVCV(rog/reg/rög), a CVCC(ol/el/öl), a CVC(gat/get) és a CVC:(og/eg/ög/ag) mintázatok hordozzák, a végpont nélküli és tartósság-folyamatosság jelentéstartományokat az imént felsorolt sémák mindegyikénél detektáltuk, amelyekhez csatlakozik még a CV(ng) hangzásséma. A nagy intenzitást megjelenítő hangzásséma típus a CVC:(og/eg/ög/ag), az apránként történő megvalósulás–kisebb intenzitást kifejező pedig a CVC:V(gat/get) mintázat.

²²⁰ Lásd erről korábban 5.1.5. *Nyelvi modell I. (japán) bemutatása* című részt, 156. oldal.

Ábra 20. Nyelvi modell II. – A magyar onomatopoeiák hangzássémái és hangzássémáinak szemantikai tartományai

5.2.10. Összegzés és a *Kutatás I. szintjéhez (magyar) tartozó kérdések megválaszolása*

A magyar adatbázisban szereplő 909 onomatopoetikus kifejezés hangzásséma alapú analízise útján megállapítottuk azt a 18 hangzásséma típust, amely a magyar onomatopoetikus szócsoporra jellemző. Ezeket a hangzásséma típusokat az őket alkotó alaki jellegzetességek (pl. szóvégződések, egész alakra vonatkozó sajátosságok stb.) alapján kategóriákba csoportosítottuk, így összesen nyolc hangzásséma kategóriát kaptunk. Ennek értelmében a magyar nyelvi rendszerre jellemző onomatopoetikus mintázatok bemutató modellünk 18 hangzásséma típusból és az általuk közvetített 16 jelentéstartományból (amelyek közül kettő kétszer és egy háromszor fordul elő) épült fel (*Nyelvi modell II.*).

A *Nyelvi modell II.*-ben rendszerbe foglaltuk a magyar onomatopoeiákra jellemző hangzássémákat és a hozzájuk tartozó szemantikai tartományokat, amellyel egyben betekintést nyerhetünk a magyar nyelv működésének egy kisebb szegmensébe.

A kutatás elején feltett kérdésekre az analízis során nyert eredmények a következő válasszal szolgáltak.

Kutatás I. szintje: 1. kérdés

Az onomatopoeiákra jellemző hangzássémák milyen szemantikai tartományokat fednek le? Ezek közül melyek a legjellemzőbbek?

A *Nyelvi modell II.* alapján 18 hangzásséma típus összesen 16 szemantikai tartományt jelenít meg, amelyekből kettő kétszer²²¹ és egy háromszor²²² fordul elő. Ez a 12 jelentéstartomány a hangmegnyilvánulás, a mozgás-cselekvés és az állapot jelentésköréhez kapcsolódva jelenik meg a modellünkön belül.

Hangmegnyilvánulásoknál előforduló szemantikai tartományok:

megnövekedett intenzitás, egyszerűség–nagy intenzitás, nagy intenzitás–kitörő hang, kitörő hang, rendszerességet kifejező ismétlődés, rendszertelenséget kifejező ismétlődés, tartósság–folyamatosság, nagy intenzitás, apránként történő megvalósulás–kisebb intenzitás

²²¹ Ezek az egyszerűség és nagy intenzitás kombinációja, valamint a pillanatnyiség.

²²² Kitörő hang.

Mozgás-cselekvésnél előforduló szemantikai tartományok:

pillanatnyiség, hirtelen elkezdődés, rendszerességet kifejező ismétlődés, rendszertelenséget kifejező ismétlődés, tartósság–folyamatosság

Állapotnál előforduló szemantikai tartományok:

valamilyen állapotba kerülés, hirtelen valamilyen állapotba kerülés

A felsorolt jelentéstartományok közül a legjellemzőbbek a következők (hangzássémával együtt szerepeltetjük):

- a CVC:(an/ant/en/ent/int) hangzássémához tartozó: egyszeriség–nagy intenzitás, pillanatnyiség, hirtelen valamilyen állapotba kerülés;
- a CVC(og/eg/ög/ag) hangzássémához tartozó: rendszerességet kifejező ismétlődés, rendszertelenséget kifejező ismétlődés, tartósság–folyamatosság;
- a CVC:(og/eg/ög/ag) hangzássémához tartozó: rendszerességet kifejező ismétlődés, rendszertelenséget kifejező ismétlődés, tartósság–folyamatosság, nagy intenzitás;
- a CVC: hangzássémához tartozó: nagy intenzitás–kitörő hang.

A hangzásséma csoportba besorolható szavak 40,6%-nál a fenti négy hangzásséma típushoz tartozó szemantikai tartományok egyike jelent meg. A Táblázat 42. szemlélteti a magyar onomatopoeiáknál előforduló leggyakoribb szemantikai tartományokat.

Táblázat 42. *A magyar onomatopoeiák hangzássémáinál előforduló leggyakoribb szemantikai tartományok*

Hangmegnyilvánulás	Mozgás-cselekvés	Állapot
egyszeriség–nagy intenzitás rendszerességet kifejező ismétlődés rendszertelenséget kifejező ismétlődés tartósság–folyamatosság nagy intenzitás kitörő hang–nagy intenzitás	pillanatnyiség rendszerességet kifejező ismétlődés rendszertelenséget kifejező ismétlődés tartósság–folyamatosság	hirtelen valamilyen állapotba kerül

Kutatás I. szintje. 2. kérdés

Léteznek-e olyan szemantikai tartományok, amelyekhez több onomatopoetikus hangzásséma típus is besorolható?

Az analízisünk eredményei alapján és a *Nyelvi modell II.*-ben feltüntetett adatok alapján összesen hat olyan szemantikai tartományt tudunk megnevezni, amelyhez nem csak egy hangzásséma típus tartozik. Ezek közül hármat már korábban is említettünk, ezek az egyszerűség–nagy intenzitás, a pillanatnyiség és a kitörő hang jelentéstartományok, ezekhez társul még a rendszerességet és a rendszertelenséget kifejező ismétlődés, valamint a tartósság–folyamatosság mint szemantikai tartomány.

Az *egyszerűség és nagy intenzitás* kombinációjából alakult szemantikai tartományhoz a CVCC(ít) és a CVC:(an/ant/en/ent/int) hangzássémák tartoznak, abban az esetben, ha hangot megjelenítő onomatopoeiáknál fordulnak elő.

A *pillanatnyiséghez* mint szemantikai tartományhoz a CVCC(ít) és a CVC:(an/ant/en/ent/int) mintázatok tartoznak, mindkettő kizárólag mozgás-cselekvést kifejező onomatopoeiáknál rendelkezik ezen nyelvi funkcióval.

A *kitörő hang* szemantikai tartomány a CVC, a CV, a CVCC(an/ant/en/ent), a CVC(dul/dül) és a CVC: mintázatnál jelenik meg. A CVC:-nél a kitörő hanghoz még hozzá kapcsolódik a *nagy intenzitás* szemantikai tartománya. Természetesen mindegyik esetben hangot kifejező onomatopoeiákról van szó.

Rendszerességet kifejező ismétlődéshez a CVC(og/eg/ög/ag), a CVCC(ol/el/öl/él), a CVC(gat/get), a CVCC(og/eg/ög), a CVCV(rog/reg/rög), a CVC(ol/el/öl) és a CVC:(og/eg/ög/ag) tartozik. Az első három hangot megjelenítő és mozgás-cselekvést kifejező szóznál is előfordulhat, a többi viszont kizárólag valamilyen hangeffektust megjelenítőnél.

Rendszertelenséget kifejező ismétlődésnél szintén az előbb említett hét hangzásséma jelenik meg, tehát a CVC(og/eg/ög/ag), a CVCC(ol/el/öl/él), a CVC(gat/get), a CVCC(og/eg/ög), a CVCV(rog/reg/rög), a CVC(ol/el/öl) és a CVC:(og/eg/ög/ag).

A *tartósság–folyamatosságnál* szintén az imént említett hét hangzásséma típussal találkozhatunk, amelyekhez csatlakozik még a CV(ng) mintázat.

6. A JAPÁN ÉS MAGYAR EREDMÉNYEK ÖSSZEVEETÉSE – A KOMBINÁLT NYELVI MODELL

6.1. A japán és magyar onomatopoeikus rendszer összehasonlítása a Nyelvi modell I. és Nyelvi modell II. alapján

A japán és magyar adatbázisban szereplő onomatopoeiák hangzásséma alapú analízisével külön-külön rendszerbe foglaltuk a két nyelv azonos strukturális vonásokat hordozó onomatopoeiáit és ezek szemantikai tartományait. A *Nyelvi modell I.* és *Nyelvi modell II.* megrajzolásával a japán és magyar onomatopoeiák nemcsak saját rendszerükön belül elemezhetők, hanem egymással is egybevetethetők. Amennyiben elfogadható, hogy minden jelenség leginkább a másik jelenség felől mutatja meg magát, úgy a két modell egybevetésével fény derülhet a japán és a magyar onomatopoeiák olyan sajátosságaira, amelyek kontrasztív perspektíva nélkül nem mutatkoznának meg.

Táblázat 43. *A japán és magyar onomatopoeiák egybevetése a Nyelvi modell I. és Nyelvi modell II. alapján*

JAPÁN ONOMATOPOEIÁK	MAGYAR ONOMATOPOEIÁK
<p>17 hangzásséma típus jellemző;</p> <p>a hangzássémáknál 22 jelentéstartomány jellemző;</p> <p>a leggyakrabban előforduló hangzásséma típusok: CVCV-CVCV, CVCVQ, CVCVRi és a CVCVN;</p> <p>egy-egy hangzásséma típus hangoknál, mozgás- cselekvésnél és állapotszóknál is megmutatkozik;</p> <p>hangmegnyilvánulásoknál kilenc különböző</p>	<p>18 hangzásséma típus jellemző;</p> <p>a hangzássémáknál 12 jelentéstartomány jellemző;</p> <p>a leggyakrabban előforduló hangzásséma típusok: CVC:(an/ant/en/ent/int), CVC(og/eg/ög/ag), CVC:(og/eg/ög/ag) és a CVC:;</p> <p>egy-egy hangzásséma típus túlnyomó többségben csak hangoknál jelentkezik;</p> <p>hangmegnyilvánulásoknál kilenc különböző szemantikai tartomány fordul elő;</p>

<p>szemantikai tartomány fordul elő;</p> <p>mozgás-cselekvésnél tíz különböző szemantikai tartomány fordul elő;</p> <p>állapotszónál kilenc különböző szemantikai tartomány fordul elő;</p> <p>végponttal rendelkező, tartósságot kifejező jelentéstartományokhoz hét hangzásséma típus kapcsolódik;</p> <p>végponttal rendelkező, pillanatnyiságot kifejező jelentéstartományokhoz négy hangzásséma típus kapcsolódik;</p> <p>végpont nélküli, rendszeres és rendszertelen ismétlődést kifejező jelentéstartományokhoz hat hangzásséma típus kapcsolódik;</p> <p>végpont nélküli, tartósság–folyamatosságot kifejező jelentéstartományokhoz kettő hangzásséma típus kapcsolódik;</p> <p>öt olyan szemantikai tartományt tartalmaz, amely több hangzásséma típushoz is tartozik. Ezek a megnövekedett intenzitás (három hangzásséma típus), intenzitás (két hangzásséma típus), rendszerességet kifejező ismétlődés (öt hangzásséma típus), rendszertelenséget kifejező ismétlődés (öt hangzásséma típus) és a tartósság–folyamatosság (két hangzásséma típus);</p> <p>az ismétlődéshez mint szemantikai dimenzióhoz tartozik a legtöbb számú hangzásséma típus (összesen 5);</p>	<p>mozgás-cselekvésnél öt különböző szemantikai tartomány fordul elő;</p> <p>állapotszónál kettő különböző szemantikai tartomány fordul elő;</p> <p>végponttal rendelkező, tartósságot kifejező jelentéstartományokhoz kettő hangzásséma típus kapcsolódik;</p> <p>végponttal rendelkező, pillanatnyiságot kifejező jelentéstartományokhoz hét hangzásséma típus kapcsolódik;</p> <p>végpont nélküli, rendszeres és rendszertelen ismétlődést kifejező jelentéstartományokhoz hét hangzásséma típus kapcsolódik;</p> <p>végpont nélküli, tartósság–folyamatosságot kifejező jelentéstartományokhoz nyolc hangzásséma típus kapcsolódik;</p> <p>hat olyan szemantikai tartományt tartalmaz, amely több hangzásséma típushoz is tartozik. Ezek az egyszeriség–nagy intenzitás (két hangzásséma típus), pillanatnyiság (két hangzásséma típus), kitörő hang (öt hangzásséma típus), rendszerességet kifejező ismétlődés (hét hangzásséma típus), rendszertelenséget kifejező ismétlődés (hét hangzásséma típus) és tartósság–folyamatosság (nyolc hangzásséma típus);</p> <p>a tartósság–folyamatossághoz mint szemantikai dimenzióhoz tartozik a legtöbb számú hangzásséma típus (összesen 8);</p>
--	---

Egybevetés konklúziója:

- A japán és a magyar onomatopoeiáknál is hasonló számú hangzásséma típust találtunk (japán 17, a magyar 18), ebből arra következtethetünk, hogy a két nyelv onomatopoeiái nagyjából ugyanolyan arányban rendszerezhetők homogén csoportokba. Ellenben, ha abból az adatból indulunk ki, miszerint a japán adatbázis szóanyagának 97,5%-a (1642 szóból 1601 szó), a magyar adatbázis szóanyagának viszont csak a 72,4%-a (909 szóból 658 szó) volt sorolható valamilyen hangzásséma típusba,²²³ akkor az állapítható meg, hogy **a japán nyelv onomatopoeiái sokkal inkább rendszerezhetők (hangzásséma típusokba),** mint a magyar nyelv onomatopoeiái.
- A japán nyelvénél egy-egy **hangzásséma típus** hangoknál, mozgás-cselekvésnél és állapotszóknál is megmutatkozik, **a magyarban túlnyomó többségben hangutánzóknál.** Ez leginkább azzal magyarázható, hogy a magyar nyelvben a hangutánzó szók az onomatopoeiák 76,3%-át (694 szó) teszik ki.
- **A japán nyelvben a hangzássémák több jelentéstartományt fednek le,** mint a magyarban, annak ellenére, hogy a típusok száma szinte megegyezik (japánban 17, magyarban 18 van). Ez az imént említett különbségből fakad, miszerint a japánban egy-egy hangzásséma hangoknál, mozgás-cselekvésnél és állapotszóknál is megmutatkozik, a magyarban túlnyomó többségben csak hangutánzóknál.
- **A japán nyelv onomatopoetikus hangzássémái sokkal komplexebb jelentéseket közvetítenek,** mint a magyar nyelv onomatopoeiái. Ez leginkább a végponttal rendelkező, tartósságot kifejező szemantikai dimenziók alá tartozó hangzásséma típusoknál vehető észre, gondolunk itt, pl. a CVN, a CVCVN típus által közvetített *lendületesség–eredményes befejeződés* jelentéstartományra, a CVCVRI-nél megjelenő *csökkenő hanghatás rezonálás nélkül* jelentéstartományra, a CVRN és CVCVRN-hez tartozó a *nagy intenzitás–lassú elcsendesedés* jelentéstartományra. A felsorolt jelentéstartományok egy-egy esemény (le)zajlásának majdhogynem minden kicsi részletére kitérnek. **A magyarban nem találni az imént említett japán példákhoz hasonló, árnyalt, egy-egy eseményt körülíró szemantikai tartományokat.**

²²³ A japán nyelvben és a magyar nyelvben is sok olyan hangzásséma csoport van, ami 10-nél kevesebb szót számlál.

- Hangokat kifejező szavaknál előforduló hangzássémák a japán nyelvben és a magyarban is külön-külön kilenc különböző szemantikai tartományt jelenítenek meg. Mozgást-cselekvést kifejező szavaknál a japán tízet, a magyar csak ötöt közvetít. Az állapotot kifejezőknél pedig szintén nagy eltérés figyelhető meg, a japánnál kilenc, a magyarnál pedig mindössze kettő fordul elő. Ezen szám adatok azt mutatják, **hogy a hangok esetében mindkét nyelv hangzássémái igen sokszínű jelentéstartomány halmazzal rendelkeznek, ugyanakkor a másik két jelentéskör esetében a magyar jóval elmarad a japántól.** Tehát a magyar nyelvben a hangzássémák leginkább a hangutánzóknál mutatkoznak meg, ami szintén arra vezethető vissza, hogy az onomatopoeia állományát is nagy arányban a hangutánzók teszik ki.
- A végponttal rendelkező jelentéstartomány alá eső hangzásséma típusok számának tekintetében is nagy eltérés mutatkozik a két nyelv között, a tartósság szemantikai dimenziójánál a japán hét, a magyar kettő, a pillanatnyiségnél pedig a japán négy, a magyar hét típusfajtaival rendelkezik. Itt hozzá kell fűzni, hogy mindegyik típus még további jelentéstartományokat, jelentésárnyalatokat közvetít. Ez arra enged következtetni, hogy **a japán onomatopoetikus hangzássémák a végponttal rendelkező, tartósságot kifejező jelentésdimenziót, a magyar onomatopoetikus hangzássémák pedig a végponttal rendelkező, pillanatnyiséget kifejező jelentésdimenziót képesek sokoldalúbban megjeleníteni.**
- Nagyfokú egyezés látszik a végpont nélküli, rendszeres és rendszertelen ismétlődést kifejező szemantikai dimenzióknál, ezen jelentésdimenziókhöz a japánban hat, a magyarban hét mintázat kapcsolódik. Vagyis **az ismétlődés mint jelentéstartományt mindkét nyelv onomatopoetikus hangzásséma készlete egyformán és viszonylag sokféle alakkal képes megjeleníteni.** A végpont nélküli, tartósság–folyamatosság dimenziójánál megint csak nagy eltérés mutatkozik.
- Mindkét nyelvre jellemző, hogy egy adott szemantikai tartományt nemcsak egy, hanem több hangzásséma típus is képes közvetíteni. A japánban összesen öt ilyen van, a magyarban pedig hat. A japánban az ismétlődéshez mint szemantikai dimenzióhoz tartozik a legtöbb számú hangzásséma típus (összesen 5), a magyarban pedig a tartósság–folyamatossághoz mint szemantikai dimenzióhoz tartozik a legtöbb számú hangzásséma típus (összesen 8). Erre a jelenségre vezettük be a *hangzásséma*

családosulás fogalmát.²²⁴ Tehát **a japán nyelvben és a magyarban is az onomatopoeiáknál előforduló hangzássémák hajlamosak az úgynevezett családosulásra.**

A *Nyelvi modell I.* és a *Nyelvi modell II.* egybevetésével láthattuk, hogy a japán és magyar nyelv onomatopoeitikus rendszere között nem kevés különbség van, ugyanakkor hasonlóságok is felfedezhetők.

A következő részben kizárólag a két nyelv onomatopoeitikus rendszere közötti hasonlóságokra fókuszálunk, és bemutatjuk azt a szűk keresztmetszetet, amelyben a két nyelv onomatopoeiái eltérő strukturális elemekkel ugyanazt a nyelvi funkciót töltik be.

6.2. Kombinált nyelvi modell (japán-magyar) bemutatása

A *Nyelvi modell I.* és a *Nyelvi modell II.*-ből nyert adatok alapján megalkottuk a japán és magyar onomatopoeiák kombinált nyelvi modelljét, amely azokat a japán és magyar hangzásséma típusokat tartalmazza, amelyek azonos jelentéstartományokkal rendelkeznek.

A kombinált nyelvi modellünk összesen 21 hangzásséma típusból épül fel, amelyekből tíz japán és tizenegy pedig magyar.

A japán hangzásséma típusokból a CVCVRi, a CVRQ, a CVCVRQ, a CVQ, a CVCVQ, a reduplikáció útján keletkezett csoportból pedig a CVCV-CVCV, a CVR-CVR, a CVN-CVN, a CVQ-CVQ és a CVCVN-CVCVN jelenik meg.

A magyar hangzásséma típusokból a CVC:(ad/ed/aszt/eszt), a CV(ít), a CVC:(an/ant/en/ent/int), a CVC(og/eg/ög/ag), a CVCC(og/eg/ög), a CVCV(rog/reg/rög), a CVCC(ol/el/öl/él), a CVC(ol/el/öl), a CVC(gat/get), a CVC:(og/eg/ög/ag) és a CV(ng) szerepel.

A hangzássémák által közvetített jelentéstartományokból összesen nyolc szemantikai tartományra épül a modellünk. Ez azt jelenti, hogy összesen nyolc olyan szemantikai tartomány létezik, amely mind a japán, mind pedig a magyar onomatopoeiáknál detektált

²²⁴ Lásd 161-162. oldal

hangzássémáknál előfordul. Ezek a következők: *valamilyen állapotba kerül, megnövekedett intenzitás, hirtelen bekövetkezett állapotváltozás, egyszeriség–nagy intenzitás, pillanatnyiség, rendszerességet kifejező ismétlődés, rendszertelenséget kifejező ismétlődés és tartósság–folyamatosság*. Ezen jelentéstartományok között voltak olyanok, amelyek kizárólag egyféle jelentéskörre vonatkozólag jelentek meg, és voltak olyanok is, amelyek kettőre. Például a *megnövekedett intenzitás* és az *egyszeriség–nagy intenzitás* jelentést hordozó hangzássémák kizárólag hangot megjelenítő szavaknál jelentek meg. A *valamilyen állapotba kerül* és a *hirtelen bekövetkezett állapotváltozás* szemantikai tartományokat hordozó hangzássémák pedig csak állapotot kifejező szavaknál fordultak elő. *Pillanatnyiséget, rendszerességet kifejező ismétlődést, rendszertelenséget kifejező ismétlődést és tartósság–folyamatosságot* jelölő hangzássémák pedig hangmegnyilvánulásokat és mozgás-cselekvést kifejező szavaknál is jelen voltak.

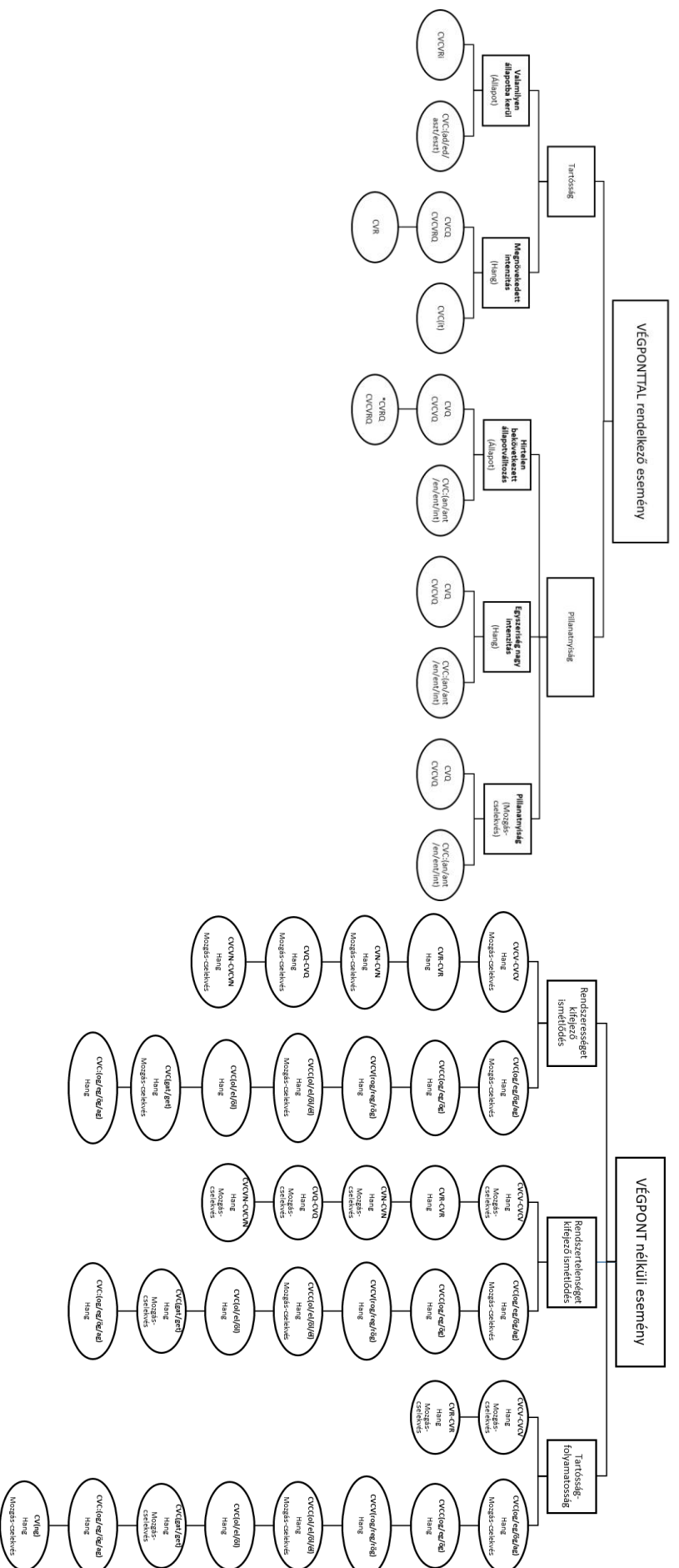
Miután a *Nyelvi modell I.* és a *Nyelvi modell II.* egybevetésével összegyűjtöttük azokat a japán és magyar hangzássémákat, amelyek szemantikai tartományai azonosak, csoportosítottuk őket ugyanazon módszer alapján, mint amit a két nyelvi modellnél is alkalmaztunk. Ez azt jelenti, hogy a kombinált nyelvi modellnél is megjelenik a két ellentétes időbeli opozíció, azaz a *végponttal rendelkező* (tartósságra és pillanatnyiségra bontva) és a *végponttal nem rendelkező* időszerkezeti kategória.

A végponttal rendelkező, tartósságot kifejező jelentéstartományokon belül fordul elő a *valamilyen állapotba kerül* és a *megnövekedett intenzitás*, a végponttal rendelkező, pillanatnyiség kategóriákon belül pedig a *hirtelen bekövetkező állapotváltozás*, az *egyszeriség–nagy intenzitás* és a szűkebb értelemben vett mozgás-cselekvésre vonatkozó *pillanatnyiség*. A végponttal nem rendelkezőknél pedig a *rendszerességet kifejező ismétlődés*, a *rendszertelenséget kifejező ismétlődés* és a *tartósság–folyamatosság* három jelentéstartomány. Ezen besorolások teljes mértékben megegyeznek a *Nyelvi I.* és *Nyelvi II.* modellben szerepeltekkel.

A *Kombinált nyelvi modellünk* értelmében a végponttal rendelkező kategórián belül a *valamilyen állapotba kerül* szemantikai tartományt a japán onomatopoeiáknál a **CVCVRi**, a magyar nyelvben a **CVC:(ad/ed/aszt/eszt)** hangzásséma típus közvetíti, a *megnövekedett intenzitást* a japánban a **CVRQ**, a **CVCVRQ**, a **CVR** mintázat, a magyarban a **CV(ít)** adja vissza, a *hirtelen bekövetkező állapotváltozást* a japánban a **CVQ**, a **CVCVQ**, a **CVRQ**, a **CVCVRQ** csoport, a magyarban a **CVC:(an/ant/en/ent/int)** hangzásséma hordozza, az

egyszeriség–nagy intenzitást a japánban **CVQ**, a **CVCVQ**, a magyarban pedig a **CVC:(an/ant/en/ent)** jeleníti meg, és végül a *pillanatnyiságot* a japánban a **CVQ**, a **CVCVQ**, a magyarban a **CVC:(an/ant/en/ent/int)** mintázat érzékelteti. A végpont nélküli kategórián belül *rendszerességet kifejező ismétlődést* a japánban a **CVCV-CVCV**, a **CVR-CVR**, a **CVN-CVN**, a **CVQ-CVQ** és a **CVCVN** hangzásséma hordozza, a magyarban a **CVC(og/eg/ög/ag)**, a **CVCC(og/eg/ög)**, a **CVCV(rog/reg/rög)**, a **CVCC(ol/el/öl/él)**, a **CVC(ol/el/öl)**, a **CVC(gat/get)** és a **CVC:(og/eg/ög/ag)** mintázat adja. *Rendszertelenséget kifejező ismétlődést* a japánban és a magyarban is az előző jelentástartománynál megjelenő hangzássémákkal azonos sémák jelenítik meg, tehát a japánban a **CVCV-CVCV**, a **CVR-CVR**, a **CVN-CVN**, a **CVQ-CVQ** és a **CVCVN**, a magyarban pedig a **CVC(og/eg/ög/ag)**, a **CVCC(og/eg/ög)**, a **CVCV(rog/reg/rög)**, a **CVCC(ol/el/öl/él)**, a **CVC(ol/el/öl)**, a **CVC(gat/get)** és a **CVC:(og/eg/ög/ag)** mintázat. Az utolsó szemantikai tartomány a *tartósság–folyamatosság szemantikai dimenziója*, ami a japánban a **CVCV-CVCV** és a **CVR-CVR** hangzásséma formájában kapcsolódik az onomatopoeiákhoz, a magyarban pedig nyolc hangzásséma típus is képes visszaadni, ezek a **CVC(og/eg/ög/ag)**, a **CVCC(og/eg/ög)**, a **CVCV(rog/reg/rög)**, a **CVCC(ol/el/öl/él)**, a **CVC(ol/el/öl)**, a **CVC(gat/get)**, a **CVC:(og/eg/ög/ag)** és a **CV(ng)**.

Ábra 21. Kombinált nyelvi modell – Azonos szemantikai tartományokkal rendelkező japán és magyar onomatopoeikus hangzásaink

*Kizárólag érzelmi állapotra vonatkoznak

6.3. Kutatás II. szintjéhez (japán-magyar) tartozó kérdések megválaszolása

Kutatásunk elején feltett kérdésekből három kutatásunk II. szintjéhez tartozik. A három kérdésből kettőre a *Kombinált nyelvi modellünkből* nyert adatok alapján kapunk választ.

Kutatás II.szintje: 1.kérdés

Hány olyan szemantikai tartomány van, amelyek a japán és magyar onomatopoetikus kifejezések hangzássémáinál is megtalálható? És melyek ezek?

A *Kombinált nyelvi modellünk* nyolc olyan szemantikai tartományra épül, amelyek megtalálhatók mind a japán, mind pedig a magyar nyelv onomatopoetikus hangzássémáinál. Ezek a következők: *valamilyen állapotba kerül, megnövekedett intenzitás, hirtelen bekövetkezett állapotváltozás, egyszeriség–nagy intenzitás, pillanatnyiség, rendszerességet kifejező ismétlődés, rendszertelenséget kifejező ismétlődés és tartósság–folyamatosság*. A szemantikai tartományok viszonylag széles skálán mozognak a jelentés fajtákat tekintve, ami arra enged következtetni, hogy a két nyelv onomatopoetikus rendszere között kialakított kapcsolat nemcsak egy kis szűk sávot fed le, hanem változatos szemantikai dimenziók mentén valósul(t) meg. A két nyelv onomatopoetikus hangzássémarendszere még ha teljesen eltérő nyelvi elemekkel is, de több azonos nyelvi funkcióval működik, kutatásunk eredményei alapján, mint láthattuk, konkrétan *nyolc* azonos nyelvi funkcióval.

Kutatás II.szintje: 2.kérdés

Melyek azok a szemantikai tartományok, amelyekhez a legtöbb számú japán és magyar onomatopoetikus hangzásséma sorolható?

A *Kombinált nyelvi modellünk* alapján két szemantikai tartományt tudunk megnevezni, amelyekhez a legtöbb számú japán és magyar onomatopoetikus hangzásséma tartozik, ezek a *rendszerességet* és a *rendszertelenséget kifejező ismétlődés* két szemantikai tartomány. A japán nyelvénél öt különböző típus, a magyarnál hét mintázat jelenik meg.

A japán nyelv esetében öt különböző mintázatot említettünk, de mindenképp azt ki kell hangsúlyozni, hogy mindegyik egyöntetűen a teljes reduplikációhoz tartozik. Tehát a japán nyelvben nagyon erősen dominál a reduplikációs mintázat az ismétlődés kifejezésére. A magyarnál pedig azt vettük észre, hogy a hét mintázatból négy a *-g* gyakorító képzőt tartalmazta, vagyis arra épülő szóvégződéssel rendelkezett. Ez azt mutatja, hogy a magyar

nyelv onomatopoeiáinál a –g képzőre épülő (r)og/(r)eg/(r)ög/ag szóvégződés az, ami az onomatopoeiáknál jellemzően az ismétlődés nyelvi funkcióját tölti be.

Kutatás II.szintje: 3.kérdés

Az azonos szemantikai tartományba sorolt japán és magyar hangzássémákat viselő onomatopoeiák szótári jelentései tematikailag mutatnak-e valamilyen hasonlóságot?

Külön vizsgáltuk a végponttal rendelkező és a végpont nélküli események alá besorolt hangzásséma típusokhoz tartozó onomatopoetikus kifejezések tematikus jelentéseit.

A végponttal rendelkezőknél öt japán-magyar hangzásséma-pár²²⁵ szerepelt, ezeket vetettük össze, pontosabban az ezekhez tartozó onomatopoetikus szavak tematikus jelentéseit, ezeket szemlélteti a Táblázat 44.

Táblázat 44. *A végponttal rendelkező eseményekhez tartozó japán-magyar hangzásséma-párok és az őket követő onomatopoeiák tematikus jelentése*²²⁶

JAPÁN	MAGYAR
CVCVRi <u>Állapot:</u> érzelem–kinézet ragyogás	CVC:(ad/ed/aszt/eszt) <u>Állapot:</u> fáradtság puha–ernyed
CVRQ/CVCVRQ <u>Hang:</u> nagy hangerő, levegőáramlás gép, motor, berendezés hangja légneműanyag folyékony halmazállapot CVR <u>Hang:</u> nagy hangerővel járó hanghatás	CVC(it) <u>Hang:</u> nagy hangerővel járó hanghatás (tematikai csoportokat nem lehet létrehozni, nagyon sokféle jelentésű szó tartozik ide)

²²⁵ A hangzásséma-pár fogalma alatt azt értjük, amikor egy japán és egy magyar hangzásséma azonos jelentésdimenzióval rendelkezik. A hangzásséma-pároknál vannak olyan esetek, amikor a japán oldalon több séma is helyet kap.

²²⁶ Kiemelt betűtípussal jelöltük a közös jelentésdimenziókat. Ezekre a közös jelentésdimenziókra épülnek a japán-magyar hangzásséma-párok.

hanghatás levegőáramlás kíséretében	
CVQ, CVCVQ <u>Állapot:</u> érzelem (pozitív, negatív) érzelem-ézés (emberre vonatkozó) ragadós–csúszós ragyogás-csillogás mérték CVRQ, CVCVRQ érzelem	CVC:(an/ant/en/ent/int) <u>Állapot:</u> érzelem
CVQ, CVCVQ <u>Hang:</u> nagy hangerővel járó hanghatás hanghatás levegőáramlás kíséretében fogyasztással kapcsolatos hang légnemű anyag áramlása kemény, nehéz tárgy folyékony halmazállapotú dolog hangja fatextúra, fém, száraz dolog, ütődés–törés hangja	CVC:(an/ant/en/ent/int) <u>Hang:</u> levegőáramlás beszéd álltahang ütődés folyékony halmazállapot
CVQ, CVCVQ <u>Mozgás-cselekvés:</u> hirtelen elkezdődő, bekövetkező és változást eredményező pillanatnyiség helyváltoztatás lassú vagy hosszú lefolyású mozgás	CVC:(an/ant/en/ent/int) <u>Mozgás-cselekvés:</u> lendületes, könnyed

A Táblázat 44.-ben feltüntetett tematikus jelentések azt mutatják, hogy vannak olyan hangzásséma-párok, amelyeknél a hozzájuk tartozó onomatopoeiák tematikailag is egyezést mutatnak, tehát nem csak az őket alkotó hangzássémák által közvetített jelentések szintjén kapcsolódnak egymáshoz. A végponttal rendelkező kategóriába tartozó japán-magyar hangzásséma-párok közül a **CVRQ/CVR – CVC(ít)** (ha hangot kifejező onomatopoeiáknál jelentkeznek), a **CVQ/CVCVQ – CVC:(an/ant/en/ent/int)** (ha állapotot kifejező onomatopoeiáknál jelentkeznek) és a **CVQCVCVQ – CVC:(an/ant/en/ent/int)** (ha hangot kifejező onomatopoeiáknál jelentkeznek) tematikailag is kapcsolódnak, de nem teljes körű egyezéssel. Az alábbiakban tematikai lebontásban példákkal mutatjuk be őket

- nagy hangerő: CVRQ/CVR – CVC(it) ²²⁷

pl.

きーっ、きやーっ、しーっ、にーっ、ひー

きー、きやー、ぎやー、ひー、びー

nyerít, nyüszít, ordít, rikít, sikít, sivít, süvít

- érzelem: A CVQ/CVQCVQ – CVC:(an/ant/en/ent/int)

pl.

きっ、ぎよっ、じっ、すっ、ぞっ

きよとっ、ぐたっ、くらっ、げそっ、けろっ

döbben, lobban, retten, rezzen, szeppen

- levegőáramlás, folyékony halmazállapot, ütődés hangja: CVQ/CVQCVQ – CVC:(an/ant/en/ent/int)

pl.

levegőáramlás:

しゅっ、ぴっ、ひゅっ、びゅっ

böffen(t), cuppan(t), füttyen(t), hörren, szippan(t)

folyékony halmazállapot:

しやっ、じゃっ、しゅっ、じゅっ、ひゅっ

かぼっ、がぼっ、ぐちよっ、ごぼっ、ざざっ

csobban(t), fröccsen(t), loccsan(t), lottyán, löttyen

ütődés hangja:

かたっ、がらり、どたっ、ぼちっ、びしやっ

csattan(t) – csattint, csetten – csettint, csörren, dobban(t), dörren, durran(t)

²²⁷ Fontos megjegyezni, hogy ezen hangzásséma-párnál a tematikai jelentés megegyezik a hangzásséma által közvetített jelentéssel.

A végpont nélküli eseményeket jelölőknél külön összevetettük az ismétlődést és a tartósság-folyamatosság szemantikai tartományok alá eső japán és magyar hangzássémákat. Az ezekhez tartozó onomatopoeitikus szavak tematikus jelentéseit a Táblázat 45.-ben foglaltuk össze.

Táblázat 45. *A végpont nélküli eseményekhez tartozó japán–magyar hangzásséma-párok és az őket követő onomatopoeiák tematikus jelentése*

JAPÁN	MAGYAR
<p>CVCV-CVCV</p> <p><u>Hang:</u> beszéd, nevetés, táplálkozás, sírás, folyadék, kemény tárgy, érintkezés, fémtárgy, törés-vágás</p> <p><u>Mozgás-cselekvés:</u> pontszerű cselekvések, haladás, forgó mozgás, megnyúlással járó mozgás</p>	<p>CVC(og/eg/ög/ag)</p> <p><u>Hang:</u> beszéd, levegőáramlás, nevetés, sírás, állathang, ütődés, folyékony halmazállapot</p> <p><u>Mozgás-cselekvés:</u> könnyed mozgás, haladás valamilyen irányba</p>
<p>CVR-CVR</p> <p><u>Hang:</u> nagy hangerő, levegőáramlás</p> <p><u>Mozgás-cselekvés:</u> hosszantartó cselekvés</p>	<p>CVCC(og/eg/ög)</p> <p><u>Hang:</u> levegőáramlás, állathang</p>
<p>CVN-CVN</p> <p><u>Hang:</u> intenzitás különbség, fémtárgy, motor, berendezés, kerámia</p> <p><u>Mozgás-cselekvés:</u> végeredmény felé mutató lendületes mozgás</p>	<p>CVCC(ol/el/öl/él)</p> <p><u>Hang:</u> beszéd, levegőáramlás</p> <p><u>Mozgás-cselekvés:</u> lustálkodás, sütés-égés</p>
<p>CVQ-CVQ</p> <p><u>Hang:</u> nagy hangerővel járó hanghatás, levegőáramlás, légnemű anyag, folyékony halmazállapot</p>	<p>CVC(ol/el/öl)</p> <p><u>Hang:</u> két tárgy érintkezése, ütés hangja</p> <p>CVC(gat/get)</p>

<p><u>Mozgás-cselekvés:</u> hirtelen elkezdődő, bekövetkező, pillanatnyi</p> <p>CVCVN-CVCVN</p> <p><u>Hang:</u> intenzitás-különbség, fémtárgy, folyékony halmazállapot, kis- és nagyméretű tárgyak dolgok, fatextúra</p> <p><u>Mozgás-cselekvés:</u> ütődés, remegés, rezgés (kemény-puha felület), törés</p>	<p><u>Hang:</u> éles-tompa hang</p> <p><u>Mozgás-cselekvés:</u> lendületes-könnyed</p> <p>CVC:(og/eg/ög/ag)</p> <p><u>Hang:</u> beszéd, nagy (éles) hangerő, ütődés</p>
---	--

A Táblázat 45.-ben szereplő tematikus jelentések alapján megállapítottuk, hogy a végpont nélküli kategóriához tartozók között is vannak olyan hangzásséma-párok, ²²⁸ amelyeknél a hozzájuk tartozó onomatopoeiák tematikailag is egyezést mutatnak, tehát nem csak az őket alkotó hangzássémák által közvetített jelentések szintjén kapcsolódnak egymáshoz. Az alábbiakban ezeket tematikai lebontásban mutatjuk be:

ISMÉTLŐDÉST (rendszeres és rendszertelen) és TARTÓSSÁG-FOLYAMATOSSÁGOT ²²⁹ jelölő hangzásséma-csoportok:

- beszéd: CVCV-CVCV – CVC(og/eg/ög/ag), CVCC(ol/el/öl/él), CVC:(og/eg/ög/ag)

pl.

ごしやごしや、こちよこちよ、ごちよごちよ、ごてごて、べらべら

csacsog, cseveg, dadog, fecseg, gagyog, gügyög, habog, hebeg, hetyeg

cserfel, gajdol

dunnyog, dünnyög, nyámmog, sunnyog, suddog

²²⁸ Egy-egy szemantikai tartományhoz több japán és több magyar hangzásséma típus is tartozik.

²²⁹ Megegyeznek a tematikai csoportok.

- nevetés: CVCV-CVCV – CVC(og/eg/ög/ag)

pl.

からから、くすくす、くつつ、けたけた、げらげら

röhög, vihog

- sírás: CVCV-CVCV – CVC(og/eg/ög/ag)

pl.

ぐすぐす、ぐずぐず、さめざめ、しくしく、めそめそ

pityeg, szepeg, szipog, zokog, zökög

- folyékony halmazállapotú dolog hangja: CVCV-CVCV, CVQ-CVQ, CVCVN-CVCVN – CVC(og/eg/ög/ag)

pl.

しゃぶしゃぶ、じゃぶじゃぶ、だぶだぶ、たふたふ、ちゃぶちゃぶ

しゃっしゃっ、しゅっしゅっ、ひゅっひゅっ

ぼつんぼつん

bugyog, csobog, lötyög, locsog, rotyog, tocsog, zubog

- levegőáramlás hangja: CVR-CVR, CVQ-CVQ – CVC(og/eg/ög/ag), CVCC(og/eg/ög), CVCC(ol/el/öl/él)

pl.

ちゅっちゅっ、ふっふっ、はっはっ

ちゅーちゅー、はーはー、ひゅーひゅー、びゅーびゅー

böfög, hákog, hörög, köhög, liheg, pöszög, szotyog, szuszog

csámcsog, kuncog, szuszmog, pumog

kortyol, szürtyöl

- érintkezés: CVCV-CVCV – CVC(ol/el/öl)

pl.

からから、がらがら、がりがり、ごしごし、じょりじょり

csihol, csiszol, reszel, reszel

- nagy hangerő: CVR-CVR, CVQ-CVQ – CVC:(og/eg/ög/ag)

pl.

きーきー、きゃーきゃー、ぎゃーぎゃー、ひーひー、びーびー

きやつきゃつ、ぎゃつぎゃつ、しっしっ、わっわっ

cserreg, hurrog, vijjog, vinnyog

- valamilyen irányba haladás: CVCV-CVCV – CVC(og/eg/ög/ag)

pl.

すごすご、すたすた、てくてく、とぼとぼ、のこのこ

csoszog, dökög, görög, kocog, perog, topog, totyog, zötyög

Az eredményeink alapján elmondható, hogy a japán és magyar onomatopoeikus hangzássémák nemcsak nyelvi funkciójuk tekintetében mutathatnak hasonlóságot, hanem az ezekhez a hangzássémákhoz kapcsolódó onomatopoeikus szavak tematikai jelentése szempontjából is. Más szóval előfordulnak olyan esetek, amikor az azonos jelentéssel bíró japán és magyar hangzássémák azonos tárgykörű onomatopoeiáknál jelentkeznek.

7. KUTATÁS EREDMÉNYE(I)

7.1. A kutatás eredményeinek összefoglalása

A dolgozat legfontosabb eredményei az alábbiakban foglalhatók össze:

Kutatásunkban a hagyományos megközelítésmódtól elrugaszkodva tárgyaltuk a motiváltság témakörét a japán és magyar onomatopoeitikus kifejezések hangzásséma alapú analízisén keresztül a szavak egészleges struktúrájához kapcsolódó jelentéstartalmak megragadásával és összevetésével. A hangzásséma alapú analízisünkben Benő- (2013), Szilágyi- (2013, 2015) és Székely-féle (2013, 2015) hangzásséma felfogásra támaszkodtunk.

A dolgozat részletes áttekintést nyújt a motiváltság témaköréhez tartozó hangszimbolizmusról, a hangszimbolizmus kutatási irányvonalairól és keretein belül folytatott legfontosabb vizsgálatokról mind a japán, mind pedig a magyar nyelvre vonatkozóan.

Behatóan foglalkozik a japán és magyar onomatopoeiák alaktanával, általános képet festve keletkezésükről, változásukról és a legmeghatározóbb alaktani jellegzetességükről. Az alaktani jellegzetességeknél a fonotaktikai szabályokra fókuszál, emellett a japán nyelv esetében az onomatopoeitikus márkerekre, a magyar nyelv esetében pedig a képzőkre tér ki részletesen, mivel a hangzásséma alapú analízisnél ezek azok az attribútumok, amelyek túlnyomó többségben előtérbe kerülnek.

A dolgozat elméleti része mélyrehatóan ismerteti a hangzásséma alapú vizsgálódás elméleti kiindulópontját, különös hangsúlyt fektetve a hangzásséma és a mentális lexikon, a hangzásséma és a hagyományos morfológia, valamint a hangzásséma és jelentés kapcsolatára.

Nyelvi modellek megrajzolásával prezentálja külön a japán nyelvi rendszer és külön a magyar nyelvi rendszer onomatopoeiáira vonatkozó, analógián alapuló szerveződését és működését (*Nyelvi modell I.* és *Nyelvi modell II.*). A modellek az onomatopoeitikus szócsoportha jellemző hangzássémák és ezen mintázatok által leképezett szemantikai tartományok szerint szerveződnek. A dolgozat ezt követően elénk tárja a két nyelvi modell alapján megalkotott *japán-magyar kombinált nyelvi modellt (Kombinált nyelvi modell)*, amely az azonos jelentéstartományok szerint szerveződő japán és magyar onomatopoeitikus hangzássémák rendszerét foglalja magában.

A japán nyelvi modell egy 1642 onomatopoeitikus szót tartalmazó adatbázis, a magyar nyelvi modell pedig egy 909 szót számláló adatbázis analiziséből nyert eredményeket foglalja össze.

A japán onomatopoeitikus nyelvi modell alapján (*Nyelvi modell I.*) a japán onomatopoeiák 17 jellegzetes hangzásséma típusba sorolhatók, és ezekhez összesen 24 jelentéstartomány tartozik (ebből kettő kétszer fordul elő). A magyar onomatopoeitikus nyelvi modellben (*Nyelvi modell II.*) pedig a magyar onomatopoeiák 18 hangzásséma típusba csoportosíthatók, amelyekhez 16 jelentéstartomány kapcsolódik (közülük kettő kétszer és egy háromszor fordul elő). A két modellel két olyan módszertani alapot hoztunk létre, amelyekben a kutatásunk tárgyát képező japán és magyar onomatopoeiák külön-külön a saját nyelvi modellükön belül elemezhetők, ugyanakkor egymással is egybevetethetők.

A japán és magyar onomatopoeitikus hangzássémák rendszerét magában foglaló, és azok által jelölt azonos jelentéstartományok mentén szerveződő *Kombinált nyelvi modell* felállításával létrehoztunk egy olyan tartományt, amelyben a két nyelv onomatopoeiái mindenféle strukturális különbségek ellenére összekapcsolhatók (a hangzássémák által közvetített jelentések nyelvtől függetlenül jelen vannak a beszélők (érzés)világában). A *Kombinált nyelvi modellen* keresztül szemléltettük a két nyelv onomatopoeiái között fennálló rendszerszerű összefüggéseket, szabályosságokat és szemantikai azonosságokat.

A modellünk nyolc szemantikai tartományra épül, ezek a *valamilyen állapotba kerül, a megnövekedett intenzitás, a hirtelen bekövetkezett állapotváltozás, az egyszerűség–nagy intenzitás, a pillanatnyiség, a rendszerességet kifejező ismétlődés, a rendszertelenséget kifejező ismétlődés és a tartósság–folyamatosság*. Ez a szemantikai sokféleség arra mutatott rá, hogy a két nyelv onomatopoeitikus rendszere között kialakított kapcsolat nemcsak egy kis szűk sávot fed le, hanem változatos szemantikai dimenziók mentén valósul meg. Más szóval a két nyelv onomatopoeitikus hangzásséma-rendszere még ha teljesen eltérő nyelvi struktúrákkal is, de több (konkrétan nyolc) azonos nyelvi funkcióval működik.

A nyolc szemantikai tartományhoz összesen 21 hangzásséma típus tartozik, amelyek közül tíz a japán és tizenegy a magyar onomatopoeiákhoz tartozik. A japán hangzásséma típusokból a CVCV_i, a CVRQ, a CVCVRQ, a CVQ, a CVCVQ, a reduplikáció útján keletkezett csoportból pedig a CVCV-CVCV, a CVR-CVR, a CVN-CVN, a CVQ-CVQ és a CVCVN-CVCVN jelenik meg. A magyar hangzásséma típusokból a CVC:(ad/ed/aszt/eszt), a CV(ít), a CVC:(an/ant/en/ent/int), a CVC(og/eg/ög/ag), CVCC(og/eg/ög),

CVCV(rog/reg/rög), CVCC(ol/el/öl/él), CVC(ol/el/öl), a CVC(gat/get), a CVC:(og/eg/ög/ag) és a CV(ng) szerepel.

A *Kombinált nyelvi modellünkből* kiolvasható az is, miszerint a rendszerességet és a rendszertelenséget kifejező ismétlődés két szemantikai tartománynak kitüntetett szerepe van mindkét nyelv onomatopoeiáinál, ugyanis mind a japán, mind pedig a magyar nyelv oldaláról a legtöbb számú hangzásséma ebbe a két típusba tartozik. A japán nyelvénél öt különböző típus, a magyarnál hét mintázat jelenik meg. Erre a jelenségre vezettük be a *hangzásséma családosulás* fogalmát, vagyis amikor egy-egy jelentéstartományhoz több hangzásséma típus is besorolható.

Kutatási eredményeink rávilágítottak arra is, hogy a japán és magyar onomatopoetikus hangzássémák nemcsak nyelvi funkciójuk tekintetében mutathatnak hasonlóságot, hanem az ezekhez a hangzássémákhoz kapcsolódó onomatopoetikus szavak tematikai jelentése szempontjából is felfedezhetők közös pontok. Más szóval előfordulnak olyan esetek, amikor az azonos jelentéssel bíró japán és magyar hangzássémák azonos jelentésű, illetve tárgykörű onomatopoeiáknál jelentkeznek.

Az analógiásan szerveződő nyelvi koncepcióra építkező, hangzásséma alapú megközelítést alkalmazó, mélyreható komparatív elemzés a témában még nem született, ezért ez a munka úttörő jellegűnek tekinthető. Az eredményeink és nyelvi modelljeink nemcsak a nyelvészet határain belül gazdagítják az onomatopoetikus irodalmat, hanem más (tudomány)területek hasznára is válhat. Mivel vizsgálódásunk középpontjában az onomatopoeiák azon komplex jelentéseire fektettük a hangsúlyt, amelyek mélyen megbújnak az onomatopoetikus kifejezések egészes hangtani struktúrái mögött, és amelyeket valójában csak az anyanyelvi beszélők éreznek/értenek meg igazán, így úgy gondoljuk, hogy kutatási eredményeinknek elsősorban a japán mint idegennyelv-oktatásban van/lesz gyakorlati haszna.

7.2. Javaslat a kutatási eredményeink gyakorlati hasznosítására

Kutatásunk tárgyát képező japán onomatopoetikus kifejezéseket egyre nagyobb figyelem övezi a nyelvtudományi körökben. A folyamatosan bővülő nyelvészeti kutatások és vizsgálatok eredményei több területen is felhasználhatók, ilyen például az idegennyelv-

oktatás is. A különböző nyelvészeti kutatások eredményei egyrészt segítik a japán nyelvet oktató nyelvtanárok munkáját, és olyan tudományosan megalapozott oktatási módszerek kidolgozását, amelyekkel megfelelő módon közelítik meg az onomatopoeikus kifejezések tanítását. Doktori disszertációmban felmutatott eredmények is ezt a célt szolgálják.

Sokszor találkozunk olyan nézetekkel, miszerint a japán nyelvtanárok olykor-olykor szinte lehetetlen küldetesként tekintenek e szócsoporthoz oktatására (Hasada 1994), ami elsősorban a jelentésük komplexitásából fakad. A komplexitás alatt itt azt értjük, hogy vannak köztük több jelentéssel rendelkezők, de még inkább arra, hogy az egészes hangtani struktúrájukhoz kapcsolódik valamilyen jelentéstartomány (szemantikai tartomány), amit csak a japán anyanyelvűek, illetve a japán nyelvi környezetben szocializálódó személyek képesek megérteni.

Ahhoz, hogy a japán nyelvet tanulók is tisztában lehessenek ezen szavak hangalak együttese mögött mélyen megbújó jelentésárnyalatokkal, úgy gondoljuk, hogy az onomatopoeiák tanítása során különös figyelmet kell szentelni az onomatopoeiákra jellemző fonológiai és morfológiai szabályszerűségekre és a dolgozatomban bemutatott, jellegzetes szemantikai tartományokat hordozó hangzássémákra. Ha a nyelvtanulóknak tudatosítjuk és explicit módszer(ek) segítségével megtaníjtuk az onomatopoeiák alaki jellemzőit (hangzássémáit) és a hozzájuk kapcsolódó jelentéstartományokat (*Nyelvi I. modell*), akkor egy olyan „segédeszközt” adunk a kezükbe, amely segítségével megérthetik ezen szavak jelentésének komplexitását, illetve újakkal való találkozásakor, még ha csak a spekuláció szintjén is, de következtethetnek az azokhoz kapcsolódó jelentésekre/jentéstartományokra. Ugyanakkor a magyar anyanyelvűek megismerhetik a saját onomatopoeikus rendszerük működését (*Nyelvi modell II.*), továbbá megismerkedhetnek azzal is, hogy az onomatopoeikus kifejezések esetében a japán és a magyar beszélők milyen (eltérő) strukturális elemeket használnak egyazon jelentéstartomány kifejezésénél (*Kombinált nyelvi modell*). Több felmérés is alátámasztja azon állításunkat, miszerint az onomatopoeiák esetében különös figyelmet kell szentelni az onomatopoeiák alaktani jellegzetességeire (esetünkben a náluk fellelhető hangzássémákra és az általuk közvetített

jelentéstartományokra), mert nagy segítséget nyújthatnak ezen kifejezések mélyebb megértésében.²³⁰

7.3. Kitekintés

Az onomatopoeiák a nyelvek történetének minden korszakában keletkeznek és tűnnek el. A nyelv állandó változásával alakbeli és jelentésbeli módosulásokon mennek keresztül, ugyanakkor az sem nem ritka, hogy az idők során több alakváltozatuk alakul ki. Mind a japán nyelv, mind pedig a magyar nyelv onomatopoeiáira jellemző egyfajta állandó megújulás, az onomatopoeiák mindkét nyelvnél a szókincs egy jellemző gazdagodási forrásaiként (különösen a japán nyelvben) említhetők. De általánosságban is elmondható az onomatopoeiákról, hogy jellemző rájuk Papp (2014: 49) szavaival élve egyfajta „(...) *ingatagság, állandótlanság: viszonylag rövid életűek, hangalakjuk változó, nagy a variánsok száma (...).*” Ennek ismeretében tisztában vagyunk azzal, hogy kutatási eredményeink sem lehetnek állandó érvényűek, mivel a kutatás tárgyát képező szócsoporthoz is a szüntelen, dinamikus változás jellemzi. Tehát jelenlegi kutatásunkat csak részben zár(hat)juk le, a jövőben szükség lesz mindkét nyelv onomatopoetikus szókincsének alakulását figyelemmel kísérni, és újabb vizsgálatok alá vetni.

Mindemellett a kutatás korpuszát képező két adatbázis a köznyelvben rögzült kifejezéseket ölelte fel, így terveink között szerepel a jelenlegi kutatásunkat a tájnyelvi onomatopoeiákra is kiterjeszteni, hiszen ezáltal szélesebb körű képet kaphatunk arról, hogy a japán, illetve a magyar beszélők fejében *még* milyen onomatopoetikus mintázatok léteznek, egyáltalán felfedezhetők-e különbségek a köznyelvi és a tájnyelvi kifejezések mintázatai között, és ha igen, akkor a tájnyelvi milyen szabályosságok és hasonlóságok alapján szerveződnek.

²³⁰ Például Yang és munkatársai (2015), Nakata (2017) felméréseinek eredményei mutattak arra rá, hogy a nyelvtanulókat segíti az onomatopoeiák megértésében, ha explicit módon tudatosítják ezen szócsoporthoz morfoszemantikai sajátosságait.

8. ENGLISH SUMMARY

8.1. English Summary

A Contrastive Sound Schema-Based Analysis of Japanese and Hungarian Onomatopoeias

– with a special focus on the semantic dimensions mapped by sound schemata –

Research Background

Linguistic motivation and the symbolism of sound (and phonetic forms) can be approached and researched in multifarious ways. The direct link between phonetic form and meaning can be seen as a subjective representational form, yet it can be studied through objective linguistic observations as a universal linguistic element and, at the same time, as a language-specific phenomenon. Whether considered a cross-linguistic phenomenon or one specific to a particular language, the linguistically motivated link can be grasped from the level of phonemes, progressing through phonesthemes constructed from various sound combinations up to the global sound patterns of words.

Linguistic motivation is (predominantly) evident in the onomatopoeic word group due to the close relationship between the signified and the signifier, which implies that the sounds and sound clusters that comprise these phrases carry a certain symbolic power. Some linguists seek this symbolic power within the sounds or sound combinations that constitute these word groups (e.g. among Japanese linguists: Kindaichi 1978, Hamano 1998, Tamori and Schourup 1999; in the Hungarian literature: Domokos 1970, Labádi and Saarinen 1998). However, it is more likely that these linguistic units do not inherently express meaning or establish motivated connections on their own; rather, it is the holistic structure of the word in which specific meanings are embedded (Fehér 2008: 33-36, Székely 2013: 286).

When considering Japanese and Hungarian onomatopoeic phrases — as well as those in other languages — it becomes evident that they are distinct from the rest of the vocabulary in terms of morphological structure, and show specific structural regularities with a linguistic function (Kadooka 2007, Benő and Szilágyi 2015, Akita and Dingemanse 2019). Speakers use (precisely) these holistic structures adhering to particular morphological regularities in the

linguistic realisation of meanings and moods. In our research, drawing on these linguistic facts, we discuss the topic of motivation through a *sound schema-based analysis* of onomatopoeic phrases in Japanese and Hungarian.

Sound Schema-Based Approach

We consider the sound schema-based approach the most applicable for the following reasons:

- (1) following Szilágyi's (2013, 2015) and Székely's (2013, 2015) conception, language is not seen as a closed, hierarchically organised system comprising linguistic elements with absolute meanings — as in the structuralist tradition — but as a holistic, dynamic and analogically organised structure;
- (2) research in cognitive psychology and neurology over the past few decades has shown that words are stored holistically in our mental lexicon and are organised analogically as a result of their frequency of use. Based on this, presumably, the meanings arising from motivation are also linked to the holistic form of words (MacWhinney 2013);
- (3) segmentation methods of traditional morphology are not (always) applicable to the analysis of onomatopoeic phrases. In both Japanese and Hungarian, there are (plentiful) onomatopoeic words that, due to their morphological features, cannot be incorporated into the criterion system of word formation established by traditional morphology. From a morphological point of view, morphemes cannot be clearly distinguished, and thus we (may) encounter obstacles in recognising morpheme boundaries, or it could be precisely the absence of morphosemantic transparency that leads to analytical difficulties.

Research Aim

In our research, departing from the traditional approach, we delve into the topic of motivation through a sound schema-based analysis of Japanese and Hungarian onomatopoeic phrases. Our focus is not on seeking correlations between linguistic data related to phonetic motivations found in Japanese and Hungarian onomatopoeias — that is, the meanings associated with certain sounds or common morphological or semantic pairs — but rather we aim to capture and compare the meanings that are linked to the holistic structure of words.

Our objective is to present the sound schemata (*linguistic patterns*) characteristic of the Japanese and Hungarian onomatopoeic word group and the semantic dimensions (*linguistic functions*) mapped by these patterns. Subsequently, based on these attributes, we aim to first develop two linguistic models separately (*Linguistic Model I. – Japanese* and *Linguistic Model II. – Hungarian*) for the two languages, which will be organised based on the specific sound schemata of the onomatopoeias and the meanings associated to them (e.g. durativity, momentariness, repetition, etc.) (*Research Level I.*). The resultant two linguistic models will form a methodological basis in which the Japanese and Hungarian onomatopoeias, the subject of our research, can be analysed separately within their linguistic model, while also being comparable with each other. As a second step, drawing on the semantic domains of the two linguistic models, we will delineate a *Combined Linguistic Model* that is intended to represent Japanese and Hungarian sound schemata with identical meanings (*Research Level II.*). Through the resulting linguistic model organised according to identical meanings as conveyed by the Japanese-Hungarian onomatopoeic sound schemata, we aim to establish a link between the onomatopoeic vocabularies of Japanese and Hungarian, shedding light on the systemic connections between them and explicating the similarities between them.

Body of the Research

The corpus of the research consists of two onomatopoeic databases.

The Japanese database was compiled using Atoda Toshiko's (阿刀田稔子) and Hoshino Kazuko's (星野和子) 擬音語、擬態語 使い方辞典/*Giongo, gitaigo tsukaikata jiten*/ [*Dictionary of Onomatopoeias and their Usage*]. The Japanese database contains 1 642 onomatopoeic terms.

In the Hungarian database, we began our own compilation based on Zaich's (2006) *Etimológia szótár* [*Etymological Dictionary*] and the *Új magyar etimológiai szótár* [*New Hungarian Etymological Dictionary*] edited by Gerstner *et al.* Our Hungarian database consists of 909 words.

Main Results of the Research

The most important findings of the thesis can be summarised as follows:

The thesis provides a detailed overview of sound symbolism within the context of motivation, the research trends in sound symbolism and the most important studies conducted within the framework of sound symbolism in both Japanese and Hungarian.

The paper deals extensively with the morphology of Japanese and Hungarian onomatopoeias, painting a general picture of their genesis, evolution and most determining morphological features. Within morphological features, the research focuses on phonotactic rules and, additionally, in Japanese on onomatopoeic markers, while in Hungarian on derivational affixes, since these are the attributes that mostly come to the fore in sound schema-based analysis.

The theoretical part of the thesis provides an in-depth introduction to the theoretical starting point of the sound schema-based analysis with a particular emphasis on the relationship between sound schema and mental lexicon, sound schema and traditional morphology, as well as sound schema and meaning.

Through the delineation of two linguistic models, the paper presents the analogical organisation and operation of onomatopoeias separately in the Japanese linguistic system and the Hungarian linguistic system (*Linguistic Model I* and *Linguistic Model II*). The models are structured according to the sound schemata characteristic of the onomatopoeic word group and the semantic dimensions represented by these patterns. Figures 1 and 2 in the *Appendix* illustrate *Linguistic Model I* and *Linguistic Model II*. Subsequently, the thesis unveils the *Japanese-Hungarian combined linguistic model (Combined Linguistic Model)* developed based on the two linguistic models. Its primary feature is the comprisal of a system of Japanese and Hungarian onomatopoeic sound schemata organised according to the same meanings.

By creating the two models, we established two methodological foundations in which the subject of our research, Japanese and Hungarian onomatopoeias, can be analysed separately within their own linguistic models, but can also be compared with each other.

By establishing the *Combined Linguistic Model*, which encompasses the system of Japanese and Hungarian onomatopoeic sound schemata based on the meanings they signify, we created a realm where the onomatopoeias of the two languages can be connected despite their structural differences. (The meanings conveyed by the sound schemata are present in the (emotive) worlds of the speakers, irrespective of the language.) Through the *Combined*

Linguistic Model, we illustrated the existing systemic connections, regularities and semantic similarities between the onomatopoeias of the two languages. Figure 3 in the *Appendix* presents our *Combined Linguistic Model*.

Our model is built on eight semantic dimensions: *getting into a state, increased intensity, sudden getting into a state, instantaneous–high intensity, momentariness, regular repetition, irregular repetition, and durativity–continuity*. This semantic multifariousness has shown that the connection established between the onomatopoeic systems of the two languages not only covers a narrow section, but also manifests through diverse semantic dimensions. In other words, even though the onomatopoeic sound schematic systems of the two languages operate with entirely different linguistic structures, they do so through multiple (exactly eight) identical linguistic functions.

There are a total of 21 sound schema types corresponding to the eight semantic dimensions with ten belonging to Japanese and eleven to Hungarian onomatopoeias. CVCV_iRi, CVRQ, CVCVRQ, CVQ, CVCVQ appear in Japanese sound schema types, while CVCV-CVCV, CVR-CVR, CVN-CVN, CVQ-CVQ and CVCVN-CVCVN appear through reduplication. In the Hungarian sound schema system, the types CVC:(ad/ed/aszt/eszt), CV(ít), CVC:(an/ant/en/ent/int), CVC(og/eg/ög/ag), CVCC(og/eg/ög), CVCV(rog/reg/rög), CVCC(ol/el/öl/él), CVC(ol/el/öl), CVC(gat/get), CVC:(og/eg/ög/ag) and CV(ng) occur.

It becomes evident from our *Combined Linguistic Model* that the two semantic dimensions expressing regular and irregular repetition play distinguished roles in the onomatopoeias of both languages. In both Japanese and Hungarian, the majority of sound schemata belong to these two types. Japanese features five different types, while Hungarian features seven patterns. To describe this phenomenon, we introduced the notion of “sound schemata grouping”, which signifies the occurrence of more than one sound schema attached to a single meaning.

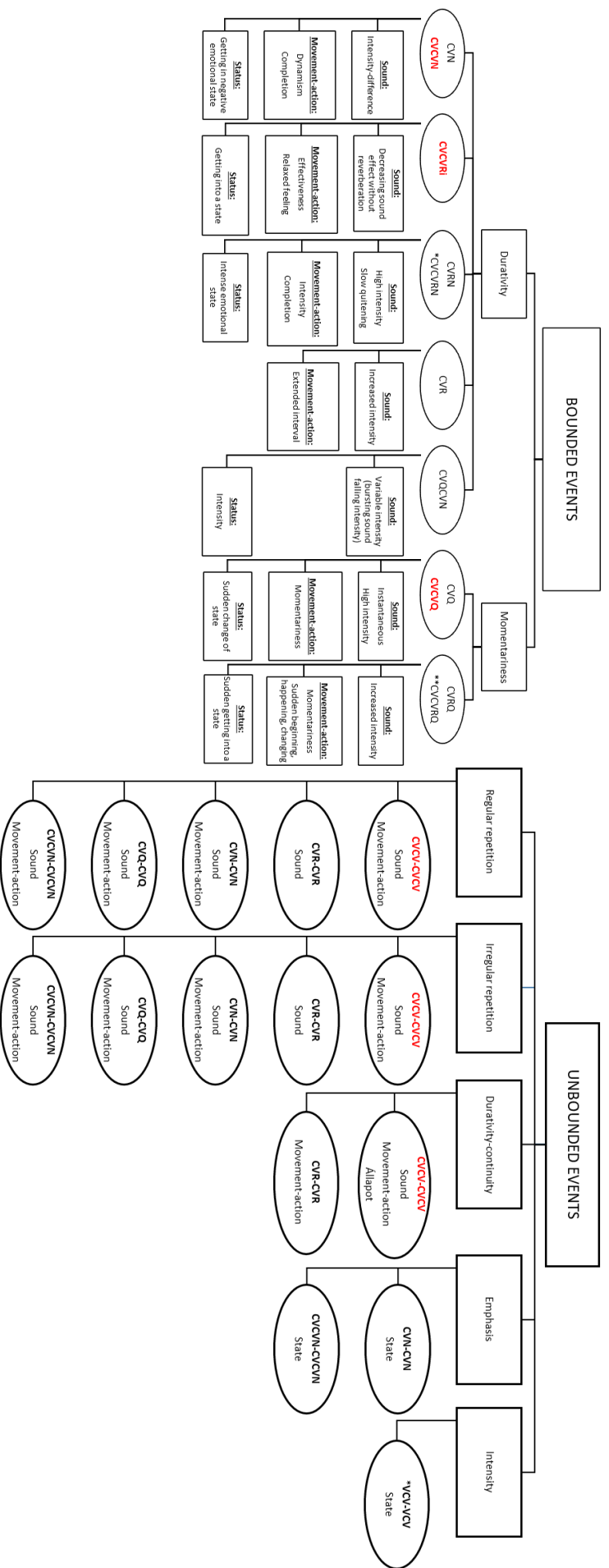
Our research results have also shed light on the fact that not only do Japanese and Hungarian onomatopoeic sound schemata exhibit similarity in terms of their linguistic functions, but commonalities can also be discovered in the thematic meaning of the onomatopoeic words associated with these sound schemata. In other words, there are cases where Japanese and Hungarian sound schemata with the same meaning appear in onomatopoeias with the same meaning or thematic context.

Practical Use of the Research

This research can be considered pioneering in the field, as there has been no prior comprehensive, comparative analysis based on an analogically organised linguistic concept and rooted in a sound schema-based approach. Our results and linguistic models not only enrich onomatopoeic literature within the boundaries of linguistics, but also have the potential to benefit other (academic) fields. Since the emphasis of our research was on the complex meanings of onomatopoeias that lurk deep beneath the holistic morphological structures of onomatopoeic phrases, which can only be truly felt and understood by native speakers, we believe that our research can primarily be put to practical use in teaching Japanese as a foreign language.

8.2. Appendix

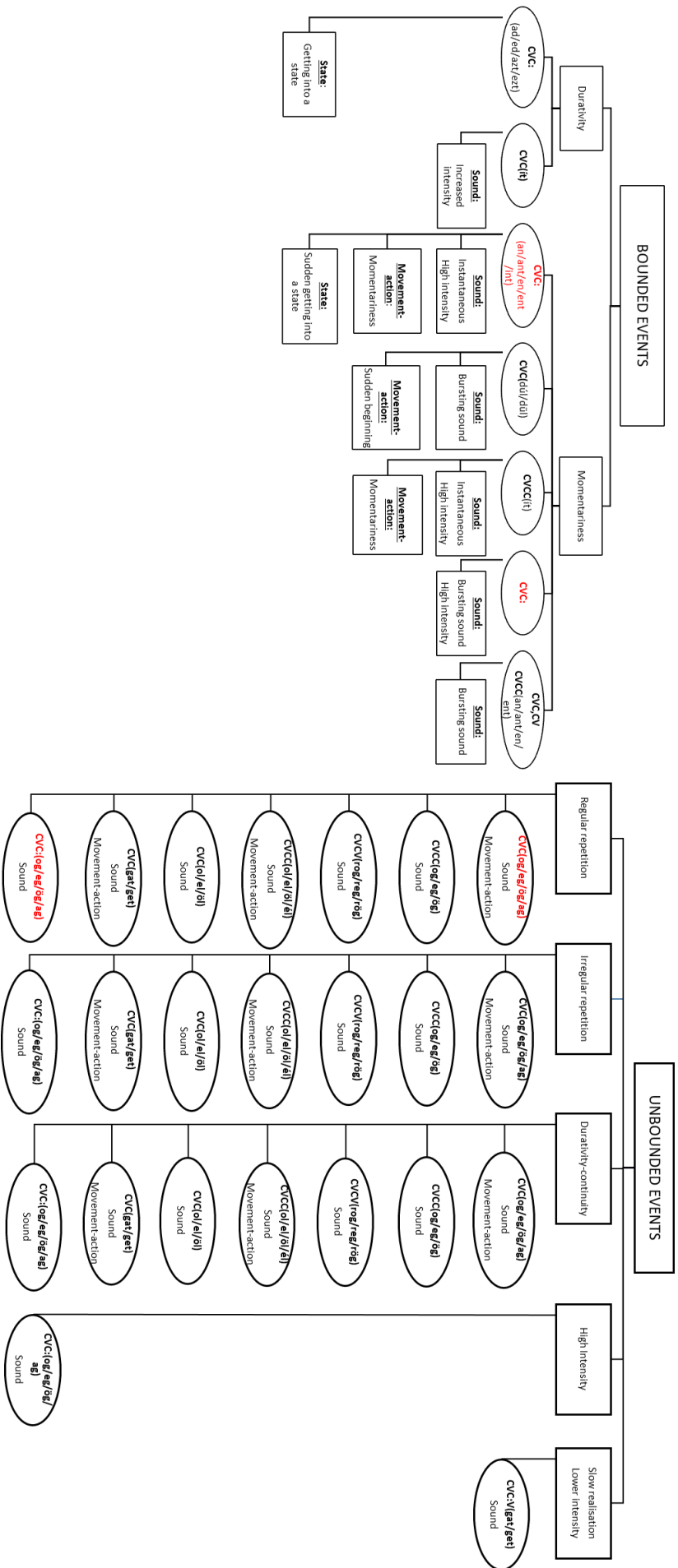
Figure 1. Linguistic model I. – Sound schemata of Japanese onomatopoeias and semantic dimension of those schemata

*schema CVQCVN is not available in case of words express state

**schema CVQCVQ in case of movement-action: sudden beginning, long-term execution
 Highlighted in red the most common sound schemata

Figure II. Linguistic model II. – Sound schemata of Hungarian onomatopoeias and semantic dimension of those schemata

Highlighted in red the most common sound schemata

BIBLIOGRÁFIA

- Akita K. 2009. *A Grammar of Sound-Symbolic Words in Japanese: Theoretical Approaches to Iconic and Lexical Properties of Mimetics*. PhD. dissertation, Kobe University.
- Asmah, Hj. O. 1975. *Reduplication In Essay on Malaysian Linguistics*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka 85-223.
- Balogh L. 1970. A hangutánzó és hangulatfestő szavaink geminátáiról. *Magyar Nyelv* 66. évf. 323–326.
- Bárczi G. 1963. *A magyar nyelv életrajza*. Budapest: Gondolat Könyvkiadó.
- Bárczi G. 2001. *A magyar szókincs eredete*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Benczes R. 2020. A hangalaki motiváció szerepe az angol szóalkotásban. In: Simon G., Tolcsvai N. G. (szerk) *Nyelvtan, diskurzus, megismerés* Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 359–378.
- Benkő L. 1954. Egy hangfestő igecsoport. *Magyar Nyelv* 50. évf. 3-4. sz. 254–274.
- Benkő L. 1961. Pipacs. Egy hangutánzó szó etimológiai problémái. *Magyar Nyelv* 57. évf. 162–169.
- Benkő L. 1963. Milyen eredetű a piros és családja? *Magyar Nyelv* 59. évf. 286–297.
- Benkő L. 1984. *A magyar fiktív (passzív) tövű igék*. Budapest: Akadémiai.
- Benő A. 2004. *A kölcsönszó jelentésvilága. A román–magyar nyelvi érintkezés lexikai-szemantikai kérdései*. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület.
- Benő A. 2013. Hangzásséma és analógia. In: Kádár E., Szilágyi N. S. (szerk.) *Analógia és modern nyelvtan*. Kolozsvár: Erdélyi-Múzeum Egyesület. 42–50.
- Benő A., Szilágyi N. S. 2015. Hangzásséma és motiváltság a hangutánzó és hangulatfestő igéink körében. In: Kádár E., Szilágyi N. S. (szerk.) *Motiváltság és nyelvi ikonicitás*. Kolozsvár: Erdélyi-Múzeum Egyesület. 43–56.
- Bolinger, D. L. 1950. Rime, assonance, and morpheme analysis. *Word* Vol. 6. No. 2. 117–36.
- Crystal, D. 2003. *A nyelv enciklopédiája*. Osiris Tankönyvek.
- Cseresnyési L. 2020. *Könyv a japán nyelvről – Bevezetés a japán nyelvészetbe*. Kossuth Kiadó.

- Csibra G. 2003. A kognitív fejlődés idegrendszeri háttere csecsemőkorban. In: Pléh Cs., Kovács Gy., Gulyás B. (szerk.) *Kognitív idegtudomány*. Budapest: Osiris Kiadó. 255–272.
- D. Bartha K. 1958. *Magyar szóalaktan II. A magyar szóképzés története*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Domokos P. 1970. Egy sajátos szócsoport keletkezésmódjáról. *Magyar Nyelv* 66. évf. 294–300.
- É. Kiss K. 2014. *Magyar generatív történeti mondattan*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Fabó K. 1989. A gyakorító és mozzanatos igék morfológiája és szemantikája. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XVII*. 31–49.
- Fehér K. 2008. Grammatika és hangsorminta. *Magyar Nyelvjárások* 46. évf. 21–54.
- Fehér K. 2011. A szó(jelentés) ontogenezise. *Argumentum* 7. Debreceni Egyetemi Kiadó. 48–58.
- Fehér K. 2013. A morfoszintaktikai szabályok és a pszicholingvisztika. In: Benő A., Fazakas E., Kádár E. (szerk.) „...*hogy legyen a víznek lefolyása...*” *Köszöntő kötet Szilágyi N. Sándor tiszteletére*. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület. 151–168.
- Firth, J. R. 1930. *Speech*. Oxford University Press.
- Fónagy I. 1989. *A költői nyelv hangtanából*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Fox, Ch. W. 1935. An experimental study of naming. *The American Journal of Psychology* Vol. 47. No. 4. 545–579.
- Gáldi L. 1961. *Ismerjük meg a versformánkat*. Budapest: Gondolat Könyvkiadó.
- Garrigues, S. 1984. Mimetic parallels in Korean and Japanese. *Studies in Language* Vol. 19. 359–398.
- Gerstner K. 2018. Szókészlettörténet. In: É.Kiss K., Gerstner K., Hegedűs A. (szerk.) *Fejezetek a magyar nyelv történetéből*. Budapest: Akadémia Kiadó. 131–164.
- Ghomeshi, J., Jackendoff, R., Rosen, N., Russel K. 2004. Contrastive Focus: Reduplication in English (The Salad-Salad Paper): *Natural Language and Linguistic Theory* 22. 307–357.
- Gombocz Z. 1913. Hangutánzás és nyelvtörténet. *Magyar Nyelv* 9. évf. 385–391.
- Gombocz Z. 1926/1997. *Jelentéstan és nyelvtörténet*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Guttmann M. 1990. A hangutánzó igék néhány alaktani, hangtani, jelentéstani sajátossága a muravidéki nemzetiségi magyarság nyelvében. In: Szabó Géza (szerk.) *Nyelvtudomány. Magyar dialektológia. Szlavisztika. A Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Közleményei* 6. Szombathely. 17–34.

- Hamano Sh. 1998. *The Sound-Symbolic System of Japanese*. Stanford: CSLI Publications.
- Hasada R. 1994. *The Semantic Aspects of Onomatopoeia: Focusing on Japanese Psychomimes*. Australian National University.
- Hashimoto T., Usui N., Taira M., Nose I., Haji T., Kojima S. 2006. The neural mechanism associated with the processing of onomatopoeic sounds, *Neuroimage* Vol. 31. 1762–1770.
- Hinton, L., Nichols, J., Ohala, J. J., 1994. Introduction: Sound Symbolic Processes. In: Hinton, L. Nichols, J., Ohala, J. J. (eds.) *Sound Symbolism*. Cambridge: Cambridge University Press. 1–14.
- Horii R. 1986. Giongo gitaigo no gengogaku. / *A hangutánzó és hangulatfestő szavak nyelvészete*/. *Nihongogaku /Japán nyelvészet/* Vol. 5. 4–46.
- Ivanova, G. 2006. Sound-symbolic approach to Japanese mimetic words. *Toronto Working Papers in Linguistics* Vol. 26. 103–114.
- Iwasaki, N., Vinson, D.P., Vigliocco, G. 2005. Giongo no kankaku—eigo bogowasha to nihongo bogowasha no toraekata no hikaku /*A hangutánzó szavak percepciója – összehasonlító vizsgálat az angol és a japán anyanyelvűek körében*./ *Gengogaku to nihongo kyouiku /Nyelvészet és japán nyelvoktatás/* Vol. 4. Kuroshio Shuppan 233–246.
- Iwasaki, N., Vinson, D.P., Vigliocco, G. 2007. What do English Speakers Know about gera-gera and yota-yota? Cross-linguistic Investigation of mimetic Words for Laughing and Walking. *Japanese-Language Education around the Globe* Vol. 17. 53–78.
- Jakobson, R. 1972. *Hang-jel-vers*. Budapest: Gondolat Könyvkiadó.
- Jespersen, O. 1922. Sound symbolism. In: *Language: its Nature, Development and Origin*. London: Allen and Unwin. 396–411.
- Juhász J. 1996. A magyar onomatopoezis történetéhez. *Magyar Nyelv* 92. évf. 2. sz. 174–181.
- Kadooka K. 2007. *Nihongo onomatope goi ni okeru keitaiteki oninteki taikesei nitsuite / A japán onomatopoeiák morfológiai és fonológiai rendszere*/. Tokyo: Kuroshio Shuppan.
- Kageyama T., Kishimoto H. (szerk.). 2016. *Handbook of Japanese Lexicon and Word-Formation*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Kajitani M. 2005. Semantic Properties of Reduplication among the World's Languages. *ILO Working Papers in Linguistics* Vol. 5. 93–106.

- Kakehi H., Tamori I. 2011. *Onomatope – Gion gitaigo no rakuten / Az onomatopoeiák – a hangutánzók és hangulatfestők tárháza/*. Tokyo: Keiso shobo.
- Kassai I. 1983. A fonéma realitása a korai gyermeknyelvben (Érvek a beszédhanghallás fejlesztése mellett). *Magyar Nyelvőr* 107. évf. 420–423.
- Kelemen J. 1970. *A mondatszók a magyar nyelvben*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Keszler B. 2000. A szóképzés. *Magyar Nyelvőr* 124. évf. 59–73.
- Kiefer F., Ladányi M. 2000a. A szóképzés., A képzők osztályozása. In: Kiefer F. (szerk.) *Strukturális magyar nyelvtan* 3. köt. 158–164.
- Kiefer F., Ladányi M. 2000b. Morfoszintaktikailag semleges szóképzés. In: Kiefer F. (szerk.) *Strukturális magyar nyelvtan* 3. köt. 165–214.
- Kiefer F. 2007. *Jelentéelmélet*. Budapest: Corvina Kiadó.
- Kiss J. 1974a. Miscellanea onomatopoeica. *Magyar Nyelv* 70. évf. 4. sz. 444–451.
- Kiss J. 1974b. Gondolatok az onomatopoeízis kutatásáról néhány finnugor nyelvben. *Nyelvtudományi Közlemények* 76. köt. 1-2. sz. 1–21.
- Kiss J. 1983. Az onomatopoeitikus igék és jövevényigék. *Magyar Nyelv* 79. évf. 284–291.
- Kindaichi H. 1978. Giongo, gitaigo gaisetsu /A hangutánzó és hangulatfestő szavak áttekintése/. In: Asano Ts. (szerk.) *Giongo, gitaigo jiten, /A hangutánzó és hangulatfestő szavak szótára/*. Tokyo: Kadokawa. 3–25.
- Kita S. 1997. Two-dimensional semantic analysis of Japanese mimetics. *Linguistics* Vol. 35. No. 2. 379–415.
- Kobayashi H. 1935. *Genkogaku hōhō ronkō /Értekezés a nyelvészeti módszerekről/*. Sanseidō.
- Kong-On, K. 1977. Sound symbolism in Korean, *Journal of Linguistic* Vol. 13. No. 1. 67–75.
- Kuroda Sh. 1967. Sokuon oyobi hatsuon nitsuite /A mássalhangzó kettőző és a szótagzáró „n”/. *Gengokenkyū /Nyelvkutatás/* Vol. 50. 85–99.
- Labádi G., Saarinen S. 1990. Magyar és finn hangutánzó-hangfestő igék. *Magyar nyelv* 89. évf. 192–209.
- Laczkó K., Mártonfi A. 2006. *Helyesírás*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Ladányi M. 2007. *Produktivitás és analógia a szóképzésben: elvek és esetek*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

- Langacker, R. W. 1987. *Foundation of Cognitive Grammar: Theoretical Prerequisites (Volume I.)* Stanford: Stanford University Press.
- Lengyel K. 2000. A ritkább szóalkotási módok. In: Keszler B. (szerk.) *Magyar grammatika*. Budapest: Tankönyvkiadó. 337–345.
- Lukács Á. 2006. Nyelvelsajátítás. In: Kovács I., Szamarasz V. Z. (szerk.) *Látás, nyelv, emlékezet*. Budapest: Typotex Kiadó. 95–109.
- Lukatela, G., Gligorijevic B., Kostic, A. 1980. Representation of inflected nouns in the internal lexicon. *Memory & Cognition* Vol. 8. No. 5. 415–423.
- MacWhinney, B. 2003. A nyelvfejlődés epigenezise. In: Pléh Cs., Kovács Gy., Gulyás B. (szerk.) *Kognitív idegtudomány*. Budapest: Osiris. 505–527.
- Marchand, H. 1957. Phonetic symbolism in English word-formation. *Indogermanische Forschungen* Vol. 64. 146–168.
- Marchand, H. 1969. *The categories and types of present-day English word-formation: A synchronic-diachronic approach*. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
- Martin, S. 1988. *Reference Grammar of Japanese*. Yale: Yale University Press.
- Masamune M. 1990. Giseigo, gitaigo nitsuite no kenkyū /A hangutánzó és hangulatfestő szavak vizsgálata/. *Hokuriku Daigaku Kiyō* Vol. 14. 43–56.
- Morton, E. S. 1994. Sound symbolism and its role in non-human vertebrate communication. In: Hinton, L. Nichols, J., Ohala, J. J. (eds.) *Sound Symbolism*. Cambridge: Cambridge University Press. 348–362.
- Murata T. 1990. AB Type Onomatopes and Reduplicatives in English and Japanese. *Linguistic Fiesta: Festschrift for Professor Hisao Kakehi's Sixtith Birthday*. Tokyo: Kuroshio Shuppan. 257–272.
- Murdock, G. P. 1959. Cross-language parallels in parentals kin term. *Anthropological Linguistics* Vol. 1. No. 9. 1–5.
- Newman, S. S. 1933. Further experiments in phonetic symbolism. *American Journal of Psychology* Vol. 45. 53–75.
- Nguyen, H. L. 2004. *An outline of morphology*. Ho Chi Minh City: University of Education Press.
- Oda, H. 2000. *An embodied semantic mechanism for mimetic words in Japanese*. Ph.D. dissertation, Indiana University.
- Ohala, J. J. 1984. An ethological perspective on common cross - language utilization of F0 of voice. *Phonetica* Vol. 41. 1–16.

- Ohala, J. 1994. The frequency code underlies the sound-symbolic use of voice pitch. In: Hinton, L. Nichols, J., Ohala, J. J. (eds.) *Sound Symbolism*. Cambridge: Cambridge University Press. 325–347.
- Ono M. 2015. *Onomatope. Kanjiru kotoba /Onomatopoeidák, az érző szavak/*. Tokyo: Kadokawa.
- Osaka N., Osaka M., Morishita M., Kondo H., Fukuyama H. 2004. A word expressing affective pain activates the anterior cingulate cortex in the human brain: an fMRI study. *Behav Brain Res* Vol. 153. 123–127.
- Pais D. 1954. Példák a hangutánzó ikerítésre. *Magyar Nyelv* 50. évf. 274–279.
- Papp I. 1963. A szóalkotás problémái. *Magyar Nyelvjárások* 9. évf. 3–31.
- Papp F. 1968. Hangutánzó és hangulatfestő szavak az Értelmező Szótárban. *Magyar Nyelv* 64. évf. 1. sz. 32–38.
- Papp I. 2014. *Magyar nyelvtörténet. Kézirat*. Debrecen. (Kornyané Szoboszlai Ágnes fordításában)
- Peck, H. T. 1886. Onomatopoeia in some West African Languages. *The American Journal of Philology* Vol. 7. No. 4. 489–495.
- Pelczéder K. 2005. Onomatopoetikus eredetű növénynevek. In: Révay V. (szerk.) *Nyelvészeti tanulmányok. Simonyi-emlékülés 2003*. Iskolakultúra-könyvek 27. 85–109.
- Pléh Cs. 2000. A magyar morfológia pszicholingvisztikai aspektusai. In: Kiefer F. (szerk.) *Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 951–1020.
- Pléh Cs., Lukács Á., Kas B. 2008. A szótár pszicholingvisztikája. In: Kiefer F. (szerk.) *Strukturális magyar nyelvtan 4. A szótár szerkezete*. Budapest: Akadémia Kiadó. 789–852.
- Rapaics R. 1937. Hangutánzó növénynév. *A természet* 33. évf. 6. sz. 134.
- Shibasaki, R. 2002. On Sound Symbolism in Japanese and Korean. *Japanese/Korean Linguistics* Vol. 10. 76–89.
- Saffran, J., Aslin, R.N., Newport, E.L. 1996. Statistical learning by 8-month-old infants. *Science* 247. 1926–1928.
- Samarin, W. J. 1971. Survey of Bantu ideophones. *African Language Studies* Vol. 12. 130–168.
- Sapir, E. 1929. A study in phonetic symbolism. *Journal of Experimental Psychology* Vol. 12. 225–239.
- Sohn, H. M. 1999. *The Korean language*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Sučević, J., Janković, D., Ković, V. 2013. When the Sound-Symbolism Effect Disappears: The Differential Role of Order and Timing in Presenting Visual and Auditory Stimuli. *Psychology* Vol. 4. 11–18.
- Saussure, F. 1997. *Bevezetés az általános nyelvészetbe*. Budapest: Corvina Kiadó.
- Stageberg, N. C. 1981. *An Introductory English Grammar*. Rinehart and Winston Inc.
- Sz. Bakró Nagy M. 1984. Hangulatfestés és jelentésváltozás. *Nyelvtudományi Közlemények* 86 kötet. 124–131.
- Szabó Z. 1960. Az igeképzők jelentése és az igék történéstartama. *Magyar Nyelvőr* 84. évf. 78-80.
- Székács A. 1994. Japán és magyar hangutánzó és hangfestő szavak összehasonlító vizsgálata. *Mai Magyar Japanológia* 3. évf. 1. sz. 9–11.
- Székács A. 1997. Nyelvi kreativitás és az onomatopoiák. In: *VIII. Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia*. Szombathely. 271–276.
- Székely Zs. 2013. Az önkényes motivált nyelvi jelekről. In: *PhD konferencia 2013*. Debrecen: Balassi Intézet. 286–293.
- Székely Zs. 2015. A motiváció kérdése a nyelvészetben. Kutatási irányok és eredmények. In Kádár E., Szilágyi N. S. (szerk.) *Motiváltság és nyelvi ikonicitás*. Kolozsvár: Erdélyi-Múzeum Egyesület. 11–22.
- Szikszainé N. I. 1993. *Az ikerítés helye, szerepe, szabályszerűségei a magyar nyelvben*. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 197. sz.
- Szilágyi N. S. 2004. *Elmélet és módszer a nyelvészetben különös tekintettel a fonológiára*. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület.
- Szilágyi N. S. 2013. A mi (rend)szertelen nyelvünk. Egy analógiás nyelvtan vázlat. In: Kádár E., Szilágyi N. S. (szerk.) *Analógia és modern nyelvtan*. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület. 253–263.
- Szilágyi N. S. (2015): Hangulatfestés – de mit is festünk? In: Kádár E., Szilágyi N. S. (szerk.) *Motiváltság és nyelvi ikonicitás*. Kolozsvár: Erdélyi-Múzeum Egyesület. 23–42.
- Szili K. 2015. Beszél vs csacsog. Adalékok a motiváció egy sajátos fajtájához. In Kádár E., Szilágyi N. S. (szerk.) *Motiváltság és nyelvi ikonicitás*. Kolozsvár: Erdélyi-Múzeum Egyesület. 58–67.
- Tamori I. 1991. *Nihongo onomatope no kenkyu /A japán onomatopoeiák vizsgálata/*. Kobe Shōka Daigaku.
- Tamori I., Schourup, L. 1999. *Onomatope: keitai to imi /Az onomatopoeiák alaktana és jelentéstana/*. Tokyo: Kuroshio Shuppan.

- Tamori I. 2002. *Onomatope gion-gitaigo wo tanoshimu /Élvezzük a hangutánzó és hangulatfestő szavakat/*. Tokyo: Iwanami Shoten.
- Tamura Y. 1991. Gendainihongo ni okeru jōgo nitsuite – kazugainen kara mita jōgo – /A reduplikáció a modern japán nyelvben – a többesszámot jelölő reduplikáció/. Ryūgakusei senta kiyō 1. sz. 41–47.
- Tanaka A. 1978. *Kokugo goiron /A japán lexikológia/*. Meiji Shoin.
- T. Molnár I. 1993. *A magyar beszédhangok szubjektív elemi szimbolikája*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Tolcsvai Nagy G. 2017. *Nyelvtan*. Budapest: Osiris kiadó.
- Toratani K. 2005. A cognitive approach to mimetic aspect in Japanese. *Proceedings of the Thirty-First Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 335–346.
- Tsujimura N. 1996. *An Introduction to Japanese Linguistics*. Oxford: Blackwell.
- Tsuru, S., Fries, H. S. 1933. A problem in meaning. *Journal of General Psychology* Vol. 8. 281–284.
- T. Szabó Csilla 2003. A gyakorítás és a mozzanatosság kifejezése. A cselekvő igék képzői a 16–18. században. *Erdélyi Múzeum* 65. köt. 3–4 füz. 75–87.
- Ultan, R. 1978. Size-Sound Symbolism. Greenberg, J. H. (ed.) *Universals of Human Language* Vol. 2. Stanford: Stanford UP.
- Varga M. 2012. Hangutánzó igék morfológiai vizsgálatáról. *Első Század* 11. évf. 2. sz. 89–119.
- Waida T. 1984. English and Japanese Onomatopoeic Structures. In: *Bulletin of Osaka Women's University, Studies in English* Vol. 36. 55–79.
- Vértes E. 1965. Hangfestés és szószármaztatás. *Magyar Nyelvőr* 89. évf. 157–164.
- Zolnai B. 1939. *Szóhangulat és kifejező hangváltozás*. Szeged.
- Zolnai B. 1964. *Nyelv és hangulat*. Budapest: Gondolat Könyvkiadó.
- Zsirai M. 1945. Alapszó-besugárzás a szóképzésben. *Magyar Nyelv* 41. évf. 1–11.
- Zlinszky A. 1937. Művészi hangfestés és hangutánzás. *Budapesti Szemle* 246. köt., 719. sz. 29–47.
- Yamaguchi, N. 2012. *Inu wa biyo to naite ita. Nihongo wa giongo gitaigo ga omoshiroi /A kutya egykoron „biyo”-t ugatott. A japán nyelv különlegessége a hangutánzó és hangulatfestő szavak/*. Tokyo: Kobunsha.
- Yang, S., Hashimoto, T., Li, G., & Li, X. Y. 2015. Learning system for Japanese onomatopoeia's nuance through creation task, *JSAI* Vol. 30. 331–339.

Forrás

Nyelvatlasz:

- Balogh L., Király L. 1976. *Az állathangutánzó igék, hívogatók és terelők somogyi nyelvatlasza*. Akadémia Kiadó.
- Guttman M., Köbölkúti K. 1987. *Hangutánzó igék vasi és muravidéki atlasza*. Magyar Nyelvtudományi Társaság.
- The World Atlas of Language Structures, Chapter 27: Reduplication.
<https://wals.info/chapter/27> (Utolsó letöltés 2023.03.20.)

Internetes forrás:

- Akita K. 2016. *Grammatical and functional properties of mimetics in Japanese*.
[file:///C:/Users/Veronika/Downloads/Akita2017GJM%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Veronika/Downloads/Akita2017GJM%20(1).pdf) (Utolsó letöltés 2023.02.02.)
- Akita K, Dingemans, M. 2019. *Ideophones (Mimetics, Expressives)*. Oxford Research Encyclopedia of Linguistics.
<https://oxfordre.com/linguistics/view/10.1093/acrefore/9780199384655.001.0001/acrefore-9780199384655-e-477> (Utolsó letöltés 2023. 04.04.)
- Fehér K. 2011a. *Grammatikai hangsorminták: a szótagok és a (szó)jelentés. Bevezetés a társas-kognitív nyelvészetbe előadássorozat*: 2011.04.04.
<https://videotorium.hu/hu/recordings/2705/grammatikai-hangsormintak-a-szotagok-es-a-szo-jelentes> (Utolsó letöltés 2022.11.22.)
- Fehér K. 2011b. *A morfoszintaxis és a prototípusok. Bevezetés a társas-kognitív nyelvészetbe előadássorozat*: 2011.04.11.
<https://videotorium.hu/hu/recordings/2747/a-morfoszintaxis-es-a-prototipusok> (Utolsó letöltés: 2022.11.22.)
- Hunter-Smith, S. 2007: *Understanding without Babblefish: Reviewing the Evidence for Universal Sound Symbolism in Natural Languages*.
https://www.swarthmore.edu/sites/default/files/assets/documents/linguistics/2007_hunter-smith_sarah.pdf (Utolsó letöltés 2023.01.22)

- Ihara, M., Iwahara M. 1938. *Kokugo shōchōon no hyōgen nitsuite – Hyōgen no shinrigaku. /A japán nyelv hangszimbolizmusáról – A szavak pszichológiája/.*
https://www.jstage.jst.go.jp/article/jpsy1926/13/5/13_411/_pdf (Utolsó letöltés: 2023.01.15.)
- Keszler B. 2010. *Névmás- névmási jelentés.* Elhangzott az MTA-n, a Hadrovics- emlékülésen, 2010. június 15-én
<http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1344/134409.pdf> (Utolsó letöltés: 2022.10.19.)
- Klink, R. R. 2000. *Creating Brand Names With Meaning: The Use of Sound Symbolism.*
<https://www.jstor.org/stable/40216555> (Utolsó letöltés 2023.01.18.)
- Mikami K. 2007. *Nihongo onomatope to sono kyouiku /A japán onomatopoeiák és tanításuk/.*
<https://ci.nii.ac.jp/naid/500000396940> (Utolsó letöltés 2023.05.30.)
- Nadarajan, S. 2006. A Crosslinguistic Study of Reduplication. *Arizona Working Papers in Second Language Acquisition and Teaching* Vol. 13. 39–53.
<https://journals.uair.arizona.edu/index.php/AZSLAT/article/view/21274/20854>
(Utolsó letöltés 2023.04.01.)
- Nakata, K. 2017. *Explicit teaching of Japanese mimetic words using voicing, gemination, and reduplication rules.* Dissertation, University of Kansas.
https://kuscholarworks.ku.edu/bitstream/handle/1808/26342/Nakata_ku_0099D_1523_6_DATA_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Utolsó letöltés 2022. 11.03.)
- Shinohara K., Kawahara Sh. 2016. *A Cross-linguistic Study of Sound Symbolism: The Images of Size.*
<https://journals.linguisticsociety.org/proceedings/index.php/BLS/article/viewFile/3926/3621> (Utolsó letöltés 2023. 02.02.)
- Sadygul, Y. R. 2010. *Nihongo to kazafugo no onomatopegoi taishō kenkyū / A japán és kazah onomatopoeiák kontrasztív vizsgálata/.*
<https://ci.nii.ac.jp/naid/500000518917.amp> (Utolsó letöltés 2022.11.12.)
- Tang, M.G. 2007. Cross-linguistic analysis of Vietnamese and English with implications for Vietnamese language acquisition and maintenance in the United States. *Journal of Southeast Asian American education & advancement* Vol. 2.
<https://docs.lib.purdue.edu/jsaaea/vol2/iss1/3/> (Utolsó letöltés: 2023.01.03.)
- Uosaki N., Ogata H., Mouri K., Lkhagvasuren, E. (2015): *Japanese Onomatopoeia*

Learnig Support for International Students Using SCROLL.

http://lac.kyushuu.ac.jp/script/showpaper.php/2015_ICCE2015_+Japanese+Onomatopoeia+Learning+Support+for+International+Students+Using+SCROLL.pdf?dl=0630a

[pdf](#) (Utolsó letöltés 2022.01.21)

Szótár:

- Amanuma Y. 1974. *Giongo gitaigo jiten /A hangutánzó és hangulatfestő szavak szótára/*. Tokyo: Tokyodo Shuppan.
- Atoda T., Hoshino K. 1995. *Giongo, gitaigo tsukaikata jiten /Szótár a hangutánzó és hangulatfestő szavakról és használatukról/*. Tokyo: Sōsakusha Shuppan.
- Benkő L. (szerk.). 1967-1976. *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, I-III. kötet. Budapest: Akadémiai.
- Benkő L. (szerk.). 1992. *Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Czuczor G., Fogarasi J. (szerk.). 1862-1874. *A magyar nyelv szótára*, I–VI. kötet. Budapest.
- Gerstner K. (szerk.). 2022. *Új magyar etimológiai szótár*. (elektronikus szótár)
<https://uesz.nytud.hu/index.html> (Utolsó letöltés 2023.05.30.)
- Zaich G. (szerk.). 2006. *Etimológiai Szótár. Magyar szavak és toldalékok eredete*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

FÜGGELÉK

Függelék 1 A japán onomatopoeiák adatbázisa

	Onomatopoeia	Csoport	Hangzásséma típus	Hangzásséma kategória
1	あーあ	V1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
2	あーっ	V1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
3	あーん	V1,M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
4	あたふた	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
5	あっ	V1,M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
6	あっさり	M1,M2,M3	VQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
7	あっぶあっぶ	M1,M2	VQCV-VQCV	Reduplikáció mint hangzásséma
8	あん	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
9	あんぐり	M1,M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
10	いじいじ	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
11	いそいそ	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
12	いちゃいちゃ	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
13	いらいら	M1,M2	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
14	うー	V1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
15	うーっ	V1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
16	うーん	V1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
17	うおーっ	V1+S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
18	うおーん	V1+S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
19	うかうか	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
20	うかっ	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
21	うじうじ	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
22	うじゃうじゃ	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
23	うずうず	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
24	うっ	V1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
25	うっかり	M1	VQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
26	うっすら	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
27	うっすり	M1	VQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
28	うっとり	M1	VQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
29	うつらうつら	M1	VCVCV-VCVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
30	うとうと	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
31	うとっ	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
32	うねうね	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
33	うはうは	V1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
34	うふふ	V1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
35	うふっ	V1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
36	うようよ	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
37	うらうら	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
38	うろろ	M1,M2	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma

39	うろちょろ	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
40	うわーん	V1+S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
41	うん	V1+M1,V2+M2,M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
42	うんうん	V1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
43	うんざり	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
44	えっさえっさ	M1	VQCV-VQCV	Reduplikáció mint hangzásséma
45	えっちらおっちら	M1,M2	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
46	おいおい	V1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
47	おずおず	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
48	おたおた	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
49	おちおち	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
50	おっとり	M1	VQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
51	おどおど	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
52	おめおめ	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
53	おろおろ	M1	VCV-VCV	Reduplikáció mint hangzásséma
54	おんおん	V1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
55	がーがー	V1,S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
56	かーっ	M1, M2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
57	がーっ	S1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
58	かーん	S1,V1,M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
59	がーん	S1,M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
60	がくーん	S1+M1,M2,M3	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
61	がくがく	S1+M1, M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
62	がくっ	S1+M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
63	がくり	S1+M1,M2,M3	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
64	かくん	S1+M1, M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
65	がくん	S1+M1,M2,M3	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
66	かさかさ	S1,M1,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
67	がさがさ	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
68	かさこそ	S1,M1,M2	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
69	がさこそ	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
70	かさっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
71	がさっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
72	かさり	S1	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
73	がさり	S1	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
74	がしっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
75	がしゃーん	S1+M1,S2	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
76	かしゃかしゃ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
77	がしゃがしゃ	S1+M1,S2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
78	かしゃっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
79	がしゃっ	S1+M1,S2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
80	かしゃり	S1+M1, S2	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
81	がしゃり	S1+M1,S2	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
82	かしゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval

83	がしゅん	S1,S2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
84	かすかす	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
85	かたかた	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
86	がたがた	S1,M1,V1+M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
87	かたこと	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
88	がたごと	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
89	かたっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
90	がたっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
91	がたびし	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
92	がたびし	S1,M1,M2	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
93	かたり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
94	がたり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
95	かたん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
96	がたん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
97	がたんびしん	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
98	かちん	S1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
99	がちん	S1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
100	かちかち	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
101	がちがち	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
102	かちっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
103	がちっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
104	かちゃん	S1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
105	かちゃかちゃ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
106	がちゃがちゃ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
107	かちゃっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
108	がちゃっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
109	かちゃり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
110	がちゃり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
111	かちゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
112	がちゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
113	かちり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
114	がちり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
115	かちん	S1,M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
116	がちん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
117	かちんかちん	S1,M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
118	がちんがちん	S1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
119	かつ	S1	CVCV	Márker nélküli hangzásséma
120	がつ	S1+M1	CVCV	Márker nélküli hangzásséma
121	かっ	S1,M1,M2,M3	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
122	がっ	S1+M1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
123	かつん	S1+M1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
124	がつん	S1+M1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
125	かっか	M1,M2	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
126	かつかつ	S1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma

127	かっかっ	M1,M2	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
128	がつがつ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
129	がっがっ	S1+M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
130	がっかり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
131	かっきり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
132	がっくり	M1,M2,M3	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
133	かっくん	M1,M2	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
134	がっくん	M1,M2	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
135	がっしり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
136	がったん	S1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
137	かっちり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
138	がっちり	M1,M2,M3,M4	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
139	かっちん	S1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
140	かっちんかっちん	S1,M1	CVQCVN-CVQCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
141	がっちんがっちん	S1,M1	CVQCVN-CVQCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
142	かつっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
143	がつっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
144	かつっん	S1+M1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
145	がつっん	S1+M1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
146	がっぷり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
147	がっぼがっぼ	M1	CVQCV-CVQCV	Reduplikáció mint hangzásséma
148	がっぼり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
149	かつん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
150	がつん	S1+M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
151	がば	M1,M2	CVCV	Márker nélküli hangzásséma
152	がばーっ	M1,M2	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
153	がばがば	S1,S2+M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
154	がばっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
155	がぶがぶ	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
156	がぶっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
157	がぶり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
158	かぼかぼ	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
159	がぼがぼ	S1+M1,S2+M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
160	かぼっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
161	がぼっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
162	がぼっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
163	がぼん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
164	がみがみ	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
165	がやがや	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
166	がらーん	M1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
167	からから	S1,V1+M1,M2,M3,	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
168	がらがら	S1+V1,M1,M2,M3,	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
169	からころ	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
170	からっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

171	がらっ	S1+V1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
172	からり	S1,M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
173	がらり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
174	からん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
175	がらん	S1,M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
176	かりかり	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
177	がりがり	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
178	かりっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
179	がりっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
180	かん	S1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
181	がん	S1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
182	かんかん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
183	がんがん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
184	きー	V1,S1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
185	ぎー	S1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
186	きーきー	V1,S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
187	ぎーぎー	S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
188	きーっ	V1,S1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
189	ぎーっ	S1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
190	きーん	S1+V1,S2+M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
191	ぎくぎく	S1+M1, M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
192	ぎくしゃく	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
193	ぎくっ	S1+M1, M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
194	ぎくり	S1+M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
195	きくん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
196	ぎくん	S1+M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
197	ぎごぎご	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
198	ぎざぎざ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
199	きしきし	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
200	ぎしぎし	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
201	きしっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
202	ぎしっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
203	ぎすぎす	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
204	きちきち	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
205	ぎちぎち	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
206	きちっ	M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
207	きちん	M1,M2,M3	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
208	きちんきちん	M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
209	きっ	M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
210	きっかり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
211	ぎっくり	S1+M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
212	ぎっくん	S1+M1,M2	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
213	ぎっしり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
214	きっちり	M1,M2,M3	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval

215	ぎっちり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
216	ぎっぱり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
217	ぎとぎと	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
218	きびきび	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
219	ぎゃー	V1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
220	ぎゃー	V1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
221	ぎゃーぎゃー	V1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
222	ぎゃーぎゃー	V1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
223	ぎゃーっ	V1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
224	ぎゃーっ	V1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
225	ぎゃっ	V1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
226	ぎゃっ	V1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
227	ぎゃっぎゃっ	V1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
228	ぎゃっぎゃっ	V1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
229	ぎゃふん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
230	ぎゃん	V1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
231	ぎゅー	S1,M1,M2	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
232	ぎゅー	S1,M1,M2	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
233	ぎゅーぎゅー	S1,M1,M2	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
234	ぎゅーぎゅー	S1,M1,M2	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
235	ぎゅーっ	S1+M1,M2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
236	ぎゅーっ	S1+M1,M2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
237	ぎゅーん	S1+M1,M2	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
238	ぎゅっ	S1+M1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
239	ぎゅっ	S1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
240	ぎゅっぎゅっ	S1+M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
241	ぎゅっぎゅっ	S1+M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
242	ぎゅん	M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
243	ぎょっ	M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
244	ぎょとーん	M1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
245	ぎょとぎょと	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
246	ぎょとっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
247	ぎょとん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
248	ぎょろぎょろ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
249	ぎょろぎょろ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
250	ぎょろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
251	ぎょろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
252	ぎょろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
253	ぎょろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
254	ぎょろん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
255	ぎょろん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
256	きらきら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
257	きらきら	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
258	きらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

259	ぎらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
260	きりり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
261	ぎらり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
262	きりきり	S1,M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
263	ぎりぎり	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
264	きりっ	S1,M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
265	ぎりっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
266	きりり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
267	ぎりり	S1,M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
268	さんきらさん	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
269	きんきん	V1+S1,M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
270	ぐい	M1,M2	CVi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
271	ぐいぐい	M1,M2,M3	CVi-CVi	Reduplikáció mint hangzásséma
272	ぐいっ	M1,M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
273	ぐー	S1,V1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
274	ぐーぐー	S1,V1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
275	ぐーすか	S1+M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
276	ぐーっ	S1+M1,S2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
277	ぐーん	M1,M2	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
278	くくーっ	S1+M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
279	くくくっ	V1,M1	triplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
280	くぐぐっ	M1	triplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
281	くくっ	S1+M1,V1,M2	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
282	くぐっ	M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
283	くさくさ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
284	くさぐさ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
285	くさっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
286	くさり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
287	くしゃくしゃ	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
288	ぐしゃぐしゃ	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
289	くしゃっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
290	ぐしゃっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
291	ぐしゃり	S1,M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
292	くしゃん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
293	ぐしょぐしょ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
294	ぐしょっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
295	ぐしょり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
296	くすくす	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
297	ぐすぐす	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
298	ぐずぐず	S1,M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
299	くすっ	V1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
300	くすり	V1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
301	くたくた	S1+M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
302	くだくだ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma

303	ぐたぐた	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
304	ぐだぐだ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
305	くたっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
306	ぐたっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
307	くたり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
308	ぐたり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
309	くちゃくちゃ	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
310	ぐちゃぐちゃ	S1+M1,M2,V1+M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
311	くちゃっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
312	ぐちゃっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
313	ぐちょぐちょ	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
314	ぐちょっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
315	くっ	V1,M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
316	ぐっ	M1,M2,M3,M4,M5	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
317	くっさり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
318	くつつ	V1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
319	ぐつつ	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
320	くっくっ	V1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
321	ぐっぐっ	M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
322	ぐっしょり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
323	ぐっすり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
324	ぐったり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
325	ぐでんぐでん	M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
326	くどくど	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
327	くにくにく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
328	ぐにくにく	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
329	くにく	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
330	ぐにく	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
331	くにく	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
332	ぐにく	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
333	くにくん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
334	ぐにくん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
335	くねくね	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
336	ぐびぐび	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
337	ぐびっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
338	ぐびり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
339	ぐびりぐびり	S1+M1	CVCVRi-CVCVRi	Reduplikáció mint hangzásséma
340	くよくよ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
341	くらーっ	M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
342	くらくら	M1,S1+M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
343	ぐらぐら	M1,S1+M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
344	くらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
345	ぐらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
346	くらし	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

347	ぐらり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
348	くりくり	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
349	ぐりぐり	M1,M2,M3,M4,M5	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
350	くりっ	M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
351	ぐりっ	M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
352	くるくる	M1,M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
353	ぐるぐる	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
354	くるっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
355	ぐるっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
356	くりり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
357	ぐるり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
358	くるん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
359	ぐるん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
360	ぐん	M1,M2	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
361	くんくん	S1+M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
362	ぐんぐん	M1,M2	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
363	ぐんなり	M1	CVNCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
364	げー	S1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
365	げーげー	S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
366	げーっ	S1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
367	げそっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
368	けたけた	V1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
369	げたげた	V1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
370	けちゃん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
371	けちゃんけちゃん	M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
372	げっそり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
373	けばけば	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
374	けらけら	V1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
375	げらげら	V1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
376	けろけろ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
377	げろげろ	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
378	けろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
379	げろっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
380	けろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
381	げんなり	M1	CVNCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
382	ごー	S1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
383	ごーごー	S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
384	ごーっ	S1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
385	ごーん	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
386	ごーん	S1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
387	こくこく	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
388	ごくごく	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
389	こくっ	S1+M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
390	ごくっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

391	こくり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
392	ごくり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
393	こくん	S1+M1,M2,	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
394	ごくん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
395	ごしごし	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
396	ごしゃごしゃ	M1,V1+M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
397	こせこせ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
398	こそこそ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
399	ごそごそ	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
400	こそっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
401	ごそっ	S1+M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
402	ごそり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
403	ごたごた	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
404	こちこち	S1, M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
405	ごちごち	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
406	こちっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
407	こちゃこちゃ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
408	ごちゃごちゃ	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
409	こちょこちょ	M1,V1+M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
410	ごちょごちょ	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
411	こちん	S1+M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
412	ごちん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
413	こちんこちん	S1+M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
414	こっくり	M1,M2,S1+M3	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
415	こっくりこっくり	M1	CVQCVRi-CVQCVRi	Reduplikáció mint hangzásséma
416	ごっくん	S1+M1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
417	こっこつ	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
418	ごっごつ	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
419	こっそり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
420	ごっそり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
421	ごったごった	M1	CVQCV-CVQCV	Reduplikáció mint hangzásséma
422	こっちん	S1+M1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
423	こっつん	S1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
424	ごっつん	S1+M1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
425	こっつ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
426	ごっつ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
427	こってり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
428	ごってり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
429	こっつん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
430	ごっつん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
431	こてこて	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
432	ごてごて	M1,V1+M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
433	こてんこてん	M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
434	こてんばー	M1	részesleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma

435	こてんぱん	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
436	ことごと	S1,S2+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
437	ごとごと	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
438	ことっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
439	ごとっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
440	ことり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
441	ごとり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
442	ことん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
443	ごとん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
444	ごよごよ	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
445	ごほごほ	V1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
446	ごほごほ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
447	ごほっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
448	ごほっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
449	ごほん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
450	ごほんごほん	S1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
451	こりこり	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
452	ごりごり	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
453	こりっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
454	ごりっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
455	ころころ	V1,M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
456	ごろごろ	S1,M1,M2,M3,M4,	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
457	ころっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
458	ごろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
459	ころり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
460	ごろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
461	ころん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
462	ごろん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
463	ごわごわ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
464	こん	S1+M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
465	ごん	S1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
466	こんがり	M1	CVNCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
467	こんこん	S1+M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
468	ごんごん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
469	こんもり	M1	CVNCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
470	さー	S1,M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
471	ざー	S1,S2	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
472	さーさー	S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
473	ざーざー	S1,S2	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
474	さーっ	S1,M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
475	ざーっ	S1+M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
476	さくさく	S1,S2+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
477	ざくざく	S1+M1,S2+M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
478	さくっ	S1,S2+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

479	さくっ	S1+M1,S2+M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
480	さくり	S1,S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
481	さくり	S1+M1,S2+M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
482	ささっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
483	さざっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
484	さっ	S1,M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
485	さっ	S1+M1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
486	さっくり	S1,S2+M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
487	さっくり	S1+M1,S2+M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
488	さっさ	M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
489	さっぱり	M1,M2,M3,M4,M5	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
490	さばさば	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
491	さぶーん	S1+M1,S2+M2	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
492	さぶさぶ	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
493	さぶっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
494	さぶり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
495	さぶりさぶり	S1+M1	CVCVRi-CVCVRi	Reduplikáció mint hangzásséma
496	さぶん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
497	さぶんさぶん	S1+M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
498	さめさめ	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
499	さやさや	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
500	さらさら	S1+M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
501	さらさら	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
502	さらっ	S1+M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
503	さらっ	S1+M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
504	さらり	M1,M2,M3	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
505	さらり	S1+M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
506	さわさわ	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
507	さわさわ	S1+M1,S2+M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
508	さんぶ	S1+M1	CVNCV	Hangzásséma szóbeljei helyzetben lévő márkerral
509	さんぶり	S1+M1,S2+M2	CVNCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
510	じー	S1,S2	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
511	じーじー	S1,S2	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
512	しーっ	V1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
513	じーっ	S1,S2,M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
514	しーん	M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
515	じーん	S1,M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
516	しおしお	M1	CVV-CVV	Reduplikáció mint hangzásséma
517	しくしく	V1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
518	じくじく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
519	しこしこ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
520	しこっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
521	じたばた	M1,M2	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
522	しっ	V1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

523	じっ	M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
524	しっかり	M1,M2,M3	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
525	しっくり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
526	じっくり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
527	しっしっ	V1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
528	しっとり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
529	じっとり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
530	しっぼり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
531	しとしと	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
532	じとじと	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
533	しとっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
534	じとっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
535	しなしな	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
536	しなっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
537	じめじめ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
538	じめっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
539	しゃー	S1,S2	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
540	じゃー	S1,S2,S3	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
541	しゃーしゃー	S1,S2	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
542	じゃーじゃー	S1,S2,S3	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
543	しゃーっ	S1,S2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
544	じゃーっ	S1,S2,S3	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
545	じゃーん	S1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
546	じゃかじゃか	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
547	しゃきしゃき	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
548	しゃきっ	S1+M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
549	しゃっ	S1,S2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
550	じゃっ	S1,S2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
551	しゃっきり	S1+M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
552	しゃなりしゃなり	M1	CVCVRi-CVCVRi	Reduplikáció mint hangzásséma
553	しゃぶしゃぶ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
554	じゃぶじゃぶ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
555	じゃぶり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
556	じゃぶん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
557	じゃらじゃら	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
558	しゃりしゃり	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
559	じゃりじゃり	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
560	しゃりっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
561	じゃりっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
562	しゃん	M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
563	じゃん	S1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
564	しゃんしゃん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
565	じゃんじゃん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
566	しゅー	S1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

567	じゅー	S1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
568	しゅーしゅー	S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
569	じゅーじゅー	S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
570	しゅーっ	S1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
571	じゅーっ	S1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
572	しゅーん	M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
573	じゅくじゅく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
574	しゅっ	S1,S2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
575	じゅっ	S1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
576	しゅっしゅっ	S1,S2	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
577	じゅっじゅっ	S1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
578	しゅっぼしゅっぼ	S1+M1	CVQCV-CVQCV	Reduplikáció mint hangzásséma
579	しゅるしゅる	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
580	しゅん	S1,M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
581	しゅんしゅん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
582	じょきじょき	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
583	しょぼしょぼ	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
584	しょぼん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
585	じょりじょり	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
586	じょりっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
587	しょんぼり	M1	CVNVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
588	じりじり	S1+M1,S2,M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
589	じりっ	S1,S2,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
590	じろじろ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
591	じろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
592	じろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
593	じわーっ	M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
594	しわくちゃ	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
595	じわじわ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
596	じわっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
597	じわり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
598	しん	M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
599	じん	M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
600	じんじん	M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
601	しんなり	M1	CVNVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
602	しんねり	M1	CVNVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
603	しんねりむっつり	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
604	しんみり	M1	CVNVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
605	じんわり	M1	CVNVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
606	すい	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
607	ずい	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
608	すいー	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
609	すいーっ	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
610	ずいーっ	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport

611	すいすい	M1,M2	CVi-CVi	Reduplikáció mint hangzásséma
612	すいっ	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
613	ずいっ	M1	CViQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
614	すーすー	S1+M1,M2,M3	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
615	すーっ	S1+M1,M2,M3,M4	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
616	すかすか	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
617	ずかずか	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
618	すかっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
619	ずきずき	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
620	すきっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
621	ずきっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
622	ずきん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
623	すくすく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
624	すくっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
625	ずけずけ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
626	すごすご	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
627	ずしーん	S1+M1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
628	ずしずし	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
629	ずしっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
630	ずしり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
631	ずしん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
632	ずずん	S1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
633	すたこら	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
634	すたすた	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
635	ずたずた	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
636	すっ	M1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
637	すっかり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
638	すっきり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
639	すっく	M1	CVQCV	Hangzásséma szóbeljei helyzetben lévő márkerekombinációval
640	ずっしり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
641	すっすっ	M1,M2	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
642	すってん	M1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
643	すってんころり	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
644	すってんてん	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
645	すっぱり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
646	ずっぶり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
647	すっぱり	M1,M2,M3	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
648	すてん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
649	ずでん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
650	ずでんどー	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
651	すとーん	M1,M2	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
652	ずどーん	S1,S2	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
653	すどん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
654	ずどん	S1,S2+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval

655	すばすば	S1+M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
656	ずばずば	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
657	すばっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
658	ずばっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
659	すばり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
660	ずばり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
661	ずぶずぶ	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
662	ずぶっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
663	ずぶり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
664	すべすべ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
665	すばすば	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
666	すばっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
667	すばり	M1,M2,M3	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
668	すばん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
669	すやすや	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
670	ずらーっ	M1,M2	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
671	ずらーっ	M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
672	ずらずら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
673	ずらずら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
674	ずらっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
675	ずらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
676	ずらり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
677	ずらり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
678	するする	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
679	ずるずる	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
680	するっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
681	ずるっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
682	するり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
683	ずるり	V1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
684	すれすれ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
685	ずん	M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
686	ずんぐり	M1	CVNVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
687	ずんぐりむっくり	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
688	ずんずん	M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
689	すんなり	M1	CVNVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
690	ぜーぜー	S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
691	せかせか	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
692	せっせ	M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
693	そーっ	M1,M2,M3	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
694	ぞーっ	M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
695	ぞくぞく	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
696	ぞくっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
697	ぞくり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
698	そそくさ	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma

699	そっ	M1,M2,M3	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
700	ぞっ	M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
701	そっくり	M1,M2	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
702	ぞっこん	M1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
703	そよ	M1	CVCV	Márker nélküli hangzásséma
704	そよそよ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
705	ぞりぞり	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
706	ぞりっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
707	そろそろ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
708	ぞろぞろ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
709	そろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
710	ぞろっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
711	そろり	M1	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
712	ぞろり	M1,M2	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
713	そわそわ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
714	たー	M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
715	だー	M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
716	たーっ	M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
717	だーっ	M1,M2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
718	だーん	S1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
719	だくだく	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
720	たじたじ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
721	たたーっ	M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
722	だだだだっ	S1,S2+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
723	たった	M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
724	だだだだっ	S1,S2+M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
725	たっぶり	M1	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
726	だぶだぶ	M1,S1+M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
727	たぶたぶ	M1,S1+M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
728	だぶっ	M1,S1+M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
729	だらーっ	M1,M2	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
730	たらーん	M1	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
731	だらーん	M1,M2	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
732	たらたら	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
733	だらだら	M1,M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
734	たらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
735	だらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
736	たらし	M1	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
737	だらし	M1	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
738	たらん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
739	だらん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
740	たんまり	M1,M2	CVNri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
741	ちーん	S1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
742	ちかちか	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma

743	ちかっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
744	ちかり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
745	ちくたく	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
746	ちくちく	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
747	ちくっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
748	ちくはぐ	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
749	ちくり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
750	ちくん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
751	ちっ	V1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
752	ちびちび	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
753	ちびりちびり	M1	CVCVRi-CVCVRi	Reduplikáció mint hangzásséma
754	ちまちま	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
755	ちやかちやか	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
756	ちやっかり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
757	ちやぶちやぶ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
758	ちやぼちやぼ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
759	ちやぼちやぼ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
760	ちやぼっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
761	ちやぼや	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
762	ちやらちやら	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
763	ちやりーん	S1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
764	ちやりん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
765	ちゃん	M1,M2	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
766	ちゅー	V1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
767	ちゅーちゅー	V1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
768	ちゅーっ	S1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
769	ちゅっ	V1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
770	ちゅっちゅっ	V1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
771	ちよいちよい	M1,M2,M3	CVi-CVi	Reduplikáció mint hangzásséma
772	ちよきちよき	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
773	ちよきん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
774	ちよくちよく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
775	ちよこちよこ	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
776	ちよこっ	M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
777	ちよこなん	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
778	ちよこまか	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
779	ちよこん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
780	ちよっきり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
781	ちよっきん	S1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
782	ちよっくら	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
783	ちよっくらちよい	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
784	ちよっびり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
785	ちよびちよび	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
786	ちよびっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

787	ちょぼちょぼ	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
788	ちょぼっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
789	ちょろちょろ	S1+M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
790	ちょろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
791	ちょろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
792	ちょん	S1,M1,M2,M3	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
793	ちょんちょん	S1,M1,M2	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
794	ちらちら	M1,M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
795	ちらっ	M1,M2,M3,M4	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
796	ちらほら	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
797	ちらり	M1,M2,M3,M4	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
798	ちらりほらり	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
799	ちりちり	S1,S2,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
800	ちりっ	S1,S2,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
801	ちりん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
802	ちろちろ	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
803	ちん	S1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
804	ちんちん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
805	ちんまり	M1	CVNCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
806	っー	M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
807	っーかー	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
808	っーっ	M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
809	っーっー	M1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
810	っーん	M1,M2	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
811	っかつか	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
812	っけっけ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
813	っべこべ	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
814	っやつや	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
815	っるっ	S1+M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
816	っるっる	S1+M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
817	っるり	S1+M1,M2,M3	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
818	っるん	S1+M1,M2,M3	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
819	っん	M1,M2,M3	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
820	っんっん	M1,M2,M3	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
821	っーん	M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
822	っかっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
823	っかてか	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
824	っかでか	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
825	っきばき	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
826	っくてく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
827	っこでこ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
828	っっぶり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
829	っぶでぶ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
830	っらてら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma

831	でれーっ	M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
832	でれっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
833	でれでれ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
834	でん	M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
835	どー	S1+M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
836	どーっ	S1+M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
837	どーどー	S1+M1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
838	どーん	S1,S2+M1,M2,M3	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
839	どかーん	S1+M1,M2,M3	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
840	どかっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
841	どかどか	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
842	どかり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
843	どかん	S1+M1,M2,M3	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
844	どきっ	S1+M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
845	どきどき	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
846	どきまぎ	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
847	どきり	S1+M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
848	どきん	S1+M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
849	とくとく	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
850	どくどく	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
851	とことこ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
852	どさっ	S1+M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
853	どさどさ	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
854	どさり	S1+M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
855	どさん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
856	どじーん	S1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
857	どしーん	S1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
858	どしっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
859	どしどし	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
860	どしゃどしゃ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
861	どしり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
862	どしん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
863	どしんどしん	S1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
864	どすーん	S1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
865	どすっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
866	どすどす	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
867	どすん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
868	どすんどすん	S1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
869	どたーっ	S1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
870	どたっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
871	どたどた	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
872	どたばた	S1+M1,M2	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
873	どたり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
874	どたん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel

875	どたんばたん	S1+M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
876	どっ	V1+S1,S2+M1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
877	どっか	M1	CVQCV	Hangzásséma szóbelseji helyzetben lévő márkerral
878	どっかり	M1,M2	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
879	どっきり	M1	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
880	どっきん	S1+M1,M2	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
881	どっくり	M1	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
882	どっさり	M1	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
883	どっしり	M1,M2	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
884	とっと	M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
885	とっぶり	M1,M2	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
886	どっぶり	M1,M2	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
887	どてっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
888	どでっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
889	どでん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
890	どどーっ	S1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
891	どどーん	S1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
892	どどっ	S1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
893	どぶーん	S1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
894	どぶん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
895	どぼーん	S1	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
896	とぼとぼ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
897	どぼどぼ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
898	どぼん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
899	どやどや	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
900	とろっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
901	どろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
902	とろとろ	M1,M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
903	どろどろ	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
904	とろり	M1,M2,M3	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
905	どろり	M1	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
906	とろん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
907	どろん	M1,M2,M3	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
908	とん	S1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
909	どん	S1,S2+M1,M2,M3	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
910	どんちゃん	S1+M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
911	とんとん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
912	どんどん	S1,M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
913	どんびしゃり	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
914	どんより	M1	CVNVCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
915	なよなよ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
916	にーっ	V1+M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
917	にこっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
918	にこにこ	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma

919	にこり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
920	にたーっ	M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
921	にたっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
922	にたにた	VI+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
923	にたり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
924	にちゃーっ	S1+M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
925	にちゃっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
926	にちゃにちゃ	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
927	にちゃり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
928	にっ	S1+M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
929	にっこり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
930	にやーっ	S1+M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
931	にやっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
932	にやにや	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
933	にやり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
934	にゅー	M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
935	にゅーっ	M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
936	にゅっ	M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
937	にゅるっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
938	にゅるにゅる	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
939	にゅるり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
940	によきっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
941	によきによき	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
942	によきり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
943	によきり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
944	によろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
945	によろによろ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
946	によろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
947	にんまり	M1	CVNCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
948	ぬーっ	M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
949	ぬくぬく	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
950	ぬけぬけ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
951	ぬっ	M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
952	ぬめっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
953	ぬめぬめ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
954	ぬらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
955	ぬらぬら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
956	ぬらり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
957	ぬらりくらし	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
958	ぬるっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
959	ぬるぬる	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
960	ぬるり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
961	ねちっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
962	ねちねち	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma

963	ねっちり	M1,M2	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
964	ねっとり	M1	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
965	ねとっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
966	ねとねと	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
967	ねばねば	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
968	のーのー	M1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
969	のこのこ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
970	のそっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
971	のそのそ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
972	のそり	M1	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
973	のたりのたり	M1	CVCVri-CVCVri	Reduplikáció mint hangzásséma
974	のっしのっし	M1	CVQCV-CVQCV	Reduplikáció mint hangzásséma
975	のっそり	M1	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
976	のっぺり	M1	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
977	のべっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
978	のほほん	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
979	のらくら	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
980	のらりくらり	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
981	のろのろ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
982	のんびり	M1	CVNVCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
983	はー	S1+M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
984	ばー	M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
985	ばー	M1,M2,M3	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
986	はーっ	S1+M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
987	ばーっ	M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
988	ばーっ	M1,M2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
989	はーはー	S1+M1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
990	ばーばー	M1,M2	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
991	ばーん	S1,M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
992	ばーん	S1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
993	ばかっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
994	ばかっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
995	ばかばか	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
996	ばかばか	S1,S2+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
997	ばきっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
998	ばきっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
999	はきはき	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1000	ばきばき	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1001	ばきばき	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1002	ばきん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
1003	ばきん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
1004	ばくっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
1005	ばくっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekkel
1006	ばくばく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma

1007	ばくばく	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1008	ばくり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1009	ばくん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1010	ばさっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1011	ばさっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1012	ばさばさ	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1013	ばさばさ	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1014	ばさり	S1,M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1015	ばさり	S1,M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1016	ばさりばさり	S1+M1,M2	CVCVRi-CVCVRi	Reduplikáció mint hangzásséma
1017	ばさりばさり	S1+M1	CVCVRi-CVCVRi	Reduplikáció mint hangzásséma
1018	ばしっ	S1,V1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1019	ばしっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1020	ばしばし	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1021	ばしばし	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1022	ばしゃっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1023	ばしゃっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1024	ばしゃばしゃ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1025	ばしゃばしゃ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1026	ばしゃり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1027	ばしゃり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1028	ばしゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1029	ばしゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1030	ばしん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1031	ばしん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1032	はた	M1	CVCV	Márker nélküli hangzásséma
1033	ばたっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1034	ばたっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1035	はたはた	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1036	ばたばた	S1,S2+M1,S3+M2,M3,S4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1037	ばたばた	S1,S2+M1,S3+M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1038	ばたり	S1,S2+M1,S3+M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1039	ばたり	S1+S2+M1,S3+M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1040	ばたん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1041	ばたん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1042	ばちくり	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1043	ばちっ	S1,S2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1044	ばちっ	S1,S2,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1045	ばちばち	S1,S2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1046	ばちばち	S1,S2,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1047	ばちゃっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1048	ばちゃっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1049	ばちゃばちゃ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1050	ばちゃばちゃ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma

1051	ばちゃり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1052	ばちゃり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1053	ばちゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1054	ばちゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1055	ばちり	S1,S2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1056	ばちり	S1,S2,M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1057	ばちん	S1,S2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1058	ばちん	S1,S2,M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1059	はっ	S1,M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1060	ばっ	M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1061	ばっ	M1,M2,M3	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1062	ばっかばっか	S1	CVQCV-CVQCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1063	はっきり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1064	ばっくり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1065	ばっくり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1066	ばっくん	M1,M2	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1067	ばっさばっさ	M1	CVQCV-CVQCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1068	ばっさり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1069	はっし	M1	CVQCV	Hangzásséma szóbelseji helyzetben lévő márkerral
1070	はった	M1,M2,M3	CVQCV	Hangzásséma szóbelseji helyzetben lévő márkerral
1071	ばったばった	M1	CVQCV-CVQCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1072	ばったり	M1,M2,M3	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1073	ばったり	M1,M2,M3	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1074	ばったん	S1,S2+M1,S3+M2	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1075	ばっちり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1076	ばっちり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1077	ばっば	M1,M2,M3	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1078	はっはっ	S1,V1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1079	ばっばっ	M1,M2,M3	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1080	はらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1081	ばらっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1082	ばらっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1083	はらはら	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1084	ばらばら	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1085	ばらばら	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1086	はらり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1087	ばらり	S1,M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1088	ばらり	S1,M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1089	ばりっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1090	ばりっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1091	ばりばり	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1092	ばりばり	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1093	ばりん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1094	ばりん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

1095	ばん	S1,M1,M2	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1096	ばん	S1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1097	ばんばん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1098	ばんばん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1099	ひー	V1+M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1100	びー	S1,V1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1101	びー	S1,V1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1102	びーちく	V1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1103	びーちくばーちく	V1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1104	ひーっ	V1+M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1105	びーっ	V1,S1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1106	びーっ	V1,S1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1107	ひーひー	V1+M1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
1108	びーびー	S1,V1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
1109	びーびー	S1,V1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
1110	びーん	S1,M1,V1+S2	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1111	びーん	S1+M1,M2,M3,M4,M5	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1112	びかっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1113	びかびか	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1114	びかり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1115	びく	M1,M2	CVCV	Márker nélküli hangzásséma
1116	ひくっ	M1,V1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1117	びくっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1118	びくっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1119	ひくひく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1120	びくびく	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1121	びくびく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1122	びくり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1123	びくり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1124	びくん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1125	びくん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1126	ひし	M1,M2	CVCV	Márker nélküli hangzásséma
1127	びしっ	S1,M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1128	びしっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1129	ひしひし	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1130	びしびし	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1131	びしびし	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1132	びしゃっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1133	びしゃっ	S1,M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1134	びしゃびしゃ	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1135	びしゃびしゃ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1136	びしゃり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1137	びしゃり	S1,M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1138	びしゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

1139	びしゃん	S1,M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1140	びしょびしょ	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1141	ひそひそ	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1142	びたっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1143	びたっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1144	ひたひた	S1+M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1145	びたびた	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1146	びたびた	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1147	びたり	S1+M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1148	びたん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1149	びたん	S1,M1,M2,M3	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1150	びちっ	S1,M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1151	びちびち	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1152	びちゃっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1153	びちゃっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1154	びちゃびちゃ	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1155	びちゃびちゃ	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1156	びちゃり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1157	びちゃり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1158	びちゃん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1159	びちゃん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1160	びちょびちょ	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1161	びちり	S1,M1,M2,M3	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1162	びちん	S1,M1,M2,M3	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1163	びっ	S1+M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1164	びっ	S1,S2+M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1165	びっしょり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1166	びっしり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1167	ひっそり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1168	びったり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1169	びったり	M1,M2,M3,M4	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1170	びっちり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1171	ひやーっ	M1,M2	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1172	ひやっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1173	ひやひや	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1174	ひやり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1175	ひゅー	S1,S2+M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1176	びゅー	S1,S2+M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1177	びゅー	S1,S2+M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1178	ひゅーっ	S1+V1,S2+M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1179	びゅーっ	S1+V1,S2+M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1180	びゅーっ	S1+V1,S2+M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1181	ひゅーひゅー	S1,S2+M1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
1182	びゅーびゅー	S1,S2+M1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma

1183	びゅーびゅー	S1,S2+M1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
1184	びゅーん	S1,S2+M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1185	びゅーん	S1,S2+M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1186	びゅーん	S1,S2+M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1187	びゅっ	S1+M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1188	びゅっ	S1+M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1189	びゅっ	S1+M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1190	びゅっびゅっ	S1+M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1191	びゅっびゅっ	S1+M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1192	びゅっびゅっ	S1+M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1193	びゅるびゅる	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1194	びゅん	S1+M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1195	びゅん	S1+M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1196	びゅん	S1+M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1197	びゅんびゅん	S1+M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1198	びゅんびゅん	S1+M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1199	びゅんびゅん	S1+M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1200	びょい	M1,M2	CVi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1201	びょい	M1,M2	CVi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1202	びょいびょい	M1,M2	CVi-CVi	Reduplikáció mint hangzásséma
1203	びょいびょい	M1	CVi-CVi	Reduplikáció mint hangzásséma
1204	びょーん	M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1205	びょこっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1206	びょこっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1207	びょこびょこ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1208	びょこびょこ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1209	びょこり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1210	びょこり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1211	びょこん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1212	びょこん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1213	びょこんびょこん	M1,M2	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1214	びょっ	M1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1215	びょっこり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1216	びょろっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1217	びょろびょろ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1218	びょろり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1219	びょろん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1220	びょん	M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1221	びょんびょん	M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1222	ひらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1223	ひらひら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1224	ひらひら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1225	ひらひら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1226	ひらり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval

1227	ひりっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1228	びりっ	S1,S2+M1,S3+M2,M3,M4	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1229	びりっ	S1,S2+M1,S3+M2,M3,M4	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1230	ひりひり	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1231	びりびり	S1,S2+M1,S3+M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1232	びりびり	S1,S2+M1,S3+M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1233	ひりり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1234	びりり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1235	びりり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1236	びん	S1,M1,S2+M2	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1237	びん	S1+M1,M2,M3,M4,M5,M6	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1238	びんびん	S1,M1,S2+M2	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1239	びんびん	S1+M1, M2, M3, M4, M5, M6	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1240	ひんやり	M1	CVNCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1241	ぶい	M1	CVi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1242	ぶいっ	M1	CViQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1243	ふー	S1,M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1244	ぶー	S1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1245	ぶー	S1,M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1246	ぶーすか	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1247	ぶーっ	S1+V1,M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1248	ぶーっ	S1,M1	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1249	ぶーっ	S1,M1,M2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1250	ふーふー	S1,M1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
1251	ぶーぶー	S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
1252	ぶーぶー	S1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
1253	ふーん	S1,M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1254	ぶーん	S1+M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1255	ぶーん	M1,M2	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1256	ぶかーっ	M1,M2	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1257	ぶかぶか	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1258	ぶがぶが	V1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1259	ぶかぶか	S1,M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1260	ぶかぶか	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1261	ぶかり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1262	ぶくーっ	S1+M1,M2	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1263	ぶくーっ	M1,M2	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1264	ぶくっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1265	ぶくっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1266	ぶくぶく	S1+M1,S2,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1267	ぶくぶく	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1268	ぶさぶさ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1269	ぶすっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1270	ぶすっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

1271	ぶすぶす	M1,S1+M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1272	ぶすぶす	M1,S1+M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1273	ぶすり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1274	ぶすり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1275	ふっ	S1+M1,M2,M3	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1276	ぶっ	S1+M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1277	ぶっ	S1+M1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1278	ぶつくき	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1279	ふっくら	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
1280	ふっくり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1281	ぶっくり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1282	ぶっつ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1283	ぶっつ	S1+M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1284	ふっつり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1285	ぶっつり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1286	ぶっつり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1287	ぶっつん	S1+M1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1288	ぶっつん	S1+M1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1289	ふつふつ	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1290	ぶつぶつ	S1+M1,S2,M2,V1+M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1291	ぶつぶつ	S1+M1,S2,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1292	ふっふっ	S1,M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1293	ぶっぶっ	S1+M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1294	ぶっぶっ	S1+M1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1295	ぶつり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1296	ぶつり	S1+M1,M2,M3	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1297	ぶつん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1298	ぶつん	S1+M1,M2,M3	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1299	ふと	M1	CVCV	Márker nélküli hangzásséma
1300	ふにやっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1301	ふにやふにや	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1302	ふにやり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1303	ふにゃん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1304	ふふっ	M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1305	ふふん	S1,M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1306	ぶよぶよ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1307	ふらっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1308	ぶらっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1309	ぶらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1310	ふらふら	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1311	ぶらぶら	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1312	ぶらぶら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1313	ふらり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1314	ぶらり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

1315	ぶらり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1316	ぶらん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1317	ぶらん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1318	ぶりぶり	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1319	ぶりぶり	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1320	ぶりん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1321	ぶりんぶりん	M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1322	ぶるっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1323	ぶるっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1324	ぶるぶる	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1325	ぶるぶる	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1326	ぶるる	S1,M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1327	ぶるる	S1,M1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1328	ぶるん	S1,M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1329	ぶるん	S1,M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1330	ぶるんぶるん	S1,M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1331	ぶるんぶるん	S1,M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1332	ふわーっ	M1,M2	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1333	ふわっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1334	ふわふわ	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1335	ふわふわ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1336	ふわり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1337	ふん	V1,V2,M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1338	ぶん	S1+M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1339	ぶん	M1,M2	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1340	ふんふん	V1,V2,M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1341	ぶんぶん	S1+M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1342	ぶんぶん	M1,M2	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1343	ふんわり	M1,M2	CVNCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1344	べかべか	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1345	べこっ	S1,M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1346	べこべこ	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1347	べこり	S1,M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1348	べこん	S1,M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1349	べしゃっ	S1+M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1350	べしゃっ	S1+M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1351	べしゃべしゃ	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1352	べしゃべしゃ	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1353	べしゃり	S1+M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1354	べしゃり	S1+M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1355	べしゃん	S1+M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1356	べしゃん	S1+M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1357	べしゃんこ	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
1358	べたっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

1359	べたっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1360	へたへた	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1361	べたべた	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1362	べたべた	S1,M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1363	べたり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1364	べたり	S1,M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1365	べたん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1366	べたん	M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1367	べちゃくちゃ	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
1368	べちゃくちゃ	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1369	べちゃっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1370	べちゃっ	V1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1371	べちゃべちゃ	M1,V1+M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1372	べちゃべちゃ	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1373	べちゃり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1374	べちゃり	S1,M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1375	べちゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1376	べちゃん	S1,M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1377	べちゃんこ	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
1378	べったり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1379	べったり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1380	べったん	M1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1381	べったん	S1	CVQCVN	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1382	べったんこ	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1383	べったんべったん	S1	CVQCVN-CVQCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1384	べったんべったん	S1	CVQCVN-CVQCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1385	べっとり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1386	べっ	V1	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1387	へっへっ	V1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1388	べっべっ	S1	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1389	べとっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1390	へとへと	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1391	べとべと	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1392	へどもど	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1393	べとり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1394	へなへな	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1395	べらっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1396	べらっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1397	へらへら	V1+M1,V2+M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1398	べらべら	V1+M1,V2+M2,M3,S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1399	べらべら	V1+M1,V2+M2,M3,S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1400	べらり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1401	べらり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1402	べりっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

1403	べりっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1404	べりべり	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1405	べりべり	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1406	べろっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1407	べろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1408	べろべろ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1409	べろべろ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1410	べろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1411	べろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1412	べろん	M1,M2,M3,M4	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1413	べろん	M1,M2,M3,M4	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1414	べろんべろん	M1	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1415	ぼい	M1	CVi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1416	ぼいっ	M1	CViQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1417	ぼいぼい	M1	CVi-CVi	Reduplikáció mint hangzásséma
1418	ぼいぼい	M1	CVi-CVi	Reduplikáció mint hangzásséma
1419	ぼいん	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
1420	ぼー	S1+M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1421	ぼー	S1,S2+M1,M2	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1422	ぼー	S1,S2+M1,M2,M3	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1423	ぼーっ	S1+M1,M2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1424	ぼーっ	S1,S2+M1,M2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1425	ぼーっ	S1,S2+M1,M2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1426	ぼーぼー	S1,S2+M1,M2	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
1427	ぼーん	S1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1428	ぼーん	S1,V1+M1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1429	ぼかーん	M1,M2	CVCVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1430	ぼかっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1431	ぼかっ	M1,M2,M3,M4	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1432	ぼかほか	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1433	ぼかぼか	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1434	ぼかぼか	M1,S1+M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1435	ぼかり	M1,M2,M3,M4	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1436	ぼかん	S1+M1,M2,M3	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1437	ぼきっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1438	ぼきっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1439	ぼきぼき	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1440	ぼきぼき	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1441	ぼきり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1442	ぼきり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1443	ぼきん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1444	ぼきん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1445	ほくほく	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1446	ほけ	M1	CVCV	Márker nélküli hangzásséma

1447	ぼけーっ	M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1448	ぼけーっ	M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1449	ぼけっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1450	ぼけっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1451	ぼこっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1452	ぼこっ	S1,S2+M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1453	ぼこぼこ	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1454	ぼこぼこ	S1,S2+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1455	ぼこり	S1,M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1456	ぼこり	S1,S2+M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1457	ぼこん	S1,M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1458	ぼこん	S1,S2+M1,M2	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1459	ぼさーっ	M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1460	ぼさっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1461	ぼさぼさ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1462	ぼしゃっ	M1,S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1463	ぼしゃっ	M1,S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1464	ぼしゃり	M1,S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1465	ぼしゃり	M1,S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1466	ぼしゃん	M1,S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1467	ぼしゃん	M1,S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1468	ぼそっ	M1+V1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1469	ぼそっ	M1+V1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1470	ぼそぼそ	V1+M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1471	ぼそぼそ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1472	ぼそり	V1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1473	ぼそり	V1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1474	ぼたっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1475	ぼたっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1476	ぼたぼた	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1477	ぼたぼた	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1478	ぼたり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1479	ぼたり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1480	ぼたん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1481	ぼたん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1482	ぼちっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1483	ぼちぼち	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1484	ぼちぼち	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1485	ぼちゃっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1486	ぼちゃっ	S1,M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1487	ぼちゃぼちゃ	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1488	ぼちゃぼちゃ	S1,M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1489	ぼちゃり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1490	ぼちゃり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval

1491	ぼちゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1492	ぼちゃん	S1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1493	ぼっ	S1+M1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1494	ぼっ	S1+M1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1495	ぼっ	S1+M1,M2,M3	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1496	ぼっかり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1497	ぼっきり	S1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1498	ぼっきり	S1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1499	ぼっくり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1500	ぼっチャリ	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1501	ぼっチャリ	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1502	ぼっちり	M1,M2	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1503	ぼっつ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1504	ぼっつ	S1+M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1505	ぼってり	M1	CVQCVRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1506	ぼっぼ	S1+M1,M2	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1507	ぼっぼっ	S1+M1,M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1508	ぼっぼっ	S1+M1,M2,M3,M4	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1509	ぼっぼっ	S1+M1,M2,M3	CVQ-CVQ	Reduplikáció mint hangzásséma
1510	ぼつり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1511	ぼつり	S1+M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1512	ぼつん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1513	ぼつん	S1+M1,M2,M3	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1514	ぼつんぼつん	S1+M1,M2,M3	CVCVN-CVCVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1515	ぼてっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1516	ぼてっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1517	ぼてぼて	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1518	ぼとっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1519	ぼとっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1520	ぼとぼと	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1521	ぼとぼと	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1522	ぼとり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1523	ぼとり	S1+M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1524	ぼとん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1525	ぼとん	S1+M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1526	ぼやーっ	M1,M2	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1527	ぼやっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1528	ぼやぼや	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1529	ぼやぼや	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1530	ぼりっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1531	ぼりっ	S1+M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1532	ぼりぼり	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1533	ぼりぼり	S1+M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1534	ほろっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral

1535	ぼろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1536	ぼろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1537	ほろほろ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1538	ほろほろ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1539	ほろほろ	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1540	ほろり	M1,M2	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1541	ほろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1542	ほろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1543	ほろん	M1	CVCVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1544	ほわーっ	M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1545	ほん	S1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1546	ほん	S1,M1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1547	ほんのり	M1	CVNCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1548	ほんぼん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1549	ほんぼん	S1,M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1550	ほんやり	M1,M2	CVNCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1551	ほんかわ	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
1552	まごまご	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1553	まじまじ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1554	まんじり	M1	CVNCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1555	みしっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1556	みしみし	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1557	みしり	S1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1558	みっちり	M1	CVQCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1559	むーっ	M1,M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
1560	むかっ	M1,M2	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1561	むかむか	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1562	むくっ	M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1563	むくむく	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1564	むしゃくしゃ	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1565	むしゃむしゃ	S1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1566	むず	M1	CVCV	Márker nélküli hangzásséma
1567	むすっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1568	むずむず	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1569	むちっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1570	むちむち	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1571	むっ	M1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1572	むっくり	M1	CVQCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1573	むっちり	M1	CVQCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1574	むっつ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1575	むっつり	M1	CVQCRi	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1576	むにゃむにゃ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1577	むらむら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma

1578	むんず	M1	CVNVCV	Hangzásséma szóbeljei helyzetben lévő márkerral
1579	むんむん	M1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1580	めきめき	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1581	めそめそ	V1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1582	めためた	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1583	めちゃくちゃ	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1584	めちゃめちゃ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1585	めっさり	M1	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1586	めらめら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1587	めりっ	S1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1588	めりめり	S1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1589	めろめろ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1590	もくもく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1591	もぐもぐ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1592	もごもご	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1593	もさっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1594	もじもじ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1595	もしゃもしゃ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1596	もじゃもじゃ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1597	もそっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1598	もそもそ	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1599	もぞもぞ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1600	もたもた	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1601	もっさり	M1	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1602	もやーっ	M1,M2,M3	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1603	もやっ	M1,M2,M3	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1604	もやもや	M1,M2,M3	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1605	もりもり	M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1606	もわーっ	M1	CVCVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1607	もわっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1608	やさもき	M1	RÉszleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1609	やんわり	M1,M2	CVNVCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1610	ゆさゆさ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1611	ゆっくり	M1,M2	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1612	ゆっさゆっさ	M1	CVQCV-CVQCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1613	ゆったり	M1	CVQCVri	Hangzásséma egész szót érintő márkerekombinációval
1614	ゆらっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1615	ゆらゆら	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1616	ゆらり	M1	CVCVri	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1617	よたつ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1618	よたよた	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1619	よちよち	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma

1620	よぼよぼ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1621	よれっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1622	よれよれ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1623	よろっ	M1	CVCVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1624	よろよろ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1625	よろり	M1	CVCVRi	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1626	りーん	S1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1627	りりーん	S1	rendhagyó reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma
1628	りん	S1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1629	りんりん	S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma
1630	れろれろ	V1+M1,M2	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1631	わー	V1,V2+M1	CVR	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1632	わーっ	V1,V2	CVRQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1633	わーわー	V1,V2+M1	CVR-CVR	Reduplikáció mint hangzásséma
1634	わーん	V1,V2+S1	CVRN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerekombinációval
1635	わいわい	V1+M1,M2	CVi-CVi	Reduplikáció mint hangzásséma
1636	わくわく	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1637	わさわさ	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1638	わっ	V1,M1,M2	CVQ	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1639	わなわな	M1	CVCV-CVCV	Reduplikáció mint hangzásséma
1640	わん	V1,S1	CVN	Hangzásséma szóvégi helyzetben lévő márkerral
1641	わんさ	M1	CVNCV	Hangzásséma szóbelseji helyzetben lévő márkerral
1642	わんわん	V1,S1	CVN-CVN	Reduplikáció mint hangzásséma

Függelék 2 A magyar onomatopoeiák adatbázisa

	Onomatopoeia	Csoport	Hangzásséma típus	Hangzásséma kategória
1	krúgat	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
2	krúkol	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
3	fröccsen	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
4	prüsszent	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
5	fröcsköl	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
6	prüsszköl	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
7	brekeg	S1	CCVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
8	fröcsög	S1,S2	CCVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
9	krákog	S1	CCVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
10	krúkog	S1	CCVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
11	brummog	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
12	prüsszög	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
13	prüsszöget	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport

14	bá	S1+M1	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
15	be	S1	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
16	bú	S1	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
17	co	S1	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
18	de	S1	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
19	gyí	S1	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
20	hé	S1	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
21	hó	S1	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
22	hú	S1,S2	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
23	no	S1,S2,S3,S4	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
24	nyí	S1	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
25	rí	S1,S2,S3,S4,S5	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
26	sí	S1,S2	CV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
27	locsol	S1,S2,S3,S4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
28	bődül	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
29	zúdul	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
30	bög	S1,S2,S3	CVg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
31	búg	S1,S2,S3	CVg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
32	nyög	S1,S2,S3,S4	CVg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
33	süg	S1,S2,S3,S4,S5,S6	CVg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
34	zúg	S1,S2,S3	CVg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
35	béget	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
36	búgat	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
37	kakál	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
38	bong	S1	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
39	cseng	S1,S2	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
40	dong	S1,S2	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
41	gong	S1,S2	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
42	kong	S1,S2	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
43	leng	M1,M2,M3,M4	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
44	peng	S1,S2,S3,S4	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
45	reng	S1+M1,S2+M2	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
46	ring	S1+M1,S2+M2	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
47	zeng	S1,S2,S3	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
48	zsong	S1,S2	CVng	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szónépződéssel
49	báb	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4,S5+M5,S6+M6...S12+M12	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
50	búb	M1,M2	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
51	cic	S1	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
52	csosz	S1,S2	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
53	fúj	S1+M1	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
54	haj	S1,S2	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
55	háp	S1	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
56	hej	S1,S2,S3	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
57	huj	S1,S2,S3	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal

58	hüm	S1+M1	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
59	jaj	S1	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
60	juj	S1	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
61	koc	S1	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
62	locs	S1,S2	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
63	pép	S1,S2	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
64	púp	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
65	sej	M1	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
66	szusz	S1,S2,S3,S4	CVC	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
67	bágyad	M1	CVCad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
68	bágyaszt	M1	CVCaszt	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
69	lohad	M1,M2,M3	CVCad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
70	lohaszt	M1	CVCaszt	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
71	reped	S1	CVCed	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
72	csócsál	S1	CVCál	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
73	kárál	S1,S2	CVCál	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
74	nyiszál	S1	CVCál	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
75	pisál	S1	CVCál	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
76	zihál	S1,S2	CVCál	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
77	köhint	S1	CVCint	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
78	pihen	S1,S2,S3,S4,S5	CVCen	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
79	rohan	S1,S2,S3	CVCan	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
80	suhan	S1,S2,S3,S4	CVCan	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
81	suhant	S1,S2	CVCant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
82	suhint	S1,S2,S3,S4	CVCint	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
83	zuhan	S1,S2,S3	CVCan	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
84	zuhint	S1,S2	CVCint	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
85	csendül	S1	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
86	csördül	S1,S2,S3	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
87	dördül	S1	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
88	gördül	S1,S2,S3	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
89	hördül	S1,S2	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
90	jajdul	S1,S2,S3	CVCdul	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
91	kondul	S1	CVCdul	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
92	kordul	S1	CVCdul	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
93	lendül	M1,M2	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
94	mordul	S1,S2	CVCdul	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
95	pendül	S1,S2	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
96	perdul	S1,S2,S3,S4	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
97	pezsdül	S1,S2	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
98	rendül	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4,S5+M5,S6+M6...S12+M12	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
99	rezdül	S1+M1,S2+M2	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
100	zendül	S1,S2	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
101	zördül	S1,S2	CVCdül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel

102	csenget	S1,S2	CVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
103	csörget	S1,S2,S3,S4	CVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
104	dönget	S1,S2,S3,S4	CVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
105	görget	S1,S2,S3	CVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
106	jajgat	S1	CVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
107	kongat	S1,S2,S3,S4,S5	CVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
108	lenget	M1	CVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
109	nyaggat	M1,M2,M3	CVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
110	penget	S1	CVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
111	perget	S1,S2,S3,S4	CVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
112	rezget	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
113	ringat	S1+M1,S2+M2	CVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
114	zörget	S1,S2	CVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
115	bámít	S1+M1,S2+M2	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
116	bődít	S1	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
117	csítít	S1	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
118	gurít	S1,S2	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
119	nyerít	S1,S2	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
120	nyüszít	S1	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
121	ordít	S1,S2,S3,S4	VCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
122	pirít	S1,S2,S3	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
123	repít	S1+M1	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
124	rikít	S1+M1,S2+M2	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
125	sikít	S1,S2	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
126	sívít	S1,S2,S3	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
127	süvít	S1,S2	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
128	visít	S1,S2	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
129	zúdít	S1,S2,S3	CVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
130	csúszkál	S1+M1	CVCKál	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
131	locskál	S1	CVCKál	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
132	piszkál	M1,M2,M3	CVCKál	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
133	horkol	S1,S2	CVCKol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
134	locskol	S1,S2,S3,S4	CVCKol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
135	löttyköl	S1,S2,S3	CVCKöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
136	pocskol	S1,S2,S3,S4	CVCKol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
137	tüszköl	S1,S2,S3,S4,S5	CVCKöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
138	zötyköl	S1,S2	CVCKöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
139	biceg	M1,M2,M3	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
140	bizseg	M1,M2,M3	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
141	bőfög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
142	bugyog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
143	csacsog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
144	cseveg	S1,S2	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
145	csipog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel

146	csobog	S1+M1,S2+M2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
147	csörög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
148	csoszog	S1	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
149	dadog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
150	dobog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
151	döcög	S1+M1,S2+M2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
152	dohog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
153	dörög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
154	dübö	S1,S2,S3	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
155	dürög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
156	fecseg	S1,S2,S3,S4	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
157	gágog	S1	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
158	gagyog	S1	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
159	görög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
160	gügyög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
161	habog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
162	hákog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
163	hárog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
164	hebeg	S1	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
165	hetyeg	S1+M1,S2+M2	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
166	hörög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
167	kacag	S1,S2	CVCag	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
168	károg	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
169	ketyeg	S1,S2,S3,S4,S5,S6	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
170	kocog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
171	köhög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
172	kopog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
173	korog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
174	kotyog	S1,S2,S3,S4	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
175	lebeg	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4,S5+M5	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
176	libeg	M1,M2	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
177	liheg	S1,S2	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
178	lobog	M1,M2,M3,M4	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
179	locsog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
180	lotyog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
181	löttyög	S1,S2,S3,S4,S5	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
182	makog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
183	mekeg	S1,S2	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
184	morog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
185	motyog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
186	nyafog	S1,S2,S3,S4	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
187	nyávog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
188	nyekeg	S1,S2,S3,S4	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
189	nyihog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel

190	nyikog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
191	nyiszog	S1	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
192	nyöszög	S1,S2,S3	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
193	nyüzsög	S1,S2,S3	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
194	páhog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
195	pereg	S1,S2,S3,S4	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
196	pezseg	S1,S2,S3	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
197	piheg	S1,S2,S3,S4	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
198	piszeg	S1,S2,S3,S4	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
199	pityeg	S1,S2,S3,S4,S5	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
200	pöfög	S1+M1,S2+M2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
201	pöszög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
202	potyog	S1	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
203	pötyög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
204	pufog	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
205	rebeg	S1+M1,S2+M2	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
206	recseg	S1,S2	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
207	remeg	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
208	repeg	S1,S2,S3,S4,S5	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
209	robog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
210	röfög	S1	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
211	röhög	S1,S2,S3	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
212	ropog	S1,S2,S3,S4	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
213	rotyog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
214	rozog	S1+M1	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
215	suhog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
216	susog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
217	szepeg	S1,S2	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
218	szipog	S1,S2,S3,S4,S5	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
219	sziszeg	S1,S2	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
220	szotyog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
221	szuszog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
222	tocsog	S1	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
223	topog	M1	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
224	totyog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
225	vacog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
226	vakog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
227	vihog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
228	zizeg	S1	CVCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
229	zokog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
230	zökög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
231	zörög	S1,S2,S3	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
232	zötyög	S1,S2	CVCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
233	zubog	S1,S2,S3	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel

234	zuhog	S1,S2	CVCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
235	csahol	S1,S2	CVCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
236	csihol	S1	CVCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
237	csiszol	S1+M1,S2+M2	CVCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
238	kúrol	S1	CVCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
239	lehel	S1,S2,S3,S4	CVCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
240	lohol	M1,M2,M3,M4	CVCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
241	nyiszol	S1	CVCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
242	páhol	S1,S2	CVCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
243	püföl	S1+M1	CVCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
244	reszel	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4	CVCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
245	súrol	S1,S2,S3,S4	CVCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
246	jajong	S1	CVCong	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
247	pirong	S1+M1,S2+M2	CVCong	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
248	sikong	S1,S2,S3	CVCong	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
249	visong	S1,S2,S3,S4,S5	CVCong	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
250	zsibong	S1,S2	CVCong	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
251	bámul	S1+M1,S2+M2	CVCül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
252	csitul	S1	CVCül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
253	csücsül	S1+M1,S2+M2	CVCül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
254	fütyül	S1,S2,S3,S4,S5	CVCül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
255	gurul	S1	CVCül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
256	kutyul	S1,S2	CVCül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
257	pirul	S1,S2,S3,S4	CVCül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
258	repül	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4	CVCül	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
259	csatt	S1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
260	csitt	S1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
261	csobb	S1+M1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
262	fütty	S1,S2	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
263	hamm	S1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
264	hess	S1+M1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
265	hopp	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
266	kopp	S1,S2	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
267	kotty	S1,S2	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
268	kukk	S1+M1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
269	lobb	M1,M2,M3	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
270	lotty	S1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
271	lötty	S1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
272	mukk	S1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
273	nyekk	S1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
274	paff	S1,S2	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
275	patt	S1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
276	pissz	S1,S2	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal
277	puff	S1,S2,S3	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopetikus névszókkal

278	ropp	S1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopoeitikus névszókkal
279	sicc	S1	CVC:	Hangzásséma egy szótagú onomatopoeitikus névszókkal
280	lottyad	S1,S2	CVC:ad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
281	löttyed	S1,S2	CVC:ed	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
282	pilled	S1+M1,S2+M2	CVC:ed	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
283	puffad	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:ad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
284	puffaszt	S1+M1,S2+M2	CVC:aszt	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
285	püffed	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:ed	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
286	püffeszt	S1,S2	CVC:aszt	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
287	pukkad	S1,S2,S3	CVC:ad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
288	pukkaszt	S1,S2	CVC:aszt	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
289	szikkad	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:ad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
290	szikkaszt	S1+M1	CVC:aszt	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
291	tikkad	S1,S2	CVC:ad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
292	tikkaszt	S1	CVC:aszt	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
293	tottyad	S1,S2	CVC:ad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
294	zsibbad	M1,M2	CVC:ad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
295	zsibbaszt	M1	CVC:aszt	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
296	biccen	M1,M2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
297	biccent	M1,M2	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
298	billen	M1,M2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
299	böffen	S1,S2,S3	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
300	böffent	S1,S2,S3	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
301	csattan	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
302	csattant	S1	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
303	csattint	S1	CVC:int	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
304	csetten	S1	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
305	csettint	S1	CVC:int	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
306	csobban	S1+M1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
307	csobbant	S1+M1,S2+M2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
308	csörren	S1	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
309	csosszan	S1,S2,S3	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
310	csosszant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
311	csusszan	S1+M1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
312	cuppan	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
313	cuppant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
314	dobban	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
315	dobbant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
316	döbben	S1,S2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
317	döccen	S1+M1,S2+M2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
318	dörren	S1,S2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
319	durran	S1,S2,S3	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
320	durrant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
321	feccsen	S1	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel

322	feccsent	S1,S2	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
323	ficcan	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
324	ficcant	S1+M1,S2+M2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
325	füttyent	S1	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
326	hörren	S1	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
327	huppan	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
328	kaffan	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
329	kaffant	S1	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
330	kattan	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
331	kattant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
332	kattint	S1	CVC:int	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
333	kettyen	S1,S2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
334	kettyint	S1,S2,S3	CVC:int	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
335	koccan	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
336	koccant	S1,S2,S3	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
337	koccint	S1,S2,S3	CVC:int	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
338	koppan	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
339	koppant	S1,S2,S3	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
340	koppint	S1	CVC:int	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
341	kottyán	S1,S2,S3,S4	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
342	kottyant	S1,S2,S3	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
343	kottyint	S1	CVC:int	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
344	kukkan	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
345	kukkant	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
346	kukkint	S1+M1	CVC:int	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
347	kurran	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
348	kurrant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
349	leben	S1+M1,S2+M2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
350	lebent	S1+M1,S2+M2	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
351	leffen	S1+M1,S2+M2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
352	libben	M1,M2,M3,M4	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
353	lobban	M1,M2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
354	loccsan	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
355	loccsant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
356	lottyán	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
357	löttyen	S1,S2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
358	mukkan	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
359	nyekken	S1,S2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
360	nyikkan	S1,S2,S3	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
361	nyikkant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
362	nyisszan	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
363	nyisszant	S1	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
364	pattan	S1,S2,S3	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés
365	pattant	S1,S2,S3	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés

366	pattint	S1,S2	CVC:int	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
367	pillant	S1+M1,S2+M2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
368	pisszen	S1	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
369	pisszent	S1,S2	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
370	pöffent	S1+M1	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
371	pössent	S1	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
372	pottyán	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
373	puffan	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
374	puffant	S1+M1,S2+M2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
375	pukkan	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
376	rebben	S1+M1,S2+M2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
377	rebbent	S1+M1,S2+M2	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
378	reccsen	S1,S2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
379	retten	S1+M1,S2+M2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
380	rezzen	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
381	rikkan	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
382	rikkant	S1	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
383	rittient	S1,S2,S3,S4	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
384	robban	S1,S2,S3	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
385	röffen	S1,S2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
386	roppan	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
387	röppen	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
388	röppent	S1+M1,S2+M2	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
389	roppant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
390	rottyan	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
391	rozzan	S1+M1,S2+M2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
392	rozzant	S1+M1,S2+M2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
393	surrán	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
394	szeppen	S1	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
395	szippant	S1,S2,S3	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
396	szisszen	S1	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
397	szottyán	S1,S2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
398	szusszan	S1,S2,S3,S4	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
399	szusszant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
400	toccsan	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
401	toppan	M1,M2	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
402	toppant	M1	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
403	tottyán	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
404	tüsszent	S1	CVC:ent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
405	vakkant	S1,S2	CVC:ant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
406	zizzen	S1	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
407	zokkan	S1,S2,S3	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
408	zökken	S1,S2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
409	zörren	S1,S2,S3,S4	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel

410	zöttyen	S1,S2	CVC:en	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
411	zsuppan	S1	CVC:an	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
412	ballag	M1,M2	CVC:ag	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
413	berreg	S1,S2,S3	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
414	billeg	M1,M2	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
415	csattog	S1,S2	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
416	cserreg	S1	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
417	csetteg	S1,S2	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
418	cuppog	S1,S2	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
419	dunnyog	S1,S2	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
420	dünnög	S1,S2	CVC:ög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
421	durrog	S1,S2,S3,S4	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
422	herreg	S1+M1,S2+M2	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
423	hümmög	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:ög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
424	hüppög	S1+M1	CVC:ög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
425	hurrog	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
426	kaffog	S1,S2	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
427	kattog	S1	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
428	kurrog	S1,S2,S3,S4,S5	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
429	leffeg	S1+M1,S2+M2	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
430	nyámmog	S1,S2,S3	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
431	nyegget	S1,S2	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
432	pattog	S1,S2,S3	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
433	pillog	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
434	pisszeg	S1,S2	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
435	retteg	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4,S5+M5	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
436	rezeg	S1+M1,S2+M2	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
437	sattog	S1	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
438	setteg	S1	CVC:eg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
439	sunnyog	M1,M2	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
440	surrog	S1	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
441	suttog	S1,S2,S3	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
442	tüsszög	S1,S2,S3,S4,S5,S6	CVC:ög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
443	vijjog	S1,S2	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
444	vinnyog	S1,S2,S3	CVC:og	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
445	zümmög	S1,S2	CVC:ög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
446	csattogat	S1,S2	CVC:Vgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
447	csetteget	S1	CVC:Vget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
448	füttyöget	S1	CVC:Vget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
449	hujjogat	S1	CVC:Vgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
450	hümmöget	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVC:Vget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
451	kettyeget	S1	CVC:Vget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
452	korrogat	S1,S2	CVC:Vgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
453	kurrogat	S1,S2,S3	CVC:Vgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel

454	pattogat	S1,S2	CVC:Vgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
455	pettyeget	S1,S2,S3	CVC:Vget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
456	pillogat	S1+M1,S2+M2	CVC:Vgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
457	berzed	M1,M2	CVCCed	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
458	borzad	M1,M2,M3	CVCCad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
459	borzaszt	M1,M2,M3	CVCCaszt	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
460	harsad	S1	CVCCad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
461	horkad	S1,S2	CVCCad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
462	poshad	S1+M1,S2+M2	CVCCad	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
463	poshaszt	S1+M1,S2+M2	CVCCaszt	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
464	repked	S1+M1	CVCCed	Hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződéssel
465	berzen	M1	CVCCent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
466	berzent	M1	CVCCent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
467	harsan	S1,S2	CVCCan	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
468	hersen	S1+M1	CVCCent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
469	hersent	S1,S2	CVCCent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
470	horkan	S1,S2	CVCCan	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
471	horkant	S1,S2	CVCCant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
472	hörpint	S1	CVCCint	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
473	hortyan	S1	CVCCan	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
474	hortyant	S1	CVCCant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
475	kortyant	S1	CVCCant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
476	kortyint	S1	CVCCint	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
477	kurjant	S1	CVCCant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
478	percen	S1,S2,S3	CVCCent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
479	pislant	S1,S2,S3	CVCCant	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
480	sercen	S1	CVCCent	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
481	sercint	S1,S2	CVCCint	Hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződéssel
482	csendít	S1,S2	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
483	csördít	S1,S2	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
484	dördít	S1,S2	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
485	gördít	S1,S2	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
486	kondít	S1,S2,S3,S4,S5	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
487	lendít	M1,M2	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
488	pendít	S1,S2,S3	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
489	perdít	S1,S2,S3,S4	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
490	pezsdít	S1,S2,S3,S4	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
491	rendít	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4,S5+M5,S6+M6	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
492	rezdít	S1+M1	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
493	selypít	S1	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
494	zendít	S1,S2	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
495	zördít	S1,S2	CVCCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
496	cincog	S1,S2	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
497	csámcsog	S1,S2	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel

498	dörmög	S1,S2	CVCCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
499	harsog	S1,S2,S3,S4	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
500	herseg	S1+M1	CVCCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
501	hörpög	S1	CVCCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
502	hortyog	S1	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
503	kortyog	S1,S2,S3	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
504	kuncog	S1,S2	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
505	mormog	S1,S2	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
506	nyervog	S1,S2	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
507	perceg	S1,S2,S3,S4,S5	CVCCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
508	pislog	S1,S2	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
509	porcog	S1,S2,S3	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
510	pusmog	S1,S2,S3	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
511	selypeg	S1	CVCCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
512	serceg	S1,S2	CVCCeg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
513	szortyog	S1,S2,S3,S4,S5	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
514	szörtyög	S1,S2,S3	CVCCög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
515	szuszmog	S1	CVCCog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
516	berzel	M1	CVCCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
517	borzol	M1,M2	CVCCol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
518	cserfel	S1+M1	CVCCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
519	döngöl	S1,S2	CVCCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
520	durmol	S1,S2,S3	CVCCol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
521	gajdol	S1,S2	CVCCol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
522	hergel	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4	CVCCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
523	kortyol	S1	CVCCol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
524	lebzsel	S1+M1	CVCCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
525	mormol	S1,S2	CVCCol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
526	perzsel	S1,S2,S3,S4	CVCCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
527	pörköl	S1,S2,S3,S4,S5,S6	CVCCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
528	szürsöl	S1	CVCCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
529	tentél	M1	CVCCél	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
530	hörpöget	S1	CVCCVget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
531	pislogat	S1+M1,S2+M2	CVCCVgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
532	porcogat	S1	CVCCVgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
533	szörtyöget	S1	CVCCVget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
534	pislákol	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
535	turbékol	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
536	borzong	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
537	kurjong	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
538	berzenget	M1,M2,M3,M4	CVCCVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
539	borzongat	M1,M2,M3	CVCCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
540	kurjongat	S1,S2,S3	CVCCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
541	sustorog	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport

542	kotkodácsol	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
543	sustorékol	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
544	gargalizál	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
545	kukucsol	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
546	köhécsel	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
547	rikácsol	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
548	fecseget	S1,S2,S3	CVCVget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
549	kocogat	S1,S2,S3	CVCVgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
550	locsogat	S1,S2,S3,S4	CVCVgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
551	rebesget	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4	CVCVget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
552	szopogat	S1	CVCVgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
553	harákol	S1	CVCVkol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
554	katakol	S1,S2,S3	CVCVkol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
555	szipákol	S1,S2,S3,S4	CVCVkol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
556	vajákol	S1	CVCVkol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
557	bizsereg	M1,M2,M3	CVCVreg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
558	csicsereg	S1,S2	CVCVreg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
559	csikorog	S1,S2,S3	CVCVrog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
560	didereg	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVCVreg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
561	dübörög	S1,S2,S3	CVCVrög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
562	hóbörög	M1,M2	CVCVrög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
563	motyorog	S1,S2	CVCVrog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
564	nyekereg	S1,S2	CVCVreg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
565	nyikorog	S1,S2	CVCVrog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
566	nyöszörög	S1,S2	CVCVrög	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
567	pityereg	S1,S2	CVCVreg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
568	sziszereg	S1,S2,S3,S4,S5,S6	CVCVreg	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
569	toporog	M1,M2	CVCVrog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
570	vicsorog	S1,S2,S3	CVCVrog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
571	vigyorog	S1+M1,S2+M2	CVCVrog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
572	zuborog	S1	CVCVrog	Hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződéssel
573	bizserél	M1	CVCVCél	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
574	gőgicsél	S1	CVCVCél	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
575	karicsál	S1,S2,S3,S4	CVCVCál	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
576	karitál	S1	CVCVCál	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül) szóvégződéssel
577	csikordul	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
578	nyikordul	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
579	babusgat	S1,S2,S3	CVCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
580	bizserget	M1,M2	CVCVCget	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
581	csikorgat	S1	CVCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
582	csucsujgat	S1,S2,S3	CVCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
583	pirongat	S1	CVCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
584	rikongat	S1	CVCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
585	rozongat	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel

586	sikongat	S1,S2,S3	CVCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
587	szutyongat	S1,S2,S3,S4	CVCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
588	totojgat	S1+M1,S2+M2	CVCVCgat	Hangzásséma gat/get szóvégződéssel
589	ficamít	S1+M1	CVCVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
590	vicsorít	S1,S2	CVCVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
591	vigyorít	S1+M1,S2+M2	CVCVCít	Hangzásséma ít szóvégződéssel
592	kukucs kál	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
593	lúbickál	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
594	lúbickol	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
595	ciripel	S1,S2	CVCVCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
596	csiripel	S1,S2	CVCVCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
597	csivitel	S1,S2	CVCVCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
598	duruzsol	S1,S2,S3	CVCVCol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
599	fecsérel	S1	CVCVCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
600	kelepel	S1,S2,S3	CVCVCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
601	lefetyel	S1,S2,S3	CVCVCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
602	pőfékel	S1+M1,S2+M2,S3+M3	CVCVCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
603	zakatol	S1,S2	CVCVCol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
604	karattyol	S1,S2	CVCVC:ol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
605	kuruttyol	S1,S2,S3	CVCVC:ol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
606	raccsol	S1,S2	CVCVC:ol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
607	birizgál	M1,M2,M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
608	csatangol	S1+M1	CVCVCCol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
609	csilingel	S1+M1	CVCVCCel	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
610	csörömpöl	S1	CVCVCCöl	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
611	dorombol	S1,S2	CVCVCCol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
612	viháncol	S1	CVCVCCol	Hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződéssel
613	kukorékol	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
614	riaszt	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
615	miákol	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
616	brr	M1,M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
617	íá	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
618	bim-bam	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
619	csetepaté	S1,S2	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
620	csíhi-puhi	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
621	csim-bum	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
622	csingilingi	S1+M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
623	csiszeg-csoszog	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
624	csitt-csatt	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
625	dérrel-durral	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
626	dínomdánom	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
627	dirmeg-dörmög	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
628	dirr-durr	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
629	etyele-petyele	S1,S2	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória

630	etyepetye	S1,S2,S3	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
631	fittyent-pittyent	S1+M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
632	fityfirty	S1+M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
633	giling-galang	S1+M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
634	iceg-biceg	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
635	icike-picike	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
636	icipici	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
637	icurka-picurka	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
638	igyorog-vigyorog	S1+M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
639	ihég-lihég	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
640	ihog-vihog	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
641	illeg-billeg	M1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
642	irgum-burgum	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
643	irul-pirul	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
644	ketet-kutat	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
645	kipeg-kopog	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
646	kipp-kopp	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
647	kitty-kotty	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
648	kurrog-burrog	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
649	licslocs	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
650	litty-lotty	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
651	lityi-fityi	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
652	locslocs	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
653	nyimnyám	S1,S2	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
654	píff-páff	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
655	píff-puff	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
656	pingpong	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
657	pitteg-pattog	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
658	pitypalatty	S1,S2	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
659	recefice	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
660	retyerutya	S1,S2	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
661	ripeg-ropog	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
662	ripsz-ropsz	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
663	rityeg-rogyog	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
664	sipp-supp	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
665	surrán-furrán	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
666	suskus	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
667	susmus	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
668	szuszimuszi	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
669	tetye-tutya	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
670	tík-tak	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
671	tinglitangli	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
672	típp-topp	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
673	ukmukfukk	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória

674	zireg-zörög	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
675	zsipzs-zsupsz	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
676	zúg-búg	S1	részleges reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
677	brumm-brumm	S1	teljes reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
678	gá-gá	S1	teljes reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
679	kopp-kopp	S1	teljes reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
680	kuc-kuc	S1	teljes reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
681	mek-mek	S1	teljes reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
682	nyámnyám	S1,S2	teljes reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
683	plömplöm	M1	teljes reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
684	rőf-rőf	S1	teljes reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
685	vau-vau	S1	teljes reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
686	züm-züm	S1	teljes reduplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
687	hahaha	S1	triplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
688	hehehe	S1	triplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
689	hihihi	S1	triplikáció	Reduplikáció mint hangzásséma kategória
690	ugat	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
691	áhít	S1+M1,S2+M2,S3+M3	VCít	Hangzásséma ítérvégződésel
692	ámít	M1,M2	VCít	Hangzásséma ítérvégződésel
693	ásít	M1,M2	VCít	Hangzásséma ítérvégződésel
694	iszkol	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
695	ájul	M1,M2,M3,M4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
696	ámul	M1,M2,M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
697	ujjong	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
698	ujjongat	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
699	ordibál	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
700	aha	S1	VCV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
701	ohó	S1,S2,S3	VCV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
702	uhu	S1	VCV	Hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal
703	ácsing	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
704	ácsingózik	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
705	álmélkodik	M1,M2,M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
706	baba	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4,S5+M5,S6+M6...S12+M12	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
707	bábu	M1,M2,M3,M4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
708	báméskodik	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
709	berzenkedik	M1,M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
710	bíbic	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
711	bömböl	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
712	borzalom	M1,M2,M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
713	borzas	M1,M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
714	brekeke	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
715	búbos	M1,M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
716	caflat	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
717	cica	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport

718	cici	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
719	cinege	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
720	cinke	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
721	civakodik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
722	coca	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
723	csacsi	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
724	csacska	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
725	csend	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
726	cserfes	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
727	csibe	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
728	csikar	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
729	csikó	S1,S2,S3,S4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
730	csiribiri	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
731	csirip	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
732	csirke	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
733	csörgedezik	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
734	csöröge	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
735	csörtet	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
736	csuszamlik	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
737	csúszik	S1+M1,S2+M2,S3+M3,S4+M4,S5+M5	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
738	csúszós	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
739	csúsztat	S1+M1,S2+M2,S3+M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
740	cucli	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
741	dada	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
742	dádá	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
743	dal	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
744	dörej	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
745	dörömböl	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
746	dudorászik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
747	fecske	S1,S2,S3,S4,S5	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
748	fecskend	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
749	ficam	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
750	ficamlik	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
751	ficamodik	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
752	fickándozik	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
753	fricska	M1,M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
754	fröccs	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
755	fütyörész	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
756	fütyülős	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
757	fütyürész	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
758	görgedez	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
759	gügye	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
760	gurgulázik	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
761	gurigázik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport

762	gyagya	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
763	hadar	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
764	hadonászik	S1,S2,S3,S4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
765	hahó	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
766	hapci	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
767	haris	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
768	harsány	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
769	hepehupás	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
770	hurut	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
771	iszamkodik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
772	iszamlik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
773	iszamó	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
774	iszamodik	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
775	kacaj	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
776	kacarász	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
777	kakukk	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
778	katat	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
779	kehes	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
780	kerecsen	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
781	klikkelés	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
782	köp	S1,S2,S3,S4,S5	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
783	köpdös	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
784	köpet	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
785	köpköd	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
786	korty	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
787	kotlik	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
788	kotlós	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
789	krúg	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
790	kukurfikú	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
791	kurutty	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
792	kuvik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
793	latyak	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
794	lebbencs	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
795	leffentyű	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
796	lengedez	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
797	lepke	M1,M2,M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
798	liba	S1,S2,S3,S4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
799	lile	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
800	lilik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
801	locska	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
802	lomp	M1,M2,M3,M4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
803	lompos	M1,M2,M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
804	lotyó	S1,S2,S3,S4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
805	lucskos	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport

806	lucok	S1,S2,S3,S4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
807	matat	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
808	miau	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
809	morc	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
810	muci	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
811	mumus	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
812	nyihaha	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
813	nyiszlett	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
814	ó	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
815	okádék	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
816	okádik	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
817	pacsirta	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
818	papa	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
819	pedz	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
820	pehely	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
821	pempő	M1,M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
822	pezsgő	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
823	pfű	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
824	pfuj	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
825	pici	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
826	piciny	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
827	pihe	S1,S2,S3,S4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
828	pillangó	M1,M2,M3,M4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
829	pillanik	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
830	pindurka	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
831	pinty	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
832	pipacs	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
833	pipi	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
834	pipiske	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
835	pipiskedik	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
836	pirinyó	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
837	pironkodik	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
838	piros	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
839	pisa	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
840	pisil	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
841	pisszeget	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
842	piszi	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
843	pityeredik	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
844	pitypang	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
845	pocséta	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
846	pöffszkedik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
847	pökhendi	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
848	posvány	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
849	pösze	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport

850	potyadék	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
851	prücsök	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
852	pufók	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
853	puha	S1,S2,S3,S4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
854	puszedli	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
855	puszi	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
856	ráz	S1+M1,S2+M2,S3+M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
857	rázkódik	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
858	rázódik	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
859	rázós	S1+M1,S2+M2,S3+M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
860	recece	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
861	repdes	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
862	repdez	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
863	rikkancs	S1,S2,S3,S4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
864	rikolt	S1+M1,S2+M2,S3+M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
865	robaj	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
866	röhej	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
867	rop	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
868	rozoga	S1+M1,S2+M2,S3+M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
869	selypes	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
870	settenkedik	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
871	sikoly	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
872	sír	S1,S2,S3,S4,S5	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
873	siránczik	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
874	sirat	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
875	sírdogál	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
876	sivár	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
877	sóhaj	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
878	sóhajt	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
879	sopánkodik	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
880	sugall	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
881	sugdolózik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
882	sugdos	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
883	süvölt	S1,S2,S3,S4,S5,S6...S9	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
884	szív	S1,S2,S3,S4	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
885	szopik	S1,S2,S3,S4,S5,S6,S7	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
886	szoptat	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
887	szöszmötöl	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
888	szuszma	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
889	szutykos	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
890	szutyok	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
891	tengelic	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
892	tente	M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
893	totojázik	S1+M1,S2+M2,S3+M3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport

894	totyakos	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
895	trotty	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
896	trottyos	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
897	tütü	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
898	üvölt	S1,S2,S3	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
899	vicsorodik	S1+M1,S2+M2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
900	vigyori	S1+M1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
901	viharászik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
902	zörej	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
903	zsivaj	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
904	zsörtöl	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
905	zsörtölődik	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
906	zsupsz	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
907	zuhany	S1	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
908	zuhatag	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport
909	zuhé	S1,S2	egyéb	Hangzásséma kategória nélküli csoport

Függelék 3 A dolgozatban szereplő ábrák és táblázatok jegyzéke

Táblázatok

(japán rész)

1. **Táblázat 1.** *A CV típusú onomatopoeiák mássalhangzóinak szemantikai tartományai, Hamano 1998: 99.*
2. **Táblázat 2.** *A CVCV típusú onomatopoeiák mássalhangzóinak szemantikai tartományai pozíciójuktól függően, Hamano 1998: 172-73.*
3. **Táblázat 3.** *A japán onomatopoeiák csoportok szerinti előfordulása (százalékban kifejezve és számszerűsítve)*
4. **Táblázat 4.** *A magyar onomatopoeiák csoportok szerinti előfordulása (százalékban kifejezve és számszerűsítve)*
5. **Táblázat 5.** *A japán onomatopoeiák Amanuma-féle (1974) alaktani felosztása*
6. **Táblázat 6.** *A japán onomatopoeiák Tamori–Schourup-féle (1999) alaktani felosztása*
7. **Táblázat 7.** *A japán onomatopoeiák hangzásséma típusai*
8. **Táblázat 8.** *A CVR hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
9. **Táblázat 9.** *A CVQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
10. **Táblázat 10.** *A CVCVQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
11. **Táblázat 11.** *A CVN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
12. **Táblázat 12.** *A CVCVN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
13. **Táblázat 13.** *A CVCVRi hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
14. **Táblázat 14.** *A CVRQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
15. **Táblázat 15.** *A CVCVRQ hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
16. **Táblázat 16.** *A CVRN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
17. **Táblázat 17.** *A CVCVRN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
18. **Táblázat 18.** *A CVQCVN hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
19. **Táblázat 19.** *A CVCV-CVCV hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban I.*
20. **Táblázat 20.** *A CVCV-CVCV hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban II.*
21. **Táblázat 21.** *A japán onomatopoeiák hangzássémáinál előforduló leggyakoribb szemantikai tartományok*

(magyar rész)

22. **Táblázat 22.** *Benő–Szilágyi-féle (2015) onomatopoeitikus hangzássémák*
23. **Táblázat 23.** *A magyar onomatopoeiák hangzásséma típusai*
24. **Táblázat 24.** *A CVC(og/eg/ög/ag) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
25. **Táblázat 25.** *A CVC:(og/eg/ög/ag) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
26. **Táblázat 26.** *A CVCC(og/eg/ög) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
27. **Táblázat 27.** *A CVCV(rog/reg/rög) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
28. **Táblázat 28.** *A CV(ng) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
29. **Táblázat 29.** *A CVC:(an/ant/en/ent/int) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
30. **Táblázat 30.** *A CVCC(an/ant/en/ent/int) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
31. **Táblázat 31.** *A CVC(dul/dül) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
32. **Táblázat 32.** *A CVCC(ol/el/öl/él) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
33. **Táblázat 33.** *A CVC(ol/el/öl) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
34. **Táblázat 34.** *A CVC(gat/get) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
35. **Táblázat 35.** *A CVC:V(gat/get) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
36. **Táblázat 36.** *A CVC(ít) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
37. **Táblázat 37.** *A CVCC(ít) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
38. **Táblázat 38.** *A CVC:(ad/ed/aszt/eszt) hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
39. **Táblázat 39.** *A CVC: hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
40. **Táblázat 40.** *A CVC hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
41. **Táblázat 41.** *A CV hangzássémájú onomatopoeiák tematikus bontásban*
42. **Táblázat 42.** *A magyar onomatopoeiák hangzássémáinál előforduló leggyakoribb szemantikai tartományok*

43. **Táblázat 43.** *A japán és magyar onomatopoeiák egybevetése a Nyelvi modell I. és Nyelvi modell II. alapján*

44. **Táblázat 44.** *A végponttal rendelkező eseményekhez tartozó japán–magyar hangzássémák és az őket követő onomatopoeiák tematikus jelentése*

45. **Táblázat 45.** *A végpont nélküli eseményekhez tartozó japán–magyar hangzássémák és az őket követő onomatopoeiák tematikus jelentése*

Ábrák

(japán rész)

1. **Ábra 1.** *A hangzásséma, a fogalmi jelentés és a szóhangulat egymáshoz való viszonya*
2. **Ábra 2.** *A kutatás felépítése és célja*
3. **Ábra 3.** *Hangzásséma kategóriák megoszlása az onomatopoetikus alapszók és a márkerek egymáshoz viszonyított helyzetére alapján*
4. **Ábra 4.** *A hangzásséma típusok megoszlása*
5. **Ábra 5.** *Hangzásséma típusok megoszlása a szóvégi helyzetben lévő márkerek kategórián belül*
6. **Ábra 6.** *Hangzásséma típusok megoszlása a szóvégi helyzetben lévő márkerek kombináció kategórián belül*
7. **Ábra 7.** *Hangzásséma típusok megoszlása egész szót érintő márkerek kombináció kategórián belül*
8. **Ábra 8.** *Hangzásséma típusok megoszlása reduplikáció mint hangzásséma kategórián belül*
9. **Ábra 9.** *Hangzásséma típusok a teljes reduplikáción belül*
10. **Ábra 10.** *Nyelvi modell I. – A japán onomatopoeiák hangzássémái és hangzássémáinak szemantikai tartományai*

(magyar rész)

11. **Ábra 11.** *Hangzásséma kategóriák megoszlása a magyar onomatopoeiáknál*
12. **Ábra 12.** *Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma (r)og/(r)eg/(r)ög/ag/(o)ng szóvégződés kategórián belül*
13. **Ábra 13.** *Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma an(t)/en(t)/int szóvégződés kategórián belül*
14. **Ábra 14.** *Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma (k)ol/el/(k)öl/(k)ál/él/(d)ul/(d)ül szóvégződés kategórián belül*
15. **Ábra 15.** *Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma gat/get szóvégződés kategórián belül*
16. **Ábra 16.** *Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma it szóvégződés kategórián belül*
17. **Ábra 17.** *Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma ad/ed/aszt/eszt szóvégződés kategórián belül*
18. **Ábra 18.** *Hangzásséma típusok megoszlása a hangzásséma egy szótagú onomatopoetikus névszókkal kategórián belül*
19. **Ábra 19.** *Hangzásséma típusok megoszlása reduplikáció mint hangzásséma kategórián belül*
20. **Ábra 20.** *Nyelvi modell II. – A magyar onomatopoeiák hangzássémái és hangzássémáinak szemantikai tartományai*
21. **Ábra 21.** *Kombinált nyelvi modell – Azonos szemantikai tartományokkal rendelkező japán és magyar onomatopoetikus hangzássémák*

(English version)

22. **Ábra 22.** *Linguistic model I. – Sound schemata of Japanese onomatopoeias and semantic dimension of those schemata*
23. **Ábra 23.** *Linguistic model II. – Sound schemata of Hungarian onomatopoeias and semantic dimension of those schemata*
24. **Ábra 24.** *Combined linguistic model – Sound schemata of Japanese and Hungarian onomatopoeias with the same semantic dimension*